

Buddhist Political Leadership for Good Governance
of The Education Local Government Organizations
in Phitsanulok Province

Phrakrupaladsuwathanabuddhikun (Suthep Sudevamedhī)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Political Science)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2025

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับคุชฎินิพนธ์ เรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพิษณุโลก” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบคุชฎินิพนธ์

 ประธานกรรมการ

(รศ. วาที พ.ต. ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล)

 กรรมการ

(รศ. ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

 กรรมการ

(ผศ. ดร.สุมาลี บุญเรือง)

 กรรมการ

(รศ. ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช)

 กรรมการ

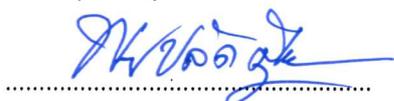
(รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม)

คณะกรรมการควบคุมคุชฎินิพนธ์

รศ. ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช ประธานกรรมการ

รศ. ดร.สุรพล สุษะพรหม กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระครูปลัดสุวัฒนพุทธาคม)

ชื่อคณบดีนิพนธ์ : ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของ
ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัย : พระครูปลัดสุวัฒนพุทธคุณ สุเทพ สุเทวมณี (ดีเยี่ยม)

ปริญญา : ปรัชญาคณบดีบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมคณบดีนิพนธ์

: รศ. ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช, พธ.บ. (รัฐศาสตร์), น.บ. (นิติศาสตร์),
น.ม.(นิติศาสตร์), M.A. (Political Science), Ph.D. (Political Science)

: รศ. ดร.สุรพล สุยะพรหม, พธ.บ. (สังคมวิทยา), M.A. (Politics), Ph.D.
(Political Science), ป.ร.ด. (สื่อสารการเมือง)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๘

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหาร
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมือง
เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก
๓) เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research)
ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)
เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การ
สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า

๑) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด
พิษณุโลก ความรับผิดชอบต่องานที่ทำมุ่งเน้นผลงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมรู้หน้าที่ รู้ผิดชอบชั่วดี
ไม่เลือกปฏิบัติ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรม สามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ ให้กับ
ประชาชนปฏิบัติตนทางกาย วาจา ใจ ตรงไปตรงมา ไม่คดโกง หลอกลวง และการแก้ปัญหาร่วมกัน
เชิงปริมาณโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้ร้อยละ ๓.๙๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ร้อยละ ๓.๙๘ รองลงมาคือ ด้าน
การเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น ได้ร้อยละ ๓.๙๓ ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย ได้ร้อยละ ๓.๙๓ ด้าน
การเป็นนักบริหารมืออาชีพ ได้ร้อยละ ๓.๙๑ ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์ ได้ร้อยละ ๓.๘๙ มี
ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับ

๒) ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ๑) การวางแผนการทำงานที่อยู่ในกรอบตัวบทกฎหมายให้มีความเป็นธรรมและไม่มีการเลือกปฏิบัติ ๒) การให้บริการประชาชนที่มาเข้ารับบริการโดยไม่เลือกปฏิบัติ ๓) กระบวนการหรือกิจกรรมสามารถตรวจสอบได้มีความจริงใจในการปฏิบัติหน้าที่เห็นประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ของตนเอง ๔) การมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ ๕) การประเมินผลการดำเนินงาน การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการเป็นประจำทุกปี เซึ่งปริมาณโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ได้ร้อยละ ๓.๙๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม ได้ร้อยละ ๓.๙๕ รองลงมาคือ ด้านความโปร่งใส ได้ร้อยละ ๓.๙๔ ด้านหลักความคุ้มค่า ได้ร้อยละ ๓.๘๘ ด้านหลักความรับผิดชอบ ได้ร้อยละ ๓.๘๘ ด้านคุณธรรม ได้ร้อยละ ๓.๘๗ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ได้ร้อยละ ๓.๘๕ ตามลำดับ

๓) เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก การประชุมกันเนื่องในครั้งนั้นก็มีความสอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมของหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดี การพร้อมเพียงกันประชุมมีความสอดคล้องกับหลักการบริหาร คือหลักธรรมาภิบาลในข้อหลักการมีส่วนร่วมและหลักนิติธรรม การปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับของชุมชน และบ้านเมือง ผู้บริหารต้องปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างตามระเบียบข้อบังคับ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเคารพเชื่อฟังและให้เกียรติ ผู้บริหารต้องตั้งมั่นในหลักนิติธรรม มีความยุติธรรม และมีคุณธรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน ไม่เลือกที่ในการปฏิบัติ ไม่ลุแก่อำนาจในการตัดสินใจ ต้องให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การสักการะเคารพ นับถือ บูชาปกป้องรักษาสถานที่สำคัญของชุมชน ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี เลือกคนดีมีความสามารถเข้ามาร่วมทำงาน เซึ่งปริมาณโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ได้ร้อยละ ๓.๙๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พร้อมเพียงกันประชุม พร้อมเพียงกันเล็กประชุม ได้ร้อยละ ๓.๙๗ รองลงมาคือ ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ ได้ร้อยละ ๓.๙๖ ไม่ลุแก่อำนาจ ได้ร้อยละ ๓.๙๒ หมั่นประชุมกันเนื่องในครั้ง ได้ร้อยละ ๓.๙๒ เคารพนับถือผู้ใหญ่ ได้ร้อยละ ๓.๙๒ ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน ได้ร้อยละ ๓.๙๑ ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ได้ร้อยละ ๓.๙๑ ซึ่งในอยู่ในระดับมากทุกด้าน

Dissertation Title : Buddhist Political Leadership for Good Governance of the Education Local Government Organizations in Phitsanulok Province

Researcher : PhrakruPaladsuwathanabuddhikun (Suthep Sudevamedhī)

Degree : Doctor of Philosophy (Political Science)

Dissertation Supervisory Committee

: Assoc. Prof. Dr.Thatchanan Issaradet, B.A. (Public Administration), LL.B. (Laws), LL.M. (Laws), M.A. (Politics Science), Ph.D. (Political Science)

: Assoc. Prof. Dr.Surapon Suyaprom, B.A. (Sociology), M.A. (Politics), Ph.D. (Political Science), Ph.D. (Political Communication)

Date of Graduation : July 2, 2025

Abstract

This research aims to 1) To study good governance of local government administrators in Phitsanulok Province. 2) To study the factors affecting political leadership for good governance of local government executives in Phitsanulok Province. 3) To present Buddhist political leadership for good governance of local government administrators in Phitsanulok Province. It is mixed-methods research between quantitative research using questionnaires as a tool for data collection, qualitative research using in-depth interviews and focus group discussions as tools for data collection.

The research results found that

1) Good governance of local government administrators in Phitsanulok Province: Responsibility for the work done, focusing on results for the benefit of the public, knowing one's duties, knowing right from wrong, not discriminating, based on morality and ethics, able to convey knowledge and understanding to the people, behaving physically, verbally and mentally, being straightforward, not cheating, and solving problems together. Overall, quantitatively, the average value was at a high level, at 3.93 percent. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was the aspect of effective leadership, at 3.98 percent, followed by the aspect of being a local symbol, at 3.93 percent, the aspect of democratic model, at 3.93 percent, the aspect of being a

professional administrator, at 3.91 percent, and the aspect of other roles depending on the situation, at 3.89 percent, with the average value at a high level in all aspects, respectively.

2) Factors affecting political leadership for good governance of local government administrators in Phitsanulok Province 1) Planning work within the framework of the law to be fair and without discrimination. 2) Providing services to people who come to receive services without discrimination. 3) The process or activity can be verified, there is sincerity in performing duties, and the benefits of the people are seen more than one's own. 4) Participation with discussions between project operators and the people involved and affected. 5) Evaluation of work performance, surveying people's satisfaction with service provision annually. Overall, the quantitative aspect is at a high level, with 3.90 percent. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was the rule of law aspect at 3.95 percent, followed by the transparency aspect at 3.94 percent, the value for money aspect at 3.88 percent, the responsibility aspect at 3.88 percent, the moral aspect at 3.87 percent, and the participation aspect at 3.85 percent, respectively.

3) To present Buddhist political leadership for good governance of local government administrators in Phitsanulok Province. Regular meetings are in line with the participatory principle of good governance, which is a principle of good governance. Meeting together is in line with the principles of administration, namely the principle of good governance in terms of participation and the rule of law, compliance with the law, community regulations and the country. Executives must act as examples according to the rules and regulations, perform their duties with respect, obedience and honor. Executives must adhere to the rule of law, be fair and moral as a guideline for joint action, not be selective in their actions, not abuse their power in decision-making. The public must participate in decision-making, pay homage, respect, honor, worship and protect important places in the community, protect good people, promote good people, and select good and capable people to join the work. Overall, the quantity was at a high level, at 3.93 percent. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was meeting together in unison, ending the meeting together in unison, at 3.97 percent. Next was following the rules and regulations, at 3.96 percent, not abusing power, at 3.92 percent, meeting regularly, at 3.92 percent, respecting elders, at 3.92 percent, respecting, worshipping and maintaining Buddhist sites, at 3.91 percent, and maintaining sustainable happiness, at 3.91 percent, which were all at a high level.

กิตติกรรมประกาศ

ดุชนิพนธ์เรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” สำเร็จได้ด้วยอาศัยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีของอาจารย์ที่ปรึกษาดุชนิพนธ์ทั้ง ๒ ท่าน คือ รศ. ดร. ธีชนันท์ อิศรเดช ประธานกรรมการควบคุมดุชนิพนธ์ และ รศ. ดร.สุรพล สุยะพรหม กรรมการควบคุมดุชนิพนธ์ ที่ได้กรุณาเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ชี้แนะ ตรวจสอบแก้ไขจนทำให้ดุชนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์

เจริญพรขอบคุณ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นายกองดีการบริหารส่วนตำบลที่ได้อนุเคราะห์ให้ความสะดวกในการเก็บข้อมูลการวิจัยกับประชาชนในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ขอขอบคุณกับผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้การสัมภาษณ์ทุกรูปคนที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่การทำดุชนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

ขอเจริญพรขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือชี้แนะทักษะ แนวทางที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

ขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนเพื่อนนิสิตทุกท่านที่คอยให้กำลังใจและคำปรึกษาดี ๆ ที่มอบให้ผู้วิจัยตลอดมาคุณงามความดีของดุชนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้กับผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่านโดยเฉพาะอย่างยิ่ง บิดา มารดา ครู อาจารย์ เพื่อนร่วมงาน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่เป็นกำลังใจสนับสนุนในทุก ๆ เรื่องที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาและที่ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิจัยฉบับนี้ให้แก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

พระครูปลัดสุวัฒนพุทธคุณ

๑ กันยายน ๒๕๖๗

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฏ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ สมมติฐานการวิจัย	๘
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ	๙
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมือง	๒๐
๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	๒๔
๒.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น	๓๒
๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๔๐
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๑
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๓
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบวิธีการวิจัย	๖๕
๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๖๕
๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๖๕
๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๗
๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๘
๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๘
๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ	๖๙
๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๙

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๐
๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๓
๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๓
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
๔.๑ ผลการวิเคราะห์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก	๗๖
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก	๙๓
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก	๑๑๒
๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๑๓๑
๔.๕ องค์กรความรู้	๑๓๗
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๔๓
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๕๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๖๔
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๖๔
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๑๖๕
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๑๖๕
บรรณานุกรม	๑๖๖
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย และแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๗๓
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ค่า IOC	๑๘๖
ภาคผนวก ค หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัย	๑๙๓
ประวัติผู้วิจัย	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	แนวคิดหลักที่นักวิชาการและนักวิจัยทำการศึกษแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ	๑๘
๒.๒	แนวคิดหลักที่นักวิชาการและนักวิจัยทำการศึกษแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ทางการเมือง	๒๓
๒.๓	แนวคิดหลักที่นักวิชาการและนักวิจัยทำการศึกษแนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี	๒๙
๒.๔	แนวคิดหลักที่นักวิชาการและนักวิจัยทำการศึกษแนวคิดเกี่ยวกับการปกครอง ส่วนท้องถิ่น	๓๗
๒.๕	แสดงการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ	๔๕
๒.๖	แสดงการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล	๕๔
๒.๗	แสดงการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักการบริหารนิยธรรม	๖๐
๓.๑	แสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก	๖๕
๓.๒	แสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๖๖
๓.๓	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๗๐
๔.๑	แสดงความถี่สัมภาษณ์เชิงลึกการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก	๘๗
๔.๒	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๘๗
๔.๓	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม	๘๙
๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ	๙๐
๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น	๙๐
๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ	๙๑
๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย	๙๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๙	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์	๑๒๖
๔.๒๐	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม	๑๒๗
๔.๒๑	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ	๑๒๘
๔.๒๒	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก เคารพนับถือผู้ใหญ่	๑๒๘
๔.๒๓	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ไม่ลุแก่อำนาจ	๑๒๙
๔.๒๔	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน	๑๓๐
๔.๒๕	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน	๑๓๐

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๕
๔.๑	ภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	๘๖
๔.๒	การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหลักธรรมาภิบาล	๑๐๕
๔.๓	ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ	๑๒๔
๔.๔	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๓๗
๔.๕	องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๔๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สีลขณธวคคปาลี ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐, ทีฆนิกาย สีลขณธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/เช่น ที.สี.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมงคฺลวิลาสินี สีลขณธวคคอรุฏฐกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับจุฬาอรรถกถา ตามลำดับดังนี้

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ	พระสูตรต้นตปิฎก	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ปา. (ไทย)	= สูตรต้นตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค (ภาษาไทย)
อง.จตุกก.(ไทย)	= สูตรต้นตปิฎก	อังคตตรนิกาย	จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
	อรรถกถาพระสูตรต้นตปิฎก		
คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ม.ม.อ. (ไทย)	= มัชฌิมนิกาย	ปัญจสุทนี	มัชฌิมป็นณาสกอรรถกถา (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑ ความเป็นมา

การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลแต่ละยุคสมัยต้องการให้ประเทศชาติพัฒนาไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในทุกด้าน เนื่องด้วยเหตุผลในแต่ละยุคแตกต่างกันไป ผู้นำแต่ละคนต่างมีอุดมการณ์ที่แตกต่างกันไป ปัญหาอุปสรรคการบริหารงานของผู้นำแต่ละยุค แต่ละสมัยก็แตกต่างกัน การบริหารประเทศไทยที่ผ่านมา รัฐบาลได้กำหนดอำนาจการบริหารงานไว้ที่ส่วนกลาง ต่อมาจำนวนประชากรในประเทศได้เพิ่มมากขึ้น การบริหารงานของประเทศจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของสังคมโลก ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูประบอบราชการ การปรับบทบาทภาครัฐ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การเมืองระดับท้องถิ่นจึงกลายเป็นประเด็นที่คนให้ความสนใจ ดังนั้นรัฐบาลได้ปรับบทบาทของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐบาล ภาคราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามยุคสมัย^๑

เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนได้ถูกประกาศใช้เป็นครั้งแรกเมื่อ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๐ โดยสนับสนุนหลักการกระจายอำนาจสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหมวด ๙ มาตรา ๒๘๔ ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นและแบ่งการปกครองท้องถิ่นออกเป็น ๕ รูปแบบ ได้แก่ เทศบาล (นคร เมือง ตำบล) องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา เพื่อต้องการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เช่น รัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญแก่ท้องถิ่น ตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ เพื่อเป็นการพัฒนาการกระจาย อำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ โดยมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริหารสาธารณะ การจัดสรรสัดส่วนภาษีอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^๒

การปกครองท้องถิ่นคือการปกครองที่รัฐกลางหรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่ และประชากรเป็นของตนเองประการสำคัญขององค์กรดังกล่าวจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม มีวัตถุประสงค์

^๑ โกวิท วัฒนงาม และอลงกรณ์ อรรถแสง, คู่มือ มติใหม่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมอธรรม, ๒๕๔๗), หน้า ๓๒.

^๒ ลิขิต ธีรเวคิน, การเมืองการปกครองไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๓๒.

เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของการปกครอง ในระบบประชาธิปไตย^๓ การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นพื้นที่ทางการเมืองที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการ ฝึกฝนให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกิจการบ้านเมืองที่สามารถพัฒนาต่อไปเป็นพลเมืองที่แข็ง ขันของประเทศชาติได้^๔ อีกทั้งการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นการฝึกฝนความเป็นพลเมืองในสังคม ประชาธิปไตยเพราะการเมืองท้องถิ่นนั้นมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม สาธารณะโดยตัวแสดงทางการเมืองท้องถิ่นที่มีบทบาทหลักมีทั้งที่อยู่ในภาคการเมืองคือผู้บริหารและ สมาชิกสภาท้องถิ่นราชการส่วนท้องถิ่นคือพนักงานหน่วยปฏิบัติการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^๕

การปกครองท้องถิ่นทุกระดับในทุกจังหวัด ให้มีสภาท้องถิ่นและหัวหน้าฝ่ายบริหาร ท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นและต้องมีการเลือกตั้ง ตามระยะเวลาที่กำหนดในกฎหมาย มาตรา ๒๑๗ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและ คณะผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งของ ประชาชนโดยตรงการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารส่วนหนึ่งนั้นผู้บริหารและคณะก็ จะได้รับเลือกจากประชาชนที่มั่นใจในการบริหารงานท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จ^๖ ดังนั้นผู้นำเป็นผู้มี บทบาทสำคัญมากในการบริหารองค์กรเพราะเป็นผู้นำเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดจุดมุ่งหมาย วางแผน และกำหนดเป้าหมาย ตลอดจนวิธีการดำเนินงานเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางให้การบริหาร องค์กรบรรลุผลตามวัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ และจะต้องรับผิดชอบในการดำเนินงาน กิจการต่าง ๆ มีส่วนรับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตาม ผลงานงานการปรับปรุง^๗

๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า นักการเมืองท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญหลาย ประการ เช่น สนับสนุนการพัฒนาการเมืองจัดให้มีการบริหารสาธารณะ กระตุ้นการพัฒนาท้องถิ่น ประสานงานและให้ความคุ้มครอง เป็นต้น ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อ นักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักการเมืองท้องถิ่น นโยบาย ของนักการเมืองท้องถิ่น การสื่อสารของและการทำงาน ดังนั้น ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดพิษณุโลก ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นเป็นอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำของ องค์กรปกครองท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นคือบุคคลที่เสนอตัวเข้าสู่ระบบ

^๓ จรัส สุวรรณมาลา, “วัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่นในประเทศไทย”, วารสารสถาบันพระปกเกล้า, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๐): ๘๓-๑๐๖.

^๔ อีริกัทร เสรีรังสรรค์, ปัญหาการเมืองไทยในปัจจุบัน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

^๕ ปธาน สุวรรณมงคล, การเมืองท้องถิ่น : การเมืองของใครโดยใครเพื่อใคร, (กรุงเทพมหานคร : จตุ พรดีไซท์, ๒๕๕๔), หน้า ๒.

^๖ อนุชา ฮุนสวัสดิกุล, คติปกครองที่สำคัญเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (นนทบุรี : วิทยาลัย พัฒนาการปกครองท้องถิ่น, ๒๕๔๗), หน้า ๒๑.

^๗ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะ กรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๓) หน้า ๑๒.

การเมืองท้องถิ่น ภายใต้ระบบการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น อันเป็นกลไกสำคัญที่ทำการเป็นตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชนในท้องถิ่นทั้งการบริหารท้องถิ่น (ฝ่ายบริหาร) และการควบคุมตรวจสอบ (ฝ่ายนิติบัญญัติ) นักการเมืองหรือผู้ปฏิบัติงานทางการเมือง เป็นส่วนประกอบสำคัญของการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย การเป็นผู้นำที่มีการตัดสินใจที่เด็ดขาดและเป็นต้นแบบ มองไกล มองรอบด้าน กล้าหาญ เสียสละ อดทน ว่องไวต่อปัญหาตลอดเวลา มีความคิดก้าวหน้าริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคิดยืดหยุ่น ขยันหมั่นเพียร มีความวิริยะ อุตสาหะ มีความจริงใจในการปฏิบัติหน้าที่ เห็นประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ของตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่โกหกหลอกลวงประชาชน ให้สัญญาแก่ประชาชนไว้อย่างไร ต้องกระทำได้อย่างที่สัญญาไว้กับประชาชน และที่สำคัญต้องยึดมั่นในหลักของธรรมาภิบาล และมีความมุ่งมั่นตามที่มีความตั้งใจเข้ามาเป็นนักการเมือง เพื่อเป็นผู้นำในการพัฒนาและนำพาท้องถิ่นไปสู่ความเจริญ^๘

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ถูกจับตามองจากสังคมไทย เนื่องจากมีการบริหารจัดการตนเองและผู้นำท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับประชาชน บางครั้งเกิดการผูกขาดอำนาจและผลประโยชน์ของบุคคลเฉพาะกลุ่ม^๙ เช่น ปัญหาการไม่ทราบข้อกฎหมาย หรือข้อบัญญัติต่าง ๆ ในการบริหาร ปัญหาความเห็นแก่ประโยชน์ของพวกพ้องของตนเป็นสำคัญ ปัญหาการบริหารงานที่ไม่มีความชัดเจนในเรื่องของงบประมาณ ปัญหาการไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ปัญหาการปฏิบัติงานโดยขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลที่จะตามมา^{๑๐} อีกทั้งปัญหาจากการขาดการณรงค์ให้กับบุคลากรของหน่วยงานให้ยึดหลักความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม จริยธรรม หลักปฏิบัติทางพุทธศาสนา และความสุจริตในการปฏิบัติงานทำงานเพื่อประชาชนและประเทศชาติ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีนั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณภาพในการทำหน้าที่ การบริหารจึงจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จสูงสุดได้ ผู้นำแต่ละคนมีภาวะความเป็นผู้นำที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้นำสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้กับการบริหารในองค์กรของตน จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัย เรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล อันก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเอง องค์กร สังคม และประเทศชาติ ต่อไป

^๘ ไพบุลย์ สุขเจตณี, “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”, วารสารมหาจุฬานาครทรรณ, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม, ๒๕๖๓): ๒๓๕-๒๓๗.

^๙ อธิภัทร์ เสรีรังสรรค์, นักการเมืองไทย : จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อนการคอร์ปชั่น สภาพปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ แนวทางแก้ไข, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สายธาร, ๒๕๕๙), หน้า ๒๑.

^{๑๐} สรรพสิทธิ์ ชมภูงูช และกัมปนาท วงษ์วัฒน์พงษ์, “การทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : เจ็อนไขและการป้องกัน”, Journal of Roi Kaensarn Academi, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม, ๒๕๖๔): ๔๒๓-๔๔๐.

๑.๒ คำถามในการวิจัย

๑.๒.๑ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก มีอะไรบ้าง

๑.๒.๓ ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตการศึกษาดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัย เรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” ประกอบไปด้วย

๑) ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

(๑.๑) ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
(๑) ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ (๒) ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น (๓) ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ (๔) ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย (๕) ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์

(๑.๒) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักอปริหานิยธรรม ๗ ได้แก่ (๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ (๒) พร้อมเพรียงกันประชุม (๓) ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ (๔) เคารพนับถือผู้ใหญ่ (๕) ไม่ลุแก่อำนาจ (๖) ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน (๗) ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน^{๑๑}

^{๑๑} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙).

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (๑) หลักนิติธรรม (๒) หลักคุณธรรม (๓) หลักความโปร่งใส (๔) หลักการมีส่วนร่วม (๕) หลักความรับผิดชอบ และ (๖) หลักความคุ้มค่า^{๑๒}

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

๑.๔.๒.๑) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากประชากร/กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

(๑) ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ ปี ขึ้นไปโดยมีบ้านเลขที่หรือมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย ๙ อำเภอ ได้แก่ ๑) อำเภอเมืองพิษณุโลก ๒) อำเภอนครไทย ๓) อำเภอเนินมะปราง ๔) อำเภอบางกระพุ่ม ๕) อำเภอชาติตระการ ๖) อำเภอพรหมพิราม ๗) อำเภอวังทอง ๘) อำเภอวัดโบสถ์ และ ๙) อำเภอบางระกำ จำนวน ๘๘๔๓๖๔ คน^{๑๓}

(๒) ผู้วิจัยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๔๐๐ รูป/คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แต่ละอำเภอในจังหวัดพิษณุโลก

๑.๔.๒.๒) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นงานวิจัยสนับสนุนโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๒๐ คน ประกอบด้วย

- (๑) กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๕ รูป
- (๒) กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์จำนวน ๓ คน
- (๓) กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๖ คน
- (๔) ตัวแทนจากชุมชน จำนวน ๖ คน

๒) ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน ๑๑ รูปหรือคน

^{๑๒} “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒”, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๑๑๖, ตอนที่ ๖๓ ง (วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๒), หน้า ๑๕.

^{๑๓} สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิษณุโลก, ประกาศแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.ect.go.th/phitsanulok/ewt_news.php?nid=๔๓ [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๖].

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพิษณุโลก

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๖๖ ถึงเดือนสิงหาคม ๒๕๖๗ รวมเป็นระยะเวลา ๒๐ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑) **ภาวะผู้นำทางการบริหารเชิงพุทธ** คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการบริหารเชิงพุทธของผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว รู้จักการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและเที่ยงธรรม สามารถนำพาองค์กรไปสู่จุดหมายประสบความสำเร็จได้โดยใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการ

๑.๕.๒) **ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่

๑) บทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง เป็นหัวและหน้าขององค์กร เป็นผู้วางแผนและนโยบายประสานงาน แก้ปัญหาและอุปสรรคขององค์กร เป็นตัวอย่างเป็นแบบอย่างที่ดี

๒) การเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น หมายถึง มีความเชื่อมั่น การสร้างความเชื่อมั่นในตนเองจะทำให้ผู้นำกล้าคิดกล้าตัดสินใจ กล้าแสดงออกในความคิดหรือทัศนคติของตนเองความกล้าแสดงออกจะส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของตนเอง

๓) การเป็นนักบริหารมืออาชีพ หมายถึง เป็นผู้ที่วิสัยทัศน์กว้างไกลสามารถเตรียมรับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ มีความขยันอดทนทุ่มเทเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมกล้าแสดงออกมีวาทศิลป์ อธิษาศัยดี ไม่ถือตัวมีความยุติธรรมเป็นที่รักของประชาชน

๔) แบบอย่างประชาธิปไตย หมายถึง ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเสนอข้อยุติท้องถิ่นได้เพื่อให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า

๕) ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์ หมายถึง ดำเนินงานตามที่ประชาชนได้ขอความช่วยเหลืออย่างมีระเบียบแบบแผนให้ทำงานสำเร็จมีความเคร่งครัดต่อกฎหมาย กฎระเบียบ สร้างความไว้วางใจให้กับประชาชนตามที่ได้สัญญาไว้ตั้งตนอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต มีความโปร่งใส

๑.๕.๓) **หลักการบริหารนิยธรรม ๗** หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการบริหารงาน ดังนี้

๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ หมายถึง การประชุมกันบ่อย ๆ เป็นการระดมมันสมองความสามารถที่ทุกคนมีนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง ส่งเสริมพัฒนาหมู่คณะให้มีความเจริญ

๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันปฏิบัติกิจของหมู่คณะมีความรับผิดชอบร่วมกันดำเนินไปอย่างพร้อมเพรียง

๓) ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ถือระเบียบ ข้อบังคับเพื่อปฏิบัติอย่างเสมอภาคกันและเป็นเหตุส่งเสริมให้การปกครองการบริหาร เกิดผลดี มีประสิทธิภาพ

๔) เคารพนับถือผู้ใหญ่ หมายถึง ฟังคำสอนของท่าน ความเป็นผู้ใหญ่กับความ เป็นผู้น้อยเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันการบริหารจำเป็นต้องมีผู้นำและผู้ตามหน้าที่ปกครองหน้าที่สั่งการ

๕) ไม่ลุแก่อำนาจ หมายถึง มีระเบียบวินัย สามารถดำรงรักษาสิ่งที่มีคุณค่าของ สังคมไว้ได้ยั่งยืนจะไม่ก่อให้เกิดความสูญเสียด้านเศรษฐกิจ และการปกครอง เป็นต้น

๖) ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน หมายถึง ให้การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชนนั้น ๆ และไม่บั่นทอนผลประโยชน์ ที่เคยอุปถัมภ์บำรุงเจดีย์หรือปูชนียสถานเหล่านั้นไม่ละเลยพิธีเคารพบูชาอันพึงทำต่ออนุสรณ์

๗) ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน หมายถึง สนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี เลือกคนดีมีความสามารถมีคุณธรรมเข้ามาเป็นกำลังพัฒนาหมู่คณะของตน

๑.๕.๔) หลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า ดังนี้

๑) หลักนิติธรรม คือ การตรากฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับและกติกาต่าง ๆ ให้ ทันสมัยและเป็นธรรม ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิก โดยมีการยินยอมพร้อมใจและถือ ปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม เป็นต้น

๒) หลักคุณธรรม คือ การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยการรณรงค์เพื่อ สร้างค่านิยมที่ ดีงามให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสมาชิกของสังคมถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ ความอดทนขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย เป็นต้น

๓) หลักความโปร่งใส คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดเผยมูลค่าข่าวสารอย่าง ตรงไปตรงมา และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้โดยการปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานของ องค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารได้สะดวกมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

๔) หลักการมีส่วนร่วม คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และร่วมเสนอ ความเห็นในการตัดสินใจสำคัญ ๆ ของสังคม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางใน การเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การแจ้งความเห็น การไต่สวน สาธารณะการประชาพิจารณ์การแสดง ประชามติ หรืออื่น ๆ และจัดการผูกขาดทั้งโดยภาครัฐหรือโดยภาคธุรกิจเอกชน เป็นต้น

๕) หลักความรับผิดชอบ คือ บุคคลทั้งฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำต้องตั้งใจ ปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่โดยมุ่งให้บริการแก่ผู้มารับบริการเพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีความ รับผิดชอบต่อความบกพร่องในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ เป็นต้น

๖) หลักความคุ้มค่า คือ การตระหนักว่ามีทรัพยากรค่อนข้างจำกัด ดังนั้น ในการ บริหารจัดการจำเป็นจะต้องยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่า ซึ่งจำเป็นจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายไป ที่ผู้รับบริการหรือประชาชนโดยส่วนรวม เป็นต้น

๑.๕.๕) ภาวะผู้นำทางการเมือง หมายถึง ผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำรง ตำแหน่ง ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ในโครงสร้างอำนาจรัฐ เป็นบุคคลที่มีอำนาจและอิทธิพล ในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ตลอดถึงมีความอิสระและมีความกล้าหาญที่จะนำองค์กรไปสู่ ความสำเร็จ ซึ่งภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

๑.๖ สมมติฐานการวิจัย

๑.๖.๑ ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก คือ ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์ มีผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๖.๒ หลักอปริยหายธรรม ได้แก่ หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ พร้อมเพรียงกันประชุม ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ เคารพนับถือผู้ใหญ่ ไม่ลุแก่อำนาจ ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน มีผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ได้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๑.๗.๒ ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๑.๗.๓ สามารถนำผลการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางวิชาการ พระไตรปิฎก และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดในการศึกษา ไว้ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมือง
- ๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
- ๒.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

การศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับ “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยได้รวบรวมทั้งความหมาย แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ความหมายของภาวะผู้นำ (Leadership) ความสำคัญของภาวะผู้นำ คุณลักษณะของผู้นำ เพื่อให้สอดคล้องกับการวิจัยเรื่องนี้ ไว้ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของผู้นำ

ผู้นำ (Leader) ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อความสำเร็จขององค์กรเพราะผู้นำมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องวางแผน สั่งการ ดูแล และควบคุมให้บุคลากรขององค์กร ปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ปัญหาที่เป็นที่สนใจของนักวิชาการ และบุคคลทั่วไปอยู่ตรงที่ว่าผู้นำทำอะไรหรือมีวิธีการนำอย่างไร จึงทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความผูกพันกับงานแล้วทุ่มเทความสามารถและพยายามที่จะทำให้งานสำเร็จด้วยความเต็มใจ ในขณะที่ผู้นำบางคนนำอย่างไร นอกจากผู้ใต้บังคับบัญชาจะไม่เต็มใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพแล้วยังเกลียดชังและพร้อมที่จะร่วมกันขับไล่ผู้นำให้ไปจากองค์กรเพื่อให้เข้าใจภาวะผู้นำ (Leadership) และผู้นำ (Leader) ดีขึ้นผู้นำเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการใช้อิทธิพลให้คนอื่นทำงาน

ในระดับต่าง ๆ ที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้^๑ ผู้นำยังเป็นบุคคลที่มาจากการเลือกตั้ง หรือแต่งตั้ง หรือการยกย่องขึ้นมาของกลุ่ม เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ และช่วยเหลือให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ผู้นำเป็นศูนย์กลาง หรือจุดรวมของกิจกรรมภายในกลุ่ม เปรียบเสมือนแกนของกลุ่ม เป็นผู้มีโอกาสติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นมากกว่าทุกคนในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกลุ่มสูง นำกลุ่ม หรือพากลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์ หรือสู่จุดหมายที่วางไว้^๒

ผู้นำคือผู้ชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหวหรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ มีศิลปะ มีอิทธิพล ต่อกลุ่มชนเพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ หลายคนมีบทบาทเป็นผู้นำกันอยู่แล้วเช่น เป็นผู้นำองค์กร ผู้นำสมาคม ผู้นำวัดและแม่กระทั่งหัวหน้าครอบครัวก็จัดว่าเป็นผู้นำ^๓ บุคคลที่ได้รับมอบหมายซึ่งอาจโดยการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกให้มีอิทธิพลและมีบทบาทเหนือกลุ่ม สามารถที่จะจูงใจ ชักนำหรือชี้แนะให้สมาชิกของกลุ่มรวมพลังเพื่อการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้นำยังมีความหมายของผู้นำ ดังนี้

- ๑) ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทหรืออิทธิพลต่อคนในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น
- ๒) ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทเหนือผู้อื่น
- ๓) ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการอำนวยความสะดวกให้หน่วยงานดำเนินไป สู่เป้าหมายที่ต้องการ

๔) ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้นำ

๕) ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้นำหรือหัวหน้าในหน่วยงาน^๔

ผู้นำสามารถแบ่งความหมายของออกเป็น ๓ แบบ คือ

๑) ผู้นำแบบอัตตาธิปไตย (Autocratic) โดยพิจารณาจากการกำหนดนโยบาย และพฤติกรรมของผู้นำ ซึ่งผู้นำประเภทนี้จะตัดสินใจเองไม่ให้กลุ่มตัดสินใจ

๒) ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic) เป็นผู้นำที่ให้สมาชิกของกลุ่มมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะกำหนดนโยบายและลงมือกระทำโดยใช้ความคิดเห็นจากกลุ่มมีการแบ่งงานกันทำและผู้นำแบบนี้จะมีการเน้นที่การสร้าง ความเข้าใจอันดีต่อกัน

^๑ McFarland, Dalton E. **Management: Foundation and Practices**, (5th ed), New York: McMillan. 1979). P.136.

^๒ Yukl, G. **An Evaluation of Conceptual Weakness in Transformational and Charismatic Leadership**. The Leadership Quarterly, Upper Saddle River: Prentice Hall. 1999). p. 59.

^๓ พระธรรมโกศาจารย์, (ประยูร ธมมจิตโต), **พุทธวิธีบริหาร**, พิมพ์พิเศษ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๒๖

^๔ Halpin, Andrew W, **Theory and Research in Administration**, (New York: Macmillan, 1966), p. 46.

๓) ผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez-faire) ให้มีเสรีภาพเต็มที่ ผู้นำจะเป็นเพียงผู้ให้ข้อเสนอแนะ กิจกรรมแก่สมาชิก จะเข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการน้อยที่สุด^๕

ผู้นำ เป็นบุคคลซึ่งใช้อิทธิพลได้มากในการควบคุม และกระทำการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมผู้ได้รับอำนาจจากความมั่นคง สถานภาพด้านครอบครัว ชั้นวรรณะ ระบบหรือความมีสติปัญญา^๖ ผู้ที่อยู่ในอำนาจหรือตำแหน่งที่ถูกกำหนดให้เป็นผู้นำมีอิทธิพลในการจัดสรร และจัดการต่อสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ มากกว่าคนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของตนเองและสมาชิกของชุมชนนั้น^๗

สรุปได้ว่า ผู้นำ คือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าในระดับต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นบุคคลที่สามารถชักจูง หรือชี้นำบุคคลอื่น ให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่มและใช้ความสามารถของตนเองโดยวิธีการต่าง ๆ ชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมขององค์กรให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ เป็นต้น

๒.๑.๒ ความหมายของภาวะผู้นำ

คำว่า ภาวะผู้นำ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของนักบริหารหรือผู้นำในการบริหารและจัดการองค์กรทั้งในภาครัฐและเอกชน เพื่อให้การดำเนินการบรรลุถึงเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่องค์กรได้ตั้งไว้ ความหมายภาวะผู้นำ ในทัศนะนักวิชาการทั่วไป มีนักวิชาการที่ให้ความหมายของภาวะผู้นำเอาไว้หลายทรรศนะด้วยกัน ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมความหมายภาวะผู้นำจากผู้รู้ทั้งหลาย ดังนี้

ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพล หรืออำนาจที่ตนมีอยู่ในการชักนำหรือโน้มน้าวให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาภายในองค์กร หรือในกลุ่มคนในสถานต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร^๘ ภาวะผู้นำ คือกระบวนการและสถานการณ์ที่บุคคลหนึ่งได้เป็นที่ยอมรับให้เป็นผู้นำในกลุ่มและมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มบุคคลนั้น สมาชิกในกลุ่มเชื่อว่ามีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่กลุ่มเผชิญอยู่ได้โดยอาศัยอำนาจหน้าที่หรือการกระทำของผู้นำในการชักจูงหรือชี้นำบุคคลอื่นให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้^๙

^๕ Kurt Lewin, *The Dynamic of Group Action*, Education Leadership, (New York: Henry Holt B. Co., 1960, p.195.

^๖ Plato, *The Republic*. tr.Paul Shorey, (New Jersey: Princeto University Press, 1973), p.134.

^๗ Rederick Bell, David V. Edwards & R. Harrison Wagner, *Political Power: A Reder in Theory and Research*, (New York: The free Press, 1969), p.112.

^๘ Ralph M. Stogdill, *Handbook of Leadership: A Survey of Theory and Research*, New York: Free Press. 1979).

^๙ ภารดี อนันต์นาวิ, *หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*, (ชลบุรี : บริษัทสำนักพิมพ์มนตรี จำกัด, ๒๕๕๒). หน้า ๔๑.

คุณสมบัติภาวะผู้นำ คือ เช่นสติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ตั้งาม^{๑๐} บุคคลที่เป็นหัวใจสำคัญขององค์การสามารถใช้ศาสตร์และศิลป์เพื่อการบริหารจัดการและการประสานงานระหว่างตนเองคนในองค์การ และการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีความสุข^{๑๑} ความเป็นผู้นำเช่นว่านำขององค์การใช้อิทธิพลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ อิทธิพลดังกล่าวนี้อาจเป็นไปทั้งทางบวกและทางลบ หรือทางใดทางหนึ่ง^{๑๒} แนวความคิดเกี่ยวกับผู้นำ ซึ่งได้แบ่งผู้นำไว้ ๒ ประเภท คือ

๑) ผู้นำแบบธรรมราชา คือ ผู้นำซึ่งชนทั้งหลายให้ยินดีด้วยทศพิธราชธรรม เป็นพระราชอาผู้ทรงธรรม^{๑๓} ลักษณะธรรมราชา มีกล่าวไว้ในจกักรัตตสูตร อย่างชัดเจน คือทรงตั้งอยู่ในธรรม ยึดถือธรรมเป็นหลักในการปกครองทำให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

๒) ผู้นำแบบสมมติเทวราชา คือยกอำนาจสิทธิ์ขาดให้เป็นผู้ยิ่งใหญ่ เป็นผู้ดูแลรักษาความสงบ ปราบปรามเหตุการณ์ให้อยู่ในความสงบดำเนินการบริหารกิจการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ผู้นำ อาจจะเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ซึ่งเรามักจะรับรู้เกี่ยวกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เนื่องจากบุคคลนั้นมีลักษณะเด่นเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม โดยเขาจะใช้ภาวะผู้นำในการปฏิบัติการและอำนวยความสะดวกโดยใช้กระบวนการติดต่อสัมพันธ์กันเพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมาย^{๑๔}

สำหรับคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่ผู้นำที่ดีควรมี คือ สามารถชี้ให้ลูกน้องเห็นความสามารถที่ซ่อนไว้ในตัวของลูกน้องเอง แล้วช่วยให้ลูกน้องแสดงศักยภาพนั้นออกมาใช้อย่างเต็มที่^{๑๕} และเพราะความที่ผู้นำถือเป็นผู้ที่ทุกคนในหน่วยงานจับตามองอยู่ตลอดเวลา ผู้นำจึงต้องมีลักษณะที่โดดเด่นบางอย่าง เช่น เป็นผู้ที่รู้จักตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง มีวิสัยทัศน์ที่ดี มีความฉลาดหลักแหลม และมีวิจารณ์ญาณ มุ่งมั่นที่จะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย ตลอดทั้งเป็นผู้ที่ทำงานหนัก อดทน กล้าหาญกระตือรือร้น ซื่อสัตย์สุจริต^{๑๖}

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตโต), ภาวะผู้นำ, (พิมพ์ครั้งที่ ๗), (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ, ๒๕๔๖), หน้า ๘๑.

^{๑๑} ศรดา ชัยสุวรรณ, รูปแบบการบริหารงานวิจัยในมหาวิทยาลัยเอกชน, (นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, ๒๕๕๒), หน้า ๒๐.

^{๑๒} สมคิด บางโม, แรงงานสัมพันธ์และรวมกฎหมายแรงงาน, (พิมพ์ครั้งที่ ๓), (กรุงเทพมหานคร : เอส เค บุ๊คส์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๕.

^{๑๓} พระครูสิริจันทนิวิฐ, (บุญจันทร์ เขมกาโม), ภาวะผู้นำเชิงพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : นิติการพิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๒๖.

^{๑๔} มัลลิกา ต้นสอน, พฤติกรรมองค์กร, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด, พ.ศ. ๒๕๔๔), หน้า ๔๗.

^{๑๕} Steven R. Covey, *The Habit: From Effectiveness to Greatness*, (New York: Free Press, 2005), pp. 97-98.

^{๑๖} ยงยุทธ เกษสาคร, ภาวะผู้นำและการจูงใจ, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เอกสารและตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๑), หน้า ๕๔.

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลและอำนาจที่มีของตนกระตุ้นชี้แนะให้บุคคลอื่นเกิดความเต็มใจ แล้วกระตุ้นหรือรื้อนปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การหรือของกลุ่ม สามารถใช้ศาสตร์และศิลป์เพื่อการบริหาร ภาวะผู้นำจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพล และปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคล เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของสมาชิกคนอื่นในกลุ่มการเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม เป็นต้น

๒.๑.๓ องค์ประกอบของภาวะผู้นำ

ผู้นำที่ได้รับการยอมรับจะสามารถทำหน้าที่ผู้นำได้ดีเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของผู้นำว่าเหมาะสมกับกรณีเพียงใด แต่โดยทั่วไปแล้วเมื่อก้าวถึงผู้นำคนทั่วไปจะคิดถึงว่าต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการเป็นผู้นำที่ดี มีผู้รู้ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้นำว่าควรมีคุณลักษณะใน ๙ ด้าน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑) ความรู้ (Knowledge) การเป็นผู้นำความรู้เป็นสิ่งจำเป็นที่สุด ความรู้ในที่นี้มีได้หมายถึงเฉพาะความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ แต่รวมถึงการเฝ้าหาความรู้เพิ่มเติมในด้านอื่น ๆ ด้วย

๒) ความคิดริเริ่ม (Initiative) ความคิดริเริ่ม คือ ความสามารถที่จะปฏิบัติสิ่งหนึ่งสิ่งใดในขอบเขตอำนาจหน้าที่ได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องคอยคำสั่ง หรือความสามารถแสดงความคิดเห็นที่จะแก้ไขสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ดีขึ้น หรือเจริญขึ้นได้ด้วยตนเอง

๓) มีความกล้าหาญและความเด็ดขาด (Courage and Firmness) ผู้นำที่ดีจะต้องไม่กลัวต่ออันตราย ความยากลำบาก หรือความเจ็บปวดใด ๆ ทั้งทางกายวาจา และใจผู้นำที่มีความกล้าหาญ จะช่วยให้สามารถผจญต่องานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้

๔) การมีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักประสานความคิด ประสานประโยชน์ สามารถทำงานร่วมกับคนทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษาได้

๕) มีความยุติธรรมและซื่อสัตย์สุจริต (Fairness and Honesty) ผู้นำที่ดีจะต้องอาศัยหลักของความถูกต้อง หลักแห่งเหตุผลและความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น เป็นเครื่องมือในการวินิจฉัยสั่งการ หรือปฏิบัติงานด้วยจิตที่ปราศจากอคติปราศจากความลำเอียง

๖) มีความอดทน (Patience) ความอดทน จะเป็นพลังอันหนึ่งที่จะผลักดันงานให้ไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างแท้จริง

๗) มีความตื่นตัวแต่ไม่ตื่นตูม (Alertness) ความตื่นตัว หมายถึง ความระมัดระวังความ สุขุมรอบคอบ ความไม่ประมาท ไม่ยืดขาดความกระฉับกระเฉง มีความฉับไวในการปฏิบัติงานทันต่อเหตุการณ์ รู้จักใช้ดุลยพินิจที่จะพิจารณาสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องพุดง่าย ๆ ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักควบคุมตัวเองนั่นเอง (Self-Control)

๘) มีความภักดี (Loyalty) การเป็นผู้นำหรือหัวหน้าที่ดีนั้น จำเป็นต้องมีความจงรักภักดีต่อหมู่คณะ ต่อส่วนรวมและต่อองค์การ ความภักดีนี้จะช่วยให้หัวหน้าได้รับความไว้วางใจและปกป้องภัยอันตรายในทุกทิศได้เป็นอย่างดี

๙) มีความสงบเสงี่ยมไม่ถือตัว (Modesty) ผู้นำที่ดีจะต้อง ง่าย ไม่หยิ่งยโส ไม่จองหองไม่วางอำนาจ และไม่ภูมิใจในสิ่งที่ไร้เหตุผล ความสงบเสงี่ยมนี้ถ้ามีอยู่ในหัวหน้างานคนใดแล้วก็จะทำให้ลูกน้องมีความนับถือ และให้ความร่วมมือเสมอ^{๑๗}

คุณสมบัติของผู้นำตามอักษรแต่ละตัวในคำว่า Leadership มีความหมายบ่งชี้ถึงลักษณะต่าง ๆ ของผู้นำที่ดี สรุปได้ดังนี้

L คือ Listen เป็นผู้ฟังที่ดี

E คือ Explain สามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้เข้าใจได้

A คือ Assist ช่วยเหลือเมื่อควรช่วย

D คือ Discuss รู้จักแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

E คือ Evaluation ประเมินผลการปฏิบัติงาน

R คือ Response แจ้งข้อมูลตอบกลับ

S คือ Salute ทักทายปราศรัย

H คือ Health มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ

I คือ Inspire รู้จักกระตุ้นและให้กำลังใจลูกน้อง

P คือ Patient มีความอดทนเป็นเลิศนั่นเอง^{๑๘}

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของผู้นำที่ดีนั้น เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและเป็นมรรควิธีหรือกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาของผู้นำ ปัญหาของผู้ใต้ปกครอง ปัญหาวัฒนธรรมขององค์กร ปัญหาการบริหารและปัญหาจากสภาพแวดล้อมอื่น ๆ และยังเป็นปัจจัยให้ผู้นำมีสัมพันธภาพกับมวลชนได้อย่างองอาจและทำให้มวลชนยอมรับเลือกให้มาดำรงตำแหน่ง เป็นต้น

๒.๑.๔ คุณลักษณะของผู้นำ

สังคมคาดหวังคุณลักษณะของผู้นำในเชิงสติปัญญามากขึ้นคุณลักษณะทางกายภาพทางอุดมคติ การมีร่างกายที่สง่างาม มีหน้าตาดี มีบุคลิกภาพภูมิฐาน ยังคงได้รับการจารึกในตำราเกี่ยวกับภาวะผู้นำอยู่เสมอ ลักษณะของผู้นำ แบ่งผู้นำออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑) ผู้นำแบบเป็นทางการ (Formal Leaders) คือ ผู้บังคับบัญชาในหน่วยงาน เพราะว่าผู้บังคับบัญชานั้นคือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ ให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้า

๒) ผู้นำแบบไม่เป็นทางการ (Informal Leaders) คือ ผู้นำที่ไม่ใช่ผู้บังคับบัญชา เพราะไม่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าในองค์กร แต่สมาชิกในหน่วยงานให้การยอมรับ และยกย่องให้เป็นผู้นำเพราะมีคุณสมบัติบางประการที่หน่วยงานหรือสมาชิกในองค์กรต้องการ ให้การยอมรับ หรือให้ความไว้วางใจ เช่น ประสบการณ์ ความรู้ความสามารถ มนุษย์สัมพันธ์ เป็นต้น

^{๑๗} ศิริพงษ์ ศรีชัยรมย์รัตน์, *กลยุทธ์ความเป็นเลิศทางการบริหารคน*, (กรุงเทพมหานคร : ชูม), ๒๕๔๒), หน้า ๓๒.

^{๑๘} สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, *กรณีศึกษา Best practices : ภาวะผู้นำ*, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, ๒๕๔๕), หน้า ๘๕.

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำ (Trait Approach) ซึ่งเชื่อว่าตัวผู้นำต้องมีคุณลักษณะพิเศษที่เหนือกว่าบุคคลอื่น ๆ แนวคิดนี้จึงพยายามศึกษาคุณลักษณะของผู้นำที่ประสบความสำเร็จแล้วนำคุณลักษณะที่ศึกษาพบมากำหนดเป็นคุณลักษณะของผู้นำ

แนวคิดเชิงพฤติกรรม (Behavioral Approach) แนวคิดนี้มุ่งศึกษาแบบพฤติกรรมของผู้นำเพื่อค้นหาว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นจะใช้แบบพฤติกรรมการนำอย่างไรเพื่อที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

แนวคิดผู้นำเชิงสถานการณ์ (Situational Approach) แนวคิดนี้มุ่งศึกษาความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมของผู้นำกับความต้องการของสถานการณ์ที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผู้นำในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย^{๑๙}

สรุปคุณลักษณะของผู้นำไว้ ๖ ประการ ได้แก่

๑) คุณลักษณะทางกาย (Physical characteristics) ได้แก่ อายุ ลักษณะท่าทาง ส่วนสูง และน้ำหนัก

๒) ภูมิหลังทางสังคม (Social background) ได้แก่ สภาพภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้นำ อาทิ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม และการเลื่อนฐานะทางสังคม

๓) สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ (Intelligence) ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ความสามารถที่ผู้นำมีอยู่ในตน

๔) บุคลิกภาพ (Personality) ได้แก่ คุณลักษณะของบุคลิกภาพที่ดีของผู้นำ เช่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น

๕) ลักษณะที่เกี่ยวกับงาน (Task-related characteristics) ได้แก่ คุณลักษณะที่มีความต้องการความสำเร็จ มีความรับผิดชอบสูง และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น

๖) ลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม (Social characteristics) ได้แก่ มีคุณลักษณะของความเป็นผู้ที่ต้องการการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างกระตือรือร้น ทั้งยังเป็นผู้ที่ชอบการติดต่อ พบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่น ๆ และให้ความร่วมมือกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยดี^{๒๐}

๒.๑.๕ ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย มีการศึกษาและรวบรวมทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำโดยแบ่งตามระยะการพัฒนา ได้มีการแบ่งทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำออกเป็น ๔ ทฤษฎีดังนี้

๑) ทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำ (Trait Theories)

๒) ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ (Behavioral Theories)

๓) ทฤษฎีตามสถานการณ์ (Situational or Contingency Leadership Theories)

^{๑๙} James MacGregor Burns, (Ed.), *Encyclopedia of Leadership*, Vol. 2, (London: Sage Publications Ltd., 2004), pp. 844-845.

^{๒๐} จุมพล หนิมพานิช, *การจูงใจและความเป็นผู้นำ*, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๙), หน้า ๙๘-๙๙.

๔) ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational Leadership Theories)^{๒๑}
ทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำ (Trait Theories) ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ ดังนี้

๑) The tasks of Leadership: กล่าวถึงงานที่ผู้นำจำเป็นต้องมี ๒ อย่าง ได้แก่ มีการกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม มีบรรทัดฐานและค่านิยมของกลุ่ม รู้จักสร้างและใช้แรงจูงใจ มีการบริหารจัดการ จัดการ มีความสามารถในการปฏิบัติการสามารถอธิบายได้ เป็นตัวแทนของกลุ่ม แสดงถึงสัญลักษณ์ ของกลุ่ม และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๒) Leader-constituent interaction เชื่อว่าผู้นำต้องมีพลังพิเศษเหนือบุคคลอื่นหรือมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น ๆ เพื่อที่สนองตอบความต้องการขั้นพื้นฐาน ความคาดหวังของบุคคลและ ผู้นำต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถพัฒนาตนเองและพัฒนาให้ผู้นับตามมีความแข็งแกร่งและ สามารถยืนอยู่ด้วยตนเองอย่างอิสระทฤษฎีนี้พบว่าไม่มีคุณลักษณะที่แน่นอนหรือชี้ชัดของผู้นำเพราะผู้นำอาจไม่แสดงลักษณะเหล่านี้ออกมา

ทฤษฎีตามสถานการณ์ (Situational or Contingency Leadership)

เป็นทฤษฎีที่นำปัจจัยสิ่งแวดล้อมของผู้นำมาพิจารณาว่ามีความสำคัญต่อความสำเร็จของผู้บริหารขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่อำนวยความสะดวกทฤษฎี ๓-D เพิ่มมิติประสิทธิผลเข้ากับมิติพฤติกรรมด้านงาน มิติพฤติกรรมด้านมนุษย์สัมพันธ์ ภาวะผู้นำต่าง ๆ อาจมีประสิทธิผลหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ซึ่งประสิทธิผล หมายถึง การที่ผู้บริหารประสบความสำเร็จในผลงานตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีอยู่แบบภาวะผู้นำจะมีประสิทธิผลมากหรือน้อยไม่ได้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมกรรมการบริหารที่มุ่งงานหรือมนุษย์สัมพันธ์ซึ่งแบบภาวะผู้นำกับสถานการณ์ที่เข้ากันได้เหมาะสมมีประสิทธิผลแต่ถ้าไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ เรียกว่าไม่มีประสิทธิผล^{๒๒}

ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational Leadership Theories)

ธรรมชาติของความเป็นผู้นำว่าตั้งอยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างความเป็นผู้นำกับอำนาจที่มีส่วนสัมพันธ์กับผู้นำและผู้ตาม อำนาจจะเกิดขึ้นเมื่อผู้นำจัดการบริหารทรัพยากร โดยเข้าไปมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ตามเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตนหวังไว้ ความเป็นผู้นำจะเกิดขึ้นเมื่อการบริหารจัดการทำให้เกิดแรงจูงใจ และนำมาซึ่งความพึงพอใจต่อผู้ตาม แต่ความจริงความเป็นผู้นำถือว่าเป็นรูปแบบพิเศษของการใช้อำนาจ (Special form of power)

ความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational Leadership Theory) ผู้บริหารควรมีลักษณะความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมาย (Transactional Leadership) โดยอธิบายว่า เป็นวิธีการที่ผู้บริหารจูงใจผู้ตามให้ปฏิบัติตามที่คาดหวังไว้ด้วยการระบุข้อกำหนดงานอย่างชัดเจน และให้รางวัล เพื่อการแลกเปลี่ยน

^{๒๑} มนัส เพ็งหมู, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนางานบริหารงานบุคคลเชิงพุทธในสถานศึกษา อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์, วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๕๒.

^{๒๒} Hersey, P., & Blanchard, K. *Management of organizational behavior utilizing human resources* (๔th ed.). Kegan Paul, New Jersey: Prentice-Hall. 1982). P. 65.

กับความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายของผู้ตาม การแลกเปลี่ยนนี้จะช่วยให้สมาชิกพึงพอใจในการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายของงาน ความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมายจะมีประสิทธิภาพสูงภายใต้สภาพแวดล้อม ความเป็นผู้นำแบบนี้ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งที่ค่อนข้างสั้น แต่เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว^{๒๓}

ความเป็นผู้นำแบบใหม่ที่สามารถจูงใจให้ผู้ตามปฏิบัติตามได้มากกว่าที่คาดหวังไว้ เรียกว่า ความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational Leadership Theory) การที่ผู้นำและผู้ตามช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อยกระดับขวัญและแรงจูงใจของแต่ละฝ่ายให้สูงขึ้น ความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมายกับความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป เป็นรูปแบบที่แยกจากกันโดยเด็ดขาด และการแสดงความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพสำหรับสถานการณ์ปัจจุบัน คือ การแสดงพฤติกรรมความเป็นผู้นำในเชิงปฏิรูป

สรุปลักษณะผู้นำเป็น ๓ แบบ ได้แก่

๑) ผู้นำการแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) ผู้นำที่ติดต่อกับผู้ตามโดยการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และสิ่งแลกเปลี่ยนนั้นต่อมากลายเป็นประโยชน์ร่วมกัน ลักษณะนี้พบได้ในองค์กรทั่วไป เช่น ทำงานดีก็ได้เลื่อนขั้น ทำงานก็จะได้ค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น

๒) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ผู้นำที่ตระหนักถึงความต้องการของผู้ตาม พยายามให้ผู้ตามได้รับการตอบสนองสูงกว่าความต้องการของผู้ตาม เน้นการพัฒนาผู้ตาม กระตุ้นและยกย่องซึ่งกันและกันจนเปลี่ยนผู้ตามเป็นผู้นำและมีการเปลี่ยนต่อ ๆ กันไป เรียกว่า Domino effect ผู้นำการเปลี่ยนแปลงก็จะเปลี่ยนเป็นผู้นำจริยธรรมผู้นำลักษณะนี้ ได้แก่ ผู้นำชุมชน

๓) ผู้นำจริยธรรม (Moral Leadership) ผู้นำที่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ตาม ซึ่งผู้นำจะมีความสัมพันธ์กับผู้ตามในด้านความต้องการ (Needs) ความปรารถนา (Aspirations) ค่านิยม (Values) และควมยึดจริยธรรมสูงสุด คือ การแสดงความประพฤติที่เหมาะสมตามบรรทัดฐาน ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical : Leadership) ผ่านการกระทำของบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลส่งเสริมความประพฤติเช่นนั้นต่อผู้ตามหรือการผ่านการสื่อสารแบบสองทาง การเสริมแรงการตัดสินใจผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นผู้มีความคิด ทั้งประเด็นที่ซับซ้อนและท้าทายที่องค์กรจะต้องเผชิญหน้าในการทำงานประจำวันต้องมีทั้งความรู้และประสบการณ์ในการตัดสินใจที่ถูกต้อง^{๒๔}

สรุปได้ว่า ผู้นำ คือบุคคลที่มีลักษณะคุณสมบัติที่สามารถชักจูงให้คนอื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจหรือได้รับความไว้วางใจอันเนื่องมาจากคุณลักษณะบุคคลนั้น ผู้นำมีบทบาทเหนือกลุ่มสามารถชักชวนหรือชี้แนะให้บุคคลอื่นช่วยปฏิบัติภาระต่าง ๆ ให้สำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้นำมีความประพฤติหรือสิ่งที่ผู้นำแสดงออกถึงศักยภาพของสภาวะผู้นำที่มีอยู่ในตัวตนของผู้นำให้เกิดเป็นผลงานเชิงประจักษ์แก่ผู้ร่วมงาน อันเป็นพฤติกรรมแสดงออกของผู้นำว่าจะทำอย่างไรจึงจะสามารถทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ เป็นต้น

^{๒๓} Burns, J.M. Leadership. Harper & Row. 1978). P. 36.

^{๒๔} พิพัฒน์ นนทนาธรณ์, ภาวะผู้นำเชิงปฏิบัติการ : LIFE MODEL, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท วิสด้า อินเทอร์เน็ต จำกัด, ๒๕๕๖) หน้า ๖๕.

ตารางที่ ๒.๑ แนวคิดหลักที่นักวิชาการและนักวิจัยทำการศึกษานวัตกรรมเกี่ยวกับผู้นำ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
McFarland, Dalton E.	ผู้นำมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องวางแผน สั่งการ ดูแล และควบคุมให้บุคลากรขององค์กรปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย
Yukl, G.	ผู้นำยังเป็นบุคคลที่มาจากการเลือกตั้ง หรือแต่งตั้ง หรือการยกย่องขึ้นมาของกลุ่ม เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ และช่วยเหลือให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต)	ผู้นำคือผู้ชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหวหรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ มีศิลปะ มีอิทธิพล ต่อกลุ่มชนเพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ
Halpin, Andrew W	ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทหรืออิทธิพลต่อคนในหน่วยงานมากกว่าผู้อื่น บุคคลที่มีบทบาทเหนือผู้อื่น บุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการอำนวยความสะดวกให้หน่วยงานดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ บุคคลที่ได้รับการเลือกจากผู้อื่นให้เป็นผู้ นำ บุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้นำหรือหัวหน้าในหน่วยงาน
Kurt Lewin	ผู้นำ คือ ๑) ผู้นำแบบอัตตาธิปไตย (Autocratic) โดยพิจารณาจากการกำหนดนโยบาย และพฤติกรรมของผู้นำ ๒) ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic) เป็นผู้นำที่ให้สมาชิกของกลุ่มมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะกำหนดนโยบายและลงมือกระทำโดยใช้ความคิดเห็นจากกลุ่มมีการแบ่งงานกันทำและผู้ทำ ๓) ผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez-faire) ให้มีเสรีภาพเต็มที่ ผู้นำจะเป็นเพียงผู้ให้ข้อเสนอแนะกิจกรรมแก่สมาชิก
Plato	ผู้นำ เป็นบุคคลซึ่งใช้อิทธิพลได้มากในการควบคุม และกระทำการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมผู้ได้รับอำนาจจากความมั่นคง สถานภาพด้านครอบครัว ชัยวรรณะ ระบบหรือความมีสติปัญญา
Rederick Bell, David V	ผู้นำมีอิทธิพลในการจัดสรรและจัดการต่อสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ มากกว่าคนอื่น ๆ

ตารางที่ ๒.๑ แนวคิดหลักที่นักวิชาการและนักวิจัยทำการศึกษานวัตกรรมเกี่ยวกับผู้นำ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Ralph M. ภารตี อนันต์นาวิ	ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพล หรืออำนาจที่ตนมีอยู่
พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตโต)	ภาวะผู้นำกระบวนการและสถานการณ์ที่บุคคลหนึ่งได้เป็นที่ยอมรับให้เป็นผู้นำในกลุ่มและมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มบุคคล
ศรุดา ชัยสุวรรณ	คุณสมบัตินำภาวะผู้นำ คือ เช่นสติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม
สมคิด บางโม	ภาวะผู้นำว่า บุคคลที่เป็นหัวใจสำคัญขององค์การ สามารถใช้ศาสตร์และศิลป์เพื่อการบริหารจัดการและการประสานงานระหว่างตนเองคนในองค์การ
พระครูสิริจันทน์วิจิตร, (บุญจันทร์ เขมกาโม)	ภาวะผู้นำ หมายถึง การที่ผู้นำขององค์การใช้อิทธิพลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ
มัลลิกา ต้นสอน	แนวความคิดเกี่ยวกับ คือ ผู้นำแบบธรรมราชา คือ ผู้นำซึ่งชนทั้งหลายให้ยินดีด้วยทศพิธราชธรรม
Steven R. Covey	ผู้นำแบบสมมติเทวราชา คือยกอำนาจสิทธิ์ขาดให้เป็นผู้ยิ่งใหญ่ เป็นผู้ดูแลรักษาความสงบ ปราบปรามเหตุการณ์ให้อยู่ในความสงบดำเนินการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
ยงยุทธ เกษสาคร	สำหรับคุณสมบัตินำอย่างหนึ่งที่ผู้นำที่ดีควรมี คือ สามารถชี้ให้ลูกน้องเห็นความสามารถที่ซ่อนไว้ในตัวของลูกน้องเอง แล้วช่วยให้ลูกน้องแสดงศักยภาพนั้นออกมาใช้
James MacGregor Burns	ผู้นำจึงต้องมีลักษณะที่โดดเด่นบางอย่าง เช่น เป็นผู้ที่มีรู้จักตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง มีวิสัยทัศน์ที่ดี มีความฉลาดหลักแหลม และมีวิจรรย์ญาณ มุ่งมั่นที่จะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย
	แนวคิดผู้นำเชิงสถานการณ์ (Situational Approach) แนวคิดนี้มุ่งศึกษาความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมของผู้นำกับความต้องการของสถานการณ์ที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผู้นำในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมือง

หลักธรรมสำหรับผู้นำเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้นำจะต้องมีการนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้นั้นก็เพื่อการเป็นผู้นำที่ดีและคำสั่งสอนที่สำคัญ ๆ ของพระพุทธองค์ที่ทรงแสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้นำที่ดี หรือวิถีทางของการที่จะเป็นผู้นำที่ดี เพื่อใช้สำหรับเป็น แนวทางที่จะนำไปปฏิบัติซึ่งมีหลักธรรม หรือคุณธรรมในทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

๒.๒.๑ หลักอภิธานิยธรรม

หลักอภิธานิยธรรม ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง ประกอบด้วย ๗ ประการ ได้แก่

๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ การประชุมเพื่อหารือแนวทางร่วมกันจึงมีความจำเป็น นอกจากจะสามารถทำให้งานออกมาเป็นแนวเดียวกันแล้ว ยังอาจได้มุมมองหรือแนวคิดใหม่ๆ มาจากคนอื่นไปปรับปรุงพัฒนางานของตนเองได้แต่ในองค์กรปัจจุบัน เหตุการณ์กลับเป็นไปทางตรงกันข้าม เพราะพวกเราดูเหมือนจะเสพติดการประชุม ประชุมกันมากเกินไปจนกินเวลาทำงานไปมาก ดังนั้น คำว่า “การประชุมกันเนืองนิตย์” จึงแปลได้ว่า ประชุมให้บ่อยตามความเหมาะสม ซึ่งความเหมาะสมที่ว่านี้ก็ขึ้นอยู่กับเนื้องานและปริมาณงานในแต่ละองค์กร

๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า พร้อมเพรียงกันประชุมปรึกษาหารือมีความเห็นชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศชาติ ด้วยการพร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำทั้งหลาย

๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม

๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง นอกจากนั้น หากผู้ใหญ่ได้รับความเคารพที่เหมาะสม ก็ย่อมถ่ายทอดประสบการณ์แก่คนรุ่นหลัง อันเป็นผลดีแก่ส่วนรวมอย่างแน่นอน สำหรับในสังคมไทย การเคารพนอบน้อมต่อผู้ใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไปแล้ว ทุกคนจึงเห็นคุณค่าและเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นเรื่องดีที่สมควรทำ

๕) บรรดากุลสตรีกุลกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรือฉุดคร่าชื่นใจ การที่เพศชายเท่านั้นที่จะเป็นผู้นำการปกครองสูงสุด รวมไปถึงชนชั้นปกครองในสังคมด้วย ในหลายๆ พื้นที่บนโลก ค่านิยมว่าผู้ชายสามารถมีเมียได้หลายคนก็เป็นอีกปรากฏการณ์หนึ่งที่แสดงให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิง

๖) เคารพสักการะบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่าง ๆ) ของวัชชี (ประจำชาติ) ทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป วัฒนธรรมองค์กรยังเป็นสิ่งที่ทุกคนในองค์กรควรดำเนินไปร่วมกัน โดยเฉพาะผู้ที่ เป็นหัวหน้างานจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้นำในด้านนี้ ตัวอย่างเช่น หากองค์กรมีวัฒนธรรมในการทำงานตรงเวลา หัวหน้าเองก็ต้องเป็นตัวอย่างให้ลูกน้อง

๗) จัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้ กินความกว้าง หมายถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่าขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมีได้มา พึงมาสู่แวนแคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแวนแคว้นโดยผาสุก^{๒๕}

หลักอภิธานิยธรรม ว่าเป็นหลักธรรมกับความสำเร็จและความมั่นคงของหมู่คณะ โดยพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงพบสิ่งที่เป็นต้นเหตุแห่งความไม่เข้าใจกัน ต้นเหตุแห่งความกระทบกระทั่งกันจนก่อให้เกิดเป็นปัญหาในการอยู่ร่วมกัน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการพุดจา การสื่อสารการประสานงานที่ไม่เหมาะสม ความไม่เข้าใจความต้องการพื้นฐานนั้นไม่ใช่เป็นต้นเหตุแต่เป็นผล ซึ่งต้องเร่งแก้ไขเพื่อไม่ให้ปัญหานั้นบานปลายรุนแรงองค์กรที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้นั้นสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือสมาชิกในองค์กรต้องทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข หรือครอบครัวจะอยู่กันอย่างมีความสุขได้ สมาชิกในครอบครัวต้องให้ความสำคัญกัน

ดังนั้น จึงต้องหมั่นมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน ทั้งภายในครอบครัว และภายในองค์กร พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงให้หลักในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และสามารถทำงานเป็นทีมได้ด้วยหลักอภิธานิยธรรม ๗ ประการนี้ ซึ่งเป็นธรรมะอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่รู้จักเสื่อม เป็นเหตุที่ตั้งแห่งความสามัคคี ความเป็นปึกแผ่นแห่งครัวเรือน หมู่คณะ และประเทศชาติ

หลักอภิธานิยธรรมสำหรับฝ่าย ศาสนจักร หรือฝ่ายภิกษุสงฆ์ที่ตรัสสั่งสอนเหล่าภิกษุสงฆ์ใน ๔ ข้อแรกนั้นเหมือนกับที่ตรัสแก่เจ้าลิจฉวีมีแตกต่างกัน ๓ ข้อสุดท้าย ซึ่งอภิธานิยธรรมสำหรับพระภิกษุนั้นมี ๖ นัย ดังนี้

นัยที่ ๑ อภิธานิยธรรม ๗ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนื่อง ๆ ๒) ประชุมหรือเลิกประชุม และทำกิจของส่วนรวมอย่างพร้อมเพรียงกัน ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติ ไม่ถอนสิ่งที่ได้บัญญัติไว้แล้วยึดถือปฏิบัติตามหลักธรรมที่บัญญัติไว้ ๔) เคารพนับถือเชื่อฟังและให้เกียรติแก่ผู้เป็นประธาน ผู้บริหารหมู่คณะ และปฏิบัติตามหลักธรรมที่บัญญัติไว้ ๕) ไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้นคือไม่ลุแก่ตัณหาอันจะก่อให้เกิดภพใหม่ ๖) ยินดีในความสงบ สันโดษ หมายถึงการยินดีในการอยู่ป่า และ ๗) ตั้งใจอยู่เสมอว่า พระภิกษุสามเณรผู้มีศีลที่ยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่ผาสุก

นัยที่ ๒ อภิธานิยธรรม ๗ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) ไม่เป็นผู้ชอบการงาน ไม่ยินดีแล้วในการงาน ๒) ไม่เป็นผู้ชอบการคุย ไม่ยินดีแล้วในการคุย ๓) ไม่เป็นผู้ชอบการนอนหลับ ไม่ยินดีแล้วในการนอนหลับ ๔) ไม่เป็นผู้ชอบการคลุกคลีด้วยหมู่คณะ ไม่ยินดีแล้วในการคลุกคลีด้วยหมู่คณะ ๕) ไม่เป็นผู้มีความปรารถนาลามก ไม่ลุอำนาจแก่ความปรารถนาลามก ๖) เป็นผู้ไม่มีมิตรชั่ว สหายชั่วหรือคบคนชั่ว และ ๗) ไม่ถึงความนอนใจในระหว่าง เพราะการบรรลุคุณวิเศษเพียงขั้นต่ำ

นัยที่ ๓ อภิธานิยธรรม ๗ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) เป็นผู้มิศรัทธา ๒) เป็นผู้มิใจประกอบด้วยหิริ ๓) เป็นผู้มิไอตัปะ ๔) เป็นพหูสูต ๕) เป็นผู้ปรารถนาความเพียร ๖) เป็นผู้มิสติตั้งมั่น และ ๗) เป็นผู้มิปัญญา

^{๒๕} ที.ม. (ไทย). ๑๐/๖๘/๘๖.

นัยที่ ๔ อปทานิยธรรม ๗ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) เจริญสติสัมโพชฌงค์ ๒) เจริญวิริยสัมโพชฌงค์ ๓) เจริญวิริยสัมโพชฌงค์ ๔) เจริญปิติสัมโพชฌงค์ ๕) เจริญปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ ๖) เจริญสมาธิสัมโพชฌงค์ และ ๗) เจริญอุเบกขาสัมโพชฌงค์

นัยที่ ๕ อปทานิยธรรม ๗ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) เจริญอนิจจสัญญา ๒) เจริญอนัตตสัญญา ๓) เจริญอสุภสัญญา ๔) เจริญอาทีนวสัญญา ๕) เจริญปหานสัญญา ๖) เจริญวิราคสัญญา ๗) เจริญนิโรธสัญญา

นัยที่ ๖ อปทานิยธรรม ๖ สำหรับพระภิกษุ ได้แก่ ๑) เข้าไปตั้งกายกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ๒) เข้าไปตั้งวจีกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ๓) เข้าไปตั้งมโนกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ๔) แบ่งปันลาภอันเป็นธรรมที่ได้มาโดยธรรม แก่เพื่อนพรหมจรรย์ ๕) มีศีลเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้งและที่ลับ ๖) มีทิวเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งในที่แจ้งและที่ลับ^{๒๖}

อปทานิยธรรม ๗ ของกษัตริย์วชิ หรือ วชิชื่ออปทานิยธรรม ๗ (ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง

- ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์
- ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า พร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลาย
- ๓) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม
- ๔) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววชิ เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง
- ๕) บรรดากุลสตรีกุลกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออูดคร่าชื่นใจ
- ๖) เคารพสักการะบูชาเจดีย์ ของวชิ (ประจำชาติ) ทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอกไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป
- ๗) จัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในนี้กินความกว้าง หมายถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่า ขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมีได้มา พึงมาสู่แคว้นแคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแคว้นแคว้นโดย^{๒๗}

อปทานิยธรรม ๗ ประการนี้ พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวชิทั้งหลายผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคีธรรม (republic) ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่าเมื่อชาววชิยังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้จะเอาชนะด้วยการรบไม่ได้ นอกจากจะใช้เวลาเกลี้ยกล่อมหรือแยกให้แตกสามัคคี

^{๒๖} พระธรรมโกศาจารย์, (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๙), หน้า ๒-๓.

^{๒๗} พระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

กล่าวได้ว่า หลักจริยธรรม เป็นหลักธรรมที่นำมาสู่ความสามัคคี ความเจริญรุ่งเรืองของหน่วยงานองค์กรที่ได้ประพฤติปฏิบัติตาม คือ การหมั่นประชุมกันเป็นประจำบ่อย ๆ เป็นการระดม มั่นสมองรวมความสามารถที่ทุกคนมีนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง ส่งเสริมพัฒนาหมู่คณะให้มีความเจริญในด้านต่าง ๆ ความพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันปฏิบัติ กิจของหมู่คณะ รับผิดชอบร่วมกันดำเนินไปอย่างพร้อมเพรียงเมื่อถึงตอนทำงานก็ต้องทำงานของส่วนรวม ให้ดี การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ โดยทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมจะต้องถือระเบียบข้อบังคับเพื่อปฏิบัติ อย่างเสมอภาคกันและเป็นเหตุส่งเสริมให้การปกครองการบริหารเกิดผลดี มีประสิทธิภาพ การให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่ เชื่อฟังคำสอนของท่าน ความเป็นผู้ใหญ่กับความเป็นผู้น้อยเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ กันอย่างแยกไม่ออกเพราะการปกครองการบริหารจำเป็นต้องมีผู้นำและผู้ตาม หน้าที่ปกครอง หน้าที่สั่ง การเป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่หรือผู้นำจำเป็นต้องปฏิบัติ โดยไม่ลุแก่อำนาจความอยาก ความเห็นแก่ตัว ถ้าใครปฏิบัติ ได้ดั่งนี้ย่อมทำให้สังคมมีระเบียบวินัยดีขึ้น สามารถที่จะดำรงรักษาสิ่งที่มีคุณค่าของสังคมไว้ได้ยั่งยืน ไม่ ก่อให้เกิดความสูญเสียด้านเศรษฐกิจ การปกครอง รักสันติภาพขัดเกลาคใจอยู่เสมอ ตลอดจนการดูแล อารักขาพระภิกษุสงฆ์หรือผู้ทรงศีล เป็นการจัดการให้ความอารักขา บำรุง ค้ำครอง อันชอบธรรม แก่ บรรพชิต ผู้ทรงศีลทรงธรรมบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชนเต็มใจ ต้อนรับและหวังให้ท่านอยู่โดยผาสุกตลอดไป การเป็นผู้นำทั้งภายในและภายนอก ได้แก่ มีความเยบคาย (โยนิโสมนสิการ) ในการคิดตรองให้รอบคอบ เพื่อที่จะแก้ไขจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความถูกต้อง เป็นธรรม ยุติธรรม ความเป็นผู้นำทางภายนอก ต้องมีบุคลิกภาพที่ดี การวางตนที่เหมาะสมสม่ำเสมอ เหมาะสมแก่ฐานะน่าเชื่อถือเลื่อมใสศรัทธาเชื่อมั่นในความเป็นผู้นำของตนเอง เป็นต้น

ตารางที่ ๒.๒ แนวคิดหลักที่นักวิชาการและนักวิจัยทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระธรรมโกศาจารย์, (ประยูร ธรรมจิตโต)	หลักจริยธรรม ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว ประกอบด้วย ๗ ประการ หมั่นประชุมกัน เนิ่งนิตย พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่ บัญญัติไว้ เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่าน บรรดากุล สตรีกุลมารีทั้งหลายให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง เคารพสักการะบูชาเจดีย์ จัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรม
พระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต)	หลักจริยธรรม เป็นหลักธรรมที่นำมาสู่ความสามัคคี ความ เจริญรุ่งเรืองของหน่วยงานองค์กรที่ได้ประพฤติปฏิบัติตาม ถ้าใครปฏิบัติได้ดั่งนี้ย่อมทำให้สังคมมีระเบียบวินัยดีขึ้น สามารถที่จะ ดำรงรักษาสิ่งที่มีคุณค่าของสังคมไว้ได้ยั่งยืน

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

การนำหลักการบริหารการจัดการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาลมาใช้มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยเพราะหลักธรรมาภิบาลคือการบริหารที่สามารถตรวจสอบได้มีประสิทธิภาพ เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ปัจจุบันสถานการณ์ด้านการเมืองเศรษฐกิจ สังคม การบริหารงานของรัฐทั้งภายในและต่างประเทศ ดังนั้น ผู้วิจัยกำหนดกรอบที่จะใช้ศึกษาหลักธรรมาภิบาลของผู้ที่เป็นผู้นำ ดังนี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.๒๕๔๒ ได้กำหนดให้ทุกส่วนราชการต้องถือปฏิบัติและรายงานผลการปฏิบัติผลต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีโดยได้ระบุถึงหลักการสาระสำคัญของธรรมาภิบาลไว้ ๖^{๒๘} สามารถสรุปได้ดังนี้

๑) หลักนิติธรรมเป็นการตรากฎหมาย และกกข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับทางสังคม อันจะทำให้สังคม ยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกกข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

๒) หลักคุณธรรม เป็นการยึดมั่นในถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

๓) หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกของการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส ให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีการบวนการที่เอื้อให้ประชาชนสามารถร่วมตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

๔) หลักความมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ และร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์การแสดงประชามติ

๕) หลักความรับผิดชอบเป็นการตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและการกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

๖) หลักความคุ้มค่าเป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้มีการประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่ารวมถึงสร้างสรรค์สินค้าและการให้บริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ

^{๒๘} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.๒๕๔๒. (สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๒).

ธรรมาภิบาล หรือที่เรียกว่าการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในยุคปัจจุบันนี้ ได้มีผู้พยายามที่
ให้คำนิยามความหมายของ คำว่า Good governance ดัง สามารถสรุปได้ต่อไปนี้

- ๑) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
- ๒) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
- ๓) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- ๔) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
- ๕) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
- ๖) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
- ๗) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ^{๒๙}

๒.๓.๑ ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล คือคุณความดี คำสั่งสอนในศาสนา หลักประเพณีปฏิบัติในศาสนา ความจริง
ความถูกต้อง ความยุติธรรม กฎ กฏเกณฑ์ กฎหมาย

สิ่งทั้งหลาย อภิบาล หมายความว่า บำรุงรักษา ปกครอง ปกป้อง หรือคุ้มครอง ดังนั้น ธรร
มาภิบาล จึงมีความหมายตามนัยนี้ว่าวิธีการปกครองที่ไปสู่ความดีงามที่ยั่งยืน อันได้แก่ความรุ่งเรืองและ
ความผาสุกของปวงชนทั้งปวง การใช้สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย การประสานประนีประนอมความ
แตกต่างโดยผ่านกลไก กระบวนการและสถาบันเหล่านั้น การมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิด
การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล นักวิชาการกล่าวว่าธรรมาภิบาล
หมายถึง การมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาลมีการบริหารจัดการที่ดี^{๓๐} การกำหนดกลไก
อำนาจของภาครัฐ ในการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อให้เกิดการ
พัฒนาการดำเนินงานการกำหนดนโยบาย ที่ประชาชนสามารถรับทราบและเข้าใจได้ มีลักษณะที่เปิดเผย
และเป็นนโยบายที่มีประโยชน์เจ้าหน้าที่ของรัฐมีจริยธรรมการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์แห่ง
สาธารณชน^{๓๑}

^{๒๙} พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖, **ราชกิจจา
นุเบกษา**, เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๑๐๐ ก, ๙ ตุลาคม ๒๕๔๖, หน้า ๒.

^{๓๐} อมรา พงศาพิชญ์, และนิตยา ภัทรลิตตะพันธ์, “องค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย องค์การ
ให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย (องค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย)”, **รายงานผลการวิจัย,
(กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑),** หน้า ๒๗.

^{๓๑} บุชบง ชัยเจริญ, และบุญมี ลี, “ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล”, **รายงานการวิจัย, (นนทบุรี : สถาบัน
พระปกเกล้า) พิมพ์ครั้งที่ ๒, ๒๕๔๔),** หน้า ๗.

การบริหารกิจการบ้านเมืองด้วยความเป็นธรรม เคารพสิทธิของผู้คนพลเมืองอย่างเสมอกัน มีระบบตัวแทนประชาชนที่สะท้อนความคิดของผู้คนได้อย่างเที่ยงตรง มีรัฐบาลที่ไม่ถืออำนาจเป็นธรรม^{๓๒} การจัดการที่ดีโดยหลักสากลจะประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังนี้^{๓๓}

- ๑) ความรับผิดชอบต่อสาธารณชน หมายถึง การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
- ๒) ความโปร่งใส หมายถึง สาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้
- ๓) ความมั่นใจ หมายถึง การมีหลักการที่แน่นอน เป็นธรรมที่ทำให้สาธารณชนมั่นใจ
- ๔) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการในด้าน

กิจการของรัฐ

การบริหาร ต้องพูดถึงผู้บริหารเพราะเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันบางกรณีเป็นเรื่องเดียวกันจริยธรรมของการบริหารภาครัฐจะไม่มีทางเกิดผลสำเร็จได้ถ้าผู้บริหารไม่มีจริยธรรมการใช้จริยธรรมและคุณธรรมในการบริหารงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้บริหารจะต้องมีจิตสำนึกที่จะนำสิ่งที่ได้ไปใช้และขจัดสิ่งที่ไม่ดีให้หมดไป สิ่งเหล่านี้คือ^{๓๔}

๑) ความซื่อสัตย์ เป็นจริยธรรมทั้งของการบริหารภาครัฐและของผู้บริหาร ความซื่อสัตย์ไม่ได้หมายถึง การประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้นแต่ต้องตามจริยธรรมและศีลธรรมด้วย

๒) กฎหมาย เป็นที่ยอมรับกันว่า กฎหมายไม่สามารถอุดช่องโหว่การบริหารผู้บริหารที่จะแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายวางมาตรฐานขั้นต่ำของการประพฤติมิชอบไว้เท่านั้น แต่มาตรฐานทางจริยธรรมในเรื่องของการประพฤติชอบและความซื่อสัตย์นั้นสูงกว่ากฎหมาย

๓) ความเป็นธรรม บอกยากกว่าความเป็นธรรมคืออะไร บ้างว่าความเป็นธรรมอยู่ที่จิตสำนึกของผู้บริหาร ก็ไม่น่าจะถูกนัก เพราะผู้บริหารลำเอียงได้ ถ้าคนส่วนใหญ่ได้ประโยชน์สูงสุดถือว่าเป็นธรรม

๔) ประสิทธิภาพ เป็นเรื่องเข้าใจง่ายและจริยธรรมของการบริหารที่ถกเถียงกันเกี่ยวกับเรื่องนี้คือ ในตัวประสิทธิภาพเองอาจไม่สอดคล้องกับจริยธรรม กรณีนี้จริยธรรมมีความสำคัญมาก เราสามารถหาหนทางที่จะให้ประสิทธิภาพไปด้วยกันได้กับจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส หรือความเป็นธรรม

๕) ความโปร่งใส เป็นเรื่องเข้าใจง่ายและเป็นจริยธรรมของการบริหารเช่นเดียวกัน ปัจจุบันมีการเรียกร้องหาความโปร่งใสกันมาก เพื่อให้ประชาชนตรวจสอบ การบริหารภาครัฐได้เรามี

^{๓๒} ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, อังโน จูไรรัตน์ แสนใจรักษ์, ธรรมนูญกับคอร์ปชั่นในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิวิถีธรรม, ๒๕๔๖), หน้า ๖๑.

^{๓๓} ชัยอนันต์ สมุทรวานิช, ธรรมนูญการมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร : เดือนตุลาการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒.

^{๓๔} เปรม ติณสูลานนท์, “จริยธรรมการบริหารภาครัฐ”, มติชน, (๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘).

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร บัญญัติให้รัฐเปิดเผยข้อมูลอันเป็นสาธารณประโยชน์แก่ประชาชน การหลีกเลี่ยงไม่เปิดเผยข้อมูลถือได้ว่าขัดจริยธรรม

๖) ความมั่นคงของรัฐ เราใช้จริยธรรมในการบริหารงานเพื่อผลประโยชน์ ของรัฐ ความมั่นคงของรัฐคือ ผลประโยชน์ของรัฐ ความมั่นคงของรัฐ คือประโยชน์ของรัฐ อย่างหนึ่ง การใช้จริยธรรม การบริหารความมั่นคงอาจกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จึงหาความสมดุลให้ได้

๗) ค่านิยมของคนไทยส่วนใหญ่ยังเชื่อว่า ความร่ำรวยสร้างชื่อเสียง เกียรติยศและฐานะ ได้ จึงมีคนจำนวนไม่น้อยรีบสร้างความร่ำรวยโดยไม่แยแสต่อจริยธรรม

การบริหารองค์การ มีคำกล่าวภาษาอังกฤษว่า “To love is not to give to love, is to care” นำจะให้ความกระจ่างชัดจะกระทำการสิ่งใดถ้าเราไม่มีความรักในสิ่งนั้น ก็ช่วยการเปล่าไม่มีทางสำเร็จ ผู้บริหารใด มีความรักองค์การของตนจะใช้จริยธรรมในการบริหารและจะได้ผลสัมฤทธิ์เป็นเลิศ การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะเกิดวิกฤตที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใสและความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข^{๓๕}

ธรรมเชิงพุทธ คำว่า ธรรม มี ๔ ความหมาย ดังนี้^{๓๖}

ธรรม ในความหมายที่ ๑ รูปธรรม นามธรรมทั้งหมด หรือสิ่งที่ไม่ใช่รูปธรรม นามธรรม แต่ก็เป็นธรรมชาติด้วย ก็รวมอยู่ในคำว่าธรรม

ธรรม ในความหมายที่ ๒ หมายถึง กฎ ตัวกฎของธรรมชาติ ที่มีอยู่ในธรรมชาตินั้น ๆ

ธรรม ในความหมายที่ ๓ หมายถึง หน้าที่ที่สิ่งมีชีวิตต้องประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎของธรรมชาติธรรม ในความหมายที่ ๔ คือผลที่จะได้รับจากการทำหน้าที่สุดท้ายท่านอาจารย์พุทธทาสได้นำความหมายของคำว่าธรรม ๔ ประการนี้มาสรุปเข้าด้วยกันเป็นความหมายสั้น ๆ ของคำว่าธรรมว่า ธรรมคือการประพฤติกระทำที่ถูกต้องแก่ความเป็นมนุษย์ทุกชั้นทุกตอนแห่งวิวัฒนาการของเขา

^{๓๕} สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, แผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ, (กรุงเทพมหานคร : กองกลาง สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๔), หน้า ๑๓.

^{๓๖} พุทธทาสภิกขุ-ปัญญาบัณฑิต, เพื่อชีวิตที่มั่นคงและมีค่า, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดีจำกัด, ๒๕๒๙), หน้า ๕๐.

ในผลงานพจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ชุดคำวัด ได้ให้ความหมาย คำว่า ธรรม ดังนี้^{๓๗}

๑) ธรรม เป็นคำกลาง ๆ ใช้หมายถึงทั้งสิ่งดีและไม่ดี เพราะทั้งสิ่งดีและไม่ดีต่างก็ทรงความเป็นตัวของตัวเองไว้ได้ตลอดไปไม่มีเปลี่ยนแปลง เช่น คุณสมบัติของธรรมฝ่ายดีคือป้องกันผู้ปฏิบัติตามมิให้ตกต่ำมิให้ตกไปในที่ชั่ว

๒) ธรรม หมายถึงสิ่งดี, คุณความดี, ความจริง, ความถูกต้อง, สิ่งของที่ดี, หลักปฏิบัติทางศาสนา เช่น ใช้ว่ามีกุศลธรรม มีเมตตาธรรม ประพฤติธรรม เข้าถึงสัจธรรม ความยุติธรรม

๓) ธรรม ที่หมายถึง สิ่งไม่ดี, ความชั่ว เช่น ใช้คำว่าอกุศลธรรม บาปธรรม กัณหาธรรม ฉะนั้น เมื่อดูความหมายที่ท่านผู้รู้ได้ให้ความหมายข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล คือ การปกครองที่เป็นธรรม ที่ถูกต้อง มีเหตุผล เป็นการกระทำหน้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย อันตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม

นักวิชาการบางท่าน ได้ให้ความหมายว่า ความถูกต้อง (ธรรม) แห่งชาติ หรือธรรมรัฐแห่งชาติ หมายถึงอย่างน้อย ดังต่อไปนี้^{๓๘}

๑) ธรรมรัฐในภาครัฐ (ทั้งการเมืองและระบบราชการ)

๒) ธรรมรัฐในภาคธุรกิจ (Corporate good governance)

๓) ธรรมรัฐภาคสังคม (ประชาสังคม Civil society)

ความถูกต้องในภาครัฐและภาคธุรกิจมีลักษณะอย่างน้อย ๔ ประการคือ

๑) มีความสุจริต

๒) มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

๓) มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้

๔) มีความร่วมมือกันทำความดี (ไม่ร่วมมือกันไปปล้นผู้อื่น)

๕) มีความเข้มแข็งทางปัญญา เรียนรู้และปรับตัวได้

นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ได้ให้ความหมาย ธรรมาภิบาล หมายถึง การมีส่วนร่วม คือความโปร่งใสตรวจสอบได้และการมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในการปฏิบัติงานเพื่อให้หลักประกันว่าการดำเนินทางการเมืองและเศรษฐกิจอยู่บนฉันทานุมัติอย่างกว้างขวางของสังคม และให้ความมั่นใจว่าเสียงคนยากจนและคนด้อยโอกาสจะเป็นที่รับฟังในกระบวนการกำหนดและดำเนินนโยบายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากร^{๓๙}

^{๓๗} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดคำวัด, (กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง, ๒๕๔๘), หน้า ๓๔๕.

^{๓๘} ประเวศ วะสี, เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม, (กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๒), หน้า ๑.

^{๓๙} ไชยวัฒน์ คำชู, การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๔๒.

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และได้ให้ความหมายธรรมาภิบาลว่าทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือและแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งมีความชอบธรรมทางการกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน^{๔๐}

สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศโดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบ ๓ ส่วนของสังคมเข้าด้วยกัน คือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างสมดุล ซึ่งจะส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีความโปร่งใส ยุติธรรม และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศชาติเป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ เป็นต้น

ตารางที่ ๒.๓ แนวคิดหลักที่นักวิชาการและนักวิจัยทำการศึกษานำมาคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.๒๕๔๒.	๑) หลักนิติธรรมเป็นการตรากฎหมาย และกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรม ๒) หลักคุณธรรม เป็นการยึดมั่นในถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือ ๓) หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ ๔) หลักความมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ ๕) หลักความรับผิดชอบเป็นการตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ ๖) หลักความคุ้มค่าเป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด
พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖	ธรรมาภิบาล ๑) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน ๒) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ๓) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ๔) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น ๕) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ๖) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ ๗) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

^{๔๐} สถาบันพระปกเกล้า, ทศธรรม:ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, (พ.ศ.๒๕๔๙), หน้า ๒๒.

ตารางที่ ๒.๓ แนวคิดหลักที่นักวิชาการและนักวิจัยทำการศึกษานแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
อมรา พงศาพิชญ์, และนิตยา ภัทรสิทธิ์ตะพันธ์	ธรรมาภิบาล จึงมีความหมายตามนัยนี้ว่าวิธีการปกครองที่ไปสู่ความดีงามที่ยั่งยืน อันได้แก่ความรุ่งเรืองและความผาสุกของปวงชนทั้งปวง การใช้สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย การประสานประนีประนอมความแตกต่างโดยผ่านกลไก กระบวนการและสถาบันเหล่านั้น
บุษบง ชัยเจริญ, และบุญมี ลี	การกำหนดกลไกอำนาจของภาครัฐ ในการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาการดำเนินงานการกำหนดนโยบาย ที่ประชาชนสามารถรับทราบและเข้าใจได้
ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, อ่างใน จุไรรัตน์ และสนใจรักษ์	การบริหารกิจการบ้านเมืองด้วยความเป็นธรรม เคารพสิทธิของผู้คนพลเมืองอย่างเสมอกัน มีระบบตัวแทนประชาชนที่สะท้อนความคิดของผู้คนได้อย่างเที่ยงตรง มีรัฐบาลที่ไม่ถืออำนาจเป็นธรรม
ชัยอนันต์ สมุทรวานิช	๑) ความรับผิดชอบต่อสาธารณชน หมายถึง การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ๒) ความโปร่งใส หมายถึง สาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้ ๓) ความมั่นใจ หมายถึง การมีหลักการที่แน่นอน เป็นธรรมที่ทำให้สาธารณชนมั่นใจ ๔) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการในด้านกิจการของรัฐ
เปรม ติณสูลานนท์	การบริหาร ต้องพูดถึงผู้บริหารเพราะเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันบางกรณีเป็นเรื่องเดียวกัน จริยธรรมของการบริหารภาครัฐจะไม่มีทางเกิดผลสำเร็จได้ถ้าผู้บริหารไม่มีจริยธรรมการใช้จริยธรรมและคุณธรรมในการบริหารงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้บริหารจะต้องมีจิตสำนึกที่จะนำสิ่งที่ดีไปใช้ และขจัดสิ่งที่ไม่ดีให้หมดไป

ตารางที่ ๒.๓ แนวคิดหลักที่นักวิชาการและนักวิจัยทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน	ผู้บริหารใด มีความรักองค์การของตนจะใช้จริยธรรมในการบริหารและจะได้ผลสัมฤทธิ์เป็นเลิศ การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข
พุทธทาสภิกขุ-ปัญญานันทภิกขุ	ธรรม ในความหมายที่ ๑ รูปธรรม นามธรรมทั้งหมด หรือสิ่งที่ไม่ใช่รูปธรรม นามธรรม แต่ก็เป็นธรรมชาติด้วย ก็รวมอยู่ในคำว่าธรรม
พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช)	ธรรม ในความหมายที่ ๒ หมายถึง กฎ ตัวกฎของธรรมชาติที่มีอยู่ในธรรมชาตินั้น ๆ ธรรม ในความหมายที่ ๓ หมายถึง หน้าที่ที่สิ่งมีชีวิตต้องประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎของธรรมชาติธรรม ในความหมายที่ ๔ คือผลที่จะได้รับจากการทำหน้าที่สุดท้าย
ไชยวัฒน์ คำชู	๑) ธรรม เป็นคำกลาง ๆ ใช้หมายถึงทั้งสิ่งดีและไม่ดี ๒) ธรรม หมายถึงสิ่งดี, คุณความดี, ความจริง, ความถูกต้อง, สิ่งของที่ดี, หลักปฏิบัติทางศาสนา ๓) ธรรม ที่หมายถึง สิ่งไม่ดี, ความชั่ว เช่น ใช้คำว่าอกุศลธรรม บาปธรรม กัณหาธรรม
	การมีส่วนร่วม คือความโปร่งใสตรวจสอบได้และการมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเพื่อให้หลักประกันว่าการดำเนินทางการเมืองและเศรษฐกิจอยู่บนฉันทานุมัติอย่างกว้างขวางของสังคม

๒.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีความสำคัญต่อการปกครองท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีกระจายอำนาจการปกครอง ทฤษฎีรวม อำนาจการปกครอง ซึ่งผู้ศึกษาจะได้ทำการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

๒.๔.๑ ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของการปกครองตนเอง เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับแนวความคิดและทฤษฎีในการกระจายอำนาจ ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้ การปกครองท้องถิ่นคือระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐและโดยนัยนี้จะเกิดมีองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเองได้^{๔๑} การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้หน่วยการปกครองระดับรองของรัฐหรือกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครอง และดำเนินการบางอย่าง เพื่อประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ท้องถิ่นโดยตรง การบริหารงานท้องถิ่นจะมีองค์การปกครองที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมโดยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม^{๔๒} อาจกล่าวได้ว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง “การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนในการบริหารงานท้องถิ่นตามแนวความคิดที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้วรัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมจะเป็น “รัฐบาลของประชาชน” โดยประชาชนและเพื่อประชาชน”^{๔๓}

การปกครองในรูปแบบลักษณะกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเอง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้งานดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพผลตรงกับความรู้สึกของประชาชนโดยเหตุที่ประชาชนในท้องถิ่นย่อมทราบความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่นและย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณของตนเอง และมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร^{๔๔} การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองที่เกิดขึ้นจากหลักการกระจายอำนาจได้มีอำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมด หรือแต่

^{๔๑} ประทาน คงฤทธิศึกษากร, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พีระพัฒนา, ๒๕๒๖), หน้า ๘.

^{๔๒} อุทัย หิรัญโต, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๔.

^{๔๓} ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๒๑.

^{๔๔} วิญญู อังคนารักษ์, แนวความคิดในการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่น, เอกสารประกอบการบรรยาย, ๒๕๑๙, หน้า ๔. (อัดสำเนา).

เพียงบางส่วนในการบริหารภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่และอาณาเขตของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย^{๔๕} การปกครองรวมถึงแนวคิดยุทธศาสตร์ การบริหาร การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคโลกาภิวัตน์ ว่าเป็นองค์กรประชาธิปไตยที่สำคัญมากที่สุดในระดับรากหญ้า มีบทบาทที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง สามารถแก้ไขปัญหาได้โดยตรง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ การกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันนี้^{๔๖}

ในขณะที่การปกครองท้องถิ่นซึ่งดูแลส่งเสริมท้องถิ่น แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่มีอำนาจเท่าที่ควรและถูกระบบการเมืองกับระบบราชการครอบงำ^{๔๗} การเมืองการปกครองท้องถิ่นว่าเป็นระบบเปิด ไม่ใช่ระบบปิด เป็นระบบที่พัวพันกับการเมืองระดับชาติ มีอากแถมกันออกจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาคได้คนไทยส่วนใหญ่ต้องการ การปกครองท้องถิ่นมากขึ้น แต่เมื่อไม่มีการปกครองท้องถิ่นที่มีอำนาจหรือบทบาทเพียงพอ พวกเขาจึงเอาการปกครองส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไประดมทรัพยากรท้องถิ่นมากขึ้น ในประเทศไทยแม้การปกครองท้องถิ่นแท้หรือการปกครองโดยท้องถิ่นจะไม่สำคัญ แต่การปกครองที่ท้องถิ่นหรือการปกครองให้ท้องถิ่นนับวันจะเป็นที่สนใจของประชาชนขึ้นทุกปี^{๔๘}

จะเห็นได้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐเพราะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย และมีองค์การที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั่นเอง การปกครองตนเองของท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารงานคลังของตนเอง และมีสภาของท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนการปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันรับผิดชอบทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น^{๔๙}

^{๔๕} ชูศักดิ์ เทียตรง, การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘), หน้า ๑๓.

^{๔๖} พิเชษฐ วงศ์เกียรติขจร, แนวคิด ยุทธศาสตร์ การบริหาร การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท) ในยุคโลกาภิวัตน์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๒), หน้า ก.

^{๔๗} ธเนศวร์ เจริญเมือง, ๑๐๐ ปีการปกครองท้องถิ่นไทย ๒๔๔๐-๒๕๔๐, (กรุงเทพมหานคร : โครงการจัดพิมพ์คปไฟ, ๒๕๔๒), หน้า ๓๔๗.

^{๔๘} อเนก เหล่าธรรมทัศน์, เหตุอยู่ที่ท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๓-๔.

^{๔๙} ประหยัด หงษ์ทองคำ, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖), หน้า ๑๐.

๒.๔.๒ ลักษณะของการปกครองส่วนท้องถิ่น

เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง เป็นการปกครองที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองภายใต้กฎหมายของรัฐหรือประเทศนั้น ๆ ดังนั้น ลักษณะของการปกครองท้องถิ่นที่สำคัญ มีดังนี้^{๕๐}

- ๑) มีสถานะตามกฎหมายหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย
- ๒) มีพื้นที่และระดับ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพื้นที่การปกครองที่แน่นอนและชัดเจน และควรจะต้องมีการแบ่งระดับการปกครองท้องถิ่นว่ามีกี่ระดับ เช่น ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดพื้นที่และระดับของการปกครองท้องถิ่นมีมากมาย เช่น สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชนประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และความหนาแน่นของประชากร เป็นต้น สำหรับประเทศไทยมีเกณฑ์จัดตั้งและยกฐานะหน่วยการปกครองท้องถิ่น ๓ ประการ คือ รายได้ย้อนหลัง ๓ ปี ไม่รวมเงินอุดหนุนจำนวนประชากรและขนาดพื้นที่
- ๓) มีการกระจายอำนาจและหน้าที่ การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการกระจายอำนาจการปกครองไปให้ท้องถิ่น โดยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น การที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะมีอำนาจและหน้าที่มากขึ้นขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองการปกครองเป็นสำคัญ
- ๔) มีความเป็นนิติบุคคลหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องเป็นองค์การนิติบุคคลโดยเอกเทศจากองค์การของรัฐบาลกลาง ทั้งนี้ เพื่อการดำเนินงานที่ถูกต้องตามกฎหมายและเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง
- ๕) มีการเลือกตั้ง การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มาจากกาเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ กล่าวคือ จะต้องให้สิทธิแก่ประชาชนในท้องถิ่นในการเลือกตั้งคณะเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการปกครองท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง
- ๖) มีอำนาจอิสระ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องไม่อยู่ในสายบังคับบัญชาของหน่วยงานรัฐบาลกลาง และมีอำนาจอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย สามารถกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับ เพื่อกำกับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่น และสามารถใช้ดุลยพินิจของตนในการปฏิบัติกิจการในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง
- ๗) มีงบประมาณของตนเอง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ จัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

^{๕๐} วัชรวิชัย ไชยสาร, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๕๔), หน้า ๑๔๒-๑๔๘.

๘) มีการกำกับดูแลของรัฐ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองระดับรองของรัฐ และอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและความมั่นคงแห่งรัฐ

๒.๔.๓ ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวความคิดในการปกครองท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐ ในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชนโดยยึดหลักการกระจายอำนาจการ ปกครองและเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น จึงสามารถสรุปได้ดังนี้ การปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตย เนื่องจาก

๑) องค์การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนกล่าว คือ องค์การปกครองท้องถิ่นเป็นภาพจำลองของระบบการเมืองของชาติ มีกิจกรรมทางการเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้งเป็นราชการชักนำให้คนในท้องถิ่นได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเป็นการฝึกหัดการตัดสินใจทางการเมือง

๒) การสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง จะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น เพราะการพัฒนาทางการเมืองในวงกว้างจะนำไปสู่ความเข้าใจการเมืองระดับชาติโดยง่าย

๓) การปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้แจ่มแจ้งทางการเมือง กล่าวคือ ประชาชนจะรู้ถึงวิธีการเลือกตั้ง การตัดสินใจ การบริหาร การเมืองท้องถิ่น การต่อสู้แข่งขันกันตามวิถีทางการเมือง ทำให้เกิดการกลุ่มทางการเมืองในที่สุด

๔) การปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้เกิดการเข้าสู่วิถีการเมืองของประชาชนด้วยเหตุที่การเมืองท้องถิ่นมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงและใกล้ชิด และเกี่ยวพันต่อการเมืองระดับชาติ หากมีกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นอยู่เสมอก็จะมีผลทำให้เกิดความคึกคักและมีชีวิตชีวาต่อการปกครองท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นจะมีความสัมพันธ์และเข้าสู่ระบบการเมืองตลอดเวลา

๕) การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองท้องถิ่นผ่านการเรียนรู้ทางการเมืองในท้องถิ่น ทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้น ด้วยเหตุที่ได้รับความนิยมนิยมนคริธาจากประชาชนจึงทำให้ได้รับเลือกตั้งในระดับสูงขึ้น^{๕๑}

๒.๔.๔ ประเภทขององค์การปกครองท้องถิ่น

องค์การปกครองท้องถิ่นแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบทั่วไปมี ๓ รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ๒) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษ มี ๒ รูปแบบ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

^{๕๑} พูนศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล, “การปกครองท้องถิ่นและพื้นฐานการพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาสภาตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๒).

ตามบทบัญญัติในหมวด ๙ การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา ๒๘๑-๒๘๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่กล่าวถึงที่มาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยสรุปไว้ ดังนี้^{๕๒}

๑) รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่

๒) การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็นและมีหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจนสอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติโดยต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวมและจะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้

๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหารการจัดบริการสาธารณะการบริหารงานบุคคลการเงินและการคลังและมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวมด้วย

๔) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหาร

๕) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไปให้มีสิทธิลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทั้งนี้จำนวนผู้มีสิทธิเข้าชื่อ หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อการตรวจสอบรายชื่อ และการลงคะแนนเสียง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

๖) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้

๗) ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย

๘) การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น โดยการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีมาตรฐานสอดคล้องกัน และอาจได้รับการพัฒนาร่วมกันหรือสับเปลี่ยนบุคลากรระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันได้รวมทั้งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการข้าราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นก่อนทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

๙) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหาร

^{๕๒} สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔๔.

ท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น จะเป็นข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นมิได้มีคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่มีการยุบสภาท้องถิ่นหรือในกรณีที่สมาชิกสภาท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะและต้องมีการเลือกตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นชั่วคราวมิให้นำบทบัญญัติตามวรรคสอง วรรคสาม และวรรคหก มาบังคับใช้ทั้งนี้ตามกฎหมายกำหนด

สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นจัดการปกครองและดำเนินการต่าง ๆ และดำเนินการเพื่อประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ของท้องถิ่น โดยมีการจัดตั้งองค์การขึ้นทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามนโยบายของตนเองได้

ตารางที่ ๒.๔ แนวคิดหลักที่นักวิชาการและนักวิจัยทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ประทาน คงฤทธิศึกษากร	การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของการปกครองตนเอง เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับแนวความคิดและทฤษฎีในการกระจายอำนาจ
อุทัย หิรัญโต	การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้หน่วยการปกครองระดับรองของรัฐหรือกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครอง และดำเนินการบางอย่างเพื่อประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ท้องถิ่นโดยตรง
ชวงค์ ฉายะบุตร	การปกครองท้องถิ่น หมายถึง “การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบ
วิญญู อังคนารักษ์	การปกครองในรูปลักษณะกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเองเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้งานดำเนินไปอย่างประหยัด

ตารางที่ ๒.๔ แนวคิดหลักที่นักวิชาการและนักวิจัยทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ชูศักดิ์ เทียงตรง	การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองที่เกิดขึ้นจากหลักการกระจายอำนาจได้มีอำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนในการบริหารภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่และอาณาเขตของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย
พิเชษฐ วงศ์เกียรติขจร	การปกครองรวมถึงแนวคิดยุทธศาสตร์ การบริหาร การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยุคโลกาภิวัตน์ ว่าเป็นองค์กรประชาธิปไตยที่สำคัญมากที่สุดในระดับรากหญ้า มีบทบาทที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน
ธเนศวร์ เจริญเมือง	การปกครองท้องถิ่นซึ่งดูแลส่งเสริมท้องถิ่น แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่มีอำนาจเท่าที่ควรและถูกระบบการเมืองกับระบบราชการครอบงำ
อเนก เหล่าธรรมทัศน์	การเมืองการปกครองท้องถิ่นว่าเป็นระบบเปิด ไม่ใช่ระบบปิด เป็นระบบที่พัวพันกับการเมืองระดับชาติ มีอาจแยกมันออกจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาคได้คนไทยส่วนใหญ่ต้องการ การปกครองท้องถิ่นมากขึ้น
วัชรวิชัย ไชยสาร	การปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง เป็นการปกครองที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองภายใต้กฎหมายของรัฐหรือประเทศนั้น ๆ
พูนศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล	การปกครองท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐ ในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชนโดยยึดหลักการกระจายอำนาจการปกครองและเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

ตารางที่ ๒.๔ แนวคิดหลักที่นักวิชาการและนักวิจัยทำการศึกษานโยบายเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
<p>สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร</p>	<p>ตามบทบัญญัติในหมวด ๙ การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา ๒๘๑-๒๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) รัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน ๒) การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็นและมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจน สอดคล้องและเหมาะสมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ๔) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น ๕) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่ง ๖) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ ๗) ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ๘) การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น ๙) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง

๒.๕ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ในภาคเหนือตอนล่าง อันเป็นพื้นที่จังหวัดที่ประกาศตามพระราชกฤษฎีกาของคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ. ศ.๒๕๕๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพิษณุโลกมีการประกาศใช้แนวทางของธรรมาภิบาลในการวางแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง ทั้งในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด รวมไปถึงในระดับเทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล

ซึ่งทั้งหมดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีงบประมาณใช้ในการบริหารจัดการ มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการบริหารให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลอย่างสมบูรณ์แบบและเป็นรูปธรรม เข้าถึงเข้าใจในบริบทของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น ก่อให้เกิดหลักความคุ้มค่าเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นการจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบหลักเกณฑ์ตามนโยบายที่กำหนด ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก มีอยู่ ๓ รูปแบบ คือ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต)

องค์การบริหารส่วนจังหวัด จังหวัดพิษณุโลก มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับองค์กรบริหารส่วนจังหวัด จำนวน ๑ แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก นอกจากนี้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแล้วยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดอีกด้วย เนื่องจากการวางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการปกครองการบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังและการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ ที่กฎหมายกำหนดไว้

ปัจจุบันองค์กรบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก มีการประกาศใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้เกิดความโปร่งใสเป็นธรรม และมีความรับผิดชอบ ในทุกระดับ ตั้งแต่องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งปรากฏการระบุใช้หลักธรรมาภิบาลใน ประกาศองค์กรบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก เรื่อง เจตจำนงสุจริตในการบริหารงานองค์กรบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาจังหวัด ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การอาชีพ และสาธารณสุขูปโภคต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหน้าที่ตามกฎหมาย และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)^{๕๓}

เทศบาล จังหวัดพิษณุโลก มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลนคร จำนวน ๑ แห่ง เทศบาลเมือง จำนวน ๑ แห่ง และระดับเทศบาลตำบล จำนวน ๑๘ แห่ง ซึ่งตั้งหรือยกฐานะมาตามลำดับตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น พรบ. เทศบาล (๒๔๙๖) จากพระราชบัญญัติ

^{๕๓} ประกาศองค์กรบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก เรื่อง เจตจำนงสุจริตในการบริหารงานองค์กรบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๔.

กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ บัญญัติให้เทศบาล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง กำหนดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความเป็นอิสระในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นและการดำเนินการตามแผน และเทศบาลทุกแห่งในจังหวัดพิษณุโลกได้ยึดหลักบริหารให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีการส่งเสริมและระบุในแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบล อย่างต่อเนื่อง

องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพิษณุโลก มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๘๓ แห่ง ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนี้ เป็นหน่วยงานให้บริการกิจการสาธารณะของภาครัฐในระดับตำบล ซึ่งได้รับตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๕ พ.ศ.๒๕๔๖ มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้ง ในด้านเศรษฐกิจสังคมและ วัฒนธรรมและภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย^{๕๔}

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมือง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อเป็นฐานในการศึกษา ดังนี้

จิตวิฑูฒิ หมั่นมี ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัย พบว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล และแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น คือการพัฒนาภาวะผู้นำโดยใช้ “SHADED Model” ที่มีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ S-Sociability มีสังคมที่ดี H-Human relation ผู้นำจะต้องตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของตัวเองของลูกน้อง A-Ability มีความรู้ความสามารถ การใช้สติปัญญานั้น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ D-Director มีศิลปะในการปกครองคือมีจิตสำนึกเกิดขึ้นในตัวของผู้ผู้นำ E-Executive เป็นนักบริหารมืออาชีพ และ D-Developer เป็นนักพัฒนามืออาชีพ^{๕๕}

ประยูร เจนตระกูลโรจน์ ได้วิจัยเรื่อง “การเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกอย่างยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธวิธี” ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งนำเสนอมุมมองทางพระพุทธศาสนาที่อธิบายถึงการเรียนรู้ในการสร้างจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมมี

^{๕๔} สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๖ พ.ศ.๒๕๕๒, หน้า ๘.

^{๕๕} จิตวิฑูฒิ หมั่นมี, ภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วารสารสังคมศาสตร์, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน, ๒๕๖๑): ๒๙๘.

แนวคิดที่สอดคล้องกันระหว่างแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและพุทธวิธีการสอนเพื่อสร้างจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในมุมมองความสัมพันธ์และพึ่งพิงกันและกันของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การสร้างจิตสำนึกด้วยกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงการประยุกต์พุทธวิธีในการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการเปิดประสบการณ์ของผู้เรียน การสะท้อนเชิงวิพากษ์ การสนทนา โดยใช้เหตุผลต่อมุมมองด้านสิ่งแวดล้อมที่ให้ความสำคัญกับการอยู่กับสิ่งแวดล้อมด้วยความมี เมตตากรุณาต่อทุกสรรพชีวิต^{๕๖}

พระครูวินัยธรธัช สุวทโธ, (สุขพานิช) ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ทศนคติทางการเมือง ที่ต้องยึดมั่นหลักระบอบประชาธิปไตย เพื่อผลักดันให้มีการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี โดยการนำหลักพุทธธรรมบูรณาการเข้ากับการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองโดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดที่จะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองมีความเจริญก้าวหน้าตามหลักธรรม โดยยึดมั่นและเชื่อถือเคารพในศักดิ์ศรีความแตกต่างระหว่างบุคคล แสดงสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคตลอดถึงภราดรภาพควบคู่กับการรู้จักประนีประนอม สร้างความรู้สึที่ดีต่อกันซึ่งทำให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย^{๕๗}

สุวรรณ แก้วนะ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านประกอบด้วย ๑) ความรับผิดชอบ ๒) ความเฉลียวฉลาด ๓) ความริเริ่มมุ่งมั่น อยู่ในระดับมากที่สุดและ ๔) ความเชื่อมั่นในตัวเอง ๕) ความพร้อม ๖) ความเข้าใจในงาน ๗) ความสามารถควบคุม อยู่ในระดับมาก ๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาคูณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเทศบาล พบว่า ๑) การพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วยทำความเข้าใจตนเอง สร้างวินัยในตนเอง ศึกษาที่มีการพัฒนาแสวงหาประสบการณ์ และให้คำปรึกษาโดยรวมได้ดี ร้อยละ ๑๑.๒ ๒) บทบาทของผู้บริหารเทศบาลประกอบด้วย วางแผน จัดการองค์กร สั่งการ ประสานงาน ควบคุมงาน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเทศบาล โดยรวมร้อยละ ๒๓^{๕๘}

พระอนุสรณ์ วชิรวโส (เกาะน้ำใส) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักทศุติยาปาปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามหลักทศุติยาปาปนิกสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความคิดเห็นมากเป็นอันดับที่หนึ่ง พบว่า ด้าน

^{๕๖} ประยูร เจนตระกูลโรจน์, “การเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกอย่างยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธวิธี”, วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓): ๒๙๑.

^{๕๗} พระครูวินัยธรธัช สุวทโธ (สุขพานิช), “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี”, *คุณกวีนิพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

^{๕๘} สุวรรณ แก้วนะ, “การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดสมุทรปราการ”, *วารสารสังคมปริทรรศน์ มจร*, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓ (พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๖๔): ๑๐๑-๑๑๒.

การกำหนดทิศทางตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ด้านการมอบอำนาจตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร อยู่ในระดับมาก และด้านการจัดการระบบการทำงานตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีระดับปฏิบัติการต่ำสุด ด้านแบบอย่างการเป็นผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ^{๕๙}

พระมหาวัฒนะชัย ขยวฑฒโน ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดหนองคาย พบว่าโดยภาพเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) การศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดหนองคาย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดหนองคาย ผู้นำมีวิสัยทัศน์กว้างไกลมาก ใช้หลักธรรมสอดคล้องกับแนวโน้มในอนาคตเชี่ยวชาญในงาน มีมนุษยสัมพันธ์ ๓) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดหนองคาย สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๕ รูป/คน ได้ข้อสรุปว่า (๑) ด้านจักษุมา พบว่า ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร คือ มีความรอบรู้ รอบด้าน รู้จริง รู้กว้าง รู้ลึก (๒) ด้านวิธโร พบว่า ผู้บริหารควรมีแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ขยัน หมั่นฝึกฝน (๓) ด้านนิสัยสยัมปโน พบว่า ผู้บริหารควรมีความเข้าใจปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น^{๖๐}

ธนสร ธรรมสอน ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองของนายกเทศมนตรีในการบริหารเทศบาลตำบล ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ภาวะผู้นำทางการเมืองของนายกเทศมนตรี มีองค์ประกอบสำคัญที่สุดคือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มองกว้าง มองไกล มองรอบด้าน ประกอบด้วย (๑) ส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยท้องถิ่น (๒) เปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ (๓) บริการสาธารณะให้ทั่วถึง (๔) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม (๕) พัฒนาเทศบาล และชุมชนให้มีความยั่งยืน (๖) พัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรมชุมชน ๒) วัฒนธรรมประชาธิปไตยการเมืองท้องถิ่น นั้นพบว่าประชาชนมีความเชื่อมั่น และศรัทธาต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด ๓) สัมฤทธิ์ผลในการบริหารโครงการท้องถิ่นนั้น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารโครงการของประชาชน การกำหนดโครงการในแผน ๓ ปี ตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนตามลำดับ ๔) การบริหารนโยบายท้องถิ่นของเทศบาลตำบล โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งพบว่ามีประเด็นสำคัญ ๖ ประการ ประกอบด้วย (๑) กระบวนการกำหนดนโยบายสามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชน (๒) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

^{๕๙} พระอนุสรณ์ วชิรว โส (เกาะน้ำใส), “ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น”, วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๔, (ตุลาคม-ธันวาคม, ๒๕๖๓): ๒๓๘-๒๔๙.

^{๖๐} พระมหาวัฒนะชัย ขยวฑฒโน, “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดหนองคาย”, วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๕): ๑-๑๓.

ควรให้สามารถแก้ปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการกระจายรายได้และแก้ไข ปัญหาความยากจนของประชาชน (๓) ด้านการจัดบริการสาธารณสุขไว้ทั่วถึงทุกกลุ่มของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ยากจนและด้อยโอกาสในชุมชน (๔) ด้านสนับสนุนงบประมาณ ควรสนับสนุนให้มีโครงการสร้างรายได้ และสร้างอาชีพที่เหมาะสมให้ประชาชน อย่างเท่าเทียมกัน (๕) ด้านการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมการดำเนินการให้มีการบังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง (๖) ด้านการให้ความรู้ การครองชีพ การศึกษาสุขภาพ การพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชน และชุมชน^{๖๐}

พระครูสังฆรักษ์ภูวนน ธีรวิทย์ (เริ่มศรี) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิค สุตระของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะ ผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิค สุตระ ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการระบบการทำงานตามหลักทฤษฎีปาปนิค สุตระรองลงมาได้แก่ ด้านการ กำหนดทิศทางตามหลักทฤษฎีปาปนิค สุตระและด้านแบบอย่างการเป็นผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิค สุตระ ส่วน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการมอบอำนาจตามหลักทฤษฎีปาปนิค สุตระตามลำดับ^{๖๑}

ศิริณี ศักรินพานิชกุล ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามแนวพุทธ” ผล การศึกษาพบว่า พบว่า ความสำคัญของรูปแบบในการพัฒนาตนให้เกิดภาวะผู้นำขึ้น เมื่อนำคุณธรรมบด ๑๐ สงเคราะห์เข้าไปด้วย จะเห็นได้ว่า คุณธรรมบด ๑๐ จะอยู่ในกระบวนการของศีลและปัญญาเป็น ส่วนใหญ่ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ขั้นที่ ๑ ขั้นแก่นิสัย หรือพฤติกรรม แนวทางการแก่นิสัย หรือ พฤติกรรมของบุคคลในทางดี คือความเมตตา ขั้นที่ ๒ ขั้นการรู้จักขั้นตอนของงาน ความฉลาดจัดเจนใน การจัดการและความตรงต่อเวลา หน้าที่ มีวินัย ความรับผิดชอบ แนวทางการแก้ไข คือไม่ให้ ลู่อำนาจแก่ ราคะ โทสะ และโมหะ การข่มใจตนเองได้ รวมถึง ความอดทน ยอมรับฟังความคิดเห็นที่มีเหตุผลของ บุคคลอื่น หรือความมีใจกว้าง ยอมรับฟังข้อโต้แย้งและการวิพากษ์วิจารณ์จากบุคคลอื่นโดยไม่ขุ่นเคือง หรือแสดงอาการโกรธไม่พอใจ ขั้นที่ ๓ ทำใจให้โปร่งใส แนวทางแก้ปัญหาคือไม่มีอคติต่อผู้ได้บังคับบัญชา ตัดสินความด้วยความสุจริตใจ ปราศจากอคติ ๔ ขั้นที่ ๔ ขั้นสร้างความตระหนัก แนวทางการแก้ไข คือ สร้างความสามัคคีในองค์กร ขั้นที่ ๕ ขั้นสร้างค่านิยม หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า นานิยมชมชอบ ยอมรับนับ ถือ ควรนำไปปฏิบัติ ค่านิยมที่ดีมีทางสร้างขึ้นด้วยการได้เห็นแบบอย่าง ได้ฟัง ได้เรียนรู้จากบุคคลที่ดี ประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงาน^{๖๒}

^{๖๐} ธนสรร ธรรมสอน, “ภาวะผู้นำทางการเมืองของนายกเทศมนตรีในการบริหารเทศบาลตำบล ในเขต พื้นที่ภาคเหนือตอนบน”, วารสารวิชาการ, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มิถุนายน ๒๕๕๕): ๑๗๑-๑๘๒.

^{๖๑} พระครูสังฆรักษ์ภูวนน ธีรวิทย์ (เริ่มศรี), “ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิค สุตระ ของผู้บริหารโรงเรียน การกุศลของวัด ในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น”, Journal of Modern Learning Development, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓ (เมษายน ๒๕๖๕): ๒๑๐-๒๒๑.

^{๖๒} ศิริณี ศักรินพานิชกุล, “การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามแนวพุทธ, วารสารมหาจุฬานาค ธรรมสาร, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม ๒๕๖๕): ๓๑.

สาลินี รักกัตัญญ ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองสตรีท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน” ผลการวิจัยพบว่าสภาพทั่วไปนักการเมืองสตรีท้องถิ่นได้รับการยอมรับบทบาททางเมืองมากขึ้นกว่าเดิม ทั้งจากความรู้ความสามารถและศักยภาพในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้นักการเมืองสตรีท้องถิ่นสามารถแสดงบทบาททางการเมืองในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี เป็นไปตามสิทธิและเสรีภาพทางสังคม ส่วนปัญหาอุปสรรคของบทบาทนักการเมืองสตรีท้องถิ่นนั้น เกิดจากโลกทัศน์ของบางคนที่ยังมีทัศนคติโน้มเอียงในเรื่องมิติหญิงชายและความเท่าเทียมทางเพศ ซึ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมนอกจากนี้ ยังเกิดจากค่านิยมประเพณี วัฒนธรรม บริบททางสังคมและเจตคติดั้งเดิมทำให้สตรีอยู่ในกรอบของการเลือกปฏิบัติทางการเมืองอย่างไม่เท่าเทียม การส่งเสริมบทบาทนักการเมืองสตรีท้องถิ่นโดยบูรณาการตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรม ควรส่งเสริมทักษะความคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดที่ทันสมัยกว้างไกล และก้าวทันกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สามารถเปลี่ยนองค์กรให้ทันยุคทันสมัยและเปลี่ยนไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น พัฒนาฝึกฝนตนเองให้มีความเชี่ยวชาญ มีทักษะ สมรรถนะและความรู้ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ รวมทั้งพัฒนาความสามารถในวิทยาการที่ทันสมัยและเกี่ยวข้องกับงานของตน เสริมสร้างมนุษย์สัมพันธ์โดยการสร้างแรงจูงใจ การยกย่องให้เกียรติและ การผูกใจคน เพื่อทำให้แต่ละคนปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เป็นการบริหารตน บริหารคน และบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๖๔}

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับผู้นำในการที่จะบริหารองค์การต่าง ๆ เพราะผู้นำต้องอาศัยภาวะผู้นำเป็นปัจจัยปัจจัยขับเคลื่อนในการพัฒนาองค์การนั้น ๆ และในขณะเดียวกันผู้นำควรเป็นผู้ที่มีหลักธรรมในการบริหารชุมชนหรือองค์การให้มีความสุข ไม่ให้เกิดความขัดแย้ง และเป็นผู้ที่สามารถไกลเกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ และมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น มีความสามารถทำให้ผู้อื่นคล้อยตามและสร้างการยอมรับให้กับผู้ร่วมงาน มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน เป็นต้น

^{๖๔} สาลินี รักกัตัญญ, “การส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองสตรีท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน”, *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

ตารางที่ ๒.๕ แสดงการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ

นักวิจัยหรือแหล่งข้อมูล	ผลการวิจัย
ธิติวุฒิ หมั่นมี	ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” จากการศึกษาพบว่า องค์กรความรู้เกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล และแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น คือการพัฒนาภาวะผู้นำโดยใช้ “SHADED Model” ที่มีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล
ประยูร เจนตระกูลโรจน์	ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกอย่างยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธวิธี” ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งนำเสนอมุมมองทางพระพุทธศาสนาที่อธิบายถึงการเรียนรู้ในการสร้างจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมมีแนวคิดที่สอดคล้องกันระหว่างแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและพุทธวิธีการสอนเพื่อสร้างจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม
พระครูวินัยธรอติษฐ์สุวโทดม, (สุขพานิช)	ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ทิศนคติทางการเมือง ที่ต้องยึดมั่นหลักระบอบประชาธิปไตย เพื่อผลักดันให้มีการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี
สุวรรณ แก้วนะ	ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านประกอบด้วย ๑) ความรับผิดชอบ ๒) ความเฉลียวฉลาด ๓) ความริเริ่มมุ่งมั่น อยู่ในระดับมากที่สุดและ ๔) ความเชื่อมั่นในตัวเอง ๕) ความพร้อม ๖) ความเข้าใจในงาน ๗) ความสามารถควบคุม อยู่ในระดับมาก ๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเทศบาล พบว่า ๑) การพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วยทำความเข้าใจตนเอง สร้างวินัยในตนเอง ศึกษาที่มีการพัฒนาแสวงหาประสบการณ์ และให้คำปรึกษาโดยรวมได้ดี

ตารางที่ ๒.๕ แสดงการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ (ต่อ)

นักวิจัยหรือแหล่งข้อมูล	ผลการวิจัย
พระอนุสรณ์ วชิรวโส (เกาะน้ำใส)	ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความคิดเห็นมากเป็นอันดับที่หนึ่ง พบว่า ด้านการกำหนดทิศทางตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร อยู่ในระดับมาก
พระมหาวัฒนะชัย ขวพฒโน	ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดหนองคาย พบว่าโดยภาพเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) การศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดหนองคาย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดหนองคาย ผู้นำมีวิสัยทัศน์กว้างไกลมาก
ชนสรร ธรรมสอน	ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองของนายกเทศมนตรีในการบริหารเทศบาลตำบล ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ภาวะผู้นำทางการเมืองของนายกเทศมนตรี มีองค์ประกอบสำคัญที่สุดคือ เป็นผู้มามีวิสัยทัศน์ มองกว้าง มองไกล มองรอบด้าน ประกอบด้วย (๑) ส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตยท้องถิ่น (๒) เปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ (๓) บริการสาธารณะให้ทั่วถึง (๔) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม (๕) พัฒนาเทศบาล และชุมชนให้มีความยั่งยืน (๖) พัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรมชุมชน
พระครูสังฆรักษ์ ภูวนนธีรวพฒโน (เริ่มศรี)	ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการระบบการทางานตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร

ตารางที่ ๒.๕ แสดงการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ (ต่อ)

นักวิจัยหรือแหล่งข้อมูล	ผลการวิจัย
ศิราณี ศักรินพานิชกุล	ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามแนวพุทธ” ผลการศึกษาพบว่า พบว่า ความสำคัญของรูปแบบในการพัฒนาตนเองให้เกิดภาวะผู้นำขึ้น เมื่อนำคุณลักษณะ ๑๐ สังเคราะห์เข้าไปด้วย จะเห็นได้ว่า คุณลักษณะ ๑๐ จะอยู่ในกระบวนการของศีลและปัญญาเป็น ส่วนใหญ่ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ชั้นที่ ๑ ชั้นแก่นิสัย หรือพฤติกรรม แนวทางการแก่นิสัย หรือพฤติกรรมของบุคคลในทางดี คือความเมตตา ชั้นที่ ๒ ชั้นการรู้จักขั้นตอนของงาน ความฉลาดจัดเจนในการจัดการและความตรงต่อเวลา หน้าที่ มีวินัย ความรับผิดชอบ
สาลินี รักกัตัญญ	ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองสตรีท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน” ผลการวิจัยพบว่าสภาพทั่วไปนักการเมืองสตรีท้องถิ่นได้รับการยอมรับบทบาททางเมืองมากขึ้นกว่าเดิม ทั้งจากความรู้ความสามารถและศักยภาพในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้นักการเมืองสตรีท้องถิ่นสามารถแสดงบทบาททางการเมืองในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี เป็นไปตามสิทธิและเสรีภาพทางสังคม ส่วนปัญหาอุปสรรคของบทบาทนักการเมืองสตรีท้องถิ่นนั้น เกิดจากโลกทัศน์ของบางคนที่ยังมีทัศนคติโน้มเอียงในเรื่องมิติหญิงชายและความเท่าเทียมทางเพศ ซึ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมนอกจากนี้ ยังเกิดจากค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม

๒.๖.๒ งานวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” ซึ่งได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยและดำเนินการจัดทำไว้หลายท่าน อันจะเป็นแนวทางสำคัญในการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเสนอ ดังนี้

ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนวิถีประชาธิปไตยตามหลักธรรมาภิบาล: หลักความโปร่งใส ของประชาชนในพื้นที่เขตอุตสาหกรรมพิเศษ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนาเชิงพื้นที่และกิจกรรมส่วนรวมของหน่วยงานรัฐที่จัดให้กับประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการวิเคราะห์วางแผนในการพัฒนาพื้นที่ที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในประเด็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมาประชาชนคิดว่าตนเองมีสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตประจำวันอย่างเต็มเปี่ยม แต่ขาดการมีสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มกันซึ่งมีการจัดกิจกรรมรวมกลุ่มจะมีทหารและเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาเฝ้าสังเกตการณ์ร่วมด้วยเสมอ ทั้งนี้ประชาชนมีทัศนคติต่อกิจกรรมทางการเมืองและวิถีทางการเมืองการปกครองประชาธิปไตยแบบไทยอย่างชัดเจนในมิติความ

จริงที่ว่าประชาชนให้ความสำคัญกับการมีความเชื่อมั่น และชื่นชมในระบอบการปกครองที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดที่จะสามารถแก้ปัญหาของชาติให้มั่นคงยั่งยืน และมีความเหมาะสมต่อการปกครองในประเทศไทย อยู่ในระดับจริงหรือระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา มีความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือระบบอุปถัมภ์นั้นยังเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคมไทย อยู่ในระดับจริงเช่นเดียวกัน พร้อมกันนั้นประชาชนเชื่อมั่นในหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสที่สุดในเรื่องที่ว่าเมื่อมีกิจกรรมที่ขอความร่วมมือจากองค์กรภาคเอกชน หรือภาครัฐ วิชาการจากภายนอก ผู้นำและคณะกรรมการชุมชนได้มีการประกาศเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนได้รับรู้และเปิดโอกาสให้เข้าร่วมอย่างทั่วถึงกันในชุมชน^{๖๕}

พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของ นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา ใช้หลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ได้แก่ ๑) ทาน การเสียสละ แบ่งปันความสุข เสียสละเพื่อ ส่วนรวม ๒) ศีล โปร่งใสสุจริตไม่เบียดเบียนประชาชนเป็นที่ ยอมรับของประชาชน ๓) บริจาค แบ่งปันบริจาคทรัพย์ เป็นต้นแบบจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ไข ปัญหาให้กับประชาชน ๔) อาชวะ ชื่อตรงสุจริตต่อหน้าที่บทบาทผู้นำทางการเมือง ๕) มัทวะ มีความ โอบอ้อมอารีแสดงอารมณ์ต่อสาธารณชนในขอบเขตที่เหมาะสม ๖) ตปะ การพัฒนาจิตใจสามารถทนต่อ กิเลสที่เกิดขึ้น ๗) อักโกระ การให้อภัย ความมีเมตตาเพื่อควบคุมความโกรธความขัดแย้งทางการเมืองที่ เกิดขึ้น ๘) อวิหิงสา ไม่เอาर्डเอาเปรียบไม่เบียดเบียน การแสดงภาวะผู้นำทางการเมือง งดเว้นการทำ กิจกรรมเชิงกดขี่บีบบังคับให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ๙) ขันติ มีความอดทน พร้อมเผชิญปัญหาวิกฤตทาง การเมืองได้ด้วยตนเอง ๑๐) อวิโรธนะ มีความเที่ยงธรรมหนักแน่นในธรรมคงที่ไม่มีความเอนเอียงด้วย อกติ ๓. การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัด นครราชสีมา ดังนี้ ๑) ด้านอำนาจและอิทธิพล ผู้นำทางการเมืองรับฟังความ คิดเห็นที่แตกต่างต่างน้อมนำ ทศพิธราชธรรมมาใช้มีการจัดทำนโยบาย ๒) ด้านพฤติกรรมผู้นำทางการเมืองมุ่งสร้างผลงานทางการเมือง ใช้กิจกรรมทางการเมืองสะท้อนความเป็นผู้นำทางการเมือง สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา ๓) ด้านคุณลักษณะภาพลักษณ์นักการเมืองต้องมีความ กล้าตัดสินใจมีจุดยืนของตนเอง กล้าเผชิญกับ ความจริงกล้าเปิดเผยความจริง ไม่เน้นประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง ๔) ด้านสถานการณ์ ผู้นำที่ดีจะต้อง รู้จักตนรู้จักคน รู้จักงาน รู้จักการ ประณีประนอม มีความรับผิดชอบและมีวิสัยทัศน์^{๖๖}

^{๖๕} ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, “การพัฒนาชุมชนวิถีประชาธิปไตยตามหลักธรรมาภิบาล: หลักความโปร่งใสของ ประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒): ๒๗๘-๒๗๙.

^{๖๖} พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล, “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของ นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา”, วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๔): ๑๓๑-๑๔๐.

พระมหาพิพัฒพงศ์ จิตธมโม (วงษ์ชาลี) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารของนักการเมืองไทย” ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองสามารถสื่อสารให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาให้ได้สำเร็จและโน้มน้าวให้ประชาชนเลือกมาเป็นตัวแทนของประชาชนได้โดยประชาชนได้พิจารณาจากการติดตามข่าวสารและนโยบายของพรรคการเมืองทางช่องทางการสื่อสารทุกช่องทางเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและนำมาวิเคราะห์แยกแยะ ๒) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทาง ด้านผู้รับสารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๓) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิผลการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธ โดยการใช้หลักสัปปริสธรรม คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคลเข้ามาบูรณาการการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง^{๖๗}

พระนุชิต นาคเสโน (โพวิชย์) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การสื่อสารทางการเมือง ผู้ส่งสารมีความพร้อมไม่ว่าจะเป็นในด้านของเครือข่ายหรือการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ด้านสาร คือ ด้านจุดแข็งสามารถที่จะตรวจสอบได้ว่าเนื้อหาที่สื่อออกมานั้นเป็นข้อเท็จจริงหรือจริง สามารถตรวจสอบได้ ด้านจุดอ่อน สื่อบางครั้งเป็นเท็จมากกว่าความจริง ด้านโอกาส มีหน่วยงานหรือว่ามีองค์กรที่เข้ามาช่วยตรวจสอบข้อมูลนี้ก่อนที่จะเผยแพร่ออกไป ด้านอุปสรรค มีข้อมูลที่หลากหลายซึ่งอาจจะมีข้อมูลที่ยังไม่ได้ถูกกลั่นกรองก็ถูกเผยแพร่ออกไป ทำให้ผู้รับสารไม่สามารถแยกได้ว่าข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อมูลที่ดีหรือไม่ดี ๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งมีสถานะความเป็นผู้นำเพราะถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญของสังคมและเป็นผู้ที่มีคนนับหน้าถือตา ๓. รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีเมตตาแสดงเมตริจิตที่ดีต่อกันก่อให้เกิดการทำความดีสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสงบก่อให้เกิดความรักความเมตตาเป็นพันธมิตรอันดีต่อกัน หลักสารณียธรรม เป็นธรรมที่สร้างความปรารถนาดีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทางกาย วาจา และใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกัน เพื่อจะช่วยเหลือสร้างความมั่นคงของการพัฒนาท้องถิ่นนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นในอนาคต เป็นหลักในการแก้ไขปัญหาการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น^{๖๘}

^{๖๗} พระมหาพิพัฒพงศ์ จิตธมโม (วงษ์ชาลี), “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารของนักการเมืองไทย”, *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๕), หน้า ๑๔๙-๑๕๘.

^{๖๘} พระนุชิต นาคเสโน (โพวิชย์), “การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมือง ท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, *ดุขฎินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม) ได้วิจัยเรื่อง “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า ๑. สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองสำหรับประชาชนจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ด้านความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมืองด้านความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ๒. องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความมีอิสระทางความคิด มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของรัฐบาล ๓. การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักอปริหานิยธรรม ๗ ได้แก่ ๑. การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ๒. ความพร้อมเพียรประชุม ๓. การร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ทางการเมือง ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้ ๔. การเคารพประธานและความคิดเห็นของสมาชิกในที่ประชุม ๕. การให้เกียรติสตรียอมรับความเท่าเทียมสตรีและบุรุษ ตลอดจนการคุ้มครองผู้อ่อนแอ ๖. การเคารพสักการสถานของประเทศชาติบ้านเมือง ๗. การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาตลอดถึงบรรพชิตในศาสนา^{๖๙}

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์ ได้วิจัยเรื่อง “จริยธรรมของนักการเมืองในระบบการเมืองไทย” ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง การเมืองไทยในปัจจุบัน ส่งผลให้นักธุรกิจสามารถเข้าสู่อำนาจทางการเมืองมากขึ้น การบริหารประเทศนั้นต้องยึดหลักผลประโยชน์สาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล เพราะฉะนั้น หากนักการเมืองขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองแล้วก็มักจะก่อปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การมิได้รับความเป็นธรรมของกลุ่มธุรกิจที่ไม่ได้อยู่ฝ่ายเดียวกับรัฐบาล การกำหนดนโยบายต่าง ๆ อาจเอื้อต่อกลุ่มทุนรัฐบาลด้วย และทำให้การออกนโยบายต่าง ๆ ได้ประโยชน์กับคนเพียงบางกลุ่มระบบราชการไทยมีกำเนิดมาเมื่อใดเป็นเรื่องที่ยากจะกำหนด นับตั้งแต่มีการปกครองประเทศมาถึงปัจจุบัน ระบบราชการได้เป็นกลไกหนึ่งในการปกป้องอภิปไตย รักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ^{๗๐}

ไพศาล เครือแสง ได้วิจัยเรื่อง “จริยธรรมสำหรับนักปกครอง” ผลการวิจัยพบว่า จริยธรรมคือ ความถูกต้องดีงาม สังคมทุกสังคมจะกำหนดกฎเกณฑ์กติกา บรรทัดฐาน มิได้มีการเขียนเป็นกฎข้อบังคับให้สมาชิกทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติตาม ซึ่งหากมีการละเมิดจะถูกลงโทษโดยสังคม ในขณะที่เดียวกันนักปกครอง ควรเป็นแบบอย่างในด้านมาตรฐานทางจริยธรรม จริยธรรมนักปกครอง ทั้งเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน และการทุจริตคอร์รัปชัน นักปกครองเป็นที่จับตาจากสาธารณะชนไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกโดย

^{๖๙} พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม), “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช”, **คุณกนิพนธ์ปรัชญาคุณกนิพนธ์** สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๗๐} ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, “จริยธรรมของนักการเมืองในระบบการเมืองไทย”, **วารสารสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): ๖๗-๘๑.

การใช้อำนาจ การพูดจา การกระทำทุกอย่างพฤติกรรมจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องควบคุมระงับ ดังนั้น การควบคุมพฤติกรรมของนักการเมืองให้ประสบผลสำเร็จจึงจำเป็นต้องสร้างสำนึกหรือมโนธรรมแห่ง ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี โดยให้เกิดความรู้สึกละอายหากจะทำในสิ่งไม่ถูกไม่ควร หรือเรียกได้ว่า “คุณธรรม และจริยธรรม” ทางความประพฤติ ที่สังคมมุ่งหวังให้คนในสังคมนั้นประพฤติมีความถูกต้องในความ ประพฤติ มีเสรีภาพภายในขอบเขตของมโนธรรม (Conscience) เป็นหน้าที่ที่สมาชิกในสังคมพึงประพฤติ ปฏิบัติต่อตนเองต่อผู้อื่น และต่อสังคมทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิด ความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม^{๗๑}

ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์ ได้วิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมือง ท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. จริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นใน จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย ๑) ด้านความดีงาม เกิดจากการยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางในการ ปฏิบัติงาน ตั้งใจและมีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม สร้างความรัก ความศรัทธาเป็นที่ไว้วางใจของ ประชาชนและชุมชน ๒) ด้านความถูกต้อง มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงาน มีการดำเนินการโดยความเป็นธรรม ๓) ด้านความเหมาะสม ดำเนินการ ปฏิบัติงานตามกรอบจริยธรรม ให้มีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและชุมชน ๒. การประยุกต์หลักทวารวดีธรรม ๔ ในการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นใน จังหวัดนครราชสีมา กล่าวคือ ๑) หลักสัจจะ มีใจเป็นกลางในการบริหารงาน มีความซื่อสัตย์ซื่อตรง โปร่งใสจริงใจ และเป็นแบบอย่างที่ดี ๒) หลักทมะ การใช้สติปัญญาสนับสนุนให้บุคลากรด้วยการเปิด โอกาสให้ประชาชนและบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน สามารถควบคุมอารมณ์ได้แม้จะประสบ กับปัญหา ๓) หลักขันติ ทำหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียรมุ่งมั่นในจุดมุ่งหมายหมั่นใส่ใจดูแลและสร้าง ขวัญกำลังใจแก่บุคลากร ๔) หลักจาคะ เป็นผู้มี ความเสียสละเอื้อเพื่อเกื้อกูลช่วยเหลือบำเพ็ญประโยชน์ สละความโกรธความเห็นแก่ตัว ๓. มีหลักให้ดำเนินการ คือ ๑) การสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อตรง เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมของประชาชน ยึดหลักธรร มาภิบาล ทำงานด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ๒) การสร้างความตระหนักในจริยธรรม ประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความละเอียดใจและเกรงกลัวต่อบาปกรรม ๓) การสร้างความ ร่วมมือในชุมชน ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุด แก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว สร้างความ โปร่งใส มุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ๔) การสร้างความรู้ความเข้าใจ การเคารพกติกา และมี จิตสำนึกให้เกิดธรรมาภิบาล พัฒนาท้องถิ่นและชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดประโยชน์กับ ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นต่อไป^{๗๒}

^{๗๑} ไพศาล เครือแสง, “จริยธรรมสำหรับนักปกครอง”, วารสารบัณฑิตศาสตร์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม- มิถุนายน, ๒๕๖๑): ๑๑๗.

^{๗๒} ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์, “การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัด นครราชสีมา”, ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

ธงชัย พิชัย ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า ๑) องค์ประกอบของการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมอยู่ระดับมาก ๒) การบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่น มีความเสียสละ ทั้งร่างกาย แรงใจ สร้างอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ เป็นผู้ที่มีวิจิไพเราะ น่าเชื่อถือ มีความเป็นกันเองกับประชาชน กระทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม มีจิตอาสา และมีความเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เลือกปฏิบัติ^{๗๓}

ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์ ได้วิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา มีหลักให้ดำเนินการ คือ ๑) การสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อตรง เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมของประชาชน ยึดหลักธรรมาภิบาลทำงานด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ๒) การสร้างความตระหนักในจริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาปกรรม ๓) การสร้างความร่วมมือในชุมชนตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุดแก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว สร้างความโปร่งใสมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ๔) การสร้างความรู้ความเข้าใจ การเคารพกติกา และมีจิตสำนึกให้เกิดธรรมาภิบาล พัฒนาท้องถิ่นและชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นต่อไป^{๗๔}

สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาลสามารถประยุกต์ใช้ได้ทำให้ผู้บริหารสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขการทำงานของหน่วยงานให้มีธรรมาภิบาล การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลจะเห็นว่า ธรรมาภิบาลเป็นแนวปฏิบัติในการจัดระเบียบสังคมที่มีความสำคัญครอบคลุมทุกภาคส่วน เป็นกฎเกณฑ์การปกครองที่มีความเป็นธรรมทำให้ไม่เกิดการฉ้อโกง การทุจริตประชาชนอยู่ร่วมกันได้ นอกจากนี้หลักธรรมาภิบาลยังช่วยให้ระบบการบริหารงานของรัฐมีความยุติธรรมน่าเชื่อถือประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาครัฐได้มากขึ้นและทุกคนปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ลดปัญหาความรุนแรงในสังคมช่วยให้ประเทศพัฒนาอย่างยั่งยืนสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นต้น

^{๗๓} ธงชัย พิชัย, “การบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดแพร่”, วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๔): ๓๗-๔๙.

^{๗๔} ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์, “การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา”, ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

ตารางที่ ๒.๖ แสดงการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล

นักวิจัยหรือแหล่งข้อมูล	ผลการวิจัย
ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด	ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนวิถีประชาธิปไตยตามหลักธรรมาภิบาล: หลักความโปร่งใส ของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนาเชิงพื้นที่ และกิจกรรมส่วนรวมของหน่วยงานรัฐที่จัดให้กับประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการวิเคราะห์วางแผนในการพัฒนาพื้นที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ประชาชนคิดว่าตนเองมีสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตประจำวันอย่างเต็มเปี่ยม แต่ขาดการมีสิทธิเสรีภาพในการรวมกลุ่มกัน
พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล	ได้ทำวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของ นักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า หลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ได้แก่ ๑) ทาน การเสียสละ แบ่งปันความสุข เสียสละเพื่อ ส่วนรวม ๒) ศีล โปร่งใสสุจริตไม่เบียดเบียนประชาชนเป็นที่ยอมรับของประชาชน ๓) ปริจาคะ แบ่งปันบริจาคทรัพย์ เป็นต้นแบบจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ๔) อาชวะ ซื่อตรงสุจริตต่อหน้าที่บทบาทผู้นำทางการเมือง ๕) มัทวะ มีความโอบอ้อมอารี แสดงอารมณ์ต่อสาธารณชนในขอบเขตที่เหมาะสม ๖) ตปะ การพัฒนาจิตใจสามารถทนต่อกิเลสที่เกิดขึ้น ๗) อักโกธะ การให้อภัย ความมีเมตตา เพื่อควบคุมความโกรธความขัดแย้งทางการเมือง ๘) อวิหิงสา ไม่เอาไรดเอาเปรียบไม่เบียดเบียน การแสดงภาวะผู้นำทางการเมือง งดเว้นการทำกิจกรรมเชิงกตขีบีบคั้นให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ๙) ขันติ มีความอดทน พร้อมเผชิญปัญหาวิกฤตทางการเมืองได้ด้วยตนเอง ๑๐) อวิโรธนะ มีความเที่ยงธรรมหนักแน่นในธรรมคงที่ไม่มีความเอนเอียงด้วยอคติ
พระมหาพิ วัฒนพงศ์ จิตธมโม (วงษ์ชาลี)	ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารของนักการเมืองไทย” ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองสามารถสื่อสารให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาให้ได้สำเร็จ ๒) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทาง ด้านผู้รับสารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๓) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิผลการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธ โดยการใช้หลักสัปปริสธรรม คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน

ตารางที่ ๒.๖ แสดงการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล (ต่อ)

นักวิจัยหรือแหล่งข้อมูล	ผลการวิจัย
พระนุชิต นาคเสโน (ไพรัช)	ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การสื่อสารทางการเมือง ผู้สื่อสารมีความพร้อมไม่ว่าจะเป็นในด้านของเครือข่ายหรือการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ด้านสาร คือ ด้านจุดแข็งสามารถที่จะตรวจสอบได้ว่าเนื้อหาที่สื่อออกมานั้นเป็นข้อเท็จจริงหรือจริง ๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมือง พบว่า การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งมีสถานะความเป็นผู้นำเพราะถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญของสังคม ๓. การสื่อสารทางการเมืองอย่างมีเมตตาแสดงไม่ตรีจิตที่ดีต่อกันก่อให้เกิดการทำความดี สนับสนุนช่วยเหลือกัน
พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร (อะซิม)	ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ด้านความสนใจการบริหารงานของรัฐบาลและนักการเมืองด้านความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ทางการเมืองและสังคม ด้านการร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม ๒. องค์ประกอบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
ศิววัฒน์ ชัยวงศ์	ได้วิจัยเรื่อง “จริยธรรมของนักการเมืองในระบบการเมืองไทย” ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง การเมืองไทยในปัจจุบันส่งผลให้นักธุรกิจสามารถเข้าสู่การแสดงบทบาทนักการเมืองมากขึ้นการบริหารประเทศนั้นต้องยึดหลักผลประโยชน์สาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล หากนักการเมืองขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองแล้วก็มีมักจะก่อปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การมิได้รับความเป็นธรรมของกลุ่มธุรกิจที่ไม่ได้อยู่ฝ่ายเดียวกับรัฐบาล
ไพศาล เครือแสง	ได้วิจัยเรื่อง “จริยธรรมสำหรับนักปกครอง” ผลการวิจัยพบว่า จริยธรรมคือ ความถูกต้องดีงาม สงคมทุกสังคมจะกำหนดกฎเกณฑ์กติกาซึ่งหากมีการละเมิดจะถูกกลงโทษโดยสังคมในขณะเดียวกันนักปกครองควรเป็นแบบอย่างในด้านมาตรฐานทางจริยธรรม จริยธรรมนักปกครองทั้งเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน และการทุจริตคอร์รัปชัน นักปกครองเป็นที่จับตาจากสาธารณะชนไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกโดยการใช้อำนาจ การพูดจา การกระทำทุกสิ่งทุกอย่างพฤติกรรมจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องควบคุมระงับ

ตารางที่ ๒.๖ แสดงการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล (ต่อ)

ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์	<p>ได้วิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ด้านความดีงาม เกิดจากการยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน อธยาศัยดี มีความยุติธรรม ขยันอดทน ทุ่มเท ตั้งใจและมีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม สร้างความรัก ความศรัทธาเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนและชุมชน ๒) ด้านความถูกต้อง มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยคำนึงถึงความสำเร็จของงาน มีการดำเนินการโดยความเป็นธรรม ๓) ด้านความเหมาะสม ดำเนินการปฏิบัติงานตามกรอบจริยธรรม ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและชุมชน</p>
ธงชัย พิชัย	<p>ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า ๑) องค์ประกอบของการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมอยู่ระดับมาก ๒) การบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่น มีความเสียสละ</p>
ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์	<p>ได้วิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองในท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา มีหลักให้ดำเนินการ คือ ๑) การสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อตรง ได้ ๒) การสร้างความตระหนักในจริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความละเอียดใจและเกรงกลัวต่อบาปกรรม ๓) การสร้างความร่วมมือในชุมชน ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุดแก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว การสร้างความรู้ความเข้าใจ การเคารพกติกา และมีจิตสำนึกให้เกิดธรรมาภิบาล</p>

๒.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักการบริหารนิยธรรม

พระสมุห์อุทัย อุทัยเมธี ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการสามัคคีตามหลักการบริหารนิยธรรม” พบว่า ในยุคของการแข่งขันภายใต้กระแสทุนนิยม และความเจริญทางด้านวัตถุกลับมีปัญหาคความแตกแยกมากมาย เรียกร้องหาสังคมแห่งสามัคคี สังคมไทยในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาต่าง ๆ หลายด้าน โดยเฉพาะปัญหาทางการเมืองที่ เป็นชนวนเหตุของความขัดแย้ง แยกความสามัคคี อันนำมาสู่ความแตกแยกทางการเมือง ลูกหลานไปสู่การแบ่งกลุ่มแบ่งพรรคแบ่งพวก เกิดเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่จะนำมาซึ่งความขัดแย้ง คือทัศนคติที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลที่เป็นผู้นำผู้ปกครอง นักวิชาการ หรือนักทฤษฎี ในแง่มุมต่าง ๆ พระพุทธศาสนาเป็นความหวังที่จะนำพาวิถีอารยธรรมไปสู่ การพัฒนาสันติภาพตามหลักการบริหารนิยธรรม ผลในทางปฏิบัติผู้โยยหาสามัคคี ต้องยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เป็นอัตตวิสัยแล้วปรับเปลี่ยนไปตามภาวะวิสัยและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่^{๗๕}

อนุวัฒน์ ศรีษะเกษ ได้วิจัย เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรม ๗ เพื่อการทำงาน: กรณีศึกษาอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น” พบว่า หลักธรรมที่เกี่ยวกับการประยุกต์เพื่อการทำงานในพระพุทธศาสนา หลักธรรมที่ส่งเสริมการประยุกต์การทำงาน หลักการบริหารนิยธรรม ๗ ๑. หมั่นประชุม เป็นเนืองนิตย์ ๒. พร้อมเพรียงในการประชุม ๓. ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ๔. เคารพนับถือผู้มีอาวุโส ๕. ไม่ข่มเหงหรือล่วงเกินสตรี ๖. เคารพสักการะบูชา नियสถาน ๗. ให้ความคุ้มครองพระสงฆ์ผู้ทรงศีล^{๗๖}

เวริกา แดงเรือง ได้วิจัย เรื่อง “การบริหารงานตามหลักการบริหารนิยธรรมของเทศบาลตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักการบริหารนิยธรรมของเทศบาลตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๓๗ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พนักงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักการบริหารนิยธรรม อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านการไม่บัญญัติหรือล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ ด้านการประชุมกันเนืองนิตย์ด้านการให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี ด้านการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ด้านการเคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม และด้านการอารักขา คุ้มครองปกป้อง อันชอบธรรม ตามลำดับ^{๗๗}

พระอธิการปรีชา ดิขญาโณ (มาทา) ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารงานตามหลักการบริหารนิยธรรมของเทศบาลตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง” พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงานตามหลักการบริหารนิยธรรมของเทศบาลตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัด

^{๗๕} พระสมุห์อุทัย อุทัยเมธี, “กระบวนการสามัคคีตามหลักการบริหารนิยธรรม”, วารสาร มจร นครน่านปริทรรศน์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): ๑๒๑-๑๓๗.

^{๗๖} อนุวัฒน์ ศรีษะเกษ, “การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรม ๗ เพื่อการทำงาน : กรณีศึกษาอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น”, วารสาร MBUIJC Journal, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๐) : ๗๑-๗๙.

^{๗๗} เวริกา แดงเรือง, “การบริหารงานตามหลักการบริหารนิยธรรมของเทศบาลตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐).

ลำปาง โดยแบ่งออกเป็น ๗ ด้าน ได้แก่ ด้านการหมั่นประชุมเป็นเนืองนิตย์ ด้านความพร้อมเพียงในการประชุม มาประชุม เลิกประชุม และทำภารกิจอื่น ๆ พร้อมกันด้านการไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะวางไว้ ด้านการให้ความเคารพนับถือผู้มีอาวุโส และรับฟังคำแนะนำจากท่าน ด้านการไม่ข่มเหงหรือล่วงเกินสตรีด้านการให้ความเคารพสักการะปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ และรูปเคารพต่าง ๆ ด้านการให้ความคุ้มครองคนดีมีคุณธรรมให้อยู่ในชุมชนอย่างปลอดภัย โดยวัดจากความคิดเห็นของประชาชนผู้มารับบริการเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง^{๗๘}

พระมหาพิพัฒพงศ์ ฐิตธมโม (วงษ์ชาติ) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารของนักการเมืองไทยในภาคตะวันตก ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองสามารถสื่อสารให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาให้ได้สำเร็จและโน้มน้าวให้ประชาชนเลือกมาเป็นตัวแทนของประชาชนได้โดยประชาชนได้พิจารณาจากการติดตามข่าวสารและนโยบายของพรรคการเมืองทางช่องทางสื่อสารทุกช่องทางเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและนำมาวิเคราะห์แยกแยะ ๒) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทาง ด้านผู้รับสารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๓) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิผลการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธ โดยการใช้หลักสัปปุริสธรรม คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล เข้ามาบูรณาการการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง^{๗๙}

พระมหานรินทร์ สุรปญโญ (เอมพันธ์) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาผู้นำชาติซึ่งคุณธรรมจริยธรรมย่อมทำให้ตนประชาชนสังคมและประเทศชาติเกิดความเสียหาย บุคคลทั่วไปขาดคุณธรรมจริยธรรม ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปในองค์กรและในสังคม หลักธรรมสำหรับผู้นำในการพัฒนาดน การพัฒนาคน การพัฒนางานเพื่อความมั่นคง มั่งคั่งยั่งยืนของตนประชาชนสังคมและประเทศชาติ การพัฒนาสังคมอย่างแท้จริงนั้นจะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาตนเองเสียก่อนโดยการพัฒนาที่จิตใจจะเห็นได้ว่าการพัฒนานี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อมนุษยโลกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการพัฒนาคควรเริ่มต้นจากคนก่อนโดยบูรณาการกับหลักพุทธธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำเพราะบุคคลเหล่านี้ อยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจ มีหน้าที่ และสามารถกำหนดทิศทางของการพัฒนาได้^{๘๐}

^{๗๘} พระอธิการปรีชา ติกขญาโณ (มาทา), “ประสิทธิผลการบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมของเทศบาลตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

^{๗๙} พระมหาพิพัฒพงศ์ ฐิตธมโม (วงษ์ชาติ), “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารของนักการเมืองไทยในภาคตะวันตก”, วารสารสิรินธรปริทรรศน์, ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๕: ๑๔๙-๑๕๘.

^{๘๐} พระมหานรินทร์ สุรปญโญ (เอมพันธ์), “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ”, วารสารชัยภูมิปริทรรศน์, ปีที่ ๒๓ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๒): ๒๗-๓๗.

ไพวรรณ ปุริมาต ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นประกอบด้วย ๑) การมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบของตน ๒) เคารพกฎหมายและกติกาในการอยู่ร่วมกันในสังคม ๓) รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริต ๔) มีจิตสาธารณะ ๕) มีความสนใจและเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง ๒. กระบวนการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นประกอบด้วย ๑) การมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ๒) การยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล ๓) การเคารพกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตย ๔) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง ๕) การมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ๖) การมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ ๗) การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ๘) การไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ ๓. นำเสนอรูปแบบพลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย ๑) กายกรรม (การทำดีกัน) ๒) วาจากรรม (การพูดดีต่อกัน) ๓) มโนกรรมอัน (การคิดดีต่อกัน) ๔) สาธารณโภคี (การจัดสรรผลประโยชน์ต่อส่วนรวม) ๕) สีสสามัญญตา (ไม่เบียดเบียนผู้อื่น) ๖) ทิฏฐิสามัญญตา (รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น)^{๕๑}

สรุปได้ว่า จากศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับ ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ตามหลักอปริหานิยธรรม ๗ ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ หมายถึง การประชุมกันบ่อย ๆ เป็นการระดมสมองความสามารถที่ทุกคนมีนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง ส่งเสริมพัฒนา หมุ่คณะให้มีความเจริญ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันปฏิบัติกิจของหมู่คณะมีความรับผิดชอบร่วมกันดำเนินไปอย่างพร้อมเพรียง ๓) ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ถือระเบียบ ข้อบังคับเพื่อปฏิบัติอย่างเสมอภาคกันและเป็นเหตุส่งเสริมให้การปกครองการบริหาร เกิดผลดี มีประสิทธิภาพ ๔) เคารพนับถือผู้ใหญ่ หมายถึง ฟังคำสอนของท่าน ความเป็นผู้ใหญ่มากับความเป็นผู้น้อยเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน การบริหารจำเป็นต้องมีผู้นำและผู้ตามหน้าที่ปกครองหน้าที่สั่งการ ๕) ไม่ลุแก่อำนาจ หมายถึง มีระเบียบวินัย สามารถดำรงรักษาสิ่งที่มี คุณค่าของสังคมไว้ได้ยั่งยืนจะไม่ก่อให้เกิดความสูญเสียด้านเศรษฐกิจ และการปกครอง เป็นต้น ๖) ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน หมายถึง ให้การสักการะเคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชนนั้น ๆ และไม่บั่นทอนผลประโยชน์ที่เคยอุปถัมภ์บำรุงเจดีย์หรือปูชนียสถานเหล่านั้นไม่ละเลยพิธีเคารพบูชาอันพึงทำต่ออนุสรณ์ ๗) ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน หมายถึง สนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี

^{๕๑}ไพวรรณ ปุริมาต, “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น”, วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๔): ๑๒๐-๑๓๐.

ตารางที่ ๒.๗ แสดงการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักการบริหารนิยธรรม

นักวิจัยหรือแหล่งข้อมูล	ผลการวิจัย
พระสมุห์อุทัย อุทัยเมธี	ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการสามัคคีตามหลักการบริหารนิยธรรม” พบว่าในยุคของการแข่งขันภายใต้กระแสทุนนิยม และความเจริญทางด้านวัตถุกลับมีปัญหาความแตกแยกมากมาย เรียกร้องหาสังคมแห่งสามัคคี สังคมไทยในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาต่าง ๆ หลายด้าน โดยเฉพาะปัญหาทางการเมืองที่ เป็นชนวนเหตุของความขัดแย้งแตกสามัคคี อันนำมาสู่ความแตกแยกทางการเมือง ลูกหลานไปสู่การแบ่งกลุ่มแบ่งพรรคแบ่งพวก เกิดเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่จะนำมาซึ่งความขัดแย้ง คือทัศนคติที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลที่เป็นผู้นำผู้ปกครอง
อนุวัฒน์ ศรีษะเกษ	ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรม ๗ เพื่อการทำงาน: กรณีศึกษาอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น” พบว่าหลักธรรมที่เกี่ยวกับการประยุกต์เพื่อการทำงานในพระพุทธศาสนา หลักธรรมที่ส่งเสริมการประยุกต์การทำงาน หลักการบริหารนิยธรรม ๗ ๑. หมั่นประชุมเป็นเนืองนิตย์ ๒. พร้อมเพรียงในการประชุม ๓. ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ๔. เคารพนับถือผู้มีอาวุโส ๕. ไม่ข่มเหงหรือล่วงเกินสตรี ๖. เคารพสักการะปูชนียสถาน ๗. คุ่มครองพระสงฆ์ผู้ทรงศีล
เวธิกา แดงเรือง	ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การบริหารงานตามหลักการบริหารนิยธรรมของเทศบาลตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักการบริหารนิยธรรมของเทศบาลตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๓๗ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พนักงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักการบริหารนิยธรรม อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านการไม่บัญญัติหรือล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ ด้านการประชุมกันเนืองนิตย์ด้านการให้เกียรติและคุ่มครองสิทธิสตรีด้านการส่งเสริมและรักชาววัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม

ตารางที่ ๒.๗ แสดงการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักการบริหารนิยม (ต่อ)

นักวิจัยหรือแหล่งข้อมูล	ผลการวิจัย
พระอธิการปรีชา ติกขญาโณ (มาทา)	ได้ศึกษาเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารงานตามหลักการบริหารนิยมของเทศบาลตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง” พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงานตามหลักการบริหารนิยมของเทศบาลตำบลนาแก้ว อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง โดยแบ่งออกเป็น ๗ ด้าน ได้แก่ ด้านการหมั่นประชุมเป็นเนืองนิตย์ ด้านความพร้อมเพียงในการประชุม มาประชุม เลิกประชุม และทำการกิจอื่น ๆ พร้อมกันด้านการไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หม่อมคณะวางไว้
พระมหาพิพัฒพงศ์ ฐิตธมโม (วงษ์ชาติ)	ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารของนักการเมืองไทยในภาคตะวันตก ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองสามารถสื่อสารให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาให้ได้สำเร็จและโน้มน้าวให้ประชาชนเลือกมาเป็นตัวแทนของประชาชนได้โดยประชาชนได้พิจารณาจากการติดตามข่าวสารและนโยบายของพรรคการเมืองทางช่องทางการสื่อสารทุกช่องทางเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและนำมาวิเคราะห์แยกแยะ ๒) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทาง ด้านผู้รับสารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
พระมหานรินทร์ สุรปญโญ (एमพันธ์)	ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้นำถือว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะหากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมจริยธรรมย่อมทำให้ตน ประชาชน สังคมและประเทศชาติเกิดความเสียหายได้มากกว่าบุคคลทั่วไป ปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมของผู้นำ ย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปในองค์กรและในสังคม พระพุทธศาสนามีหลักธรรมสำหรับผู้นำในการพัฒนาตน การพัฒนาคน และการพัฒนางานเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนของตน ประชาชนสังคมและประเทศชาติ

ตารางที่ ๒.๗ แสดงการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักการบริหารนิยม (ต่อ)

นักวิจัยหรือแหล่งข้อมูล	ผลการวิจัย
ไพวรรณ ปุริมาตร	<p>ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบของตน ๒) เคารพกฎหมายและกติกากในการอยู่ร่วมกันในสังคม ๓) รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริต ๔) มีจิตสาธารณะ ๕) มีความสนใจและเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง ๖) การยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล ๓) การเคารพกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตย ๔) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง ๕) การมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ๖) การมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ ๗) การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ๘) การไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ</p>

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพิษณุโลก

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

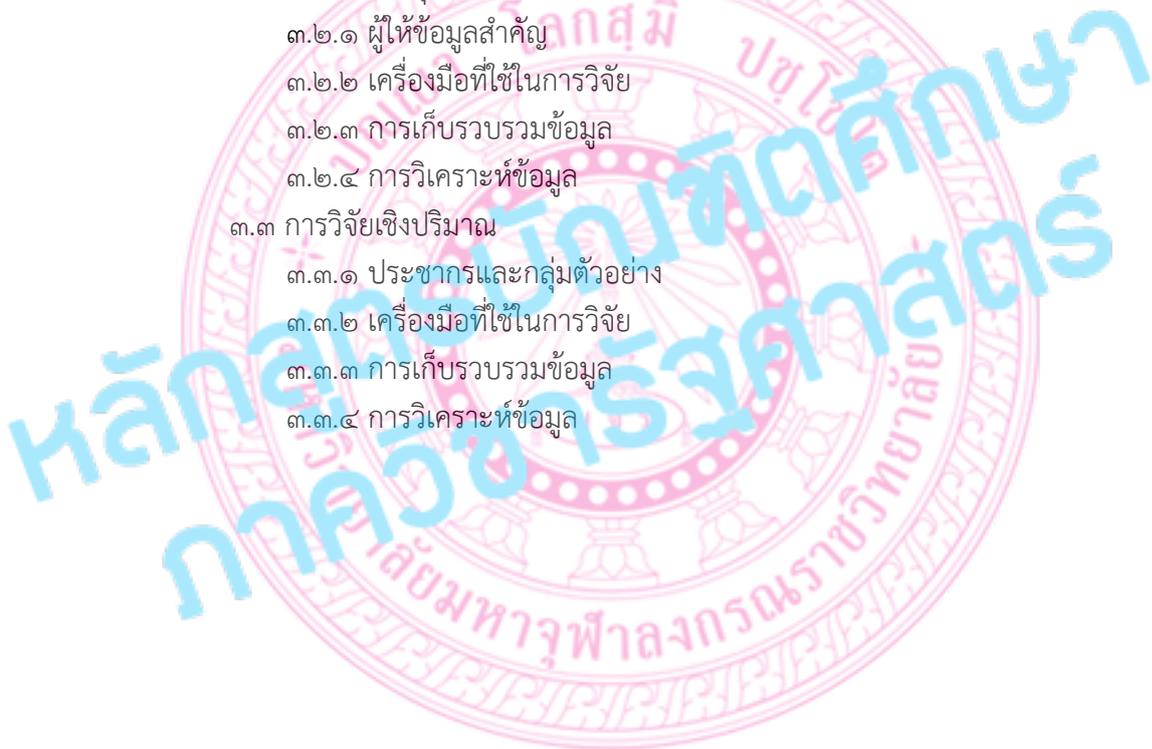
๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีหลักพุทธธรรมจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือสัมภาษณ์ และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หลังจากนั้นนำผลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพไปทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และนำผลที่ได้ไปทำการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ต่อไป

๓.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยสนับสนุนโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) กับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยแบ่งเป็น ๔ กลุ่ม รวมจำนวน ๒๐ รูปหรือคน ประกอบด้วย

- (๑) กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๕ รูป
- (๒) กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์จำนวน ๓ คน
- (๓) กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๖ คน
- (๔) ตัวแทนจากชุมชน จำนวน ๖ คน

ตารางที่ ๓.๑ แสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก

๑ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา

ลำดับ	ชื่อฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระธรรมราชานุวัตร	เจ้าคณะภาค ๑๐, รองแม่กองบาลีสนามหลวง
๒	พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ. ดร.	อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, รองเจ้าคณะภาค ๕, รองแม่กองบาลีสนามหลวง
๓	พระราชรัตนสุธี, รศ. ดร.	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช, เจ้าคณะจังหวัดพิษณุโลก
๔	พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร.	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕	พระครูสิริธรรมานุสนธิ์	เจ้าคณะอำเภอพรหมพิราม, กรรมการประจำวิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

๒ กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์

ชื่อฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง
๖ พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ, ศ. ดร.	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
๗ รศ. ดร.วัชรพล พุทธรักษา	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
๘ ผศ.วสันต์ ปวนปันวงศ์	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

๓ กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ชื่อฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง
๙ นายมนต์ชัย วิวัฒน์นำชัย	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก
๑๐ นางสาวณัฐทรัสต์ ชามพูนท	รองนายกองค์เทศมนตรีเทศบาลนครพิษณุโลก
๑๑ นายนรินทร์ วิฒนกุลชัย	นายกเทศมนตรีเมืองอัญญาญิก
๑๒ นายสุทธิวัฒน์ ต่ายวัลย์	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพระ
๑๓ นายสิทธิชัย ณ รังสี	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการจังหวัดพิษณุโลก
๑๔ นายอนันต์ นิลเลิศ	องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระกา จังหวัดพิษณุโลก

๔ กลุ่มตัวแทนจากชุมชน

ชื่อฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง
๑๕ พลเอก ดร.ศิริ ทิวะพันธ์	อดีตสมาชิกวุฒิสภา
๑๖ นายปรีชา เรืองจันทร์	อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก
๑๗ นายยงยศ เมฆอรุณ	อดีตรองผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก
๑๘ นายฐานุพงศ์ เจริญสุภกริมย์	อดีตรองผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก
๑๙ นางประนอม ทิวะพันธ์	ที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก
๒๐ นายนันทพล คงพันธ์	อาจารย์วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

๒) ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผู้วิจัยกำหนดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยมีจำนวน ๑๑ รูป/คน

ตารางที่ ๓.๒ แสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ลำดับ	ชื่อฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระปลัดระพี นพฺธิสาโร, รศ. ดร.	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ฝ่ายวิชาการ
๒	พระครูรัตนสุตาภรณ์, ผศ. ดร.	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช ฝ่ายวิชาการ
๓	พระครูชินวีร์บัณฑิต, ผศ. ดร.	หัวหน้าภาควิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔	รศ. ดร.สุรพล สุยะพรหม	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ลำดับ	ชื่อฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง
๕	รศ. ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
๖	รศ. ดร.อภิญา ฉัตรช่อฟ้า	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
๗	ผศ. ดร.สุริยารักษ์เมือง	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
๘	ผศ. ดร.ธิดาวิมล หมั่นมี	รองหัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์
๙	ผศ. ดร.สุภัทรชัย สียะใบ	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
๑๐	ดร.กำพล ศรีโท	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์
๑๑	ดร.ธนภัทร เฉลิมรัตน์	ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเมืองเลย

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interviews Form) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

๑. การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการสัมภาษณ์สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

๑) ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นการรวบรวมขั้นแรกเมื่อเริ่มทำการวิจัย โดยศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการวิจัย ช่วยในการกำหนดประเด็นและตัวแปรที่จะศึกษา และเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์รวมทั้งนำมาใช้ในการวิเคราะห์ด้วย

๒) กำหนดวัตถุประสงค์หรือผลลัพธ์ที่ต้องการทราบเพื่อให้สอดคล้องกับโจทย์การวิจัย

๓) กำหนดข้อคำถามเชิงโครงสร้าง (Structural Interview Guideline) ซึ่งเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open ended Questions) เป็นเกณฑ์

๔) นำเสนอแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาฯ ศึกษาคูณิพนธ์ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๕) นำแบบสัมภาษณ์ที่อาจารย์ที่ปรึกษาฯ ศึกษาคูณิพนธ์ตรวจสอบมาปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๖) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

๗) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๒. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๑) นำแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษา และตัดข้อความที่สื่อความหมายไม่ชัดเจนหรือไม่จำเป็นออกไป เพื่อให้ได้ข้อความที่สื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่ายตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒) นำแบบสัมภาษณ์ที่อาจารย์ที่ปรึกษาฯ ศึกษาคูณิพนธ์ ได้ตรวจสอบแล้วมาปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ การศึกษาจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา คัมภีร์ ฉบับภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักอปริหานิยธรรม

๒) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) หรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวน วิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อให้ได้ตัวแปรที่ส่งต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ มีวิธีการเก็บข้อมูลหลายแบบให้เลือกตามความเหมาะสมของข้อมูลที่ต้องการ และตามลักษณะของประชากรเป้าหมายในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สถิติ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นการรวบรวมผลจากแบบสอบถามในขั้นแรกเมื่อเริ่มทำการวิจัย โดยศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบคำถามในการสร้างแบบสัมภาษณ์รวมทั้งนำมาใช้ในการวิเคราะห์ด้วย

๒) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants Interview) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้หรือมีข้อมูลในเรื่องที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาดีที่สุดหรือมีความเกี่ยวข้องมากที่สุด จำนวน ๒๐ รูปหรือคน ที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

๓) การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ ตรวจสอบความเหมาะสมโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๑ รูปหรือคน

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการเริ่มต้นในการศึกษาเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและการจัดทำรายงานหรือดุษฎีนิพนธ์ ซึ่ง Creswell อ้างว่า การได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลในเวลาเดียวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นประโยชน์ในด้านการช่วยให้เห็นภาพหรือโครงสร้างของการศึกษา ดังนั้นเมื่อสัมภาษณ์เสร็จ จึงมีการถอดคีย์วิเคราะห์ออกมาให้รวดเร็วและทำการสังเคราะห์เพื่อให้ข้อมูลสามารถสนับสนุนและอ้างอิงในส่วนต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน โดยใช้คำถามการวิจัยเป็นตัวตั้ง ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่ว ๆ ไปต้องมีความเชื่อมโยง และบูรณาการสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การตีความและอภิปรายผลที่เป็นเอกภาพตามข้อคำถามในแต่ละตอนของแบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย^๑

^๑ Creswell, J. W., Plano Clark, V. L., Gutmann, M. L., & Hanson, W. E., *Advanced Mixed Methods Research Designs*, (Thousand Oaks, CA: Sage, 2003), p. 229.

๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย ๙ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองพิษณุโลก อำเภอนครไทย อำเภอเนินมะปราง อำเภอบางกระทุ่ม อำเภอชาติตระการ อำเภอพรหมพิราม อำเภอวังทอง อำเภอวัดโบสถ์ และอำเภอบางระกำ มีประชากรทั้งหมด ๘๘๔,๓๖๔ คน^๒

๒) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๔๐๐ คน จากการคำนวณตามสูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane)^๓ และตามสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากประชากรแต่ละกลุ่มในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งกระจายกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ครอบคลุมในกลุ่มต่าง ๆ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

โดยที่	n	=	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	=	ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย
	e	=	ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ในการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 0.05
ดังนั้น	n	=	$\frac{884,364}{1 + 884,364 (0.05)^2}$
	n	=	399.82

ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

การสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยเลือกใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาจากประชากร ๙ อำเภอในจังหวัดพิษณุโลก คือกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจากแต่ละอำเภอ เพื่อให้ได้ข้อมูลมีลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากรแต่ละพื้นที่เป็นระดับในการสุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วนโดยใช้สูตร ดังนี้ จากสูตร

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} \times \text{จำนวนประชากรแบ่งกลุ่ม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งตามสัดส่วน แสดงไว้ในตารางที่ ๓.๓

^๒ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิษณุโลก, ประกาศแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.ect.go.th/phitsanulok/ewt_news.php?nid=๔๓ [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔].

^๓ ฮานินท์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (นนทบุรี : บริษัทเอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๕๕.

ตารางที่ ๓.๓ แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	ประชากร (n)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
เมืองพิษณุโลก	๒๙๑,๓๐๘	๑๓๒
นครไทย	๘๗,๗๗๒	๔๐
เนินมะปราง	๗๗,๑๗๐	๓๕
บางกระทุ่ม	๔๗,๓๕๙	๒๑
ชาติตระการ	๔๑,๓๔๖	๑๙
พรหมพิราม	๘๖,๑๐๓	๓๙
วังทอง	๑๒๑,๐๔๗	๕๕
วัดโบสถ์	๓๗,๖๙๔	๑๗
บางระกำ	๙๔,๖๔๓	๔๓
ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	๘๘๔,๓๖๔	๔๐๐

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑) ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

๑.๑) ศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร รายงานวิจัย รายงานการประชุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย เพื่อกำหนดนิยามตัวแปรที่ใช้ศึกษาตามกรอบแนวคิดของการวิจัยซึ่งได้นิยามตัวแปรที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิด ดังนี้

๑.๒) ปรีกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๑.๓) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อความ ความเหมาะสมของปริมาณคำถาม ความชัดเจนของภาษา และรูปแบบของแบบสอบถามแล้วจึงนำไปปรับปรุงแก้ไข โดยชุดคำถามนี้ไม่รวมข้อความเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑.๔) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น พร้อมทั้งนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

๑.๕) นำเครื่องมือที่ได้ไปทดลอง (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน ๓๐ ชุด มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๑.๖) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

๑.๗) รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปที่เป็นเชิงสถิติ และส่งเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อนำมาสู่กระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

๒) ลักษณะของแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเชิงสำรวจ (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบวิจัย โดยการสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

แบบสอบถามตอนที่ ๒-๔ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)^๔ คำตอบมี ๕ ระดับ ดังนี้

คะแนน ๕	หมายถึง	ความคิดเห็น	อยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน ๔	หมายถึง	ความคิดเห็น	อยู่ในระดับมาก
คะแนน ๓	หมายถึง	ความคิดเห็น	อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน ๒	หมายถึง	ความคิดเห็น	อยู่ในระดับน้อย
คะแนน ๑	หมายถึง	ความคิดเห็น	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางสังคมศาสตร์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย

สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็นช่วงดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย	๑.๐๐ - ๑.๕๐	เห็นด้วยน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	๑.๕๑ - ๒.๕๐	มีเห็นด้วยน้อย
คะแนนเฉลี่ย	๒.๕๑ - ๓.๕๐	เห็นด้วยปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	๓.๕๑ - ๔.๕๐	เห็นด้วยมาก
คะแนนเฉลี่ย	๔.๕๑ - ๕.๐๐	เห็นด้วยมากที่สุด

๓) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยก่อนนำไปใช้ เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับงานวิจัยของระหว่างคำถามแต่ละข้อและวัตถุประสงค์ (IOC : (The Index of Item Objective Congruence) ที่มีเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนน ดังนี้

^๔ Likert, Rensis, *The Method of Constructing and Attitude Scale*, Reading in Attitude Theory and Measurement, (Fishbein, Matin, Ed. New York: Wiley & Son, 1970), pp. 90-95.

+๑ หมายถึง แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับงานวิจัยของกับจุดประสงค์การวิจัย
 ๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับงานวิจัยของกับจุดประสงค์การวิจัย
 -๑ หมายถึง แน่ใจว่าข้อความไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกับจุดประสงค์การวิจัย

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) ได้ค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๘-๑.๐ แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน ๔๐๐ คนเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๘๙ แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความแต่ละข้อกับจุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) จากสูตร โดยใช้สูตร^๕

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ดรรชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์
 $\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยที่ +1 = แน่ใจว่าข้อความตรงตามวัตถุประสงค์
 0 = ไม่แน่ใจว่าข้อความตรงตามวัตถุประสงค์
 -1 = แน่ใจว่าข้อความไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

๑) เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า ๐.๕๐ ขึ้นไป แสดงว่า ข้อความนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์หรือตรงตามเนื้อหานั้น แสดงว่าข้อความนั้นใช้ได้ เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะมาผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมสอดคล้องกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ต่อไป

๒) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขและเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาฯ ที่ปรึกษาฯ เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย จำนวน ๓๐ คน แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีการทางสถิติ ข้อคำถามที่ได้คะแนนมากกว่า ๐.๗๐ ขึ้นไปจึงจะ

^๕ พิสนุ ผ่องศรี, วิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พร็อพเพอร์ตี้พริ้นท์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓๙.

นำมาใช้ในการทำการวิจัยสืไป โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ของ “ครอนบาค” (Cronbach’s Alpha Coefficient)^๖ ดังนี้

$$\alpha = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right]$$

เมื่อ α = ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
 k = จำนวนข้อคำถามของเครื่องมือ
 $\sum s_i^2$ = ความแปรปรวนของคะแนนคำถามแต่ละข้อ
 s^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวมของผู้ตอบทั้งหมด

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) ดำเนินการจัดส่งหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามในพื้นที่เป้าหมาย

๒) ดำเนินการนำแบบสำรวจฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วยตัวเอง พร้อมผู้ช่วยการวิจัย และเก็บรวบรวมนำมาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดร้อยละ ๑๐๐ ของแบบสอบถามทั้งหมด

๓) ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ได้จากแบบสำรวจ (Survey) มีรายละเอียด ดังนี้

๑) ข้อมูลจากแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)^๗ โดยมีสูตร ดังนี้

$$\text{สูตร } P = X \times \frac{100}{N}$$

เมื่อ P คือ ค่าร้อยละ

X คือ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N คือ จำนวนประชากร

๒) ข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard Deviation : S.D.)

^๖ สีน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙๑.

^๗ นิภา เมธาวีชัย, วิทยาการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒๘.

ค่าเฉลี่ย (Mean)^๔ โดยมีสูตร ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \bar{X} = \frac{\sum fx}{n}$$

$$\text{เมื่อ} \quad \bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ย}$$

$$\sum fx = \text{ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม}$$

$$n = \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง}$$

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)^๕ โดยมีสูตร ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \text{S.D.} = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{n} - \left[\frac{\sum fx}{n} \right]^2}$$

$$\text{เมื่อ} \quad \text{S.D.} = \text{ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน}$$

$$\sum fx = \text{ผลรวมของผลคูณระหว่างความถี่กับคะแนน}$$

$$\sum fx^2 = \text{ผลรวมของผลคูณระหว่างความถี่ กับคะแนนแต่ละจำนวนที่ยกกำลังสอง}$$

$$n = \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง}$$

๓) ข้อมูลสำหรับทดสอบสมมติฐานการวิจัย สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ใช้สถิติการถดถอยพหุคูณตามสมมติฐาน

^๔ ส่องศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗), หน้า ๕๕.

^๕ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐), หน้า ๔๓.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ๓) เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ประกอบไปด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากกลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนจากชุมชน รวมจำนวน ๒๐ รูปหรือคน การวิจัยเชิงปริมาณ โดยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้ ดังต่อไปนี้

๔.๑ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๔.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๔.๓ ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๔.๕ องค์ความรู้

๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๕.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๔.๑.๑ วิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

วัตถุประสงค์ข้อ ๑ เพื่อศึกษาการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัยสรุปประเด็นหลักเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ๕ ประเด็น ประกอบด้วย ๑) บทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ ๒) การเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น ๓) การเป็นนักบริหารมืออาชีพ ๔) แบบอย่างประชาธิปไตย ๕) บทบาทอื่นตาม จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยสรุปเป็นผลการวิจัย ได้ดังนี้

๑. ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ

๑) นักการเมืองท้องถิ่นจะมีความเข้าใจบริบทของพื้นที่ และเข้าใจปัญหาของท้องถิ่น ได้ดีคุณลักษณะการเป็นผู้นำไม่ได้หมายถึงเพียงกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างเดียวแต่หมายถึงการมีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การใช้จิตวิทยาการโน้มน้าว ชักจูงให้ผู้อื่นเห็นด้วยและคล้อยตามการควบคุมอารมณ์ ด้านบุคลิกภาพ การมีปฏิภาณไหวพริบจึงเป็นคุณสมบัติของคนที่มีภาวะผู้นำ^๑

๒) นักการเมืองท้องถิ่นปฏิบัติงานเพื่อประชาชน ต้องรู้จักใช้ประโยชน์จากความรู้ความสามารถทั้งของตนเองและบุคลากรการนำเอาทรัพยากรทุกชนิดที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะการใช้อำนาจหรือบทบาทของตน^๒

๓) นักการเมืองท้องถิ่นต้องมีภาวะผู้นำ สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ และสามารถสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ชัดเจนทางปฏิบัติ คือ ประชาชนมีสภาพอยู่ดีกินดี และมีความสุขจากการดำรงชีวิตเป็นพลเมืองดีของชุมชน^๓

๔) ผู้นำต้องใช้ความรู้ความสามารถที่มีติดตัวอยู่แล้วด้วยการดึงศักยภาพนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากผู้นำบางคนมีความรู้ความสามารถแต่ไม่กล้านำมาใช้ เพราะกลัวความผิดพลาดการเปิดโอกาสให้ตัวเองได้ลองใช้ความสามารถที่มีวางแผนและลงมือปฏิบัติ และแก้ปัญหาด้วยตนเองจะช่วยให้เรากล้าลงมือทำตามความรู้ที่ได้สะสมมาและรู้จักแก้ปัญหาจากการปฏิบัติงานจริงทำให้การทำงานแต่ละครั้งเกิดความราบรื่นไปสู่ความสำเร็จด้วยดี^๔

๕) นักการเมืองท้องถิ่นมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของความรู้ความสามารถ เป็นตัวขับเคลื่อนให้นักปกครองหรือนักการเมืองท้องถิ่นเกิดความคิดใหม่ ๆ ที่ช่วยขยายกรอบความคิดออกไปจากเดิมเพื่อให้มองเห็นรูปแบบวิธีการทำงานแบบใหม่ ๆ มุมมองและการ

^๑ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^๒ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^๓ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^๔ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

แก้ปัญหาในรูปแบบใหม่การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ช่วยในการทำงานในการวิเคราะห์การติดต่อสื่อสาร และแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับรู้และปฏิบัติจะช่วยให้กระบวนการทำงานพัฒนาไปอีกขั้นได้^๕

๖) นักการเมืองเมื่อได้รับการเลือกตั้งแล้วจะต้องมีภาวะผู้นำ รู้หลักเกณฑ์ และหลักการในการสื่อสารกับประชาชนให้บรรลุวัตถุประสงค์บุคลิกภาพทำให้บุคคลมีเอกลักษณ์เฉพาะตน เช่น คนที่ช่างพูด พูดเก่ง กล่าวทักทายคนในชุมชนเสมอเวลาเจอกันถามสารทุกข์สุขดิบแสดงถึงความมีอัธยาศัยดี สร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างอยู่เสมอทำให้คนที่คลุกคลีด้วย^๖

๗) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ที่ดีทั้งภายในและภายนอกองค์กรมีเมตตาธรรมให้ความเป็นธรรม มีเหตุผลและความถูกต้องในการปฏิบัติงาน มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และเป็นที่ยอมรับของประชาชน^๗

๘) มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำมุ่งเน้นผลงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ยึดมั่นแจ่มใสสามารถทักทายทุกคนอย่างเป็นกันเองเสียสละประโยชน์ส่วนตน มีความกระตือรือร้นในการทำงานมีความสามารถในการทำงานเป็นทีมและทำงานร่วมกับคนอื่นได้ทั้งในและนอกองค์กร โดยเฉพาะความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของประชาชน^๘

๙) มีความไว้วางใจ สร้างความเป็นกันเองทำให้บรรยากาศในชุมชนหน้าอยู่มากขึ้น รู้จักใช้ทักษะการพูดให้เกิดประโยชน์ได้ดี มักจะเป็นบุคคลที่ประชาชนชื่นชอบและไว้วางใจให้เป็นปากเป็นเสียงให้กับประชาชนเพื่อขจัดปัญหาความเดือดร้อนและดึงการพัฒนาไปสู่ชุมชน^๙

๑๐) นักการเมืองท้องถิ่นต้องฟังตระหนัก เป็นผู้ที่ได้รับรู้รับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชน ในฐานะนักปกครองท้องถิ่นในการสร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามาใช้พลังของแต่ละคนสำหรับสร้างความเจริญให้แก่ชุมชนของตนไปจนถึงการพัฒนาคนในชุมชนให้รู้จักค่านิยมในการที่จะพึ่งพาตนเอง^{๑๐}

๑๑) นักการเมืองท้องถิ่นมีความคิดสร้างสรรค์นโยบายที่ต้องการจะสื่อสารกับประชาชนและมีจิตอาสาเพื่อเป็นตัวแทนของพี่น้องประชาชนมีภาวะผู้นำมีศิลปะในการครองใจคนสามารถจูงใจคนให้เต็มใจร่วมมือหรือให้การสนับสนุน เป็นนักประสานความเข้าใจของทุกฝ่ายสามารถบริหารความขัดแย้งระหว่างบุคคลและประสานประโยชน์ให้เกิดกับองค์กรได้และไม่ละทิ้งความเป็นที่เป็นน้อง รักความยุติธรรม เคารพกฎกติกาเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์^{๑๑}

๑๒) นักการเมืองท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญในการตัดสินใจการบริหารงาน สร้างความเป็นธรรมต่อบุคคล หรือสังคมที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอย่างยุติธรรมรวมทั้งสร้างประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ เป็นผู้นำขององค์กรต้องรู้จักสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมต้องรู้จักแสดงน้ำใจกับเพื่อนร่วมงานและลูกน้อง และสิ่งที่

^๕ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^๖ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^๗ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^๘ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^๙ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

สมควรที่จะต้องมีอย่างยิ่งคือความรู้จักอดีตและอดทนทั้งทางอารมณ์และจิตใจสุดท้ายคือการรู้จักให้อภัยถ้าผู้บริหารมีเมตตาธรรมรู้จักให้อภัยจะทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน^{๑๒}

๑๓) การรักษาคำพูดหรือสัญญาจะสัญญาของนักการเมืองที่ให้กับประชาชนก่อนการเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนมีความรักความศรัทธาต่อนักการเมือง และจะต้องทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนให้ได้มากที่สุด อยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้องในการทำงานรอบรู้และมีข้อมูลที่รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ที่ทันสมัยรู้จักประนีประนอมและยืดหยุ่นจะช่วยลดความขัดแย้งและขจัดปัญหาอุปสรรคในการทำงานรู้จัก สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ความเสมอภาคและความเป็นธรรมมากขึ้น^{๑๓}

๑๔) นักการเมืองที่อาสาสมัครใช้ประชาชน ต้องมีความรู้ความสามารถทางการเมือง เมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ต้องสามารถแก้ไขสถานการณ์ให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี ความมีคุณธรรมในการทำงานจะทำให้ลูกน้องศรัทธาและสร้างความน่าเชื่อถือให้นักการเมืองที่ดี จึงเป็นนักการเมืองที่ปฏิบัติตามกรอบกติกาเพื่อรักษาไว้ซึ่งกระบวนการประชาธิปไตย^{๑๔}

สรุปได้ว่า ผู้นำต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมโดยต้องนำหลักกฎหมายหลักการบริหารมาใช้ในการดำเนินงานต้องมีวิสัยทัศน์มีความริเริ่มสร้างสรรค์มีจิตสำนึกความรับผิดชอบเสียสละคำนึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวมีคุณธรรมไม่เลือกปฏิบัติ ยึดหลักเหตุผล สามารถจูงใจให้ความร่วมมือในการทำงานส่วนรวมรู้จักประนีประนอม สามารถแก้ไขปัญหาได้ เป็นต้น

๒. ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น

๑) ผู้นำต้องมี ความอดทน ความสามารถของร่างกายและความคิดจิตใจได้ทันทีเมื่อตกลงสิ่งการใด ๆ แล้วจะสั่งได้อย่างเด็ดขาด สั้นและชัดเจน การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีทำให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นที่ไว้วางใจและชื่นชอบของประชาชนได้ต้องเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตนใจกว้างต้องพูดด้วยความสุภาพชัดเจนชัดเจนคำง่ายต่อการเข้าใจไม่นำอารมณ์ส่วนตัวมาใช้รับฟังความคิดเห็นของทุกคนอย่างเท่าเทียม^{๑๕}

๒) นักการเมืองท้องถิ่นต้องเข้าไปช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนอย่ามัวยุ่งอยู่กับธุรกิจส่วนตัวมากเกินไปจนลืมเอาใจใส่ความเป็นอยู่ของประชาชนผู้นำที่ดีนั้นต้องรู้จักเสียสละอุทิศตัวให้การช่วยเหลือประชาชน เสียสละเวลาในการสอดส่องดูแลแก้ปัญหาให้กับประชาชน และจะต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตนอยู่ในศีลธรรมมีความสามารถในด้านสติปัญญาให้เหมาะสมกับบทบาทของการเป็นผู้นำ^{๑๖}

๓) ลักษณะผู้นำที่ดีไม่มีความไม่เห็นแก่ตัวรู้งาน รู้หน้าที่ รู้ผิดชอบชั่วดี ไม่เลือกปฏิบัติ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรมส่งเสริมประชาชนให้ทำคุณงามความดีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างสังคมที่มีแต่ความสมัครสมานสามัคคีเพื่อให้สังคมหน้าอยู่^{๑๗}

^{๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

๔) นักการเมืองท้องถิ่นสร้างความร่วมมือกับประชาชนด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมีความเชื่อมั่น การสร้างความเชื่อมั่นในตนเองจะทำให้ผู้นำกล้าคิดกล้าตัดสินใจ กล้าแสดงออกในความคิดหรือทัศนคติของตนเองความกล้าแสดงออกจะส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของตนเอง มีความรับผิดชอบในการให้บริการสาธารณะต่อสังคมประชาชนและชุมชน ในการปกครองส่วนท้องถิ่น^{๑๘}

๕) ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ ประกอบด้วยความดี ปัญญา ไหวพริบการตื่นตัวอยู่เสมอ ทันทต่อเหตุการณ์ การใช้เวลาและภาษาที่ถูกต้อง ความเป็นผู้ริเริ่มเป็นของตนเอง และเป็นผู้ตัดสินใจปัญหาที่ดี มีความกระตือรือร้น ผู้บริหารยอมรับและเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ จากผู้น้อยหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเพราะ ความรู้ความชำนาญจะมีได้ต้องเกิดจากการศึกษาการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอต่อการใช้อำนาจหน้าที่ให้ถูกต้อง^{๑๙}

๖) ลงมือปฏิบัติจริงลงมือแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ที่ประชาชนเดือดร้อนอย่างชาญฉลาดมีความสุข คิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาได้ตรงจุดสามารถพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นเมืองน่าอยู่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน^{๒๐}

๗) ผู้บริหารมีไหวพริบในการแก้ไขปัญหาให้ประชาชนมองเรื่องยากเป็นเรื่องง่ายลงมือแก้ไขทันทีเมื่อประชาชนแจ้งปัญหาหรือขอความช่วยเหลือให้การช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนการทำงานบริการอย่างโปร่งใส โดยให้ประชาชนเข้าถึงง่ายมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความขยันอดทนทุ่มเทเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม กล้าแสดงออก มีวาทศิลป์ อภัยภัยดี ไม่ถือตัวมีความยุติธรรมในจิตใจเป็นที่ตั้ง^{๒๑}

๘) ผู้นำจะต้องมีความเชื่อมั่นในตนเองวางตัวเหมาะสมกับสถานการณ์ซึ่งสามารถควบคุมได้ แต่งกายเหมาะสมในการเข้าถึงประชาชน กินง่ายอยู่เรียบง่ายมีจิตสำนึกดี มีจริยธรรมในการทำงาน มีหลักเกณฑ์การใช้อำนาจหน้าที่ตามบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานราชการที่มีความใกล้ชิดประชาชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนภารกิจหลักขององค์กรให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขทั้งในภาวะปกติและภาวะฉุกเฉิน^{๒๒}

๙) ภารกิจหลักของทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งหน่วยงานแต่ละแห่งก็จะมียุทธศาสตร์การพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายหลักของยุทธศาสตร์ดังกล่าวคือการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นเมืองน่าอยู่ในด้านความปลอดภัยความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม การคมนาคม การให้บริการสวัสดิภาพของประชาชนเพื่อให้แผนยุทธศาสตร์เดินหน้าไปสู่จุดหมายที่วางไว้^{๒๓}

๑๐) นักการเมืองท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวนโยบายที่วางไว้ประสบความสำเร็จช่วยให้การทำงานบริหารงาน

^{๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

ภายในองค์กรทำได้อย่างรวดเร็วทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นได้รับบริการที่ดีส่งผลให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น^{๒๔}

๑๑) การช่วยเหลือประชาชนในภาวะฉุกเฉินนอกเหนือจากการพัฒนาท้องถิ่นในภาวะปกติแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดรับรู้เรื่องความเป็นอยู่รวมถึงช่วยเหลือประชาชนในยามที่เกิดสภาวะฉุกเฉิน เช่น การเกิดอุทกภัย แผ่นดินไหว ภัยธรรมชาติ หรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการด้าน สุขภาพที่ต้องทำได้อย่างรวดเร็วและทันทั่วถึง การส่งถุงยังชีพหรือของบริจาคต่าง ๆ ไปให้กับผู้ประสบภัย อีกทั้งยังต้องตรงกับความต้องการของผู้ประสบภัยอีกด้วย^{๒๕}

๑๒) นักการเมืองท้องถิ่น จะต้องมีความรู้ความสามารถในการทำงานที่อำนวยความสะดวกต่อผู้อื่นและสังคมได้สามารถรับรู้และเข้าใจในสภาพปัญหาและความเป็นจริง และสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสังคมได้ดี^{๒๖}

๑๓) ผู้นำจะต้องมีความรับผิดชอบ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถ จะต้องเป็นผู้ที่ผู้อื่นพึงพาได้มีความคิดริเริ่ม มีความสม่ำเสมอ มั่นคงอดทน กล้าพูด กล้าทำ มีความเชื่อมั่นตนเอง และมีความปรารถนาที่จะเป็นเลิศหรือทะเยอทะยาน^{๒๗}

๑๔) ผู้นำจะต้องเป็นผู้มีฐานะทางสังคม มีตำแหน่งฐานะสังคมเป็นที่รู้จักทั่วไป ผู้นำจะต้องเป็นผู้รู้สถานการณ์ รู้จักภาวะจิตของคนระดับต่าง ๆ รู้ฐานะที่ทักษะความต้องการ และความสนใจของผู้ใต้บังคับบัญชา รู้ในวัตถุประสงค์ที่จะต้องทำให้สำเร็จ ผู้นำที่ดีต้องรู้จักเป็นผู้ตามที่ดี^{๒๘}

สรุปได้ว่า ผู้นำที่ทำตัวใกล้ชิดประชาชน และประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายสามารถให้บริการและแก้ไขปัญหาเร่งด่วนให้กับประชาชนได้อย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ไม่ว่าจะเป็นภารกิจปกติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสาธารณภัยต่าง ๆ ใส่ใจปัญหาหรือทุกข์สุขของพี่น้องประชาชนสามารถลงพื้นที่เพื่อลงไปกำกับติดตามและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

๓. ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ

๑) นักการเมืองท้องถิ่น ต้องมีเป้าหมายมุ่งที่จะพัฒนาองค์กรให้ไปสู่ความเป็นเลิศ ผู้นำต้องกล้าเสี่ยงที่จะชนะใจชนะความยุ่งยากและอุปสรรคของการเปลี่ยนแปลง และผู้นำต้องมีความสามารถอธิบายเหตุผลการปรับเปลี่ยนรูปแบบองค์การให้เป็น การบริหารกำหนดวิสัยทัศน์การบริหารงานเป็นธรรมสร้างทีมงานบริหาร เครือข่ายในภาคสังคมภาคราชการเทคโนโลยีและสารสนเทศ มีคุณธรรม จริยธรรมทำงานเพื่อประชาชนและประพฤติดนเป็นแบบอย่างที่ดี^{๒๙}

๒) จะต้องกล้าที่จะอธิบาย ชี้แจงเหตุผล ตามหลักการและความเป็นจริงให้ประชาชนเข้าใจ ไม่เอาใจใครคนใดคนหนึ่งเป็นพื้นฐานการรับฟังและยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เข้ามาและ

^{๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ การนำวิทยาการใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการประกอบอาชีพของประชาชนสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน^{๓๐}

๓) ผู้บริหารสำคัญคือต้องพูดเป็นรู้จักใช้คำที่เข้ากับสถานการณ์เข้ากับบุคคลและการพูดต่อหน้าคนหมู่มากต้องสุภาพและฟังเข้าใจง่ายไม่ทำให้ผู้ฟังอึดอัดกล่าวถ้อยคำที่เป็นกันเองจะช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์กับคนรอบข้างได้และมีความรับผิดชอบในการให้บริการสาธารณะ^{๓๑}

๔) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความคิดเชิงสร้างสรรค์มีความรู้ความสามารถเป็นผู้ขับเคลื่อนการบริหารงานของท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความคิดใหม่ ๆ ใช้เทคโนโลยีช่วยในการทำงานเพื่อให้งานบรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้สามารถพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นเมืองน่าอยู่^{๓๒}

๕) การพัฒนาท้องถิ่นต้องพัฒนาคนไปด้วยสร้างความรู้รักสามัคคีตระหนักในการทำ ความดีให้ประชาชนจะได้รับรู้ถึงการได้เรียนรู้เพื่อให้ประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา^{๓๓}

๖) การบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ประชาชนยังทำได้ไม่ดีพอเกิดจากหลายปัจจัยเกิดจากการเปลี่ยนผู้นำองค์กรปกครองที่สังกัดอยู่หรือแนวนโยบายที่เสนอไม่ครอบคลุมทั่วถึงหากสามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพคิดและแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที^{๓๔}

๗) ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลสามารถเตรียมรับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ มีความขยันอดทนทุ่มเทเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมกล้าแสดงออกมี วาทศิลป์ อัจฉริยะ ไม่ถือตัวมีความยุติธรรมเป็นที่รักของประชาชน^{๓๕}

๘) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการเข้าร่วม ประชาคมเพื่อเข้ารับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและพร้อมที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาสิ่งที่ บกพร่องให้ดียิ่งขึ้นต่อไป^{๓๖}

๙) ต้องมีการพัฒนาหมู่บ้านท้องถิ่นตามที่เสนอแนวนโยบายไว้มีการประชาสัมพันธ์ หมู่บ้านท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักกับสาธารณชน เป็นผู้มีความเข้มแข็ง กล้าหาญ เสียสละอดทนต่อปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ ขยันหมั่นเพียรความวิริยะอุตสาหะเห็นประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ ส่วนตัวของตนเอง^{๓๗}

๑๐) พัฒนาศักยภาพของตัวเองอยู่ตลอดเวลาและต้องให้ความรู้เพิ่มความชำนาญแก่ บุคลากร เพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพกว่าเดิมบุคลากรทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นองค์กรก็อยู่ใน ทิศทางความเจริญก้าวหน้า^{๓๘}

^{๓๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

๑๒) ชี้้นำให้คำปรึกษาหารือในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรมในสังคมแห่ง ความรู้มีความต้องการบุคคลที่มีความรู้ความสามารถชี้้นำหรือให้คำปรึกษาในฐานะเป็นผู้ชำนาญการ หรือผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้นำทางปัญญายอมเป็นผู้รอบรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ชัดเจน^{๓๙}

๑๓) สร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องการจูงใจไม่ใช่เพียงแต่การพูดเพื่อให้ ผู้อื่นเชื่อปฏิบัติตามเท่านั้นแต่ผู้นำยังต้องแสดงพฤติกรรมที่ทำให้เป็นตัวอย่างที่น่าเคารพศรัทธาทำให้ ผู้อื่นรับรู้และปฏิบัติตาม^{๔๐}

๑๔) เป็นผู้พัฒนาให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่พึงประสงค์ขององค์การหรือสังคม ผู้นำจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์มองไกลในอนาคตและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ไม่เห็นแก่ ตัวและพวกพ้องตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมสร้างความสามัคคีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น และมีความคิดเชิงบวกมองโลกในทางดีทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม^{๔๑}

สรุปได้ว่า พัฒนาให้ตนเองเป็นบุคคลที่รอบรู้ มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำงานสามารถคิด วิเคราะห์และตัดสินใจได้อย่างถูกต้องใช้แผนยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์เป็นเครื่องมือ เพื่อกำหนดทิศทาง และวิธีการทำงานมีเป้าหมายตัวชี้วัดในการทำงานอย่างชัดเจนพัฒนาความรู้และทักษะ เกี่ยวกับการ จัดการและบริการให้เหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๔. ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย

๑) ผู้บริหารสามารถขับเคลื่อนนโยบายด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับความต้องการของ ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีมีจริยธรรมการใช้อำนาจหน้าที่ถูกต้องแยกแยะเรื่องส่วนตัวกับเรื่องงาน นักการเมืองท้องถิ่นจะต้องเปิดให้ทุกภาคีเครือข่ายและประชาชนมีส่วนร่วมในการบริการในพื้นที่ และ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีกรอบด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้นักการเมืองท้องถิ่นได้ประพฤติ ปฏิบัติควบคู่ไปกับหลักนิติรัฐ ถ้านักการเมืองปฏิบัติตามกรอบคุณธรรมและจริยธรรมเป็นพื้นฐานยอม ที่จะส่งผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่^{๔๒}

๒) จะต้องต้องเป็นผู้มองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์เชิงรุกทำงานแบบผสมผสานและหา ความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอสามารถกำหนดนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี การอยู่ ร่วมกันในสังคม ความมีมนุษยสัมพันธ์ช่วยให้ผู้บริหารได้รู้จักเรียนรู้ที่จะยอมรับความคิดเห็นของ บุคคลรอบข้างสร้างความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน^{๔๓}

๓) ผู้บริหารปฏิบัติตนทางกาย วาจา ใจ ตรงไปตรงมาไม่แสดงความคดโกงไม่ หลอกลวง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีความจริงใจต่อทุกคนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารให้ ความร่วมมือกับทุกภาคีเครือข่ายและในการบริการประชาชนในพื้นที่^{๔๔}

๔) การสร้างชุมชนให้เกิดความน่าอยู่ผู้นำปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่างของคนในชุมชนก เห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชน ด้วยความเสียสละและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยึดถือ

^{๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

ผลประโยชน์ของประชาชนและชุมชนเป็นที่ตั้ง ด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน^{๔๕}

๕) ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเสนอข้อยุติที่ท้องถิ่นได้เพื่อให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า ลงพื้นที่ที่คอยรับฟังปัญหาของชุมชนเพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ควรส่งเสริมด้วยการพัฒนาทักษะและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เรียนรู้เกี่ยวกับระบบการปกครองท้องถิ่นและการเมืองระดับประเทศที่มีผลต่อระดับท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง^{๔๖}

๖) การทำงานของของผู้นำการมีส่วนร่วมทางความคิดเห็นของประชาชนก็คือการคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพทางประชาธิปไตย มีความเข้าใจในสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่ตนดูแล รู้จักประชาชนอย่างทั่วถึงควรส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทักษะการบริหารท้องถิ่นที่ถูกต้อง สอดคล้องกับนโยบาย เป็นไปตามหลักรัฐศาสตร์^{๔๗}

๗) ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการร่างกฎหมายการเลือกตั้งนักรเมืองท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิทธิตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยร่วมมือกับทีมงานในการพัฒนาท้องถิ่น ลงพื้นที่ที่คอยรับฟังปัญหาของชุมชนเพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ควรส่งเสริมด้วยการพัฒนาทักษะและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เรียนรู้เกี่ยวกับระบบการปกครองท้องถิ่นการเมืองระดับประเทศที่มีผลต่อระดับท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง^{๔๘}

๘) ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการมีอิสระทางความคิด ยึดถือรัฐธรรมนูญเป็นหลัก มีมโนสุจริตในการแสดงความคิดเห็น ประโยชน์จากการแสดงความคิดเห็นที่ส่งผลต่อตนเองสังคม โดยไม่ใช้อิสระทางความคิดไปในทางที่ก่อให้เกิดความแตกแยกหรือขัดแย้งในสังคม^{๔๙}

๙) การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญและจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย สามารถสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจการทำงาน การเลือกตั้งทุกระดับนักรเมืองระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นต้องแสดงออกถึงเจตนารมณ์ที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหให้กับประชาชนและชุมชนท้องถิ่น ด้วยวิธีการหาเสียงเป็นการนำเสนอแนะนโยบายทางการเมืองให้เป็นคำมั่นสัญญาให้กับประชาชน^{๕๐}

๑๐) จะต้องแสดงออกถึงเจตนารมณ์ที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหให้กับประชาชนและชุมชนท้องถิ่น ด้วยวิธีการหาเสียงเป็นการนำเสนอแนะนโยบายทางการเมืองให้เป็นคำมั่นสัญญาให้กับพี่น้องประชาชนองค์กรมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง^{๕๑}

^{๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๕๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

๑๑) การเปิดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การให้สิทธิประชาชนสามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ การให้สิทธิประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนรวมทั้งการลงประชามติ^{๕๒}

๑๒) นักการเมืองท้องถิ่นจะต้องมองการณ์ไกล พัฒนาเพื่อความยั่งยืนของประชาชนและท้องถิ่น บริหารท้องถิ่นยึด โดยถือผลประโยชน์ของประชาชนและชุมชนเป็นที่ตั้งด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน ดำเนินนโยบายด้านต่าง ๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่ได้หาเสียงไว้ก่อนการเลือกตั้ง^{๕๓}

๑๓) นักการเมืองท้องถิ่นจะต้องมองการณ์ไกลตั้งใจเข้ามาบริหารบ้านเมืองให้มีความเจริญในทุก ๆ ด้าน การดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ด้วยอุดมการณ์และนโยบายที่ให้ไว้กับประชาชน สัญญาสิ่งใดไว้กับประชาชนให้ยึดถือคำกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่สุด มีวิสัยทัศน์ในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนและชุมชนท้องถิ่น^{๕๔}

สรุปได้ว่า ผู้นำอาศัยความร่วมมือกับผู้ใต้บังคับบัญชาการตัดสินใจอยู่บนฐานของการปรึกษาร่วมกันให้ความสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโดยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนดำเนินโครงการสำคัญที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและรายงานการดำเนินงานของหน่วยงาน ผู้นำเป็นนักประชาธิปไตย ยอมรับแตกต่างทางความคิดประสานความแตกต่างให้เกิดประโยชน์ เป็นต้น

๕. ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์

๑) นักการเมืองมีความน่าเชื่อถือในการเป็นผู้นำให้บุคคลอื่นมีความเคารพ จริยธรรม และคุณธรรมเป็นปัจจัยสำคัญของการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนกับหน่วยงานราชการต่อการพัฒนาและการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจิตอาสาเข้ามาทำหน้าที่แทนประชาชนการแก้ไขปัญหา ร่วมกันเพราะการทำงานทุกอย่างย่อมมีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นเสมอการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดคือการให้สมาชิกในหน่วยงานองค์กรร่วมกันแก้ไขปัญหา^{๕๕}

๒) เป็นผู้ที่ยึดสละปฏิบัติตนโดยอุทิศกำลังกายกำลังทรัพย์กำลังปัญญาเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนสังคมด้วยความตั้งใจจริงมีเจตนาที่บริสุทธิ์ มีกระบวนการวิธีการให้บริการประชาชนด้วยความรวดเร็วสะดวกสบายเป็นธรรมการตัดสินใจของผู้บริหารท้องถิ่น ยึดถือกฎระเบียบ กฎหมายเป็นที่ตั้งและจะต้องยึดถือความถูกต้องเพื่อให้การทำงานเป็นไปตามกระบวนการมาตรฐาน^{๕๖}

๓) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจิตอาสาเพื่อเป็นตัวแทนของพี่น้องประชาชน แก้ไขปัญหาและเป็นตัวเชื่อมโยงคนในชุมชนกับองค์กรมีความรู้ด้านกฎหมายกฎระเบียบต่าง ๆ อำนาจหน้าที่ของตนต่อการปฏิบัติงานด้วยการตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม^{๕๗}

^{๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๕๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

๔) ผู้นำมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่พูดจริงทำจริงเห็นประโยชน์ส่วนรวมอันจะก่อให้เกิดกับประชาชนและเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชนในท้องถิ่นมีความยุติธรรมยึดมั่นในกฎระเบียบวินัยข้อบังคับ อย่างเคร่งครัดไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง^{๕๘}

๕) ดำเนินงานตามที่ประชาชนได้ขอความช่วยเหลืออย่างมีระเบียบแบบแผนให้ทำจนสำเร็จมีความเคร่งครัดต่อกฎหมาย กฎระเบียบ สร้างความไว้วางใจให้กับประชาชนตามที่ได้สัญญาไว้ตั้งตนอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต มีความโปร่งใสในการอนุมัติโครงการต่าง ๆ^{๕๙}

๖) ผู้นำต้องสร้างความน่าเชื่อถือต้องมีคุณสมบัติของผู้นำที่ดีด้วย ต้องเข้าใจถึงความสำคัญของดุลยภาพระหว่างคุณลักษณะ กับความรู้ความสามารถ การเป็นผู้นำต้องมีความรู้ เพราะจะเป็นเครื่องมือช่วยรักษาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องรอบรู้ มาก ทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนทำงานเสียสละให้แก่ประชาชนหากมีการกระทำผิดก็สามารถเพิกถอนการอนุญาตแก่ผู้ละเมิดอย่างถูกต้องตามกฎหมาย^{๖๐}

๗) การคัดเลือกสรรหาบุคลากรการจัตอัตรากำลังบุคลากรในการเข้าไปปฏิบัติหน้าที่การทำงานภายในองค์กรปกครองท้องถิ่นผู้นำจะต้องคัดเลือกบุคลากรให้เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ ความโปร่งใสไม่ควรมีการวางเส้นสายหรือความลำเอียงเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงสามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างให้เหมาะสมกับความต้องการของส่วนรวม^{๖๑}

๘) ผู้มีความรู้ในด้านกฎหมาย เช่น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายที่มีลักษณะเป็นกฎหมายปกครองต่าง ๆ ซึ่งกำหนดอำนาจทางปกครองให้กับผู้นำท้องถิ่นในการอนุมัติอนุญาตระดับเปลี่ยนแปลงเพิกถอนอันมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครอง^{๖๒}

๙) หากผู้นำท้องถิ่นไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมายปกครองโอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดนำไปสู่การร้องเรียนหรือฟ้องคดีทางปกครองย่อมมีโอกาสเป็นไปได้สูงมาก การปฏิบัติให้ถูกต้องยุติธรรมและศีลธรรมวางตนเป็นกลางไม่เอนเอียงจะก่อให้เกิดประโยชน์หรือโทษต่อผู้อื่น^{๖๓}

๑๐) ผู้นำต้องมี ความอดทน ความสามารถของร่างกายและความคิดจิตใจได้ทันที่เมื่อตกลงสั่งการใด ๆ แล้วจะสั่งได้อย่างเด็ดขาด สั้นและชัดเจน ความกระตือรือร้น การมีใจจดจ่อที่ดี และมีความเอาใจใส่ต่อหน้าที่หรือกิจการที่จะต้องปฏิบัติอยู่เสมอ^{๖๔}

๑๑) ลักษณะผู้นำที่ดีไม่มีความไม่เห็นแก่ตัว ขัดเสียซึ่งความสุขหรือผลประโยชน์แห่งตนความเห็นอกเห็นใจ คือคุณสมบัติประจำตัวอันเป็นแบบอย่างของมนุษยชาติซึ่งต้องประกอบด้วย ความเมตตาปราณีความกรุณา ความสงสารและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความจงรักภักดี สภาพหรือคุณสมบัติประจำตัวของการเป็นบุคคลที่ซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้อื่น ต่อหน้าที่ ต่อรัฐ การเป็นผู้นำหรือ

^{๕๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๕๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๖๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๖๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๖๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๖๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

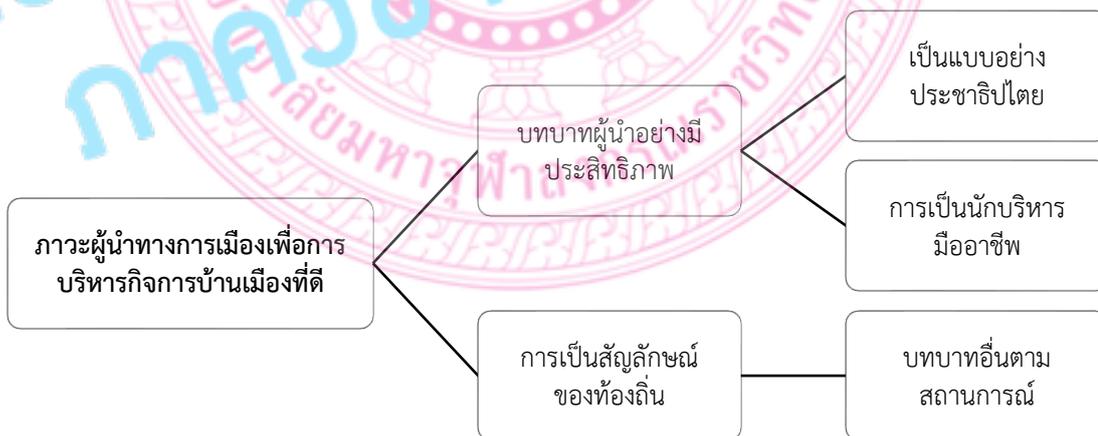
^{๖๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

ผู้บริหารรับผิดชอบต่อคำพูด และการกระทำไม่มีอคติกับผู้อื่น และไม่มีลักษณะ สองมาตรฐานมีความ ยุติธรรมต่อการบริหารงาน^{๖๕}

๑๒) ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ ประกอบด้วยความดี ปัญญา ไหวพริบการ ตื่นตัวอยู่เสมอ ทนต่อเหตุการณ์ การใช้เวลาและภาษาที่ถูกต้อง ความเป็นผู้ริเริ่มเป็นของตนเอง และ ความเป็นผู้ตัดสินใจปัญหาที่ดีความกระตือรือร้น ผู้นำต้องมีความตั้งใจจริง มีความกระฉับกระเฉงในการ ทำงานไม่ผัดวันประกันพรุ่ง^{๖๖}

๑๓) นักการเมืองท้องถิ่นสร้างความร่วมมือกับประชาชนด้วยการเปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น และเข้า ร่วมประชุมตามวาระต่าง ๆ ร่วมกับผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้มี โอกาสร่วมตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นด้วย การจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงาน ภาครัฐให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นจะต้องจัดสรร งบประมาณด้วยความเป็นธรรมเพื่อประโยชน์สูงสุดอันจะเกิดขึ้นกับประชาชน^{๖๗}

สรุปได้ว่า ผู้นำต้องมองเห็นเหตุการณ์ในอนาคต ต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ ความสามารถคาดการณ์และตัดสินใจด้วยข้อมูลและประสบการณ์ ทำให้การบริหารองค์กรเป็นไปใน ทิศทางที่ถูกต้องใช้ทักษะในการบริหารได้เหมาะสมกับปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถหรือ ยกระดับขีดความสามารถขององค์กรให้สามารถจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนได้อย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในสถานการณ์ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงและ ได้รับถ่ายโอนภารกิจเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น ดังแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ ภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี^{๖๘}

^{๖๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๖๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๖๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๖๘} สักเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๑ แสดงความถี่สัมพัทธ์เชิงลึกการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ข้อ	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	ความรับผิดชอบต่องานที่ทำมุ่งเน้นผลงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม	๑๔	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๗, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๘, ๑๙, ๒๐
๒	รู้หน้าที่ รู้ผิดชอบชั่วดี ไม่เลือกปฏิบัติ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรม	๑๔	๑, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๒๐
๓	สามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน	๑๔	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๙, ๑๒, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๐
๔	ปฏิบัติตนทางกาย วาจา ใจ ตรงไปตรงมา ไม่คดโกง หลอกลวง	๑๓	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๗
๕	การแก้ปัญหาพร้อมกัน	๑๓	๑, ๒, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๓, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๐

๔.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนก ตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยแจกแจงความถี่และคำนวณ ค่าร้อยละ ได้ผลการแสดงรายละเอียดในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒ แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (n=๔๐๐)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๒๒๗	๕๖.๗๕
หญิง	๑๗๓	๔๓.๒๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
๒. อายุ		
๑๘-๓๐ ปี	๙๘	๒๔.๕๐
๓๑-๔๐ ปี	๙๕	๒๓.๗๕
๔๑-๕๐ ปี	๑๐๓	๒๕.๗๕
๕๑-๖๐ ปี	๙๔	๒๓.๕๐
๖๐ ปีขึ้นไป	๑๐	๒.๕๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๒ แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (n=๔๐๐)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
๓. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๘๖	๒๑.๕๐
ปริญญาตรี	๑๓๑	๓๒.๗๕
ปริญญาโท	๑๑๓	๒๘.๒๕
ปริญญาเอก	๗๐	๑๗.๕๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
๔. อาชีพ		
นักศึกษา	๑๖๗	๔๑.๗๕
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างราชการ	๒๗	๖.๗๕
ทำสวน/เกษตรกร	๒๕	๖.๒๕
ค้าขาย	๑๓๘	๓๔.๕๐
รับจ้างทั่วไป	๒๖	๖.๕๐
อื่น ๆ	๑๗	๔.๒๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐
๕. เงินเดือน		
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐๘	๒๗.๐๐
๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท	๑๒๙	๓๒.๒๕
๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท	๘๘	๒๒.๐๐
มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป	๗๕	๑๘.๗๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” จำแนกได้ดังนี้

๑. เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ชาย จำนวน ๒๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๗๕ เพศหญิง จำนวน ๑๗๓ คนคิดเป็นร้อยละ ๔๓.๒๕ ตามลำดับ

๒. อายุ พบว่า อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ อายุ ๔๑-๕๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๗๕ รองลงมาคือ อายุ ๑๘-๓๐ ปี จำนวน ๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕๐ และน้อยที่สุดคือ อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐ ตามลำดับ

๓. การศึกษา พบว่า การศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗๕ รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท จำนวน ๑๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๒๕ น้อยที่สุดคือ ปริญญาเอก จำนวน ๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕๐ ตามลำดับ

๔. อาชีพ พบว่า อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ นักศึกษา จำนวน ๑๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๗๕ รองลงมา คือ ค้าขาย จำนวน ๑๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๕๐ และน้อยที่สุด คือ อาชีพอื่น ๆ จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๒๕ ตามลำดับ

๕. เงินเดือน พบว่า เงินเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕๐ รองลงมาคือ ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาทจำนวน ๗๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕๐ และน้อยที่สุด คือ ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป จำนวน ๒๘ คนคิดเป็นร้อยละ ๗.๐๐ ตามลำดับ

๒. ผลการวิเคราะห์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

การวิจัย เรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” ใน ๕ ประเด็น ได้แก่ ๑) ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ ๒) ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น ๓) ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ ๔) ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย ๕) ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์ โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปรากรูรายละเอียดดังแสดงในตาราง

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม (n=๔๐๐)

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑. ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ	๓.๙๘	๐.๗๖	มาก
๒. ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น	๓.๙๓	๐.๗๘	มาก
๓. ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ	๓.๙๑	๐.๘๑	มาก
๔. ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย	๓.๙๓	๐.๗๘	มาก
๕. ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์	๓.๘๙	๐.๘๒	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๙๓	๐.๗๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =๓.๙๓, S.D.=๐.๗๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ (\bar{X} =๓.๙๘, S.D.=๐.๗๖) รองลงมาคือ ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น (\bar{X} =๓.๙๓, S.D.=๐.๗๘) ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย (\bar{X} =๓.๙๓, S.D.=๐.๗๘) ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ (\bar{X} =๓.๙๑, S.D.=๐.๘๑) ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์ (\bar{X} =๓.๘๙, S.D.=๐.๘๒) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก
ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ (n=๔๐๐)

ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑ ผู้บริหารมีความสัมพันธ์ที่ดีทั้งภายในและภายนอก องค์กร	๔.๐๐	๐.๘๕	มาก
๒ ผู้บริหารเป็นที่ยอมรับของประชาชน	๔.๐๑	๐.๘๑	มาก
๓ ผู้บริหารมีเมตตาธรรมให้ความเป็นธรรมกับประชาชน	๓.๙๗	๐.๘๒	มาก
๔ ผู้บริหารมีเหตุผลและความถูกต้องในการปฏิบัติงาน	๓.๙๗	๐.๘๓	มาก
๕ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชน	๓.๙๖	๐.๘๙	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๙๘	๐.๗๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
(\bar{X} =๓.๙๘ S.D.=๐.๗๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเป็นที่
ยอมรับของประชาชน (\bar{X} =๔.๐๑ S.D.=๐.๘๑) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความสัมพันธ์ที่ดีทั้งภายในและ
ภายนอกองค์กร (\bar{X} =๔.๐๐ S.D.=๐.๘๕) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสอดคล้อง
กับความต้องการของชุมชน (\bar{X} =๓.๙๖ S.D.=๐.๘๙) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก
ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น (n=๔๐๐)

ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑ ผู้บริหารมีความรับผิดชอบในการให้บริการสาธารณะ	๓.๙๔	๐.๘๒	มาก
๒ ผู้บริหารสามารถพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นเมืองน่าอยู่	๓.๙๖	๐.๘๖	มาก
๓ ผู้บริหารสามารถพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนมีความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	๓.๘๘	๐.๘๕	มาก
๔ ผู้บริหารสามารถพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	๓.๘๘	๐.๘๗	มาก
๕ ผู้บริหารให้การช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนเสมอเป็น อย่างดี	๓.๙๙	๐.๘๕	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๙๓	๐.๗๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93$ S.D.=0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารให้การช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนเสมอเป็นอย่างดี ($\bar{X}=3.99$ S.D.=0.85) รองลงมาคือ ผู้บริหารสามารถพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นเมืองน่าอยู่ ($\bar{X}=3.96$ S.D.=0.86) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารสามารถพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ($\bar{X}=3.88$ S.D.=0.88) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ (n=๔๐๐)

ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑ ผู้บริหารสามารถให้คำปรึกษาและมีเหตุผลและเป็นธรรม	๓.๙๓	๐.๘๗	มาก
๒ ผู้บริหารสามารถจูงใจให้ประชาชนปฏิบัติตามในสิ่งที่ถูกต้อง	๓.๙๐	๐.๘๓	มาก
๓ ผู้บริหารเป็นตัวแทนที่ดีของประชาชน	๓.๙๖	๐.๘๔	มาก
๔ ผู้บริหารไม่เห็นแก่ตัวและพวกพ้อง	๓.๗๘	๑.๐๖	มาก
๕ ผู้บริหารเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง	๓.๙๖	๐.๘๖	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๙๑	๐.๘๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$ S.D.=0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง ($\bar{X}=3.96$ S.D.=0.86) รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นตัวแทนที่ดีของประชาชน ($\bar{X}=3.96$ S.D.=0.84) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารไม่เห็นแก่ตัวและพวกพ้อง ($\bar{X}=3.78$ S.D.=1.06) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก
ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย (n=๔๐๐)

ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑ ผู้บริหารสามารถขับเคลื่อนนโยบายด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน	๓.๙๔	๐.๘๔	มาก
๒ ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน	๓.๙๖	๐.๘๕	มาก
๓ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของ อปท.	๓.๙๖	๐.๘๖	มาก
๔ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นได้	๓.๙๐	๐.๘๘	มาก
๕ ผู้บริหารปฏิบัติตนด้วยความชอบธรรมทางการเมือง	๓.๙๔	๐.๘๕	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๙๓	๐.๘๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๓$ S.D.=๐.๘๘) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของ อปท. ($\bar{X}=๓.๙๖$ S.D.=๐.๘๖) รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X}=๓.๙๖$ S.D.=๐.๘๕) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ ($\bar{X}=๓.๙๐$ S.D.=๐.๘๘) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก
ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์ (n=๔๐๐)

ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑ ผู้บริหารมีความรู้ด้านกฎหมาย และกฎระเบียบต่าง ๆ	๓.๘๙	๐.๘๗	มาก
๒ ผู้บริหารสามารถระงับโครงการที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่พึงประสงค์	๓.๘๗	๐.๘๖	มาก
๓ ผู้บริหารมีความโปร่งใสในการอนุมัติโครงการต่าง ๆ	๓.๙๑	๐.๙๕	มาก
๔ ผู้บริหารสามารถเพิกถอนการอนุญาตแก่ผู้ละเมิดอย่างถูกต้องตามกฎหมาย	๓.๘๕	๐.๙๒	มาก
๕ ผู้บริหารสามารถเปลี่ยนแปลงโครงการให้เหมาะสมกับความต้องการของส่วนรวม	๓.๙๒	๐.๙๑	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๘๙	๐.๘๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๘๙$ S.D.=๐.๘๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสามารถเปลี่ยนแปลงโครงการให้เหมาะสมกับความต้องการของส่วนรวม ($\bar{X}=๓.๙๒$ S.D.=๐.๙๑) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความโปร่งใสในการอนุมัติโครงการต่าง ๆ ($\bar{X}=๓.๙๑$ S.D.=๐.๙๕) และต่ำที่สุด ผู้บริหารสามารถเพิกถอนการอนุญาตแก่ผู้ละเมิดอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ($\bar{X}=๓.๘๕$ S.D.=๐.๙๒) ตามลำดับ

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๔.๒.๑ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

วัตถุประสงค์ข้อ ๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัยสรุปประเด็นหลักเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ๖ ประเด็น ประกอบด้วย ๑) หลักนิติธรรม ๒) หลักคุณธรรม ๓) หลักความโปร่งใส ๔) หลักการมีส่วนร่วม ๕) หลักความรับผิดชอบ ๖) หลักความคุ้มค่า จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. หลักนิติธรรม

๑) ผู้บริหารควรมีแนวทางคือต้องสนับสนุนคนดีหรือบุคลากรที่ทำงานดีมีผลงานดีทำให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้าในส่วนงานที่ตนเองรับผิดชอบ หลักนิติธรรมเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารองค์กร การพัฒนาต้องมีแนวทาง มีการวางแผนการทำงานที่อยู่ในกรอบตัวบทกฎหมายให้มีความเป็นธรรม และไม่มีการเลือกปฏิบัติ^{๖๙}

๒) ลงโทษพนักงานหรือข้าราชการที่ไม่ดี คดโกงหรือพร้อมที่จะกีดกันบุคคลเหล่านั้นไม่ให้เข้ามามีอำนาจหรือบทบาทในการบริหาร เอาความเดือดร้อนของประชาชนที่เกิดขึ้นและร้องเรียนมาเสนอต่อที่ประชุมว่าแต่ละหมู่บ้านมีปัญหา ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักในหน่วยงานราชการที่จะต้องดำเนินการซึ่งมีหน่วยงานตรวจสอบในการทำงานเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ^{๗๐}

๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการแต่งตั้งตัวแทนประชาชนให้เข้าไปรับทราบเสนอแนะร่วมอนุมัติการจัดซื้อจัดจ้างตามโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกโครงการ และมีความโปร่งใสและตรวจสอบการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามกฎหมาย^{๗๑}

๔) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการประชาสัมพันธ์ผลการจัดซื้อจัดจ้างให้ประชาชนได้รับทราบทุกครั้งอย่างเปิดเผยและสม่ำเสมอทุกโครงการ เน้นการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็น

^{๖๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๗๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๗๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของประชาชน เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้และสร้างความภูมิใจในจังหวัดตนเอง^{๗๒}

๕) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับข้อบัญญัติระเบียบราชการเกี่ยวกับหน่วยงานให้ประชาชนได้ทราบอย่างชัดเจนเพื่อประชาชนจะได้รับรู้ขั้นตอนการปฏิบัติงาน การเปิดเผยข้อมูลและกระบวนการที่เกี่ยวข้องให้กับประชาชน โดยให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และสามารถเข้าถึงได้ง่าย ๆ ช่วยให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของท้องถิ่นและตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างโปร่งใสต่อประชาชน^{๗๓}

๖) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้ปฏิบัติมาแต่ละปีงบประมาณอย่างเปิดเผยสม่ำเสมอเพื่อคลายข้อสงสัยจากการปฏิบัติงานแก่ประชาชนทราบทั่วกัน ผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในระบบบริหารท้องถิ่น ประชาชนส่วนใหญ่จะมีความมั่นใจในการดำเนินงานของท้องถิ่นและทราบว่าการใช้งบประมาณมีความโปร่งใสและถูกต้อง^{๗๔}

๗) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรใช้งบประมาณในการดำเนินงานให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นให้มากที่สุด เน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาชนและภาคีเครือข่าย ดังนั้นการดำเนินการใด ๆ ของผู้นำท้องถิ่นย่อมอยู่ในสายตาของประชาชนเสมอ^{๗๕}

๘) บุคลากรขององค์กรควรปฏิบัติตามปฏิบัติงานให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่ด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับฟังความคิดเห็นของประชาชน กล้าตัดสินใจเพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความโปร่งใสในการดำเนินงานขององค์กรท้องถิ่น และให้ข้อมูลและข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง มีการเผยแพร่ข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณและผลการดำเนินงานในระดับท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและติดตามการบริหารจัดการท้องถิ่น^{๗๖}

๙) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรบริหารงานด้วยความมีคุณธรรมแก่ประชาชนและบุคลากรภายใต้ปกครองของตนอย่างสม่ำเสมอไม่เลือกปฏิบัติ ความซื่อสัตย์และสุจริตในการปฏิบัติตามกฎหมายและนโยบายท้องถิ่นเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้นำท้องถิ่น การมีผู้นำที่เชื่อถือได้และเปิดเผยความโปร่งใสในการดำเนินงานจะช่วยสร้างความไว้วางใจในประชาชนต่อผู้นำและส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่น^{๗๗}

๑๐) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร้องทุกข์นำปัญหาที่ได้รับทราบนำไปปฏิบัติดำเนินการแก้ไขให้มากที่สุด การประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ประชาชนในพื้นที่ทราบ

^{๗๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๗๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๗๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๗๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๗๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๗๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๕.

อย่างทั่วถึง ควรส่งเสริมทรัพยากรการบริหาร คือ คน งบประมาณ เครื่องมือที่มีความทันสมัย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์ นโยบายทางการเมืองให้เกิดประสิทธิภาพ^{๗๘}

๑๑) ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างแก่บุคลากรผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนในการประพฤติตนให้เหมาะสมกับบทบาทของตนให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ต้องปฏิบัติงานเพื่อประชาชน เช่น ประชาชนเดือดร้อนหรือมีความต้องการเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน น้ำไฟ ถนน และเรื่องอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน นักการเมืองควรทำการประเมินผลงานที่ปฏิบัติอยู่ว่ามีผลดี หรือผลเสียอย่างไรบ้าง ถ้าผลดีก็นำเอามาเป็นแนวทางปฏิบัติครั้งต่อไปได้ หากการปฏิบัติครั้งนั้นเกิดความเสียหายต้องพิจารณาแผนการทำงานใหม่ อาจปรึกษาผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ก็ได้^{๗๙}

สรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการแต่งตั้งตัวแทนประชาชนเข้าร่วมอนุมัติการจัดซื้อจัดจ้างตามโครงการทุกครั้ง เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าตรวจสอบการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้ปฏิบัติมาแต่ละปีงบประมาณมีการใช้งบประมาณ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรประพฤติตนให้เหมาะสมกับบทบาทบริหารงานอย่างมีคุณธรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร้องทุกข์และนำปัญหาที่ได้รับทราบนำไปแก้ไข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรประพฤติตัวอยู่ในระเบียบวินัย เป็นต้น

๒. หลักคุณธรรม

๑) ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจในการให้บริการและนำความรู้ความสามารถของตนเองมาปรับใช้ในการให้บริการประชาชนที่มาเข้ารับบริการโดยไม่เลือกปฏิบัตินั้นมาควบคู่กับการทำงานตนเองในการสื่อสารให้ประชาชนได้รู้ได้เห็นตามความเป็นจริงทุกประการ รู้หลักเกณฑ์ และหลักการในการสื่อสารกับประชาชนให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทำประโยชน์อะไรให้กับประชาชนในพื้นที่ของตนเอง โดยเฉพาะมีความเมตตากรุณาปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข^{๘๐}

๒) การสร้างและหรือการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นกับประชาชนภายในท้องถิ่นในทุกรูปแบบ ทุกฝ่ายต้องช่วยกันรณรงค์ให้ความรู้ด้านหลักการประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ประชาชนสามารถเรียนรู้ สัมผัสกับหลักการประชาธิปไตย การบริการนั้นต้องคำนึงถึงความพอใจของผู้รับบริการ เช่น การให้ความเคารพคนชราและเคารพในสิทธิส่วนบุคคล^{๘๑}

๓) ต้องให้เกียรติแก่ผู้มารับบริการไม่ว่าจะเป็นใครควรให้การบริการที่เท่าเทียมกัน เคารพนับถือความเชื่อของผู้ใช้บริการที่มีความหลากหลาย เช่น ภาษา วัฒนธรรม และศาสนา เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม กล้าแสดงออก มีวาทศิลป์อภัยภัยดี ไม่ถือตัว มีความยุติธรรมในจิตใจเป็นที่ตั้ง จึงจะเป็นที่รักของประชาชนและผู้พบเห็นการรักษาคำพูดหรือสัญญาของนักการเมืองที่ให้ไว้กับประชาชนก่อนการเลือกตั้ง^{๘๒}

๔) การส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดร่วมพูดคุยกันเน้นเรื่องการให้บริการแก่ประชาชนด้วยความเสมอภาค ทุกครั้งในการประชุมเพื่อให้

^{๗๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๗๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๘๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๘๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๘๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

มีผลภาพรวมที่ดี รู้รับทราบปัญหาความต้องการของประชาชน การเป็นนักการเมืองจะต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละลดความเห็นแก่ตัว และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เพราะนักการเมืองเปรียบเสมือนตัวแทนของประชาชน ที่ควรจะต้องเข้ามาพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า^{๘๓}

๕) ในการปฏิบัติงานโครงการ วางนโยบาย หลักเพื่อให้การบริการประชาชนสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม ไม่สร้างภาระจนเกินความจำเป็น มีความคิดสร้างสรรค์นโยบายที่ต้องการจะสื่อสารกับประชาชนและมีจิตอาสาเพื่อเป็นตัวแทนของพี่น้องประชาชน จะต้องเรียนรู้อำนาจหน้าที่ของตนต่อการปฏิบัติงานด้วยการตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม^{๘๔}

๖) บุคลากรต้องทำความเข้าใจกับตำแหน่งและหน้าที่รับผิดชอบของตนเองจะทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความสมานฉันท์ รู้จักการเสียสละมีน้ำใจการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย จะต้องเรียนรู้อำนาจหน้าที่ของตนต่อการปฏิบัติงานด้วยการตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ไม่ประพฤติปฏิบัติตามใจตนเอง จะต้องมีความที่ไว้ได้ซึ่งสร้างคุณประโยชน์สำคัญให้กับองค์กร ไม่ใช่ด้วยการทำสำเร็จด้วยตัวผู้นำเพียงผู้เดียว แต่ต้องช่วยให้ทีมงานสามารถสร้างสรรค์ผลงานนั้นด้วย ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหาร ช่วยให้พนักงานสามารถแจ่มแจ้งวิสัยทัศน์ของตนได้ตามนโยบายที่วางไว้^{๘๕}

๗) ผู้นำควรมีลักษณะเป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับบุคลากรในองค์กรการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชน การรักษาคำพูดหรือสัญญาจะสัญญาของนักการเมืองที่ไว้ไว้กับประชาชนก่อนการเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนมีความรักความศรัทธาต่อนักการเมือง และจะต้องทำตามสัญญาที่ไว้ไว้กับประชาชนให้ได้มากที่สุด ให้ความสนใจสมาชิกทีมงานเป็นรายบุคคล สร้างเสริมความแข็งแกร่งให้สมาชิก มีความรักความจริงใจกับประชาชน^{๘๖}

๘) มีใจเป็นกลางในการบริหารงานด้วยความซื่อตรง โปร่งใส จริงใจ บุคลากรทุกคนพร้อมเพรียงในที่ทำงาน จัดระบบกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานให้ชัดเจน แบ่งงานตามความสามารถ ความถูกต้อง ประเมินผล งานหลังจบการทำงานทุกครั้ง^{๘๗}

๙) ความพยายามในการทำงานหรือหน้าที่ของตนเองอย่างแข็งขัน ด้วย ความมุ่งมั่นเอาใจใส่อย่างจริงจังพยายามทำเรื่อยไปจนกว่างานจะสำเร็จ มีความเชื่อและศรัทธาในระบบประชาธิปไตยมีจิตวิญญาณประชาธิปไตย ที่มีคุณค่าในตัวของตนเอง นักการเมืองที่ดีจึงเป็นนักการเมืองที่ปฏิบัติตามกรอบกติกาเพื่อรักษาไว้ซึ่งกระบวนการประชาธิปไตย โดยไม่ละเมิด^{๘๘}

๑๐) ผู้นำ มีวินัย ปฏิบัติตามคำสั่งอันชอบธรรมถูกต้องตามกฎหมายโดยเคร่งครัดและปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเป็นธรรม จะต้องมีความวิสัยทัศน์วางอนาคตของท้องถิ่น คิดเชิงรุกไปข้างหน้าไม่ใช่การตามแก้ปัญหาหรือการนั่งรับปัญหาเพื่อตอบโต้หรือตอบสนองปัญหาเท่านั้น มีวิสัยทัศน์เป็นการคิดล่วงหน้า ก่อนที่จะเกิดปัญหาและมองข้ามปัญหาไป^{๘๙}

^{๘๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๘๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๘๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๘๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๘๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๘๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๘๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

๑๑) การยื่นหยัดในความถูกต้อง การแสดงออกหรือการสนับสนุนความคิด การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมาย และต่อต้านการทุจริตด้วยความกล้าหาญ ผู้นำต้องกล้าเสี่ยงที่จะชนะใจชนะความยุ่งยาก และอุปสรรคของการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาท้องถิ่นตามที่เสนอนโยบายไว้มีการประชาสัมพันธ์ท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักกับสาธารณชน เปิดให้ทุกภาคีเครือข่ายและประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารในพื้นที่ เป็นผู้มองการณ์ไกล ทำงานแบบผสมผสานและหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอสามารถกำหนดนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี^{๙๐}

๑๒) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม สื่อสารและทำความเข้าใจในเรื่องของแผนรวมขององค์กรแก่ทุกคนที่รับผิดชอบ โดยแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน รับผิดชอบให้มีการใช้หลักคุณธรรมอย่างกว้างขวางและเพิ่มประสิทธิภาพเพื่อผลการดำเนินงานที่ดี โดยมุ่งเน้นการสร้างคามพึงพอใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเพิ่มประสิทธิภาพงานบริการคือจะต้องมนุษย์สัมพันธ์ มีความสุภาพอ่อนโยน และมีเมตตาริจิตพร้อมทำหน้าที่^{๙๑}

๑๓) รับผิดชอบในหน้าที่ของตนและหน้าที่ต่อสังคม รวมทั้งพร้อมรับการตรวจสอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในศีลธรรมและจริยธรรม มีการควบคุมภายในที่ดีเพื่อป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบของผู้บริหารและพนักงาน เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน ยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรม มีมาตรการในการจัดการกับพนักงานที่ไม่ยอมพัฒนาเปลี่ยนแปลง มอบอำนาจในการตัดสินใจ และมีข้อกำหนดจรรยาบรรณของหน่วยงาน^{๙๒}

สรุปได้ว่า ส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจในกฎระเบียบข้อบังคับ วินัย ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสมรรถนะของการปฏิบัติงาน มีความรักในหน้าที่ของตนเองเคารพซึ่งกันและกัน ไม่ก้าวล่วงในสิทธิส่วนบุคคล ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้ ลดข้อพิพาทขัดแย้งในการทำงาน ยอมรับในความเห็นต่าง ไม่เลือกปฏิบัติในการทำงาน และมีความสุจริตต่องานที่ทำไม่คดโกง มีการส่งเสริมความดีความชอบของบุคลากร

๓. หลักความโปร่งใส

๑) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดทำประกาศและคู่มือการขอรับบริการแก่ประชาชน โดยระบุขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการที่ชัดเจน และเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมการประชุมสภาของท้องถิ่น และองค์กรมีกระบวนการทำงานที่เปิดเผยตรงไปตรงมาสามารถตรวจสอบได้และสามารถชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย^{๙๓}

๒) องค์กรบุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารขององค์กรได้อย่างทั่วถึง และข้อมูลมีความถูกต้อง มีการเผยแพร่ สื่อสาร และทำความเข้าใจในวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของหน่วยงานให้แก่บุคลากรในหน่วยงานและสาธารณชนโดยทั่วไป มีขั้นตอน กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ต่อประชาชนมีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริง มีการสื่อสารวิธีการมอบอำนาจการตัดสินใจไปสู่บุคลากรมีความชัดเจนและปฏิบัติได้^{๙๔}

^{๙๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๙๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๙๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๙๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๙๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

๓) ชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมาย ได้อย่างเสรี โดยประชาชนสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้ องค์กรดำเนินงานโดยให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องได้ มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารขององค์กร^{๙๕}

๔) การเข้าถึงประชาชนให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างต่อเนื่องไม่ควรเน้นเพียงกิจกรรมหาเสียงชูนโยบายทางการเมืองหลังเลือกตั้งกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ให้ความสำคัญการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมหรือไม่ให้ความสำคัญการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมืองที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน และพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองที่ไม่เหมาะสมอีกอย่าง คือนักการเมืองไม่นำนโยบายที่หาเสียงไว้ หรือยกเลิก นโยบายเมื่อเข้าร่วมกับพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองอื่นทำให้ สิ่งที่หาเสียงไว้กับประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงไปผู้นำจะต้องปฏิบัติ องค์กรมีระบบการร้องเรียน/ร้องทุกข์ที่มีประสิทธิภาพสูง^{๙๖}

๕) องค์กรบริหารงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ มีการสรุปและเปิดเผยต่อสาธารณชน ภายหลังจากเข้ารับตำแหน่ง กำหนดวิสัยทัศน์การบริหารงานเป็นธรรม สร้างทีมงานบริหารเครือข่ายในภาคสังคม ภาคราชการเทคโนโลยีและสารสนเทศ มีคุณธรรม จริยธรรม ทำงานเพื่อประชาชนและประพฤติดนเป็นแบบอย่างที่ดีกับประชาชน^{๙๗}

๖) ประชาชนสามารถรู้ทุกขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมรวมถึงกระบวนการหรือกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้มีความจริงใจในการปฏิบัติหน้าที่ เห็นประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ของตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่โกหกหลอกลวงประชาชน ให้สัญญากับประชาชนไว้อย่างไร ต้องกระทำได้อย่างที่สัญญาไว้กับประชาชน^{๙๘}

๗) มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่สำคัญที่ประชาชนควรรู้ เช่น ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และการจัดซื้อ-จัดจ้างเพื่อแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนประชาชน เกี่ยวกับความโปร่งใสที่ต้องการได้รับจากหน่วยงานและพนักงาน มีการเผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานอย่างเปิดเผย และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรี^{๙๙}

๘) มีการสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ และถูกต้อง มีการเปิดเผย เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง การบริหารงานกิจกรรมต่าง ๆ มีการสรุปเปิดเผยต่อคณะกรรมการและผู้บริหารมีระบบบริหารการเงินและพัสดุที่รัดกุม โดยมีระบบการตรวจสอบการทำงานในหน่วยงานที่มีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพสูง^{๑๐๐}

๙) นักการเมืองท้องถิ่นมีความยุติธรรมปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรงไม่มีความลำเอียง เป็นตัวแทนของพี่น้องประชาชนต่อการปฏิบัติงานในชุมชน นักการเมืองจะต้องยึดถือในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย

^{๙๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๙๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๙๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๙๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๙๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กล้าตัดสินใจเพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน^{๑๐๑}

๑๐) ลักษณะผู้นำสามารถปฏิบัติงานด้วยความเหมาะสมกับภารกิจที่รับผิดชอบ ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น มีกระบวนการวิธีการให้บริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว สะดวกสบาย และเป็นธรรมการตัดสินใจของผู้บริหารท้องถิ่น ยึดถือกฎระเบียบ กฎหมาย เป็นที่ตั้งและจะต้องยึดถือความถูกต้องเพื่อให้การทำงานเป็นไปตามกระบวนการมาตรฐาน^{๑๐๒}

๑๑) ผู้บริหารท้องถิ่นยึดถือความถูกต้องเป็นธรรม การพิจารณาคุณค่าความดีให้แก่บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นข้าราชการประจำ จะต้องไม่มีลำเอียงโดยใช้อคติส่วนตัวในการตัดสินใจ การบังคับใจตนเอง การบังคับจิตใจเพื่อมิให้แสดงซึ่งกริยาต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมแก่ผู้อื่น การบังคับตนเองนั้นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับผู้บริหาร^{๑๐๓}

๑๒) ผู้นำควรสร้างระบบการทำงานที่มีประสิทธิผล หรือการทำให้องค์การดำเนินไปในทิศทางเดียวกันการลงมือสร้างแผนหลักที่กำหนดขึ้นในขั้นตอนที่หนึ่ง ทุกระดับชั้นขององค์การควรมีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน ผู้นำยังต้องเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานขั้นตอนการทำงาน และโครงสร้างองค์การการทำงานให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายขององค์การที่ได้วางไว้^{๑๐๔}

๑๓) ผู้นำมีการมอบอำนาจให้แก่พนักงานอย่างจริงจัง จะทำให้บรรยากาศในการทำงานมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การสื่อสารระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่มเกิดประสิทธิผล และเกิดผลลัพธ์ใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์พนักงานสามารถแสดงความคิดเห็นศักยภาพของตนได้อย่างอิสระ ผู้นำต้องกระตุ้นการสร้างเสริมปลดปล่อยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถพิเศษในบุคคลทุกคน^{๑๐๕}

๑๔) ผู้นำต้องสร้างความน่าเชื่อถือต้องมีคุณสมบัติของผู้นำที่ดีด้วย ต้องเข้าใจถึงความสำคัญของดุลยภาพระหว่างคุณลักษณะ กับความรู้ความสามารถ การเป็นผู้นำต้องมีความรู้เพราะจะเป็นเครื่องมือช่วยรักษาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี^{๑๐๖}

สรุปได้ว่า องค์กรเปิดเผยข้อมูลที่ทางองค์กรมีการดำเนินการทุกงานอย่างตรงไปตรงมา สามารถให้บุคลากรภายนอกตรวจสอบได้ และสามารถชี้แจงได้เมื่อประชาชนเกิดข้อสงสัย มีระบบการร้องเรียน ร้องทุกข์ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความเดือดร้อนของประชาชนให้สัญญาับประชาชนไว้อย่างไร ต้องกระทำได้อย่างที่สัญญาไว้กับประชาชน

๔. หลักการมีส่วนร่วม

๑) ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ การร่วมประชุมทำให้สังคมเกิดความเข้าใจกันทุกปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ การมีส่วนร่วมก็จะเกิดขึ้นด้วยความเต็มใจ เพื่อหาข้อยุติร่วมกัน จะได้มติที่ทุกคน

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

พอใจ รวมทั้งหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ยอมรับเหตุผลที่ถูกต้องของคนในชุมชนร่วมกับชาวบ้านหรือตัวแทนชุมชนอย่างสม่ำเสมอ^{๑๐๗}

๒) การมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น^{๑๐๘}

๓) การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทในการตัดสินใจได้เพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่ยังขาดความรู้และประสบการณ์ เทคนิควิธีการถ่ายทอดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย^{๑๐๙}

๔) ผู้นำควรพัฒนาการให้ทานมีพัฒนาเป็นลักษณะเด่นผู้นำทางการเมืองเสียสละให้โอกาสสมาชิกร่วมอุดมการณ์ทางการเมือง โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกที่เป็นกลุ่มร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางการเมืองโดยเฉพาะช่วงที่ผู้นำมีอำนาจทางการเมืองหรือได้รับโอกาสเป็นผู้บริหารในฐานะเป็นนักการเมืองควรเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วมมีส่วนร่วมในการวางนโยบาย หรือแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อลดและแก้ไข้ปัญหา^{๑๑๐}

๕) มีการปรับปรุงกฎระเบียบและกลไกเพื่อความสะดวกของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านต่าง ๆ มีการใช้กระบวนการตัดสินใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การแก้ไข้ปัญหาได้ตรงจุดและพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหาหรือประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง^{๑๑๑}

๖) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในตรวจสอบ เป็นคณะกรรมการ ในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ และตรวจงานจ้าง เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมแสดงความคิดเห็นของตนเองได้^{๑๑๒}

๗) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนำไปปรับปรุงการบริหารงาน^{๑๑๓}

๘) เปิดโอกาสให้พนักงานและเจ้าหน้าที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบ ให้ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไข้ปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา^{๑๑๔}

๙) เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอความคิดเห็นในการแก้ไข้ปัญหา เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือบุคลากรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้การปฏิบัติ มีอิสระในความคิด และสามารถแสดง

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

ความคิดเห็นได้ เป็นตัวแทนของประชาชนที่ดี ให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ เชื่อใจได้ว่าเลือกเข้าไปแล้ว ไม่ทำให้เกิดหวงในความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติและประพฤติดต่อกัน^{๑๑๕}

๑๐) เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและวางแผนงาน การดำเนินการของหน่วยงานในการบริหารจัดการโดยยึดหลักเป้าหมายของหน่วยงานเป็นหลัก โดยประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน^{๑๑๖}

๑๑) ส่งเสริมให้ประชาชน และกลุ่มคนต่าง ๆ รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มชุมชน มีสิทธิและความเสมอภาคกันทุกคน สามารถแสดงความคิดเห็นความต้องการ การใช้สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย เพื่อมุ่งพัฒนาคนให้มีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ขจัดปัญหาความยากจนยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของพี่น้องประชาชนอย่างทั่วถึง^{๑๑๗}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือว่าเป็นส่วนช่วยให้กระบวนการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์ หรือแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างสมาชิกในสังคมเป็นไปได้โดยสะดวกขึ้น กล่าวคือ ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาชุมชน ให้มีความเข้มแข็งเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนสู่การแก้ไขปัญหาของสังคม ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีส่วนร่วมรับรู้และเสนอแนะความคิดเห็นในการปฏิบัติงานขององค์กร ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งโดยการรวมตัว จัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ในภาคประชาสังคม สร้างช่องทางให้ประชาชนรับรู้ข่าวสาร และร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานขององค์กรให้มีความหลากหลาย เป็นต้น

๕. หลักความรับผิดชอบ

๑) ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ โดยไม่ละทิ้งงาน มีการประชุมเฉพาะภายในส่วนราชการของเทศบาล เดือนละหนึ่งครั้ง เป็นการประชุมภาพรวมทั่วไป และปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน^{๑๑๘}

๒) การบริหารงานเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด การบริหารนั้นจะมีการประชุมฝ่ายบริหารกับหัวหน้าส่วนราชการเป็นประจำทุก ๆ เดือน การติดตามและประเมินผลหลังการจัดกิจกรรม หากมีการติดตามจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและจะได้รับการพบปัญหาอุปสรรค และมีการแนะนำแนวทางการดำเนินงานต่อไป^{๑๑๙}

๓) การกำหนดโครงสร้างการบริหารงานระบุนวัตกรรมประสังคม และภารกิจชัดเจนตามคำสั่งแบ่งงาน ตามความต้องการของประชาชน ในการบริหารงานของเทศบาล ทุกเทศบาลใช้หลักสำนึกรับผิดชอบต่อความต้องการของประชาชน ความต้องการของประชาชนต้องมาก่อนสิ่งอื่นใดเพราะประชาชนเป็นกุญแจสำคัญที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของผู้บริหารองค์กร^{๑๒๐}

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

๔) ผู้บริหารมีการยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจและการกระทำการบริหารงานส่วนใหญ่จะใช้หลักความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน โดยเฉพาะปัญหาความเดือดร้อนเร่งด่วนเทศบาลจะรีบเข้าไปดำเนินการอย่างทันที^{๑๒๑}

๕) ผู้บริหารมีการดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง จากผลการตรวจสอบอย่างจริงจังเนื่องจากเรามีผู้บริหารรุ่นใหม่ และมีการติดตามการปฏิบัติงานอยู่ทุกเดือน เพราะฉะนั้นงานจะไม่มีค้าง ซึ่งในองค์กรค่อนข้างเข้มงวด ถ้าเกิดความล่าช้า จะโดนว่ากล่าวตักเตือนได้^{๑๒๒}

๖) การให้บริการ ในทุกเทศบาลจะมีผังกระบวนการในการระบุขั้นตอนการทำงาน และมีระยะเวลาในการดำเนินงานกำกับไว้ ทั้งในส่วนของงานช่าง งานทะเบียน งานคลัง มีการกำหนดระยะเวลาเนื่องจากมีการกำหนดระบุเป็นตัวชี้วัด KPI ในผลการปฏิบัติงาน^{๑๒๓}

๗) งานผู้ให้บริการต้องเต็มใจให้บริการแก่ประชาชน โดยประเด็นการให้บริการแก่ประชาชนนี้เป็นจุดที่ผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้ให้บริการจะเป็นผู้สื่อสารโดยตรงกับประชาชน หากให้บริการแบบไม่เต็มใจ มีการพูดจาไม่ดี หรือไม่ใส่ใจผู้รับบริการ ทำงานแบบไม่เต็มที่ประชาชนผู้รับบริการอาจไม่พอใจจะแจ้งหรือร้องเรียนให้ ผู้บริหารได้รับทราบ^{๑๒๔}

๘) ผู้บริหารท้องถิ่นส่วนใหญ่มองว่ายังต้องมีการปรับปรุงให้ดีขึ้นมากกว่าเดิม โดยมีข้อจำกัดส่วนใหญ่คือยังประสบปัญหาการขาดแคลนงบประมาณและบุคลากร ซึ่งทำให้ในการให้บริการสาธารณะบางอย่างยังไม่มีความเพียงพอและยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ของท้องถิ่น^{๑๒๕}

๙) การประเมินผลการดำเนินงาน โดยการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการเป็นประจำทุกปี มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างตัดเทียมกัน สำนึกในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ และยอมรับผลการดำเนินงาน ทั้งรับผิดชอบและรับชอบ^{๑๒๖}

๑๐) มีการริเริ่มนโยบาย โครงการใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานการบริหารงาน ในการให้บริการประชาชน นำโครงการกิจกรรม หรือแผนงานที่แถลงไว้ไปดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรม ปฏิบัติงานของคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม^{๑๒๗}

๑๑) ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเมื่อเกิดภัยพิบัติ มีความรับผิดชอบต่อสนองความต้องการ มีความเอาใจใส่ต่อปัญหาของประชาชน มีความรับผิดชอบสมกับการเป็นผู้นำท้องถิ่น^{๑๒๘}

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

๑๒) การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหา สาธารณะของบ้านเมืองและการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่ แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน^{๑๒๙}

สรุปได้ว่า ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ โดยไม่ละทิ้งงาน มีการ ประชุมเฉพาะภายในส่วนราชการของเทศบาล การกำหนดโครงสร้างการบริหารงานระบุวัตถุประสงค์ ภารกิจชัดเจนตามคำสั่งแบ่งงาน ตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะปัญหาความเดือดร้อนเร่งด่วน เทศบาลจะรีบเข้าไปดำเนินการอย่างทันทีการให้บริการ ในทุกเทศบาลจะมีผังกระบวนการในการระบุ ขั้นตอนการทำงาน และมีระยะเวลาในการดำเนินงานกำกับไว้ ทั้งในส่วนของงานช่าง งานทะเบียน งาน คลัง มีการกำหนดระยะเวลา เนื่องจากมีการกำหนดระบุเป็นตัวชี้วัด KPI ในผลการปฏิบัติงาน

๖. หลักความคุ้มค่า

๑) ผู้บริหารมีมาตรการในการใช้ทรัพยากรภายในองค์กรอย่างประหยัด การใช้กระดาษ ซ้ำ โดยการนำกระดาษที่ใช้แล้วหนึ่งหน้ามาใช้ซ้ำอีกหนึ่งหน้าที่ยังว่างอยู่ การประหยัดไฟโดยการเปิด เครื่องปรับอากาศตอนเก้าโมง และปิดในช่วงพักกลางวันที่ไม่มีคนอยู่ในสำนักงาน และปิดก่อนเวลาเลิก งาน (ยกเว้นห้องที่เป็นการใช้บริการประชาชน)^{๑๓๐}

๒) ผู้บริหารท้องถิ่นส่วนใหญ่มองว่าบุคลากรในเทศบาลมีการทุ่มเททำงานอย่างเต็มที่ คุ้มค่ากับผลสัมฤทธิ์ของงานที่ วางแผนกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการทำงานที่ดีเพื่อลดความเสี่ยงใน การปฏิบัติงาน กำหนดจำนวนทรัพยากรที่ใช้ในการให้บริการทำงานของหน่วยงานได้อย่างเหมาะสมใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม^{๑๓๑}

๓) การสนับสนุนให้พนักงานทำหน้าที่แทนกันได้ช่วยงานกันได้หากคนไม่พอ พนักงาน หนึ่งคนต้องปฏิบัติงานได้ในหลาย ๆ หน้าที่ ให้รู้งานอย่างละเอียด โดยวิธีการจูงใจให้พนักงานมีความ กระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน^{๑๓๒}

๔) ผู้บริหารท้องถิ่นทุกท่านมองว่ามีความคุ้มค่าในการใช้ งบประมาณ เนื่องจากการใช้ งบประมาณในการดำเนินงานของเทศบาลนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชน เพราะเป็นการจัดสรร งบประมาณตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง^{๑๓๓}

๕) กำหนดเกี่ยวกับผู้ที่จะดำรงตำแหน่งในหน่วยงานทุกระดับ จะต้องมีการสรรหาหรือเลือกสรร โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การจัดสรรตำแหน่งบุคลากรมีความ เหมาะสมและความชำนาญเฉพาะด้านในการปฏิบัติหน้าที่การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้มีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า^{๑๓๔}

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

๖) การบริหารทรัพยากร บุคลากรงานและงบประมาณตามความรับผิดชอบโดยยึดการมีส่วนร่วมเป็นหลัก ดำเนินการลดขั้นตอนการให้บริการการทำงาน เพื่อความสะดวกในการบริหารงาน และการให้บริการที่รวดเร็วแก่ประชาชน^{๑๓๕}

๗) นโยบายสร้างจิตสำนึกเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในการประหยัดการใช้ทรัพยากร การใช้งบประมาณมีความคุ้มค่า กำหนดกระบวนการดำเนินงานที่ยึดถือประโยชน์ของผู้ใช้บริการเป็นหลักไม่สิ้นเปลืองระยะทางและเวลาจนทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ มีความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ^{๑๓๖}

๘) นักการเมืองมีการแสดงออกทางการเมืองมีจุดยืนของตนเอง ซึ่งจะมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง พฤติกรรมของนักการเมืองจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับกิจกรรมทางการเมืองนั้น ๆ เช่น การเลือกตั้ง การไปใช้สิทธิเลือกตั้งการมีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียง การเข้ารับสมัครรับเลือกตั้ง การเข้าร่วมประชาพิจารณ์การเข้าร่วมต่อสู้อำนาจทางการเมือง^{๑๓๗}

๙) พฤติกรรมของนักการเมืองบางคนที่เกี่ยวข้องการกระทำความผิดทั้งกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นรวมถึงระบบคุณธรรม จริยธรรมคือ การทุจริตในการเลือกตั้งซื้อสิทธิขายเสียง นักรบฏรับจ้างช่วยเหลือเพื่อนญาติมิตร แทรกแซงอำนาจหน้าที่ของข้าราชการ^{๑๓๘}

๑๐) ใช้งบประมาณแผ่นดินเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว ออกกฎหมายที่เอื้อต่อประโยชน์ตนและพรรคพวก มีผลประโยชน์ทับซ้อนดึงงบประมาณของชาติไปพัฒนาจังหวัดของตน แสวงหาผลประโยชน์จากโครงการสาธารณประโยชน์ขั้นพื้นฐานของรัฐ รวมถึงการยกเว้นการเอาผิดในนักการเมืองฝ่ายของตน การแสวงหาอำนาจ ผลประโยชน์ ตำแหน่งที่ยึดยาวออกไปเท่าที่จะกระทำ^{๑๓๙}

๑๑) การให้บริการของหน่วยงานได้อย่างเหมาะสม การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม มีความเป็นธรรม ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ รู้จักให้ความเป็นธรรมและยึดหลักคุณธรรมมีศีลธรรมประจำใจ มีความละเอียดเกรงกลัวต่อบาป มีความเมตตา ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีไม่ทุจริตคอร์รัปชัน หากผู้นำประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีสะอาด ไม่โกงกิน ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน พนักงานส่วนผู้ใต้บังคับบัญชาจะไม่กล้าทุจริตคอร์รัปชัน^{๑๔๐}

สรุปได้ว่า ผู้บริหารมีมาตรการในการใช้ทรัพยากรภายในองค์กรอย่างประหยัด การใช้กระตาด การประหยัดไฟโดยการเปิดเครื่องปรับอากาศตอนเก้าโมง และปิดในช่วงพักกลางวันที่ไม่มีคนอยู่ในสำนักงาน และปิดก่อนเวลาเลิกงาน การสนับสนุนให้พนักงานทำหน้าที่แทนกันได้ช่วยงานกันได้หากคนไม่พอ พนักงานหนึ่งคนต้องปฏิบัติงานให้ได้ในหลาย ๆ หน้าที่ ให้รู้งานอย่างละเอียด โดยวิธีการจูงใจให้พนักงานมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ดังแผนภาพที่ ๔.๒

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

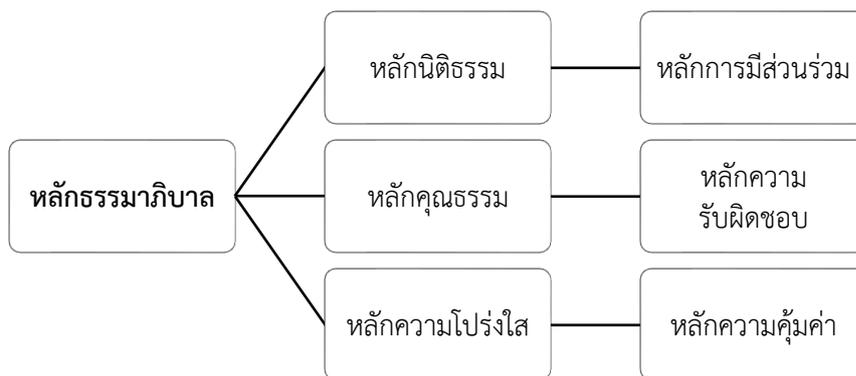
^{๑๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

แผนภาพที่ ๔.๒ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหลักธรรมาภิบาล^{๑๔๑}

ตารางที่ ๔.๙ แสดงความถี่สัมพัทธ์เชิงลึกการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ข้อ	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	การปฏิบัติตนปฏิบัติงานให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย	๑๑	๒, ๔, ๕, ๗, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๗, ๑๙
๒	การปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ	๑๓	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๕, ๑๘, ๑๙
๓	การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อประชาชน	๑๔	๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘
๔	การมีส่วนร่วมกับประชาชน	๑๑	๕, ๖, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐
๕	หลักความรับผิดชอบต่อสังคม	๑๒	๔, ๗, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๐
๖	การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด	๑๑	๑, ๒, ๔, ๕, ๖, ๘, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙

๔.๒.๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

การวิจัย เรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” ใน ๖ ประเด็น ได้แก่ ๑) หลักนิติธรรม ๒) หลักคุณธรรม ๓) หลักความโปร่งใส ๔) หลักการมีส่วนร่วม ๕) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม ๖) หลักความคุ้มค่า โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปรากรายละเอียดดังแสดงในตาราง

^{๑๔๑} สันเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ภาพรวม (n=๔๐๐)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑ ด้านหลักนิติธรรม	๓.๙๕	๐.๗๖	มาก
๒ ด้านคุณธรรม	๓.๘๗	๐.๘๐	มาก
๓ ด้านความโปร่งใส	๓.๙๔	๐.๘๐	มาก
๔ ด้านหลักการมีส่วนร่วม	๓.๘๕	๐.๘๖	มาก
๕ ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ	๓.๘๘	๐.๘๐	มาก
๖ ด้านหลักความคุ้มค่า	๓.๘๘	๐.๘๒	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๙๐	๐.๗๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =๓.๙๐, S.D.=๐.๗๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม (\bar{X} =๓.๙๕, S.D.=๐.๗๖) รองลงมาคือ ด้านความโปร่งใส (\bar{X} =๓.๙๔, S.D.=๐.๘๐) ด้านหลักความคุ้มค่า (\bar{X} =๓.๘๘ S.D.=๐.๘๒) ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ (\bar{X} =๓.๘๘, S.D.=๐.๘๐) ด้านคุณธรรม (\bar{X} =๓.๘๗, S.D.=๐.๘๕) ด้านหลักการมีส่วนร่วม (\bar{X} =๓.๘๕, S.D.=๐.๘๖)

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านหลักนิติธรรม (n=๔๐๐)

ด้านหลักนิติธรรม	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
๑ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติเป็นที่ยอมรับของประชาชนส่วนใหญ่	๓.๙๔	๐.๘๑	มาก
๒ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกับข้อบัญญัติ	๓.๙๒	๐.๗๙	มาก
๓ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ละเมิดต่อกฎหมาย	๓.๙๙	๐.๘๖	มาก
๔ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอแนะหรือทำประชาคมแสดงความคิดเห็น	๓.๙๕	๐.๘๖	มาก
๕ ผู้บริหารมีการเผยแพร่ความรู้เรื่องกฎระเบียบของหน่วยงานแก่ผู้รับบริการและประชาชนทั่วไป	๓.๙๖	๐.๘๔	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๙๕	๐.๗๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$, S.D.=0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ละเมิดต่อกฎหมาย ($\bar{X}=3.99$, S.D.=0.86) รองลงมาคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการเผยแพร่ความรู้เรื่องกฎระเบียบของหน่วยงานแก่ผู้รับบริการและประชาชนทั่วไป ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.84) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกับข้อบัญญัติ ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.79) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านคุณธรรม (n=๔๐๐)

ด้านคุณธรรม	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	\bar{X}	(S.D.)	
๑ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อกำหนดจรรยาบรรณของหน่วยงานและพนักงาน	3.91	0.82	มาก
๒ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรณรงค์ให้มีการใช้หลักคุณธรรมอย่างกว้างขวาง	3.90	0.81	มาก
๓ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เคยถูกร้องเรียน	3.81	0.99	มาก
๔ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม	3.86	0.89	มาก
๕ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการควบคุมภายในที่ดีเพื่อป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบของผู้บริหารและพนักงาน	3.88	0.91	มาก
รวมเฉลี่ย	3.87	0.80	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อกำหนดจรรยาบรรณของหน่วยงานและพนักงาน ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.82) รองลงมาคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรณรงค์ให้มีการใช้หลักคุณธรรมอย่างกว้างขวาง ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.81) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เคยถูกร้องเรียน ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.99) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านความโปร่งใส (n=๔๐๐)

ด้านความโปร่งใส	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนประชาชนเกี่ยวกับความโปร่งใสที่ต้องการได้จากหน่วยงานและพนักงาน	๓.๙๒	๐.๘๖	มาก
๒ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมการประชุมสภาของท้องถิ่น	๓.๘๕	๐.๙๔	มาก
๓ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการเปิดเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง	๓.๙๖	๐.๘๔	มาก
๔ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใสในการประชาคมจัดทำแผนพัฒนา	๔.๐๑	๐.๘๖	มาก
๕ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำประกาศและคู่มือการขอรับบริการแก่ประชาชนโดยระบุขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการที่ชัดเจน	๓.๙๖	๐.๙๑	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๙๔	๐.๗๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านความโปร่งใสโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๔$, S.D.=๐.๗๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใสในการประชาคมจัดทำแผนพัฒนา ($\bar{X}=๔.๐๑$, S.D.=๐.๘๖) รองลงมาคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำประกาศและคู่มือการขอรับบริการแก่ประชาชนโดยระบุขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการที่ชัดเจน ($\bar{X}=๓.๙๖$, S.D.=๐.๙๑) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมการประชุมสภาของท้องถิ่น ($\bar{X}=๓.๘๕$, S.D.=๐.๙๔) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทาง
 การเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 ในจังหวัดพิษณุโลก ด้านหลักการมีส่วนร่วม (n=๔๐๐)

ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปรับปรุง กฎระเบียบและกลไกเพื่อความสะดวกของประชาชนใน การเข้าร่วมกิจกรรมด้านต่าง ๆ	๓.๘๙	๐.๘๕	มาก
๒ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การแก้ไข ปัญหาได้ตรงจุดและพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง	๓.๙๐	๐.๙๔	มาก
๓ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในตรวจสอบเป็นคณะกรรมการ ในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุและตรวจงานจ้าง	๓.๗๕	๑.๐๒	มาก
๔ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่น	๓.๙๑	๐.๘๗	มาก
๕ ผู้บริหารสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน ตรวจในการบริหารงานของผู้บริหาร	๓.๗๗	๑.๐๑	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๘๕	๐.๘๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการ
 บ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดย
 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =๓.๘๕, S.D.=๐.๘๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย
 สูงสุด คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ
 แผนพัฒนาท้องถิ่น (\bar{X} =๓.๙๑, S.D.=๐.๘๗) รองลงมาคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิด
 โอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและพัฒนาท้องถิ่นให้
 เข้มแข็ง (\bar{X} =๓.๙๐, S.D.=๐.๙๔) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน
 ตรวจในการบริหารงานของผู้บริหาร (\bar{X} =๓.๗๗, S.D.=๑.๐๑) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านหลักความรับผิดชอบ (n=๔๐๐)

ด้านหลักความรับผิดชอบ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีที่มีความรับผิดชอบสมกับการเป็นผู้นำท้องถิ่น	๓.๙๔	๐.๙๐	มาก
๒ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการประเมินผลการทำงานโดยการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการเป็นประจำทุกปี	๓.๘๘	๐.๘๘	มาก
๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลเสียหายอันเกิดจากข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานของหน่วยงานน้อย	๓.๗๖	๐.๙๖	มาก
๔ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการริเริ่มนโยบายโครงการใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานการบริหารงานในการให้บริการประชาชน	๓.๘๖	๐.๙๓	มาก
๕ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเมื่อเกิดภัยพิบัติ	๓.๙๘	๐.๘๗	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๘๘	๐.๘๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านหลักการรับผิดชอบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๘๘$, S.D.=๐.๘๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเมื่อเกิดภัยพิบัติ ($\bar{X}=๓.๙๘$, S.D.=๐.๘๗) รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีที่มีความรับผิดชอบสมกับการเป็นผู้นำท้องถิ่น ($\bar{X}=๓.๙๔$, S.D.=๐.๙๐) และต่ำที่สุดคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลเสียหายอันเกิดจากข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานของหน่วยงานน้อย ($\bar{X}=๓.๗๖$, S.D.=๐.๙๖) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านหลักความคุ้มค่า (n=๔๐๐)

ด้านหลักความคุ้มค่า	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนโยบายสร้างจิตสำนึกเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในการประหยัดการใช้ทรัพยากร	๓.๘๗	๐.๘๗	มาก
๒ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการลดขั้นตอนการให้บริการการทำงานเพื่อความสะดวกในการบริหารงานและการให้บริการที่รวดเร็วแก่ประชาชน	๓.๘๗	๐.๙๐	มาก
๓ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการบริหารงานเพื่อลดต้นทุนในการบำรุงดูแลรักษา	๓.๘๙	๐.๘๗	มาก
๔ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการวางแผนกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการทำงานที่ดีเพื่อลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน	๓.๘๙	๐.๘๗	มาก
๕ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการวางแผนกำหนดจำนวนทรัพยากรที่ใช้ในการให้บริการทำงานของหน่วยงานได้อย่างเหมาะสม	๓.๙๐	๐.๘๕	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๘๘	๐.๘๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =๓.๘๘, S.D.=๐.๘๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการวางแผนกำหนดจำนวนทรัพยากรที่ใช้ในการให้บริการทำงานของหน่วยงานได้อย่างเหมาะสม (\bar{X} =๓.๙๐, S.D.=๐.๘๕) รองลงมาคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการวางแผนกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการทำงานที่ดีเพื่อลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน (\bar{X} =๓.๘๙, S.D.=๐.๘๗) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนโยบายสร้างจิตสำนึกเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในการประหยัดการใช้ทรัพยากร (\bar{X} =๓.๘๗, S.D.=๐.๘๗) ตามลำดับ

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๔.๓.๑ วิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

วัตถุประสงค์ข้อ ๓ เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัยสรุปประเด็นหลักเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ๗ ประเด็น ประกอบด้วย ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม ๓) ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ ๔) เคารพนับถือผู้ใหญ่ ๕) ไม่ลุแก่อำนาจ ๖) ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน ๗) ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

๑) การทำงานร่วมกันของคนในองค์กรจะต้องมีการพบปะประชุมปรึกษารื้อกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การประชุมพบปะปรึกษารื้อกันในกิจการงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขปัญหาในการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน^{๑๔๒}

๒) การร่วมประชุมทำให้สังคมเกิดความเข้าใจกัน ทุกปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ เพื่อหาข้อยุติร่วมกันจะได้มติที่ทุกคนพอใจ การประชุมกันเนืองนิตย์นั้นก็คือมีความสอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมของหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดี เพื่อแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันการประชุมกันบ่อย ๆ ค่อยกันบ่อย ๆ นั้นเป็นการระดมมันสมองรวมความสามารถที่ทุกคนมีแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องส่งเสริมพัฒนาหมู่คณะให้มีความเจริญในด้านต่าง ๆ^{๑๔๓}

๓) การประชุมร่วมมีวางแผนงานประจำอย่างต่อเนื่องโดยพร้อมเพรียงกัน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีการพบปะประชาชนหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับเหตุผลที่ถูกต้อง รวมทั้งหาแนวทางการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนร่วมกับชาวบ้านหรือตัวแทนชุมชน ยึดระเบียบกฎหมายเป็นสำคัญและมุ่งสร้างผลงานในการประกวดประเมินต่าง ๆ เพื่อเป็นการยกระดับพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรให้เป็นที่ยอมรับ^{๑๔๔}

๔) ผู้บริหารต้องหมั่นประชุมกับชุมชน โรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจในการทำงานและการอยู่ร่วมกันมีการพบปะประชาชนหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การทำงานร่วมกันของคนในสังคม ที่จะต้องมีการพบปะประชุมปรึกษารื้อกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของคนในสังคม^{๑๔๕}

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

๕) การออกกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ สำหรับการเข้าร่วมประชุม ขณะประชุม การลงชื่อของผู้เข้าร่วมประชุม การลงมติเห็นชอบร่วมกันซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมภายในองค์กร ทำให้เกิดความสามัคคีภายในองค์กร^{๑๔๖}

๖) จัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการประชุม พร้อมทั้งฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้สามารถใช้เครื่องมือเครื่องใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเน้นกระบวนการทำงานเชิงรุก การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และประสานให้เกิดการมีส่วนร่วมในความร่วมมือช่วยกันขับเคลื่อนให้บรรลุผลอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุดการพัฒนาต่าง ๆ จะเกิดขึ้นกับประชาชนมากขึ้น^{๑๔๗}

๗) ผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่ดี ต้องมีจิตอาสา ร่วมกิจกรรมทางสังคมร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การประชุมนั้นต้องรับฟังความคิดเห็นของบุคคลที่มีความเห็นแตกต่างด้วย หากต่างฝ่ายต่างมุ่งประชุมเพื่อมุ่งหวังถึงผลประโยชน์ตนและหวังถึงการได้มาซึ่งอำนาจ การประชุมนั้นก็ไร้ความหมายเพราะหาบทสรุปที่ถูกต้องเหมาะสมไม่ได้^{๑๔๘}

๘) มีกฎเกณฑ์กำหนดคุณสมบัติผู้จะรับเข้าทำงานและมีการปรึกษาหารือกันในที่ประชุม มีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ขององค์กร มีการประชุมเพื่อชี้แจงนโยบายหรือแผนการพัฒนาบุคลากรขององค์กร^{๑๔๙}

๙) การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ จะเห็นได้ว่าการอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันของคนในสังคมจะต้องมีการพบปะประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ และแนวทางแก้ไข เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของทุกคนในสังคม^{๑๕๐}

๑๐) การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันของคนในสังคมจะต้องมีการพบปะประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของทุกคนในสังคม^{๑๕๑}

๑๑) มีการประชุมพบปะปรึกษาหารือกันในกิจการงาน ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้อง ในที่ประชุมที่เป็นประโยชน์สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันร่วมกับประชาชนประชุมเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันประชุมเพื่อระดมความคิดในการพัฒนาท้องถิ่นประชุมชี้แจงเพื่อความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน^{๑๕๒}

๑๒) มีการนำปัญหาหรือกรณีที่เกิดขึ้นสู่ที่ประชุมเพื่อพิจารณาหาทางออกร่วมกัน มีการเชิญตัวแทนหน่วยงานอื่นหรือชุมชนที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมในบางโอกาส มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นเหตุผลและเป็นประโยชน์ร่วมกัน^{๑๕๓}

^{๑๔๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

สรุปได้ว่า การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ เป็นการร่วมประชุมเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกันในการมีจิตอาสาเพื่อท้องถิ่น ในการค้นหาปัญหาและหาแนวทางร่วมกันเพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับทุกฝ่าย มีการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาตนเองของบุคลากรโดยการจัดการอบรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรในองค์กรอยู่เสมอ เป็นต้น

๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม

๑) การพร้อมเพรียงกันทำกิจกรรมใดแล้วสามัคคีและมีความรับผิดชอบในการทำกิจนั้น ๆ เป็นการรักษากฎระเบียบปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันของผู้นำที่จะแสดงให้ผู้ปฏิบัติตามและเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาและการพร้อมกันเพื่อร่วมกันทำหน้าที่ทำให้ประชาชนเห็นพลังของตัวแทนที่ทำหน้าที่แทนตนว่าเลือกคนไม่ผิด มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เมื่อมีการเลือกตั้งประชาชนก็จะเป็นผู้พิจารณานักการเมืองที่ทำหน้าที่ด้วยความมีระเบียบวินัย^{๑๕๔}

๒) ควรเชิญชาวบ้านมาประชุมอย่างพร้อมเพรียงกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ส่งผลให้เกิดความโปร่งใสในการทำงานและมีความเป็นธรรมกับทุกคน เช่น การทำประชาคมช่วยให้คนที่อยู่ในชุมชนได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการพร้อมกันเพื่อร่วมกันทำหน้าที่ทำให้ประชาชนเห็นพลังของตัวแทนที่ทำหน้าที่แทนตนว่าเลือกคนไม่ผิด มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เมื่อมีการเลือกตั้งประชาชนก็จะเป็นผู้พิจารณานักการเมืองที่ทำหน้าที่ด้วยความมีระเบียบวินัย^{๑๕๕}

๓) ควรเข้าประชุมและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน หากผู้ใดผู้หนึ่งเลิกประชุมไปก่อนอาจจะทำให้องค์ประชุมไม่ครบ เป็นปัญหาต่อเนื่องในกรณีที่ต้องมีการลงมติอีกด้วย การประชุมในบางพื้นที่ผู้ที่ไม่เคยขาดหรือลาการประชุมไม่ได้รับการยกย่อง ควรยกย่องผู้ที่ไม่เคยขาดหรือลาการประชุม^{๑๕๖}

๔) การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการประชุม ตามคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า คำสอนของพระพุทธเจ้ายังคงทันสมัยและเป็นปัจจุบันเสมอการประชุมเพื่อหาหรือแนวทางร่วมกันจึงมีความจำเป็น นอกจากจะสามารถทำให้งานออกมาเป็นแนวเดียวกันแล้ว ยังอาจได้มุมมองหรือแนวคิดใหม่ๆ มาจากคนอื่นไปปรับปรุงพัฒนางานของตนเองได้^{๑๕๗}

๕) การพร้อมเพรียงกันประชุมกันนั้นจะมีความสอดคล้องกับหลักการบริหารขององค์การบริหาร คือหลักธรรมาภิบาล ในข้อหลักการมีส่วนร่วม และหลักนิติธรรม ประชุมให้บ่อยตามความเหมาะสม ซึ่งความเหมาะสมที่ว่านี้ก็ขึ้นอยู่กับเนื้องานและปริมาณงานในแต่ละองค์กร^{๑๕๘}

๖) พร้อมเพรียงกันทำกิจที่ควรทำเข้าประชุมเลิกประชุมและทำกิจที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน เพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกันป้องกันไม่ให้เกิดการกินแหนงแคลงใจกันต้องให้ความสำคัญกับการประชุมต้องทำงานของส่วนรวมให้ดีและพร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันหมู่คณะเมื่อมีภัย^{๑๕๙}

^{๑๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

๓) การเริ่มและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกันนั้นไม่ใช่ทำได้ง่าย ๆ เป็นตัววัดว่าคนในทีมมีความพร้อมหรือไม่แค่ไหน การตรงต่อเวลาเป็นการเสียสละเป็นการแสดงน้ำใจเห็นอกเห็นใจผู้อื่นให้ ความสำคัญของคำว่าทีมหัวหน้าที่ดีจึงต้องรักษาเวลาทั้งการเริ่มและเลิกประชุม^{๑๖๐}

๔) ให้ความสำคัญเมื่อมีการประชุม เข้าประชุม เลิกประชุม และทำกิจที่ได้รับมอบหมาย ตามมติที่ประชุม อย่างพร้อมเพรียงกัน ได้เข้าร่วมประชุม เพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกันพร้อมเพรียง กันเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงป้องกันไม่ให้เกิดการกินแหนงแคลงใจกัน มีความอดทนอดกลั้นในความคิดเห็น ที่แตกต่างกันในที่ประชุม^{๑๖๑}

๕) ความร่วมมือร่วมใจกันประชุมโดยที่ทุก ๆ คนมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน หรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เป็นประการที่สำคัญ เพราะหากมีบางส่วนไม่ได้เข้าร่วมประชุม มักจะ เกิดการโต้แย้งในภายหลัง ทำให้การพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาแต่ละอย่างล่าช้าและไม่เป็นระบบเพราะ ขาดความเข้าใจ และไม่รับรู้กันก็จะทำให้เกิดปัญหาไม่จบสิ้น จึงไม่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่หรือการพัฒนาขึ้น อย่างสร้างสรรค์ได้^{๑๖๒}

๖) ความพร้อมเพรียงการประชุมและเลิกประชุมอย่างพร้อมเพรียงกันการร่วมกัน ประชุมกันจะมีนัยยะที่สำคัญ นำไปสู่การสร้างความเข้าใจในระดับการสื่อสารและการพูดจาหรือ การสร้างข้อตกลง การรับรู้ รับทราบปัญหาในแต่ละปัญหาที่ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน เมื่อมี การประชุมก็ไปทำหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบ เป็นตัวแทนของประชาชนที่ดี ให้ประชาชนเกิดความ ไว้วางใจ เชื่อใจได้ว่าเลือกเข้าไปแล้วไม่ทำให้ผิดหวังในความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติและ ประพฤติต่อส่วนรวม^{๑๖๓}

๗) การระดมความคิดเห็นถึงแนวทางในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาได้ตรงกับ ความต้องการอย่างแท้จริงอันเกิดจากความร่วมมือร่วมใจกันประชุมโดยที่ทุก ๆ คนมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อ การปฏิบัติงานหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เป็นประการที่สำคัญ^{๑๖๔}

๘) การร่วมกันประชุมกันจะมีนัยยะที่สำคัญ นำไปสู่การสร้างความเข้าใจในระดับ การสื่อสารและการพูดจาหรือ การสร้างข้อตกลง การรับรู้ รับทราบปัญหาในแต่ละปัญหาที่ก่อให้เกิด ความเข้าใจอันดีต่อกันรวมทั้งเป็นการระดมความคิดเห็นถึงแนวทางในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาได้ ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง^{๑๖๕}

สรุปได้ว่า การพร้อมเพรียงกันทำงานใดแล้วสามัคคีมีความรับผิดชอบในการทำกิจนั้น ๆ เป็นการรักษากฎระเบียบปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันเมื่อมีการเลือกตั้งประชาชนก็จะเป็นผู้พิจารณา นักการเมือง การประชุมในบางพื้นที่ผู้ที่ไม่เคยขาดหรือลาการประชุมไม่ได้รับการยกย่อง ควรยกย่องผู้ที่ไม่ เคยขาดหรือลาการประชุม การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการประชุม คำสอนพระพุทธเจ้าเป็นเครื่อง ยืนยันได้ว่าคำสอนของพระพุทธเจ้ายังคงทันสมัยและเป็นปัจจุบันเสมอ

^{๑๖๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

๓. ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ

๑) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ได้ยึดถือข้อบัญญัติ และระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขององค์กร ตามกฎระเบียบกระทรวงมหาดไทย พระราชบัญญัติ ที่ได้กำหนดไว้^{๑๖๖}

๒) ผู้บริหารที่ดีต้องเป็นผู้นำในการรักษากฎข้อบังคับให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชน ทัวไป เป็นคุณสมบัติของผู้นำที่ดี^{๑๖๗}

๓) ผู้บริหารต้องรักษากฎให้ประชาชนรู้เห็น มีการกระทำเป็นแบบอย่างที่ดีมีความ รับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้เกิดความไว้วางใจของประชาชน ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในกฎข้อบังคับและใช้กฎหมาย เช่นเดียวกับประชาชนทัวไป^{๑๖๘}

๔) ผู้บริหารที่ดีจะต้องปฏิบัติไม่ใช้อำนาจทางบริหารแทรกแซงเพื่อละเมิดข้อบัญญัติ การไม่บัญญัติกฎเกณฑ์ระเบียบกติกาของสังคมตามความพอใจของตนหรือของกลุ่มตนนั้นจะทำให้เกิด ความไว้วางใจต่อกัน การกำหนดนโยบายและแผนสามารถปฏิบัติได้โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงตามความ พพอใจของผู้มีอำนาจมกฎที่กฎหมายกำหนดไว้ ไม่ละเมิดข้อห้ามต่าง ๆ หรือ ขัดแย้งการปฏิบัติเพื่อความ พพอใจของคนใดคนหนึ่ง^{๑๖๙}

๕) การปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับของชุมชน และบ้านเมือง ผู้บริหารต้องปฏิบัติให้ เป็นตัวอย่างตามระเบียบข้อบังคับ ทั้งในเรื่องของความประพฤติ รักษากฎระเบียบ ข้อบัญญัติที่เป็น ประโยชน์ต่อส่วนรวม จะต้องถือปฏิบัติมั่นตามหลักการเดิมของหมู่คณะทำตามกฎระเบียบตามกติกา ข้อบังคับตามหลักเกณฑ์ของหมู่คณะเพื่อความเสมอภาคกันอันเป็นเหตุส่งเสริมให้การปกครองการบริหาร เกิดผลดีมีประสิทธิภาพ^{๑๗๐}

๖) การปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองจะมีได้เมื่อผู้บริหารกับประชาชนจะต้องมีมติ ข้อตกลง ช่วยกันออกเป็นระเบียบหรือกฎเกณฑ์ และแนวทางการส่งเสริมการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตยที่โปร่งใสมีคุณธรรม^{๑๗๑}

๗) ไม่ละเมิดเพิกเฉยหรือล้มเหลวต่อข้อปฏิบัติหรือกฎข้อบังคับต่าง ๆ ที่กำหนดไว้เป็น กฎเกณฑ์ที่ร่วมกัน เพื่อความสงบเรียบร้อยในสังคมนั้น ๆ ไม่เลิกล้มบัญญัติเดิมที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น ตามอำเภอใจ ดังนั้นการยอมรับในตัวบทกฎหมายที่ได้วางไว้แล้ว และไม่สร้างเงื่อนไขใหม่ ๆ จึงเป็นกลยุทธ์ ที่สำคัญในการทำงาน ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบที่เป็นข้อบัญญัติของท้องถิ่น^{๑๗๒}

๘) ควรตั้งกรรมการในการร่วมกันจัดทำกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของชุมชน รับฟัง ความคิดเห็นจากทุกส่วนงาน ทุกส่วนราชการ ก่อนประกาศใช้ข้อบัญญัติต่าง ๆ การไม่บัญญัติกฎเกณฑ์ ระเบียบกติกาของสังคมตามความพอใจของตน^{๑๗๓}

^{๑๖๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

๙) การปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกัน ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน สังคม ประเทศชาติ เพื่อก่อให้เกิดความเรียบร้อย ควรยึดถือหลักกฎระเบียบแบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เคยปฏิบัติกันมา ไม่สร้าง กติกา ระเบียบ และกฎหมายที่ไม่จำเป็นขึ้นมาใหม่ ทำให้สังคมสงบสุขเป็นหลักสำคัญ ไม่นำธรรมเนียมประเพณีที่แปลกใหม่ไม่เหมาะสมมาปฏิบัติแทน^{๑๗๔}

๑๐) การไม่สร้าง กติกา ระเบียบ และกฎหมายที่ไม่จำเป็นขึ้นมาใหม่ และไม่ยกเลิกกฎหมาย กติกา ระเบียบที่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับสังคมการปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง^{๑๗๕}

๑๑) การไม่บัญญัติหรือล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจการไม่สร้าง กติกา ระเบียบ และกฎหมายที่ไม่จำเป็นขึ้นมาใหม่ และไม่ยกเลิกกฎหมาย กติกา ระเบียบที่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับสังคมการปฏิบัติตามกฎหมาย จะต้องไม่สร้างเงื่อนไขที่ไม่จำเป็นหรือพยายามหลีกเลี่ยงกฎหมาย และละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายในการทำงาน^{๑๗๖}

สรุปได้ว่า การไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ เป็นการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ การรักษาไว้ซึ่งกฎหมาย เพื่อความมีวินัยและเป็นการสร้างพลังในการอยู่ร่วมกันในสังคม การอยู่ร่วมกันของชุมชนสังคมนหน่วยงานเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย การรักษากฎเกณฑ์ทำให้สังคมเกิดความโปร่งใส และเป็นแบบอย่างให้คนในสังคมได้ยึดถือผู้นำดีมีระเบียบสังคมยึดกฎเกณฑ์บ้านเมืองสงบสุข

๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่

๑) การบริหารขององค์กรพนักงานทุกคนได้มีแนวทาง และแบบแผนในการปฏิบัติงานภายในองค์กรโดยยึดถือหลักข้อปฏิบัติของทางองค์กรอย่างเคร่งครัดจึงทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธา และมีความไว้วางใจผู้นำทางการเมือง^{๑๗๗}

๒) ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นจะต้องทำให้ประชาชนในพื้นที่ไว้วางใจต่อผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นผลตอบแทนคือความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันของคนในพื้นที่การปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร^{๑๗๘}

๓) การทำงานที่ต้องใช้ความเชื่อถือและความศรัทธาของผู้บังคับบัญชามาช่วยเหลือแก้ไข ปัญหา ปฏิบัติตามนโยบายขององค์กร เพื่อให้บรรลุพันธกิจขององค์กร และเพื่อให้บรรลุภารกิจที่ผู้บังคับบัญชาได้มอบหมายให้ด้วยความซื่อสัตย์ขยันหมั่นเพียร^{๑๗๙}

๔) ประชาชนในพื้นที่เกิดความผาสุกเมื่อหน่วยงานจะเข้าดำเนินการหรือพัฒนาในด้านใดต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เข้าร่วมต้องมีนโยบายที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ ต้องไม่เป็นนโยบายขายฝันปัจจุบันนโยบายมักจะเป็นไปเพื่อสนองคนบางกลุ่มและขายฝัน คนในพื้นที่ที่มีปัญหาจริงก็ได้รับการแก้ไขไม่ตรงจุดความเคารพ เชื่อฟัง และให้เกียรติผู้บังคับบัญชา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลร่วม^{๑๘๐}

^{๑๗๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

๕) นำหลักคุณธรรมมาประยุกต์ใช้กับหลักอภิธานิยธรรม ด้านการเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีความสอดคล้องและสามารถนำมาใช้ร่วมกันได้ทำให้พนักงานไม่ว่าจะเป็นข้าราชการลูกจ้างประจำ พนักงานงานจ้างขององค์กรมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติหน้าที่โดยความเคารพเชื่อฟังและให้เกียรติผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี^{๑๘๑}

๖) เคารพนับถือผู้ใหญ่การเคารพและรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะผู้ใหญ่เกิดก่อน ผ่านประสบการณ์มากกว่า ประกอบกับการอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีผู้นำ ถ้าเราให้การเคารพและเชื่อฟังผู้นำ สังคมก็จะไม่วุ่นวาย^{๑๘๒}

๗) การอยู่ร่วมกันในหมู่คณะจำเป็นต้องมีผู้นำและผู้ตามเราต้องเคารพนับถือผู้ใหญ่เป็นใหญ่เป็นประธาน เคารพผู้บริหาร หมู่คณะ ถ้าเราให้การเคารพและเชื่อฟังผู้นำหมู่คณะสังคมก็จะไม่วุ่นวาย การเคารพผู้นำและให้เกียรติต่อกันจะนำมาซึ่งความสามัคคีर्मเย็น ไม่วุ่นวาย การให้เกียรติต่อกันและกัน มีการใช้หลักคุณธรรม จริยธรรมมาพัฒนาองค์กรร่วมกัน^{๑๘๓}

๘) การยอมรับเอาความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การให้เกียรติผู้นำองค์กรอื่นหรือชุมชนอื่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สร้างสรรค์ขององค์กร ให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้มีประสบการณ์ และยกย่องบุคคลที่สมควรยกย่อง^{๑๘๔}

๙) การเคารพนับถือเชื่อฟังผู้นำปราชญ์ ผู้รู้ และผู้อาวุโส คือ การให้เกียรติมีสติปัญญา ไม่ประมาท ให้ความเคารพนับถือต้นตอ ทันทต่อเหตุการณ์รับฟังความคิดเห็น มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล^{๑๘๕}

๑๐) ให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นคำแนะนำของผู้ใหญ่ผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ยาวนาน ด้วยการให้เกียรติให้ความเคารพนับถือและรับฟังความคิดเห็นของท่านในฐานะที่เป็นผู้รู้และมีประสบการณ์มากมาย^{๑๘๖}

๑๑) ผู้นำประพฤติปฏิบัติตนเองดีแล้ว่อมทำให้ประชาชนหรือคนในองค์กรคล้อยตามผู้นำอย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งไม่แตกต่างอะไรกับโคจำฝูงที่นำไปทางไปสู่ความสวัสดิความเที่ยงตรง เที่ยงธรรม มีความเสมอภาค มีความยุติธรรมต่อทุกๆ คนจะทำให้ผู้นำเกิดความน่าเชื่อถือถึงแม้คำพูดของผู้นำนั้นจะกลายเป็นสิ่งที่น่าฟัง นำปฏิบัติตามคำพูดนั้น เพราะประชาชนหรือคนในองค์กรเชื่อฟังและให้ความเคารพต่อคำพูดของผู้นำ^{๑๘๗}

๑๒) ภาวะผู้นำมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดในฐานะผู้นำที่พร้อมอุทิศตน มีความเสียสละต่อส่วนร่วมในเบื้องต้น และสามารถเป็นที่พึ่งเป็นต้นแบบแห่งการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี เป็นคนที่มุ่งประโยชน์ให้กับประชาชนหรือผู้อื่นก่อนตนเองได้รับประโยชน์^{๑๘๘}

^{๑๘๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

สรุปได้ว่า การสักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย เป็นการแสดงออกถึงการเคารพ นับถือผู้อาวุโสในพื้นที่นั้น ซึ่งการเคารพผู้หลักผู้ใหญ่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของ สังคมไทยมาตั้งแต่โบราณมา เป็นต้น

๕. ไม่ลุแก่อำนาจ

๑) ผู้บริหารต้องไม่ใช้อำนาจหน้าที่ของตนเองไปรังแก บังคับ เสรีภาพของประชาชน ข้าราชการหรือชาวบ้าน ทนต่อความเจ็บใจจากผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ที่ทนได้ยากที่สุดคือ ทนต่ออำนาจ กิเลส หรือ การอดทนต่อความอยากนั่นเอง^{๑๘๙}

๒) ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างในการเป็นผู้นำที่ไม่ลุแก่อำนาจ เพราะสังคมทุกวันนี้ผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีอำนาจ มักจะมีภวการณ์ลุแก่อำนาจ บुरุษควรให้เกียรติให้ การยกย่องปกป้องไม่ให้ใคร ละเมิดสิทธิของประชาชน^{๑๙๐}

๓) การไม่ลุแก่อำนาจเป็นวิสัยที่ผู้บริหารพึงกระทำและปฏิบัติของความเป็นคนดีมีคุณธรรม และต้องมีหลักพรหมวิหาร ๔ กำกับ ต้องอาศัยหลักศาสนาเข้าประพุดติและปฏิบัติ ควรให้เกียรติ ให้การยกย่องปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือข่มเหงรังแก^{๑๙๑}

๔) อำนาจ คือ การกำหนดให้ผู้อื่นกระทำตามความต้องการของตน บุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่นในตน เชื่อมั่นในสิ่งที่คิดที่กระทำ เชื่อมั่นในการตัดสินใจว่าถูกต้องเสมอ ดังนั้น ควรระวังตน ข่มจิตคิดวิเคราะห์ไม่พึงกระทำตามความต้องการของตนเอง^{๑๙๒}

๕) ผู้บริหารต้องมีการยับยั้งชั่งใจก่อนการตัดสินใจใด ๆ การตัดสินใจอนุมัติโครงการ หรือกิจกรรมงานใด ๆ ของท้องถิ่นต้องได้รับความยินยอมร่วมมือร่วมใจจากประชาชนในพื้นที่ ไม่ทำกิจการใดโดยพลการ กระทำโดยอยู่ภายใต้กฎหมาย อย่างมีคุณธรรมจริยธรรมให้เกียรติ ร่วมประชุมไม่แสดงอาการโกรธในที่ประชุม^{๑๙๓}

๖) ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย จะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง ยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ไม่หลงในอำนาจ แต่หากปฏิบัติหน้าที่โดยลุแก่อำนาจ ย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจของประชาชน ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาต่าง ๆ จึงจะประสบความสำเร็จ^{๑๙๔}

๗) ผู้บริหารต้องตั้งมั่นในหลักนิติธรรม มีความยุติธรรม และมีคุณธรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน ไม่เลือกที่ในการปฏิบัติ ไม่ลุแก่อำนาจในการตัดสินใจใด ๆ ต้องให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ไม่ละเมิดเพิกเฉยหรือส่มเหลวต่อข้อปฏิบัติหรือกฎข้อบังคับต่างๆ ที่กำหนดไว้เป็นกฎเกณฑ์ที่ร่วมกัน เพื่อความสงบเรียบร้อยในสังคมนั้น ๆ ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน สังคมประเทศชาติ เพื่อก่อให้เกิดความเรียบร้อย จึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง^{๑๙๕}

^{๑๘๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

๘) การทำกิจการงานใด โดยไม่ข่มเหงน้ำใจ ทำด้วยความสมัครใจ ของผู้ที่ร่วมงานด้วย โดยเฉพาะสตรีควรได้รับเกียรตินั้นเช่นเดียวกับบุรุษ ได้สิทธิและมีเสรีภาพเท่าเทียมกันทุกคน ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นจะต้องทำให้ประชาชนในพื้นที่ไว้วางใจต่อผู้นำ^{๑๙๖}

๙) ตัวอย่างผู้ดูแลอำนาจ เช่น ผู้ชายบางคน ทนแดดทนฝน ทนได้สารพัดแม่ที่สูด เขาเอาเงินมาติดสินบนก็ไม่ยอมรับเอาปืนมาขู่จะฆ่าบังคับจะให้ทำผิดก็ไม่ยอมก้มหัว แต่พอเจอสาว ๆ สวย ๆ มาออกต้อนรับเข้าหน้าหน่อยก็ผลใจไปหมดทุกอย่าง อะไรที่ผิดก็ยอมทำไม่ว่าจะผิดกฎหมาย ผิดศีล หรือผิดธรรมก็ตามถ้าหากเป็นเช่นนี้แล้วก็ยากที่จะสร้างตัวขึ้นมาได้^{๑๙๗}

๑๐) องค์การนั้นที่จะให้ความสำคัญของผู้มีอำนาจ รวมทั้งการส่งเสริมบทบาทให้สามารถแสดงบทบาทในการปฏิบัติงานต่าง ๆ และที่สำคัญสามารถจะส่งเสริมให้เป็นผู้นำองค์กร หรือผู้นำชุมชนได้ ซึ่งเป็นผลของการให้โอกาสได้แสดงศักยภาพและความสามารถในการรวมกลุ่ม เพื่อการพัฒนาของกลุ่มของตนเอง ซึ่งปัจจุบันสังคมได้เปิดโอกาสการออกกฎหมายเพื่อพิทักษ์รักษาและส่งเสริมในทุกรูปแบบ^{๑๙๘}

๑๑) มีความอ่อนโยน ไม่ชอบความรุนแรง ไม่ซื่อสัตย์ ซื่อเสียด มีทักษะในการพูดจูงใจ โน้มน้าวจูงใจคนให้เห็นด้วยกับเราโดย ใช้เหตุใช้ผลเป็นหลัก สามารถที่จะใช้ความไม่เป็นธรรมที่ถูกบีบบังคับมาหลายช่วงคน สร้างความยุติธรรมในการบัญญัติตัวกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเป็นธรรม^{๑๙๙}

สรุปได้ว่า การไม่ดูแลอำนาจเป็นวิสัยที่ผู้บริหารพึงกระทำและปฏิบัติของความเป็นคนดีมีคุณธรรม และต้องมีหลักพรหมวิหาร ๔ กำกับ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย จะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง ยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ไม่หลงในอำนาจ แต่หากปฏิบัติหน้าที่โดยดูแลอำนาจ ย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจของประชาชน ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาต่าง ๆ จึงจะประสบความสำเร็จ

๖. ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน

๑) ให้การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชน ต้องร่วมกันดูแลสิ่งที่มีในพื้นที่มี ไม่ว่าจะเป็นโบราณสถาน ศาสนวัตถุ เช่น วัตถุอาราม หรือหน่วยงานราชการที่เป็นที่พึ่งของประชาชนในการเป็นที่ยึดเหนี่ยวและเป็นศูนย์รวมในการอยู่ร่วมกันในสังคม^{๒๐๐}

๒) ส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของท้องถิ่นการยอมรับสิ่งที่มีในพื้นที่ เช่น วัด ศาสนสถาน โบราณสถานทั้งหลาย นักการเมืองต้องให้ความเคารพ อนุรักษ์และร่วมแรงร่วมใจกับชาวบ้านในการอนุรักษ์ไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง^{๒๐๑}

๓) เข้าร่วมกิจกรรม ประเพณี ของท้องถิ่น รักในสิ่งที่ชาวบ้านนับถือและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน ให้ชาวบ้านเห็นว่าชาวบ้านสถานที่ที่ชาวบ้านเคารพนักการเมืองก็ศรัทธาเพื่อประโยชน์

^{๑๙๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

ส่วนรวม ทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนรู้จักคุณค่าของประโยชน์ส่วนรวม และสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพราะต้องยึดโยงกับประชาชนเป็นสำคัญ^{๒๐๒}

๔) ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่ดีต้องทำให้ประชาชนไว้วางใจ มีการเชื่อมความสัมพันธ์ การเข้าถึงประชาชนแบบตรงต่อความต้องการ ผู้นำทางการเมืองต้องทำงานอย่างตั้งใจและสนใจปัญหาที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่และสามารถนำมาแก้ไขให้ประชาชนพอใจได้^{๒๐๓}

๕) การช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนการลงพื้นที่ที่ต้องทำควบคู่กันตลอดให้ความเคารพสถานที่ที่บุคคลอื่นเคารพนับถือ การบูรณะวัดวาอารามสถานที่ต่าง ๆ ในท้องถิ่นนั้นร่วมกับชาวบ้าน ให้ชาวบ้านเห็นว่าผู้นำเคารพสิ่งที่ชาวบ้านนับถือและศรัทธา^{๒๐๔}

๖) ไม่แสดงอาการดูถูกเหยียดหยาม ประเพณี วัฒนธรรม ท้องถิ่น ที่นับถือปฏิบัติตามกันมายาวนานเพื่อเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ดี รับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าร่วมแก้ปัญหา และมีการเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เน้นการปลูกฝังผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์^{๒๐๕}

๗) นักการเมืองต้องทำตัวให้สงบเรียบร้อย เข้ากับชาวบ้านให้ได้สถานที่ใดที่ชาวบ้านศรัทธา เช่น วัด ในพื้นที่ นักการเมืองต้องเข้าไปให้ความช่วยเหลือดูแลให้ความสำคัญเช่นเดียวกับที่ชาวบ้านเห็นความสำคัญเพื่อเป็นแบบอย่างในการเข้าสู่สังคมในอนาคต ดังนั้นในฐานะที่เราเป็นผู้ใหญ่และเป็นผู้นำ มีประสบการณ์ เราก็ต้องคิดหลักการทั้งทฤษฎีมาจับและปลูกฝังให้เยาวชนให้เข้าสู่กรอบ^{๒๐๖}

๘) การให้เคารพสักการบูชาเจดีย์ในชุมชนหรือในองค์กรนั้น ๆ อาจจะต้องพูดถึงค่านิยมความเชื่อประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ ส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามของท้องถิ่นให้เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่นให้ความเคารพสถานที่ที่บุคคลอื่นเคารพนับถือ^{๒๐๗}

๙) อาจจะต้องเป็นการส่งเสริม สนับสนุนกันบ่อยๆ จะเป็นข้อตกลงร่วมกันเช่น การสร้างความเคารพต่อสถานที่ศักดิ์สิทธิ์จะต้องมีการกราบไหว้ สักการบูชาเป็นประจำโดยการนำของผู้นำในสถานที่นั้นๆ หรือการสร้างพระพุทธรูปประจำชุมชนนั้น ๆ และเมื่อถึงวันก่อตั้งชุมชนก็ได้มีการทำบุญเลี้ยงพระ หรือมีงานประจำปีเพื่อเฉลิมฉลองวันครบรอบ เป็นต้น^{๒๐๘}

๑๐) การกระทำและการสืบทอดดังกล่าวจะส่งผลไปยังเด็ก เยาวชน และผู้ที่อาศัยในชุมชนหรือองค์กรนั้นๆ ได้ซึมซับวัฒนธรรมอันดีงามต่อไป ซึ่งในสังคมไทยจะมีให้เห็นอยู่มากในการจัดกิจกรรมดังกล่าว เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความดีงามที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้^{๒๐๙}

^{๒๐๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

๑๑) การรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดั่งามการแสดงถึงความเป็นผู้มีนิสัยรักสันติภาพ ขัดเกลาจิตใจอยู่เสมอพร้อมที่จะปฏิบัติโดยไม่ประมาทการที่สมาชิกของสังคมเป็นคนดียอมเป็นเกียรติเป็นศักดิ์ศรีและเป็นเครื่องยืนยันความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติภารกิจต่างๆได้เป็นอย่างดีเป็น ศูนย์รวมจิตใจขององค์กรนั้นก็ทำให้สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนหรือองค์กรนั้น ๆ เพื่อ สร้างความสามัคคีที่ต่อกันได้ไม่ยาก^{๒๑๐}

๑๒) ควรมีมาตรการที่เหมาะสมต่อการจัดระเบียบ การปกป้องรักษาปูชนียสถานใน ศาสนา เพื่อการสักการะ เคารพ นบถือ บูชา และปกป้องรักษา ปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชน เพื่อเป็น เครื่องยึดเหนี่ยวที่เชื่อมโยงถึงความสามัคคีของคนในองค์กรและคนในชาติ^{๒๑๑}

๑๓) ศูนย์รวมจิตใจขององค์กรนั้นก็ทำให้สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน หรือองค์กรนั้น ๆ เพื่อสร้างความสามัคคีที่ต่อกันได้ไม่ยาก ไม่แสดงอาการดูถูกเหยียดหยาม ประเพณี วัฒนธรรม ท้องถิ่น ที่นับถือปฏิบัติตามกันมายาวนาน^{๒๑๒}

๑๔) ควรมีการส่งเสริมการให้ความเคารพ ยกย่องปูชนียสถานในศาสนาควบคู่กับปู ชนียบุคคล สร้างศรัทธาและจิตสำนึกในการปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนาอย่างเหมาะสมเพื่อให้ เป็นเครื่องเตือนความทรงจำเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นศูนย์รวมใจของหมู่ชน^{๒๑๓}

๑๕) การแสดงถึงความเป็นผู้มีนิสัยรักสันติภาพขัดเกลาจิตใจอยู่เสมอพร้อมที่จะ ปฏิบัติโดยไม่ประมาทการที่สมาชิกของสังคมเป็นคนดียอมเป็นเกียรติเป็นศักดิ์ศรีและเป็นเครื่อง ยืนยันความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี^{๒๑๔}

สรุปได้ว่า การสักการะ เคารพ นบถือ บูชาเจดีย์ เป็นการให้ความเคารพศาสนสถานสถานที่ ราชการ ตลอดจนอนุสาวรีย์ต่าง ๆ ในชุมชน ศาสนสถาน หรือสถานที่ราชการที่ที่คนในชุมชนนับถือและ ศรัทธา การที่สมาชิกของชุมชนและสังคมให้ความเคารพนบถือต้องอนุรักษ์และรักษาไว้ ซึ่งเป็นวัฒนธรรม ในลักษณะเชิงคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในการอยู่ร่วมกัน เป็นต้น

๗. ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

๑) ผู้บริหารที่ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ ประชาชนเห็นผลงาน มีจิตอาสาต่อท้องถิ่นชุมชน สังคม ก็จะได้รับรับการคุ้มครองจากประชาชน เลือกก็สมัยก็ได้ทุกสมัย จะเป็นนักการเมืองที่นั่งในใจของ ประชาชน ก่อนได้รับเลือกเป็นคนแบบไหนเมื่อได้รับเลือกก็ยังเข้าหาประชาชนเช่นเดิม^{๒๑๕}

๒) ผู้บริหารร่วมกันตั้งใจสนับสนุนคนดี สนับสนุนให้นักการเมืองเป็นคนดีเข้ามาบริหาร ประเทศโดยสนับสนุนมวลชนที่มีจิตอาสาที่มีจิตใจเอื้ออาทร ให้ช่วยเหลือสังคมช่วยงานประเพณี วัฒนธรรมสม่ำเสมอช่วยเหลือการเจ็บป่วยส่งโรงพยาบาล ไม่เลือกคนที่เสนอตัวเมื่อมีการเลือกตั้งเข้ามา ประชาชนก็จะเลือกเป็นตัวแทน^{๒๑๖}

^{๒๑๐} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑๑} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑๒} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๐ เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑๓} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑๔} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

๓) ผู้บริหารปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี เลือกคนดีที่มีความสามารถเข้ามาทำงานเป็นกำลังสำคัญเลือกคนดีที่มีความสามารถเข้ามาพัฒนาบ้านเมืองใช้คุณธรรมเข้าร่วมจะเกิดความสามัคคี^{๒๑๗}

๔) ประชาชนให้ความสำคัญกับคนดีอยู่แล้วเวลานี้บ้านต้องการผู้นำที่ดี และต้องการผู้เสียสละและจิตอาสาไร้ใช้ประชาชน^{๒๑๘}

๕) ผู้บริหารต้องใส่ใจ รู้จักให้รางวัลและประกาศบุคคลดีเด่น เช่น กรณีประชาชนในท้องถิ่นที่มีจิตอาสาปฏิบัติงานช่วยเหลือสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามและปฏิบัติงานในสังคม ภายใต้การอยู่ร่วมกันตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง^{๒๑๙}

๖) ผู้บริหารยอมเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถประชาชนจึงเลือกเข้ามาปฏิบัติมีศีลธรรมเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่อง จึงสมควรได้รับการสนับสนุนเป็นกลไกร่วมในการพัฒนาเพื่อให้ทุกคนนำมาเป็นแบบอย่าง หรือเป็นต้นแบบ^{๒๒๐}

๗) ผู้บริหารต้องมีประวัติดี มีคุณภาพ การทำงานมีหลักเกณฑ์ในอดีตที่ผ่านมา ประชาชนพิจารณาเลือกสรรหาคนดี นักการเมืองที่เป็นคนดี การปฏิบัติดี ประชาชนก็จะสนับสนุน ปฏิบัติต่อสิ่งสำคัญดังกล่าวด้วยความเคารพ ไม่ปล่อยให้ชำรุด ทรุคโทรม หรือ รกร้างขาดการดูแล เอาใจใส่^{๒๒๑}

๘) การอารักขาโดยธรรมแก่ผู้ทรงศีล ผู้ทรงธรรมบริสุทธิ์ ความพร้อมเพรียงเพื่อปกป้องคุ้มครองผู้มีศีลธรรมจะต้องเกิดความสังคม หรือชุมชนนั้นให้การรับรอง การให้เกียรติ และสิทธิส่วนบุคคล การรักษาคนดีรวมถึงบุคลากรทางพระพุทธศาสนา เพื่อป้องกันต่อผู้ไม่หวังดีไม่ว่าจากคนนอกศาสนา หรือคนในศาสนาก็ตามจะต้องสร้างข้อตกลงเพื่อให้ผู้มีศีลธรรมหรือ พระสงฆ์ได้กระทำหน้าที่ในการสั่งสอนคุณความดีงามให้กับสังคมต่อไป^{๒๒๒}

๙) การเต็มใจต้อนรับและหวังให้ผู้ที่มีคุณประโยชน์กับหน่วยงาน องค์กร ประชาชนอยู่โดยผาสุกรวมถึงตั้งใจสนับสนุนคนดีปกป้องคนดีส่งเสริมคนดีเลือกคนดีที่มีความสามารถมีคุณธรรมเข้ามาเป็นกำลังพัฒนาหมู่คณะของตน^{๒๒๓}

๑๐) การรักษาบุคลากรที่ดีมีความสามารถไว้ในองค์กร ไม่ใช่อำนาจที่ไม่ชอบธรรมเพื่อทำลายฝ่ายตรงข้าม การรักษารธรรมนิยมหรือกฎระเบียบที่ชัดเจนเพื่อการปฏิบัติร่วมกันของบุคลากรและผู้มาเยือน^{๒๒๔}

๑๑) การให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ให้ความคุ้มครองอันชอบธรรมแก่ประชาชน และสนับสนุนปกป้องคนดีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม และดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้

^{๒๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

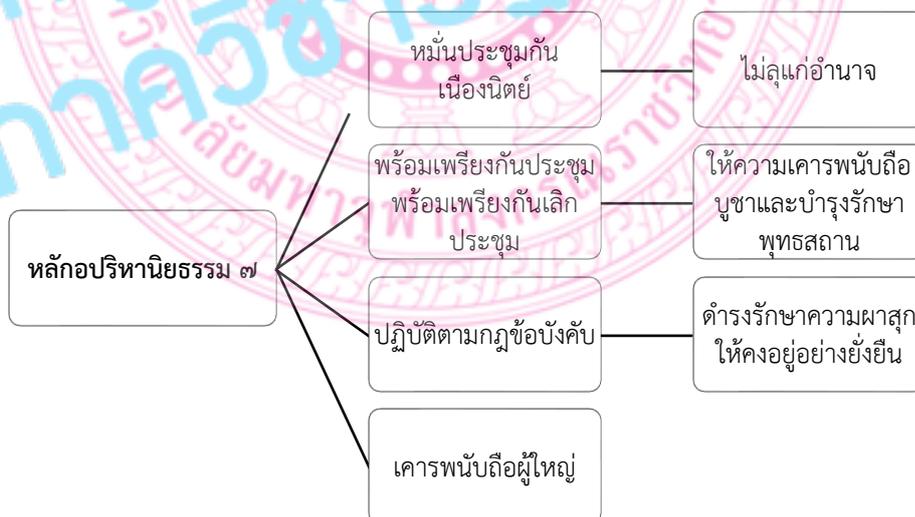
ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบทุกข์ต่าง ๆ การรักษาคนดีรวมถึงบุคลากรทางพระพุทธศาสนา คุณความดีงามให้กับสังคมต่อไป^{๒๒๕}

๑๒) การส่งเสริมบทบาทพระสงฆ์ในหลาย ๆ เรื่อง เช่น การศึกษา การพัฒนาสังคม เป็นต้น และสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งเกิดความคุ้มครองตามกฎหมายที่ไม่ได้เกิดจากจิตสำนึกในความเป็นชาวพุทธที่ดี จึงเป็นจุดเปลี่ยนแปลงทางคุณค่าแห่งจิตใจที่ไม่อาจจะเรียกคืนมาได้ซึ่งทำให้ชาวที่ไม่ดีเกี่ยวกับพระสงฆ์เกิดขึ้นมากมาย เกี่ยวกับชีวิตทรัพย์สินเกิดขึ้นอย่างมาก^{๒๒๖}

๑๓) การคุ้มครองพระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนทางพระพุทธศาสนาที่ผูกโยงกับสถาบันทางศาสนา โดยผ่านการจัดการเชิงวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีด้านพุทธธรรมเพื่อความเจริญงอกงามในการอยู่ร่วมกัน และการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ มีโอกาสทางความก้าวหน้า เป็นแบบอย่างให้บุคลากรรักผูกพันต่อองค์กร^{๒๒๗}

๑๔) การจัดการให้ความอารักขาบำรุงคุ้มครองอันชอบธรรมแก่ผู้ทรงศีลทรงธรรมผู้บริสุทธิ์ผู้ที่ทำคุณประโยชน์ให้กับประเทศ ไม่ใช่อำนาจที่ไม่ชอบธรรมเพื่อทำลายฝ่ายตรงข้าม^{๒๒๘}

สรุปได้ว่า ผู้บริหารร่วมกันตั้งใจสนับสนุนคนดี สนับสนุนให้หนักการเมืองเป็นคนดีเข้ามาบริหารประเทศโดยสนับสนุนมวลชนที่มีจิตอาสาที่มีจิตใจเอื้ออาทร ให้ช่วยเหลือสังคมช่วยงานประเพณี วัฒนธรรมสม่ำเสมอช่วยเหลือการเจ็บป่วยส่งโรงพยาบาล ไม่เลือกคนที่เสนอตัวเมื่อมีการเลือกตั้งเข้ามา ประชาชนก็จะเลือกเป็นตัวแทน ผู้บริหารต้องส่งเสริมคนดี ที่ทำประโยชน์ให้กับท้องถิ่นคนในพื้นที่ชุมชน ให้มีโอกาสได้เข้าร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และสร้างความเข้มแข็งให้กับปราชญ์ชุมชนผู้มีภูมิรู้ต่าง ๆ ในชุมชน ที่ประพฤติดี ปฏิบัติดี มีเหตุผล เป็นแบบอย่างของสังคม เป็นต้นแบบของเยาวชนของคนในพื้นที่นั้น ๆ ดังแผนภาพที่ ๔.๓

แผนภาพที่ ๔.๓ ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ^{๒๒๙}

^{๒๒๕} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๖} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๗} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๘} สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๙} สั้งเคราะห์แผนภาพโดยผู้วิจัย

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงความถี่สัมพัทธ์เชิงลึกภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ข้อ	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์	๑๒	๑, ๒, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๘, ๒๐
๒	พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม	๑๒	๑, ๒, ๓, ๔, ๗, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๖, ๑๘, ๑๙
๓	ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ	๑๑	๒, ๓, ๕, ๗, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๘, ๒๐
๔	เคารพนับถือผู้ใหญ่	๑๒	๒, ๔, ๕, ๖, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๑๙
๕	ไม่ลู่แก่อำนาจ	๑๑	๖, ๗, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐
๖	ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน	๑๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๙
๗	ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน	๑๔	๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐

๔.๓.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

การวิจัย เรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” ใน ๗ ประเด็น ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ๓) ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ๔) เคารพนับถือผู้ใหญ่ ๕) ไม่ลู่แก่อำนาจ ๖) ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน ๗) ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏรายละเอียดดังแสดงในตาราง

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ภาพรวม (n=๔๐๐)

หลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมือง	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑ หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์	๓.๙๒	๐.๘๑	มาก
๒ พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม	๓.๙๗	๐.๖๓	มาก
๓ ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ	๓.๙๖	๐.๗๖	มาก
๔ เคารพนับถือผู้ใหญ่	๓.๙๒	๐.๗๘	มาก
๕ ไม่ลู่แก่อำนาจ	๓.๙๒	๐.๘๐	มาก
๖ ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน	๓.๙๑	๐.๗๘	มาก
๗ ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน	๓.๙๑	๐.๗๙	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๙๓	๐.๗๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๓$, S.D.=๐.๗๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ($\bar{X}=๓.๙๗$, S.D.=๐.๖๓) รองลงมาคือ ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ ($\bar{X}=๓.๙๖$, S.D.=๐.๗๖) ไม่ลู่แก่อำนาจ ($\bar{X}=๓.๙๒$, S.D.=๐.๘๐) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ($\bar{X}=๓.๙๒$, S.D.=๐.๘๑) เคารพนับถือผู้ใหญ่ ($\bar{X}=๓.๙๒$, S.D.=๐.๘๐) ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน ($\bar{X}=๓.๙๑$, S.D.=๐.๗๘) ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ($\bar{X}=๓.๙๑$, S.D.=๐.๗๙) ซึ่งในอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ (n=๔๐๐)

	หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		\bar{X}	(S.D.)	
๑	ผู้บริหารมีการประชุมพบปะปรึกษาหารือแก้ปัญหากันในกิจการงาน ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	๓.๙๑	๐.๘๗	มาก
๒	ผู้บริหารยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องในที่ประชุมที่เป็นประโยชน์สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน	๓.๙๓	๐.๘๕	มาก
๓	ผู้บริหารร่วมกับประชาชนประชุมเพื่อหาแนวทางแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน	๓.๙๒	๐.๘๗	มาก
๔	ผู้บริหารประชุมเพื่อระดมความคิดในการพัฒนาท้องถิ่น	๓.๙๑	๐.๘๗	มาก
๕	ผู้บริหารประชุมชี้แจงเพื่อความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน	๓.๙๒	๐.๘๙	มาก
รวมเฉลี่ย		๓.๙๒	๐.๘๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๒$, S.D.=๐.๘๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องในที่ประชุมที่เป็นประโยชน์สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน ($\bar{X}=๓.๙๓$, S.D.=๐.๘๕) รองลงมาคือ ผู้บริหารประชุมชี้แจงเพื่อความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน ($\bar{X}=๓.๙๒$, S.D.=๐.๘๙) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการประชุมพบปะปรึกษาหารือกันในกิจการงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ($\bar{X}=๓.๙๑$, S.D.=๐.๘๗) ผู้บริหารประชุมเพื่อระดมความคิดในการพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X}=๓.๙๑$, S.D.=๐.๘๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ
เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด
พิษณุโลก พร้อมเปรียบเทียบประชุม พร้อมเปรียบเทียบเล็กประชุม (n=๔๐๐)

พร้อมเปรียบเทียบประชุม พร้อมเปรียบเทียบเล็กประชุม	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑ เมื่อมีการประชุมเข้าประชุม เลิกประชุม และทำกิจที่ ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน	๓.๙๐	๐.๘๗	มาก
๒ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้าร่วมประชุม เพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน	๓.๙๕	๐.๘๗	มาก
๓ พร้อมเพรียงกันเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงป้องกันไม่ให้เกิดการ กินแหนงแคลงใจกัน	๔.๐๑	๐.๖๙	มาก
๔ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรักษามารยาทและ เวลาในการประชุม	๔.๐๐	๐.๘๕	มาก
๕ มีความอดทนอดกลั้นในความคิดเห็นที่ต่างกันในที่ ประชุม	๔.๐๑	๐.๘๑	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๙๗	๐.๖๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการ
บ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก พร้อมเพรียงกันประชุม
พร้อมเพรียงกันเล็กประชุม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =๓.๙๗, S.D.=๐.๖๓) เมื่อพิจารณาเป็น
รายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความอดทนอดกลั้นในความคิดเห็นที่ต่างกันในที่ประชุม
(\bar{X} =๔.๐๑, S.D.=๐.๘๑) รองลงมาคือ พร้อมเพรียงกันเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงป้องกันไม่ให้เกิดการ
กินแหนงแคลงใจกัน (\bar{X} =๔.๐๑, S.D.=๐.๖๙) และต่ำที่สุดคือ เมื่อมีการประชุม เข้าประชุมเล็กประชุม
และทำกิจที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน (\bar{X} =๓.๙๐, S.D.=๐.๘๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ (n=๔๐๐)

ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑ ผู้บริหารไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ของตนเอง และพวกพ้อง	๓.๕๗	๐.๘๒	มาก
๒ ผู้บริหารไม่เลิกล้มบัญญัติเดิมที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นตามอำเภอใจ	๓.๕๗	๐.๘๓	มาก
๓ ผู้บริหารปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เป็นข้อบัญญัติของท้องถิ่น	๓.๕๖	๐.๘๙	มาก
๔ ผู้บริหารไม่ใช้อำนาจทางบริหารแทรกแซงเพื่อละเมิดข้อบัญญัติ	๓.๕๔	๐.๘๒	มาก
๕ ผู้บริหารรักษากฎระเบียบ ข้อบัญญัติที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	๓.๕๖	๐.๘๖	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๕๖	๐.๗๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๕๖$, S.D.=๐.๗๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารไม่เลิกล้มบัญญัติเดิมที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นตามอำเภอใจ ($\bar{X}=๓.๕๗$, S.D.=๐.๘๓) รองลงมาคือ ผู้บริหารไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ($\bar{X}=๓.๕๗$, S.D.=๐.๘๒) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารไม่ใช้อำนาจทางบริหารแทรกแซงเพื่อละเมิดข้อบัญญัติ ($\bar{X}=๓.๕๔$, S.D.=๐.๘๒) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก เคารพนับถือผู้ใหญ่ (n=๔๐๐)

เคารพนับถือผู้ใหญ่	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑ ให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้มีประสบการณ์	๓.๘๘	๐.๘๕	มาก
๒ ให้เกียรติและให้ความเคารพกับบุคคลอื่น	๓.๘๘	๐.๘๗	มาก
๓ ให้ความเคารพนับถือผู้บังคับบัญชาที่เป็นตัวอย่างที่ดี	๓.๙๙	๐.๘๕	มาก
๔ ยกย่องบุคคลที่สมควรยกย่อง	๓.๙๓	๐.๘๗	มาก
๕ ไม่ยอมรับความไม่ชอบธรรมเพราะหวังผลประโยชน์ส่วนตัว	๓.๙๐	๐.๘๓	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๙๒	๐.๗๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก เคารพนับถือผู้ใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้ความเคารพนับถือผู้บังคับบัญชาที่เป็นตัวอย่างที่ดี ($\bar{X}=3.99$, S.D.=0.85) รองลงมา คือ ยกย่องบุคคลที่สมควรยกย่อง ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.87) และต่ำที่สุดคือ ไม่ยอมรับความไม่ชอบธรรมเพราะหวังผลประโยชน์ส่วนตัว ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.83) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ไม่ลุแก่อำนาจ (n=๔๐๐)

	ไม่ลุแก่อำนาจ	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑	ให้เกียรติร่วมประชุมไม่แสดงอาการโกรธในที่ประชุม	3.96	0.84	มาก
๒	ร่วมประชุมไม่แสดงอำนาจข่มสมาชิกในที่ประชุม	3.78	1.06	มาก
๓	ร่วมประชุมไม่แสดงอาการบังคับสมาชิกส่วนน้อยยอมรับมติที่ประชุม	3.96	0.86	มาก
๔	ร่วมประชุมด้วยความอดทนรับฟังข้อมูลทุกมิติ	3.94	0.84	มาก
๕	ร่วมประชุมแสดงกำหนดมติแนวปฏิบัติที่เหมาะสมทางการเมือง	3.93	0.85	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.92	0.80	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ไม่ลุแก่อำนาจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมประชุมไม่แสดงอาการบังคับสมาชิกส่วนน้อยยอมรับมติที่ประชุม ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.86) รองลงมาคือ ร่วมประชุมด้วยความอดทนรับฟังข้อมูลทุกมิติ ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.84) และต่ำที่สุด คือ ร่วมประชุมไม่แสดงอำนาจข่มสมาชิกในที่ประชุม ($\bar{X}=3.78$, S.D.=1.06) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด พิษณุโลก ให้ความสำคัญเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน (n=๔๐๐)

ให้ความสำคัญเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑ ให้การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชน	๓.๙๖	๐.๘๖	มาก
๒ ส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น	๓.๙๐	๐.๘๘	มาก
๓ เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น	๓.๙๔	๐.๘๕	มาก
๔ ให้ความสำคัญสถานที่ที่บุคคลอื่นเคารพนับถือ	๓.๘๙	๐.๘๗	มาก
๕ ไม่แสดงอาการดูถูกเหยียดหยามประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นับถือปฏิบัติตามกันมายาวนาน	๓.๘๗	๐.๘๖	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๙๑	๐.๘๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ให้ความสำคัญเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =๓.๙๑, S.D.=๐.๘๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ให้การสักการะเคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชน (\bar{X} =๓.๙๖, S.D.=๐.๘๖) รองลงมา คือ เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น (\bar{X} =๓.๙๔, S.D.=๐.๘๕) และต่ำที่สุดคือ ไม่แสดงอาการดูถูกเหยียดหยามประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นับถือปฏิบัติตามกันมายาวนาน (\bar{X} =๓.๘๗, S.D.=๐.๘๖) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด พิษณุโลก ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน (n=๔๐๐)

ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	(S.D.)	แปลผล
๑ ให้ความคุ้มครองอันชอบธรรมแก่ประชาชน	๓.๙๑	๐.๙๕	มาก
๒ สนับสนุนปกป้องคนดีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม	๓.๘๕	๐.๙๒	มาก
๓ ให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส	๓.๙๒	๐.๙๑	มาก
๔ ให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบทุกข์ภัย	๓.๙๔	๐.๘๑	มาก
๕ ไม่ใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรมเพื่อทำลายฝ่ายตรงข้าม	๓.๙๒	๐.๗๙	มาก
รวมเฉลี่ย	๓.๙๑	๐.๘๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๑$, $S.D.=๐.๘๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบทุกข์ภัย ($\bar{X}=๓.๙๔$, $S.D.=๐.๘๑$) รองลงมา คือ ให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ($\bar{X}=๓.๙๒$, $S.D.=๐.๙๑$) ไม่ใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรมเพื่อทำลายฝ่ายตรงข้ามและต่ำที่สุด คือ สนับสนุนปกป้องคนดีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ($\bar{X}=๓.๙๐$, $S.D.=๐.๙๒$) ตามลำดับ

๔.๔ ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) สำหรับการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” โดยกำหนดประเด็นการสนทนากลุ่มเฉพาะ แบ่งออกเป็น ๓ เรื่อง ประกอบด้วย

๑) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๒) ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๓) ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๔.๔.๑ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๑๑ รูปหรือคน โดยภาพรวมได้ให้ความเห็นว่า ผลการวิจัยของผู้วิจัยตอบคำถามการวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง ๓ ข้อแล้ว โดยแต่ละรูปหรือคน มีความเห็นเพิ่มเติมภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ ๒) ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น ๓) ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ ๔) ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย ๕) ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์ดังต่อไปนี้

๑) ภาวะผู้นำเชิงพุทธที่เป็นนำตัวแบบหรือต้นการมีจิตสำนึก มีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การใช้จิตวิทยาในการโน้มน้าวชักจูงให้ผู้อื่นเห็นด้วยคล้อยตามต้องมีการพัฒนาแนวคิดที่ปรากฏการณ์จริงในจังหวัดพิษณุโลกต้องระบุให้ชัดเจนรูปธรรม^{๒๓๐}

๒) การรู้จักใช้ประโยชน์จากความรู้ความสามารถทั้งของตนเองและบุคลากร สามารถนำมาใช้กลั่นกรองนักการเมืองที่มีประสิทธิภาพเข้ามาบริหารประเทศชาติได้อย่างถูกต้องช่วยให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจในการบริหารงานสร้างความสามัคคีมีส่วนร่วมในเกิดขึ้นในสังคมได้^{๒๓๑}

^{๒๓๐} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๓๑} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

๓) สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายการแก้ปัญหาต่าง ๆ สามารถสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ชัดในทางปฏิบัติ ไม่เห็นแก่ตัวและพวกพ้อง^{๒๓๒}

๔) ภาวะผู้นำเชิงพุทธ การใช้ความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจระหว่างบุคคล ภาวะผู้นำการยอมรับในอำนาจของกันและกัน ซึ่งบุคคลหนึ่งสามารถใช้อำนาจมาบังคับอีกบุคคลหนึ่งให้ลดการต่อต้านเท่าที่จะลดลงได้มากที่สุด สามารถดึงศักยภาพมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด^{๒๓๓}

๕) ภาวะผู้นำเชิงพุทธต้องมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำรู้หลักเกณฑ์และหลักการในการสื่อสารกับประชาชนให้บรรลุวัตถุประสงค์^{๒๓๔}

๖) ผู้บริหารสามารถขับเคลื่อนนโยบายด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน มีความเมตตากรุณาปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขมีบุคลิกภาพที่ดี และพัฒนาองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้านั้น จะต้องดำเนินการด้วยการนำหลักคุณธรรมมาให้ความรู้กับประชาชนเพื่อเป็นพื้นฐานการปกครองแบบนิติรัฐ^{๒๓๕}

๗) ผู้นำดีต้องเป็นนักสื่อสารที่ดีด้วย สื่อสารได้ตรงประเด็น แม่นยำ ไม่อ้อมค้อม มีความสัมพันธ์ที่ดีทั้งภายในและภายนอกองค์กรเป็นที่ยอมรับของประชาชน ยึดถือความถูกต้องเป็นธรรมพิจารณาคุณค่าความดีให้แก่บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นข้าราชการประจำ จะต้องจัดสรรงบประมาณด้วยความเป็นธรรมเพื่อประโยชน์สูงสุดอันจะเกิดขึ้นกับประชาชน^{๒๓๖}

๘) ผู้นำวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ การบอกเป้าหมายและสิ่งที่ควรทำอย่างชัดเจน และควรสื่อสารอย่างพอเหมาะพอดี มีการลำดับความสำคัญอย่างเหมาะสมมีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ มุ่งเน้นผลงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม^{๒๓๗}

๙) การพัฒนาไม่ว่าจะเป็นพัฒนาหรือเสริมสร้างภาวะผู้นำ ผู้นำควรสร้างความเป็นกันเอง รู้จักใช้ทักษะการพูดให้เกิดประโยชน์ได้ สามารถบริหารความขัดแย้งระหว่างบุคคลและประสานประโยชน์ให้ เกิดกับองค์กรได้^{๒๓๘}

๑๐) ผู้นำรู้จักสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม รู้จักให้อภัย ถ้าผู้บริหารมีเมตตาธรรมรู้จักให้อภัย จะทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน^{๒๓๙}

๑๑) ผู้นำอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้องในการทำงาน รอบรู้และมีข้อมูลที่รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ทันสมัย รู้จักประนีประนอมและยืดหยุ่นจะช่วยลดความขัดแย้งและขจัดปัญหาอุปสรรคในการทำงานให้ค้ำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนก่อนการเลือกตั้ง การลงพื้นที่ไปบริการประชาชนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ต้องทำให้เต็มที่^{๒๔๐}

^{๒๓๒} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๓๓} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๓๔} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๓๕} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๓๖} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๓๗} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๓๘} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๓๙} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๔๐} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

๔.๔.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๑๑ รูปหรือคน โดยภาพรวมได้ให้ความเห็นว่า ผลการวิจัยของผู้วิจัยตอบคำถามการวิจัยบรรลุดังวัตถุประสงค์ทั้ง ๓ ข้อ โดยแต่ละรูปหรือคน มีความเห็นเพิ่มเติมด้านหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก หลักธรรมาภิบาล ๖ ด้าน ได้แก่ ๑) หลักนิติธรรม ๒) หลักคุณธรรม ๓) หลักความโปร่งใส ๔) หลักการมีส่วนร่วม ๕) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และ ๖) หลักความคุ้มค่า ดังต่อไปนี้

๑) ผู้นำทางการเมืองมีความรู้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับ กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ เป็นอย่างดี มีความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของสังคมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรได้อย่างเหมาะสม สามารถกำหนดนโยบาย จุดมุ่งหมาย ที่ทันต่อเหตุการณ์ บ้านเมืองในปัจจุบัน อย่างชัดเจนในการบริหาร^{๒๔๑}

๒) นักการเมืองท้องถิ่นอัตราเงินเดือนที่ได้รับมันไม่มากพอที่จะจุนเจือครอบครัว หากไม่มีพื้นฐานความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัวแล้วจะต้องหาเงินหาทองมาใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งเมื่อมาดำรงตำแหน่งเมื่อมีลู่วางที่จะเป็นผลประโยชน์เข้าตัวเองก็จะรีบไขว่คว้าดังนั้นการที่จะทำงานโดยไม่หวังแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ตนรวมทั้งก็คงจะเป็นไปได้ยากด้วยต้องมีค่าใช้จ่ายในการบริหารงานและภาษีสังคม^{๒๔๒}

๓) ควรเพิ่มเติมหลักศีลธรรมในเรื่องของหลักขรามาธรรม ได้แก่ การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมือง คือ สัจจะและความซื่อตรง ธรรมะมีการข่มจิตใจ ควบคุมอารมณ์ ใจเย็นในการแก้ไขปัญหาหลักขันติ อดทน มุ่งมั่น ทำหน้าที่ หลักจาคะ คือ มีการเสียสละ หลักธรรมที่จะเสนอแนะเพิ่มเติม คือ หิริโอตตปละ คือ ความละอายและเกรงกลัวต่อบาป^{๒๔๓}

๔) การยืนยันเจตนาารมณ์ของความเป็นผู้นำที่โปร่งใสตรงไปตรงมาและยึดมั่นกับหลักการซึ่งสอดคล้องกับหลักการพุทธเจ้าเป็นหลักการพุทธศาสนา คือหลักการเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งซึ่งตรงกับหลักของศีล ซึ่งไปเสริมความเป็นผู้นำในท้องถิ่นจะต้องมีคุณสมบัติอันหนึ่งก็คือการยึดมั่นอยู่กับหลักการที่เป็นหลักเกณฑ์เป็นกติกาก็เป็นจริยธรรมทางสังคม^{๒๔๔}

๕) ควรเพิ่มปัจจัยที่เป็นแนวทางเป็นองค์ความรู้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำ ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้นำการเมืองนำไปใช้ปฏิบัติได้ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้นำการเมืองนำไปใช้ปฏิบัติได้ เป็นสิ่งที่นักการเมืองต้องมีในพื้นที่ ควรสรุปเป็นองค์ความรู้ให้เห็นถึงประเด็นต่าง ๆ ในส่วนของการบูรณาการได้นำหลักธรรมมาใช้ประยุกต์ใช้ในด้านอิทธิพลของผู้นำ และคุณลักษณะของผู้นำพฤติกรรมของผู้นำตามสถานการณ์ของผู้นำในยุคปัจจุบัน^{๒๔๕}

^{๒๔๑} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๔๒} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๔๓} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๔๔} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๔๕} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

๖) ควรเพิ่มหลักธรรมกับนักการเมืองส่วนท้องถิ่น ประกอบไปด้วยสองส่วน คือ ก่อนที่จะเป็นผู้บริหารและเป็นผู้บริหารแล้ว นักการเมืองท้องถิ่นถือว่ามีความใกล้ชิดกับประชาชนมากไม่ว่าจะทำอะไรประชาชนก็จะรับรู้ ดังนั้นการเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารต้องมีภาวะผู้นำคนที่มีศีลเสมอกัน ความชอบการแยกแยะการมีศีลเสมอกันจะทำให้สามารถเข้ากับชาวบ้านได้เมื่อเข้าไปทำงานจะสามารถทำงานสนองความต้องการของประชาชนได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชนความเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำจะไปผูกพันกับหลักธรรมที่เรียกว่า ไตรสิกขา ศีลสมาธิ ปัญญา^{๒๔๖}

๗) การเป็นแบบอย่างที่ดีนั้นผู้นำคือผู้ที่ต้องใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของประชาชน ผู้นำควรมีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล เป็นผู้นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงต่อสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่ในที่นี้คือพิชณโลก ซึ่งการเมืองท้องถิ่นเป็นระบบอุปถัมภ์ส่งต่อมาหลากหลายรุ่น^{๒๔๗}

๘) การบริหารความเปลี่ยนแปลงอีกสิ่งที่ไม่ได้ คือ การสื่อสารทางการเมือง ผู้นำต้องมีพลังกายและพลังจิตที่เข้มแข็ง เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ควรมีบทบาทของผู้นำในการนำการเปลี่ยนแปลงทนต่อการกดดัน โดยใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา คือ ไตรสิกขา ผู้นำทางการเมืองต้องสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชนนั้น ต้องมีทักษะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษมีความกระตือรือร้นที่จะกระตุ้นหรือดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย มีบุคลิกน่าเชื่อถือและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นต้องอาศัยพึ่งพากันและกัน^{๒๔๘}

๙) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นแบบอย่างแก่บุคลากรผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนในการประพฤติตนให้เหมาะสมกับบทบาทของตนให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร้องทุกข์นำปัญหาที่ได้รับทราบนำไปปฏิบัติดำเนินการแก้ไข^{๒๔๙}

๑๐) การใช้อำนาจ อิทธิพลอย่างถูกต้องไม่ผิดกฎหมายควรจะเป็นอย่างไรอำนาจเก่าและอำนาจใหม่สามารถเข้ากันได้หรือไม่ ผู้นำท้องถิ่นที่เป็นผู้บริหาร ต้องมีความโปร่งใส ต้องใช้หลักทริโอตัสเปในการนำหรือปฏิบัติหน้าที่^{๒๕๐}

๑๑) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของกฎหมายและนโยบายของหน่วยงานให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในปกครอง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรประพฤติตนให้เหมาะสมกับบทบาท บริหารงานอย่างมีคุณธรรม แก่ประชาชนและบุคลากรภายใต้ปกครองอย่างสม่ำเสมอโดยไม่เลือกปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร้องทุกข์ และนำปัญหาที่ได้รับทราบนำไปปฏิบัติดำเนินการแก้ไขให้มากที่สุด มีการรายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อร้องเรียนของประชาชนที่ได้รับทราบ พนักงานเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรประพฤติตัวอยู่ในระเบียบวินัยใช้ทรัพยากรในสำนักงานอย่างประหยัดเพื่อลดค่าใช้จ่ายจากเงินโครงการและงบประมาณที่ได้ในแต่ละปี^{๒๕๑}

^{๒๔๖} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๔๗} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๔๘} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๔๙} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๕๐} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๕๑} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

๔.๔.๓ ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๑๑ รูปหรือคน โดยภาพรวมได้ให้ความเห็นว่า ผลการวิจัยของผู้วิจัยตอบคำถามการวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง ๓ ข้อ โดยแต่ละรูปหรือคน มีความเห็นเพิ่มเติมด้านหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก หลักอปริยธรรม ๗ ประการ ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ๓) ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ๔) เคารพนับถือผู้ใหญ่ ๕) ไม่ลุแก่อำนาจ ๖) ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน และ ๗) ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ดังต่อไปนี้

๑) หลักอปริหานิยธรรม เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องเพราะเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมแต่ความเจริญเพียงด้านเดียว เช่น การเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมือง การมีความพร้อมเพรียงกัน แต่ไม่ได้นำไปปฏิบัติก็อาจทำให้สมาชิกหรือองค์กรนั้นเกิดความเสื่อมถอยได้ในเวลาอันไม่สามารถควบคุมได้ ต้องแสดงองค์ความรู้ที่ได้อันเกิดจากอปริหานิยธรรมนั้นมีผลอย่างไรบ้าง หรือยึดถือหลักการที่ปฏิบัติกันมาเวลาช้านานย่อเกิดการรับรู้และคุ้นเคยกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ดีของสังคม^{๒๕๒}

๒) การยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตยเกิดความสร้างสรรค์ปรองดองกันอย่างไร เกิดเสรีภาพอย่างไร พฤติกรรมทางการเมืองจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือเปล่านั้นหากยังมีการเคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง^{๒๕๓}

๓) ปัจจัยอะไรบ้างที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม เช่น ความสนใจ ค่านิยมอะไรที่ทำให้ประชาชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การร่วมกันอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีงาม และการดำรงรักษาความผาสุกและพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืน^{๒๕๔}

๔) การปฏิบัติตามหลักอปริหานิยธรรมเป็นหลักธรรมแห่งความไม่เสื่อมแต่จะทำให้องค์กรและบุคคลนั้นมีความสำเร็จและความมั่นคงของหมู่คณะเพราะเขาไปใช้สิทธิเลือกตั้งคนดี ๆ เข้ามาปกครองบ้านเมืองหากมีคนดี ๆ ปกครองจะทำให้เกิดความผาสุกตามหลักอปริหานิยธรรมมากขึ้นเพียงใดเขาต้องปฏิบัติตามนานเท่าไรจึงจะเกิดผล ทั้งนี้ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตามหลักธรรมนี้^{๒๕๕}

๕) การที่ผู้นำรับรู้ปัญหา มีการสนทนากันเป็นประจำเมื่อใกล้วันที่จะประชุมต้องเข้าร่วมการประชุมหรือปราศรัยอย่างสร้างสรรค์ ปล่อยให้ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการพูดจา การสื่อสาร การประสานงานที่ไม่เหมาะสม^{๒๕๖}

^{๒๕๒} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๕๓} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๕๔} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๕๕} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๕๖} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

๖) ปัจจัยทางจิตวิทยาทำให้เกิดความสนใจทางการเมืองเพราะอะไร พฤติกรรมการทางการเมืองอะไรที่ได้จากการสัมภาษณ์ ต้องนำผลนั้นมาแสดงในองค์ความรู้ที่ผู้อ่านเกิดการอยากมีส่วนร่วมในการบริหารองค์กร^{๒๕๗}

๗) หากผู้นำไม่ดูแลอำนาจให้เกียรติประชาชน อุดมการณ์ทางการเมืองที่ได้รับการสั่งสมมาจากข่าวหรือคนใกล้ชิด ที่จะเป็นแรงผลักดันให้สมาชิกเกิดการตื่นตัวในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเมืองท้องถิ่นเป็นระบบอุปถัมภ์^{๒๕๘}

๘) ผู้นำไม่ดูแลอำนาจให้เกียรติร่วมประชุมไม่แสดงอาการบังคับสมาชิกส่วนน้อยยอมรับมติที่ประชุม ร่วมประชุมแสดงกำหนดมติแนวปฏิบัติที่เหมาะสมทางการเมืองร่วมประชุมไม่แสดงอำนาจข่มสมาชิกในที่ประชุม^{๒๕๙}

๙) สักการะ เคารพ นับถือ บูชาเจตียสถานของคนในชุมชนทั้งภายในและภายนอกและไม่ลบหลู่พลีกรรมอันชอบธรรม ซึ่งเคยให้เคยทำแก่เจตียสถานเหล่านั้น หมายถึง ให้การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชนนั้น ๆ โดยทั่วถึงทั้งหมดเพื่อให้เป็นเครื่องเตือนความทรงจำเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมใจของชุมชนรื้อให้ทำดี และไม่บั่นทอนผลประโยชน์ที่เคยอุปถัมภ์บำรุงเจตียหรือปูชนียสถานเหล่านั้นไม่ละเลยพิธีเคารพบูชาอันพึงทำต่ออนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณีที่ดั่งมา^{๒๖๐}

๑๐) ถวายความอาทรรักษา ความคุ้มครองให้ความคุ้มครองอันชอบธรรมแก่ประชาชนไม่ใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรมเพื่อทำลายฝ่ายตรงข้าม^{๒๖๑}

๑๑) หลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชนเต็มใจต้อนรับและหวังให้ท่านอยู่โดยผาสุก รวมถึงตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี เลือกคนดีมีความสามารถมีคุณธรรมเข้ามาเป็นกำลังพัฒนาหมู่คณะของตน ไม่มีการขัดแย้งขัดขาน เลื่อยขาเก้าอี้ เป็นต้น การทะนุบำรุงคุ้มครองบรรพชิต ซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปนั้นสามารถทำได้โดยการทำบุญด้วยปัจจัย ๔ แต่ท่านเป็นประจำ เป็นต้น^{๒๖๒}

กล่าวโดยสรุป จากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ สามารถสรุปได้ว่า ควรเพิ่มปัจจัยที่เป็นเป็นแนวทางเป็นองค์ความรู้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำ ปัจจัยที่ส่งผลให้นักการเมืองนำไปใช้ปฏิบัติได้เป็นสิ่งที่นักการเมืองต้องมีในพื้นที่ ควรสรุปเป็นองค์ความรู้ให้เห็นถึงประเด็นต่าง ๆ ในส่วนของการเสริมสร้างได้น่าหลักธรรมมาใช้ประยุกต์ใช้ในด้านอุปนิสัยของผู้นำและสถานการณ์ของผู้นำ ควรเพิ่มตัวแปรตามในเรื่องของความรับผิดชอบ การอุทิศตน หรือการเป็นแบบอย่างที่ดีนั้น ผู้นำคือผู้ที่ต้องใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของประชาชน ผู้นำควรมีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล เป็นผู้นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงต่อสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่ และควรใส่หลักจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองด้วย ว่ามีอะไรบ้าง เนื่องจากหลักจริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่นมีความสำคัญมาก เป็นต้น

^{๒๕๗} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๕๘} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๕๙} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๖๐} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๖๑} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

^{๒๖๒} การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗

๔.๕ องค์ความรู้

จากการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ไว้ดังนี้

๔.๕ ๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ภาวะผู้นำทางการเมือง	ภาวะผู้นำเชิงพุทธ
<p>บทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>-เข้าใจหลักกฎหมาย การบริหาร วิสัยทัศน์ สร้างสรรค์ สำเนียงรับผิดชอบ เสียสละ มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต</p> <p>การเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น</p> <p>-ใกล้ชิดประชาชน เข้าถึงได้ง่ายรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ใส่ใจปัญหาหรือทุกข์สุข กำกับติดตาม และแก้ไข้ปัญหา</p> <p>แบบอย่างประชาธิปไตย</p> <p>-ยึดหลักการเป็นสำคัญอาศัยความร่วมมือการมีส่วนร่วม เปิดเผยข้อมูลข่าวสารประสานความแตกต่างให้เกิดประโยชน์</p> <p>การเป็นนักบริหารมืออาชีพ</p> <p>-พัฒนาตนเองด้านความรู้ มีทักษะแผนยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ที่ชัดเจนมีเป้าหมายและตัวชี้วัดในการทำงานอย่างชัดเจน</p> <p>บทบาทอื่นตามสถานการณ์</p> <p>-มองเห็นเหตุการณ์ คาดการณ์ตัดสินใจใช้ทักษะในการบริหารได้อย่างเหมาะสม สั้น กระชับง่ายต่อผู้รับสารยกระดับขีดความสามารถขององค์กร</p>	<p>หมั่นประชุมกันเองนิตย</p> <p>-ประชุมเป็นประจำตามที่กำหนดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม</p> <p>พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม</p> <p>-ปฏิบัติถูกต้องเป็นที่ยอมรับจากทุกคนมีจุดร่วมที่เป็นมติสามารถให้งานดำเนินร่วมกันยึดหลักสามัคคีธรรม</p> <p>ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ</p> <p>-ยึดหลักกฎระเบียบแบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณีของหมู่คณะไม่สร้างกติการะเบียบกฎหมายที่ไม่จำเป็นขึ้นมา</p> <p>เคารพนับถือผู้ใหญ่</p> <p>-ยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันเมตตาช่วยเหลือ มีความเชื่อถือ เคารพและความศรัทธา</p> <p>ไม่ลุแก่อำนาจ</p> <p>-ให้เกียรติ คุ้มครอง ไม่ข่มเหง ส่งเสริมสิทธิและพัฒนาศักยภาพหาแนวทางแก้ไขอย่างจริงจัง</p> <p>เคารพนับถือบูชาบำรุงรักษาพุทธสถาน</p> <p>-การรักษาดูแลที่เหมาะสมส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมสร้างศรัทธาและจิตสำนึกในการปฏิบัติ</p> <p>ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน</p> <p>-การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี การรักษาคนดี</p>
<p style="text-align: center;">↓ ↓</p> <p style="text-align: center;">การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี</p>	
<p>หลักนิติธรรม -ปฏิบัติงานโดยยึดหลักความถูกต้องออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับอย่างเป็นธรรมตัดสินหรือแก้ปัญหาโดยยึดหลักความเสมอภาค</p> <p>หลักคุณธรรม -ถูกต้องดีงามเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยสร้างมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม</p> <p>หลักความโปร่งใส -ปรับปรุงระบบการทำงานขององค์กรเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้รายงานผลการปฏิบัติงานให้ประชาชนอย่างสม่ำเสมอส่งเสริมการตรวจสอบการปฏิบัติงาน</p> <p>หลักการมีส่วนร่วม -ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมรับรู้และเสนอแนะความคิดเห็นร่วมจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ในภาคประชาสังคม</p> <p>หลักความรับผิดชอบต่อหน้า -ยึดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ใส่ใจปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงาน</p> <p>หลักความคุ้มค่า -คิดวิเคราะห์ข้อมูลถึงความคุ้มค่าในเชิงงบประมาณ รมรงค์การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดคุ้มค่า</p>	

แผนภาพที่ ๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยโดยการสำรวจ เอกสารที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะ สรุปได้ว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ ๒) ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น ๓) ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ ๔) ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย ๕) ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์ ซึ่งแต่ละด้านมีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

๑. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๑) ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ

-รอบรู้ เข้าใจหลักกฎหมาย และการบริหารวิสัยทัศน์ ริเริ่มสร้างสรรค์ ประสานประโยชน์จิตสำนึก รับผิดชอบ เสียสละมีคุณธรรม ยึดหลักเหตุผล ซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส

๒) ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น

-ใกล้ชิดประชาชน เข้าถึงได้ง่ายรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ใส่ใจปัญหาหรือทุกข์สุขกำกับติดตาม และแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน

๓) ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย

-ยึดหลักการเป็นสำคัญอาศัยความร่วมมือ การมีส่วนร่วมเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและรายงานการดำเนินงานยอมรับประสานความแตกต่างให้เกิดประโยชน์

๔) ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ

-พัฒนาให้ตนเองให้มีความรู้ และทักษะมีแผนยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ ที่ชัดเจนมีเป้าหมาย และตัวชี้วัดในการทำงานอย่างชัดเจนพัฒนาคนให้เหมาะสมกับสถานการณ์

๕) ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์

-มองเห็นเหตุการณ์ คาดการณ์และตัดสินใจใช้ทักษะในการบริหารได้อย่างเหมาะสม สันกระชับง่ายต่อผู้รับสารยกระดับขีดความสามารถขององค์กรมีการเปลี่ยนแปลง

๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิจัยโดยการสำรวจ เอกสารที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะ ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ ๑) หลักนิติธรรม ๒) หลักคุณธรรม ๓) หลักความโปร่งใส ๔) หลักการมีส่วนร่วม ๕) หลักความรับผิดชอบต่อ ๖) หลักความคุ้มค่า ซึ่งแต่ละด้านมีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

๑) หลักนิติธรรม

-ปฏิบัติงานโดยยึดหลักความถูกต้องออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับอย่างเป็นธรรมตัดสินใจหรือแก้ปัญหาโดยยึดหลักความเสมอภาค

๒) หลักคุณธรรม

-ถูกต้องดีงามเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยสร้างมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม

๓) หลักความโปร่งใส

-ปรับปรุงระบบการทำงานขององค์กรเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้รายงานผลการปฏิบัติงานให้ประชาชนอย่างสม่ำเสมอส่งเสริมการตรวจสอบการปฏิบัติงาน

๔) หลักการมีส่วนร่วม

-ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมรับรู้และเสนอแนะความคิดรวมตัวจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ในภาคประชาสังคม

๕) หลักความรับผิดชอบ

-ยึดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ใส่ใจปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

๖) หลักความคุ้มค่า

-คิดวิเคราะห์ข้อมูลถือความคุ้มค่าในเชิงงบประมาณ ทรัพยากรการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่าคำนึงถึงผลการปฏิบัติงานในเชิงคุณภาพเกิดผลประโยชน์สูงสุด

๓. ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิจัยโดยการสำรวจ เอกสารที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ได้แก่ ๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ๓) ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ๔) เคารพนับถือผู้ใหญ่ ๕) ไม่ลู่แก่อำนาจ ๖) ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน ๗) ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ซึ่งแต่ละด้านมีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์

-ประชุมเป็นประจำตามที่กำหนดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมเกิดความร่วมมือและสามัคคี

๒) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม

-ปฏิบัติถูกต้องเป็นที่ยอมรับจากทุกคนมีจุดร่วมที่เป็นมติสามารถให้งานดำเนินร่วมกันยึดหลักสามัคคีธรรม

๓) ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ

-ยึดหลักกฎระเบียบแบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติร่วมกัน ตามหลักการของหม่อมคุณไม่สร้างกติการะเบียบและกฎหมายที่ไม่จำเป็นขึ้นมาใหม่

๔) เคารพนับถือผู้ใหญ่

-ยอมรับเอาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันเมตตาช่วยเหลือการแก้ปัญหาซึ่งกันและกันมีความเชื่อถือ เคารพและความศรัทธา

๕) ไม่ลู่แก่อำนาจ

-ให้เกียรติ คุ้มครอง ไม่ข่มเหง ส่งเสริมสิทธิและพัฒนาศักยภาพหาแนวทางแก้ไขอย่างจริงจัง ปฏิบัติอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

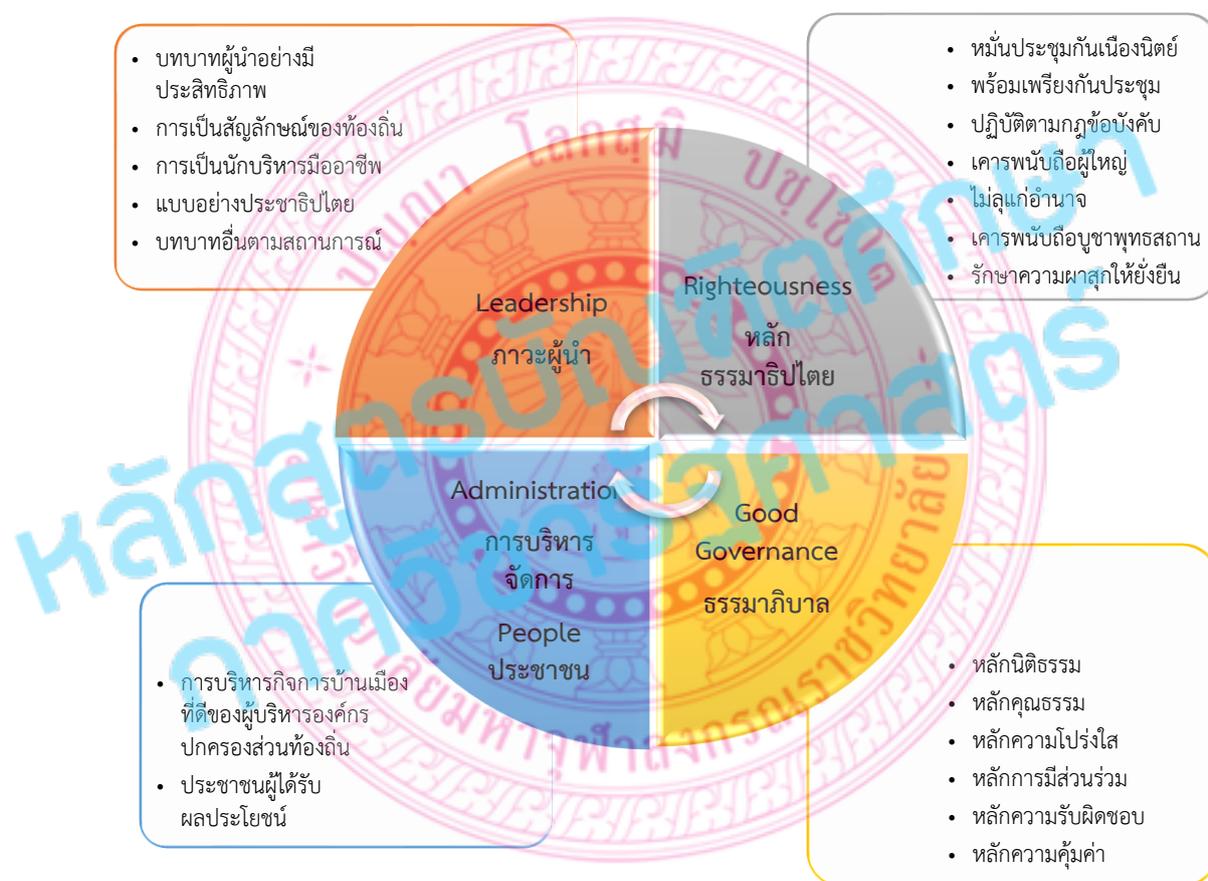
๖) ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน

-มีมาตรการรักษาดูแลที่เหมาะสมส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมสร้างศรัทธา และจิตสำนึกในการปฏิบัติ

๗) ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน
-การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีด้านพุทธธรรมการรับรอง การให้เกียรติ การรักษาคนดี บุคลากรเทศบาลมีการจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น วันธรรมสวนะทำบุญตักบาตรฟังธรรม เป็นต้น

๔.๕.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย โดยใช้ ALRGP MODEL ภายใต้ (ALRGP STRATEGY) ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๕ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย^{๒๖๓}

ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้วิจัย พระครูปลัดสุวัฒนพุทธิกุลณ

องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” โดยใช้ ALRGP MODEL เป็นปัจจัยสำคัญมีคำอธิบายดังนี้

A. Administration คือ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

L. Leadership ภาวะผู้นำ คือ ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก (๑) ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ (๒) ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น (๓) ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ (๔) ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย และ (๕) ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์

R. Righteousness หลักธรรมาธิปไตย คือ ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ (๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ (๒) พร้อมเพรียงกันประชุม (๓) ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ (๔) เคารพนับถือผู้ใหญ่ (๕) ไม่ลุแก่อำนาจ (๖) ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน (๗) ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

G. Good Governance ธรรมาภิบาล คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก (๑) หลักนิติธรรม (๒) หลักคุณธรรม (๓) หลักความโปร่งใส (๔) หลักการมีส่วนร่วม (๕) หลักความรับผิดชอบ และ (๖) หลักความคุ้มค่า

P. People ประชาชน คือ ประชาชนได้รับประโยชน์จากการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ๓) เพื่อนำเสนอภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ประกอบไปด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากกลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนจากชุมชน รวมจำนวน ๒๐ รูปหรือคน การวิจัยเชิงปริมาณ โดยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ซึ่งผู้วิจัย ได้แบ่งการนำเสนอ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” ในการนำเสนอผลการศึกษาและวิเคราะห์ผลการวิจัยแต่ละประเด็น ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการศึกษาออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ ๑) ผลการศึกษาจากข้อมูลเชิงปริมาณจากการตอบแบบสอบถาม และ ๒) ผลการศึกษาจากข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการสนทนากลุ่มเฉพาะของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

๕.๑.๑ ผลการศึกษาจากข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๑. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า บทบาทด้านผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยคุณลักษณะหลายประการ ประกอบด้วย การมีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การใช้จิตวิทยาการโน้มน้าว การรู้จักใช้ประโยชน์จากรู้ความสามารถทั้งของตนเองและบุคลากรการนำเอาทรัพยากรทุกชนิดที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน การแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ชัดในทางปฏิบัติ การมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ในการขับเคลื่อนความคิดใหม่ ๆ ที่ช่วยขยายกรอบความคิดออกไปจากเดิมเพื่อให้เห็นรูปแบบวิธีการทำงานแบบใหม่ ๆ มุมมองและการแก้ปัญหาในรูปแบบใหม่การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ การมีบุคลิกภาพเฉพาะตนที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทั้งภายในและภายนอกองค์กร มีเหตุผลและตระหนักถึงความถูกต้องในการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นผลงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มีความไว้วางใจ สร้างความเป็นกันเองทำให้บรรยากาศในชุมชนแน่นแฟ้นมากขึ้น สามารถใช้ทักษะการพูดให้เกิดประโยชน์ได้ดี สร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามาใช้พลังของแต่ละคนสำหรับสร้างความเจริญให้แก่ชุมชนของตนไปจนถึงการพัฒนาคนในชุมชนให้รู้จักคำนึงในการที่จะพึ่งพาตนเอง เป็นนักประสานความเข้าใจของทุกฝ่ายสามารถบริหารความขัดแย้งระหว่างบุคคลและประสานประโยชน์ให้เกิดกับองค์กรได้และไม่ละทิ้งความเป็นพี่เป็นน้อง รักความยุติธรรม เคารพกฎกติกาเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อีกทั้งต้องรู้จักสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมต้องรู้จักแสดงน้ำใจกับเพื่อนร่วมงานและลูกน้องในโอกาสอันสมควร

๒) ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น พบว่า ภาวะผู้นำที่แสดงถึงการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่นประกอบด้วย การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีที่จะทำให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นที่ไว้วางใจและชื่นชอบของประชาชนได้ต้องเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตนใจกว้าง สื่อสารด้วยถ้อยคำพูดที่สุภาพ ชัดเจน และง่ายต่อการเข้าใจ ไม่นำอารมณ์ส่วนตัวมาใช้รับฟังความคิดเห็นเหตุของทุกคนอย่างเท่าเทียม อีกทั้งช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนรู้จักเสียสละอุทิศตัวให้กับช่วยเหลือประชาชนเสียสละเวลาในการสอดส่องดูแลแก้ปัญหาให้กับประชาชน รู้งาน รู้หน้าที่ รู้ผิดชอบชั่วดี ไม่เลือกปฏิบัติตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรมส่งเสริมประชาชนให้ทำคุณงามความดีช่วยเหลือซึ่งกันและกันสร้างสังคมที่มีแต่ความสมัครสมานสามัคคีเพื่อให้สังคมหน้าอยู่ มีความเชื่อมั่น ยอมรับและ

เรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ จากผู้น้อยหรือผู้ได้บังคับบัญชาเพราะ ลงมือปฏิบัติจริงลงมือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ประชาชนเดือดร้อนอย่างชาญฉลาดมีความสุข คิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาได้ตรงจุดสามารถพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นเมืองน่าอยู่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีไหวพริบในการแก้ไขปัญหมาให้ประชาชนมองเรื่องยากเป็นเรื่องง่ายโดยการลงมือแก้ไขทันทีเมื่อประชาชนแจ้งปัญหาหรือขอความช่วยเหลือให้การช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อน ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นได้รับบริการที่ดีส่งผลให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องแสดงจุดยืนในการเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดรับรู้เรื่องความเป็นอยู่รวมถึงช่วยเหลือประชาชนในยามที่เกิดสภาวะฉุกเฉิน เช่น การเกิดอุทกภัย แผ่นดินไหว ภัยธรรมชาติ หรือ เหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการด้าน สุขภาพที่ต้องทำได้อย่างรวดเร็วและทันท่วงที การส่งถุงยังชีพหรือของบริจาคต่าง ๆ ไปให้กับผู้ประสบภัย อีกทั้งยังต้องตรงกับความต้องการของผู้ประสบภัยอีกด้วย

๓) **ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ** พบว่า การบริหารกำหนดวิสัยทัศน์การบริหารงานเป็นธรรมสามารถสร้างทีมงานบริหาร เครือข่ายในภาคสังคมภาคราชการเทคโนโลยีและสารสนเทศ มีคุณธรรม จริยธรรมทำงานเพื่อประชาชนและประพฤติดนเป็นอบบอบอย่างที่ดี การรับฟังและยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เข้ามาและสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ ตลอดจนการนำวิทยาการใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการประกอบอาชีพของประชาชนสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน ใช้เทคโนโลยีช่วยในการทำงานเพื่อให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้สามารถพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นเมืองน่าอยู่ การพัฒนาท้องถิ่นต้องพัฒนาคนไปด้วยสร้างความรู้รักสามัคคีตระหนักในการทำความดีให้ประชาชนจะได้รับรู้ถึงการได้เรียนรู้เพื่อให้ประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา การบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้ประชาชนยังทำได้ไม่ดีพอเกิดจากหลายปัจจัยเกิดจากการเปลี่ยนผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือแวนโยบายที่เสนอไม่ครอบคลุมทั่วถึงหากสามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพคิดและแก้ไขปัญหได้อย่างทันท่วงที ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลสามารถเตรียมรับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ มีความขยันอดทนทุ่มเทเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมกล้าแสดงออกมีวาทีศิลป์ อหยาศัยดี ไม่ถือตัวมีความยุติธรรมเป็นที่รักของประชาชน หมั่นฝึกฝนและพัฒนาศักยภาพของตัวเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพกว่าเดิมบุคลากรทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นองค์กรก็อยู่ในทิศทางความเจริญก้าวหน้า ชี้นำให้คำปรึกษาหารือในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรมในสังคมแห่ง ความรู้มีความต้องการบุคคลที่มีความรู้ความสามารถชี้นำหรือให้คำปรึกษาในฐานะเป็นผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้นำทางปัญญายอมเป็นผู้รอบรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ชัดเจน สร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องการจูงใจไม่ใช่เพียงแต่การพูดเพื่อให้ผู้อื่นเชื่อปฏิบัติตามเท่านั้นแต่ผู้นำยังต้องแสดงพฤติกรรมที่ทำให้เป็นตัวอย่างที่น่าเคารพศรัทธาทำให้ผู้อื่นรับรู้และปฏิบัติตาม เป็นผู้พัฒนาให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่พึงประสงค์ขององค์การหรือสังคม ผู้นำจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์มองไกลในอนาคตและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ไม่เห็นแก่ตัวและพวกพ้องตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมสร้างความสามัคคีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นและมีความคิดเชิงบวกมองโลกในทางดีทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

๔) **ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย** พบว่า ผู้บริหารต้องสามารถขับเคลื่อนนโยบายด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน มีจิตสำนึกที่ดี มีจริยธรรมการใช้อำนาจหน้าที่ถูกต้อง แยกแยะเรื่องส่วนตัวกับเรื่องงาน การอยู่ร่วมกันในสังคม ผู้บริหารพึงปฏิบัติตนอย่างตรงไปตรงมาทั้ง

ทางกาย วาจา และใจ ไม่แสดงความคดโกงไม่หลอกลวง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีความจริงใจต่อทุกคน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสร้างชุมชนให้เกิดความน่าอยู่ผู้นำปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่างของคนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาชุมชน ด้วยความเสียสละและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเสนอข้อยุติที่ท้องถิ่นได้เพื่อให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า การทำงานของผู้นำการมีส่วนร่วมทางความคิดเห็นของประชาชนก็คือการคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพทางประชาธิปไตย ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการร่างกฎหมายการเลือกตั้งนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิทธิตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการมีอิสระทางความคิด ยึดถือรัฐธรรมนูญเป็นหลักก้า มีมโนสัจจิตในการแสดงความคิดเห็นประโยชน์จากการแสดงความคิดเห็นที่ส่งผลต่อตนเองสังคม โดยไม่ใช้อิสระทางความคิดไปในทางที่ก่อให้เกิดความแตกแยกหรือขัดแย้งในสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญและจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย องค์การมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง การเปิดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การให้สิทธิประชาชนสามารถเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นได้การให้สิทธิประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนรวมทั้งการลงประชามติ

๕) ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์

พบว่า บทบาทในการแก้ปัญหาาร่วมกันมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะการทำงานทุกอย่างย่อมมีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นเสมอการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดคือการให้สมาชิกในหน่วยงานองค์กรร่วมกันแก้ไขปัญหา เป็นผู้เสียสละปฏิบัติตนโดยอุทิศกำลังกายกำลังทรัพย์กำลังปัญญาเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนสังคมด้วยความตั้งใจจริงมีเจตนาที่บริสุทธิ์ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจิตอาสาเพื่อเป็นตัวแทนของพี่น้องประชาชนแก้ไขปัญหาและเป็นตัวเชื่อมโยงคนในชุมชนกับองค์กรมีความรู้ด้านกฎหมายกฎระเบียบต่าง ๆ อำนวยหน้าที่ของตนต่อการปฏิบัติงานด้วยการตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ผู้นำมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่พูดจริงทำจริงเห็นประโยชน์ส่วนรวมอันจะก่อให้เกิดกับประชาชนและเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชนในท้องถิ่นมีความยุติธรรมยึดมั่นในกฎระเบียบวินัยข้อบังคับ อย่างเคร่งครัดไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ดำเนินงานตามที่ประชาชนได้ขอความช่วยเหลืออย่างมีระเบียบแบบแผนให้ทำงานสำเร็จมีความเคร่งครัดต่อกฎหมาย กฎระเบียบ สร้างความไว้วางใจให้กับประชาชนตามที่ได้สัญญาไว้ตั้งตนอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต มีความโปร่งใสในการอนุมัติโครงการต่าง ๆ ทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนทำงานเสียสละให้แก่ประชาชนหากมีการกระทำผิดก็สามารถเพิกถอนการอนุญาตแก่ผู้ละเมิดอย่างถูกต้องตามกฎหมายการคัดเลือกสรรหาบุคลากรการจัดอัตรากำลังบุคลากรในการเข้าไปปฏิบัติหน้าที่การทำงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้นำจะต้องคัดเลือกบุคลากรให้เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริตโปร่งใสไม่ควรมีการวางเส้นสายหรือความลำเอียงเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงสามารถเปลี่ยนแปลงโครงการให้เหมาะสมกับความต้องการของส่วนรวม

๒. ผลการแจกแบบสอบถามจากประชาชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๑) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ชาย จำนวน ๒๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๗๕ อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ อายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๗๕ การศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗๕ อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ นักศึกษา จำนวน ๑๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๗๕ เงินเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕๐

๒) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๓$, S.D.=๐.๗๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}=๓.๙๘$, S.D.=๐.๗๖) รองลงมาคือ ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น ($\bar{X}=๓.๙๓$, S.D.=๐.๗๘) ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย ($\bar{X}=๓.๙๓$, S.D.=๐.๗๘) ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ ($\bar{X}=๓.๙๑$, S.D.=๐.๘๑) ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์ ($\bar{X}=๓.๘๙$, S.D.=๐.๘๒) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับ

พิจารณาในรายด้าน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๘$ S.D.=๐.๗๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเป็นที่ยอมรับของประชาชน ($\bar{X}=๔.๐๑$ S.D.=๐.๘๑) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความสัมพันธ์ที่ดีทั้งภายในและภายนอกองค์กร ($\bar{X}=๔.๐๐$ S.D.=๐.๘๕) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ($\bar{X}=๓.๙๖$ S.D.=๐.๘๙) ตามลำดับ

๒) ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น พบว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๓$ S.D.=๐.๗๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารให้การช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนเสมอเป็นอย่างดี ($\bar{X}=๓.๙๙$ S.D.=๐.๘๕) รองลงมาคือ ผู้บริหารสามารถพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นเมืองน่าอยู่ ($\bar{X}=๓.๙๖$ S.D.=๐.๘๖) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารสามารถพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ($\bar{X}=๓.๘๘$ S.D.=๐.๘๘) ตามลำดับ

๓) ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ พบว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๑$ S.D.=๐.๘๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหาร

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง ($\bar{X}=๓.๙๖$ S.D.=๐.๘๖) รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นตัวแทนที่ดีของประชาชน ($\bar{X}=๓.๙๖$ S.D.=๐.๘๔) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารไม่เห็นแก่ตัวและพวกพ้อง ($\bar{X}=๓.๗๘$ S.D.=๑.๐๖) ตามลำดับ

๔) **ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย** พบว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๓$ S.D.=๐.๗๘) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของ อปท. ($\bar{X}=๓.๙๖$ S.D.=๐.๘๖) รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X}=๓.๙๖$ S.D.=๐.๘๕) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเสนอข้อยุติท้องถิ่นได้ ($\bar{X}=๓.๙๐$ S.D.=๐.๘๘) ตามลำดับ

๕) **ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์** พบว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๘๙$ S.D.=๐.๘๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสามารถเปลี่ยนแปลงโครงการให้เหมาะสมกับความต้องการของส่วนรวม ($\bar{X}=๓.๙๒$ S.D.=๐.๙๑) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความโปร่งใสในการอนุมัติโครงการต่าง ๆ ($\bar{X}=๓.๙๑$ S.D.=๐.๙๕) และต่ำที่สุด ผู้บริหารสามารถเพิกถอนการอนุญาตแก่ผู้ละเมิดอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ($\bar{X}=๓.๘๕$ S.D.=๐.๙๒) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการสนทนากลุ่มเฉพาะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๑๑ รูปหรือคน โดยภาพรวมได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาวะผู้นำเชิงพุทธที่เป็นนำตัวแบบหรือต้นการมีจิตสำนึก ผู้นำต้องมีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การใช้จิตวิทยาในการโน้มน้าวชักจูงให้ผู้อื่นเห็นด้วยคล้อยตามต้องมีการพัฒนาแนวคิดที่ปรากฏการณ์จริงในจังหวัดพิษณุโลกต้องระบุให้ชัดเจนรูปธรรม รู้จักใช้ประโยชน์จากความรู้ความสามารถทั้งของตนเองและบุคลากร สามารถนำมาใช้กลั่นกรองนักการเมืองที่มีประสิทธิภาพเข้ามาบริหารประเทศชาติได้อย่างถูกต้องช่วยให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจในการบริหารงานสร้างความสามัคคีมีส่วนร่วมในเกิดขึ้นในสังคมได้ สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายการแก้ปัญหาต่าง ๆ สามารถสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ชัดในทางปฏิบัติ ไม่เห็นแก่ตัวและพวกพ้อง ใช้ความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจระหว่างบุคคล ภาวะผู้นำการยอมรับในอำนาจของกันและกัน ซึ่งบุคคลหนึ่งสามารถใช้อำนาจบังคับอีกบุคคลหนึ่งให้ลดการต่อต้านเท่าที่จะลดลงได้มากที่สุด สามารถดึงศักยภาพมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำรู้หลักเกณฑ์และหลักการในการสื่อสารกับประชาชนให้บรรลุวัตถุประสงค์ ชับเคลื่อนนโยบายด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ปฏิบัติงานโดยการนำหลักคุณธรรมมาให้ความรู้กับประชาชนเพื่อเป็นพื้นฐานการปกครองแบบนิติรัฐ เป็นนักสื่อสารที่ดีด้วย สื่อสารอย่างตรงไปตรงมา สร้างความสัมพันธ์ที่ดีทั้งภายในและภายนอกองค์กรเป็นที่ยอมรับของประชาชน ยึดถือความถูกต้องเป็นธรรมพิจารณาคุณความดีให้แก่บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นข้าราชการประจำ จัดสรรงบประมาณด้วยความเป็นธรรมเพื่อประโยชน์สูงสุดอันจะเกิดขึ้นกับประชาชน เป็นผู้นำวิจาร์ณเชิงสร้างสรรค์

การชี้แจงเป้าหมายและสิ่งที่ควรทำอย่างชัดเจน และควรสื่อสารอย่างพอเหมาะพอดี กำหนดแผนงานเพื่อลำดับความสำคัญอย่างเหมาะสมมีความรับผิดชอบต่องานที่ทำมุ่งเน้นผลงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม สร้างความเป็นกันเอง รู้จักใช้ทักษะการพูดให้เกิดประโยชน์ได้ สามารถบริหารความขัดแย้งระหว่างบุคคลและประสานประโยชน์ให้ เกิดกับองค์กรได้ สามารถละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติงานอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้องในการทำงาน รอบรู้และมีข้อมูลที่รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ที่ทันสมัย รู้จักประนีประนอมและยืดหยุ่นจะช่วยลดความขัดแย้งและขจัด ปัญหาอุปสรรคในการทำงานให้คำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนก่อนการเลือกตั้ง การลงพื้นที่บริการประชาชนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

๕.๑.๒ สรุปผลการศึกษาจากข้อมูลเชิงคุณภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๑. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

๑) **หลักนิเทศธรรม** พบว่า ผู้บริหารควรมีแนวทางคือต้องสนับสนุนบุคลากรที่ทำงานดีมีผลงานดีและลงโทษบุคลากรที่ปฏิบัติไม่เป็นไปในทางชอบธรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการแต่งตั้งตัวแทนประชาชนให้เข้าไปรับทราบเสนอแนะร่วมอนุมัติการจัดซื้อจัดจ้างตามโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกโครงการ นอกจากนี้ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลการจัดซื้อจัดจ้างให้ประชาชนได้รับทราบทุกครั้งอย่างเปิดเผยและสม่ำเสมอทุกโครงการ ชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับข้อบัญญัติระเบียบราชการเกี่ยวกับหน่วยงานให้ประชาชนได้ทราบอย่างชัดเจนเพื่อประชาชนจะได้รับรู้ขั้นตอนการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้ปฏิบัติมาแต่ละปีงบประมาณอย่างเปิดเผยสม่ำเสมอเพื่อคลายข้อสงสัยจากการปฏิบัติงานแก่ประชาชนทราบทั่วกัน โดยใช้งบประมาณในการดำเนินงานให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นให้มากที่สุด บุคลากรขององค์กรควรปฏิบัติตนปฏิบัติงานให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่ด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ถ้าวัดตัดสินใจเพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรบริหารงานด้วยความมีคุณธรรมแก่ประชาชนและบุคลากร ภายใต้ปกครองของตนอย่างสม่ำเสมอไม่เลือกปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร้องทุกข์นำปัญหาที่ได้รับทราบนำไปปฏิบัติดำเนินการแก้ไขให้มากที่สุด ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างแก่บุคลากรผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนในการประพฤติตนให้เหมาะสมกับบทบาทของตนให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

๒) **หลักคุณธรรม** พบว่า หลักคุณธรรมที่สำคัญในการบริหารองค์กรคือการปฏิบัติงานด้วยความจริงใจในการให้บริการและนำความรู้ความสามารถของตนเองมาปรับใช้ในการให้บริการประชาชนที่มาเข้ารับบริการโดยไม่เลือกปฏิบัตินั้นมาควบคู่กับการทำงานตนเองในการสื่อสารออกให้ประชาชนได้รู้ได้เห็นตามความเป็นจริงทุกประการ นอกจากนี้ผู้บริหารควรตระหนักถึงการให้ความเคารพคนชราและเคารพในสิทธิส่วนบุคคล ปฏิบัติตนต่อผู้มารับบริการไม่ว่าจะเป็นใครควรให้การบริการที่เท่าเทียมกัน เคารพนับถือความเชื่อของผู้ใช้บริการที่มีความหลากหลาย เช่น ภาษา

วัฒนธรรม และศาสนา ในการปฏิบัติงานโครงการ วางนโยบาย หลักเพื่อให้การบริการประชาชน สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม ไม่สร้างภาระจนเกินความจำเป็น บุคลากรต้องทำความเข้าใจกับ ตำแหน่งและหน้าที่รับผิดชอบของตนเองจะทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความสมานฉันท์ รู้จักการ เสียสละมีน้ำใจการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย ส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชน บุคลากรทุกคนพร้อมเพรียงในที่ทำงานผู้นำจัดระบบกำหนด เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานให้ชัดเจน แบ่งงานตามความสามารถ ความถูกต้อง ประเมินผล งานหลังจบการทำงานทุกครั้ง ความพยายามในการทำงานหรือหน้าที่ของตนเองอย่างแข็งขัน ด้วย ความมุ่งมั่นเอาใจใส่อย่างจริงจังพยายามทำเรื่องไปจนกว่างานจะสำเร็จ ผู้นำ มีวินัย ปฏิบัติตามคำสั่ง อันชอบธรรมถูกต้องตามกฎหมายโดยเคร่งครัดและปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเป็นธรรม การ ยืนหยัดในความถูกต้อง การแสดงออกหรือการสนับสนุนความคิด การกระทำที่ ถูกต้องตามกฎหมาย และ ต่อต้านการทุจริตด้วยความกล้าหาญ

๓) **หลักความโปร่งใส** พบว่า องค์กรควรมีกระบวนการทำงานที่เปิดเผยตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้และสามารถชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย บุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของ องค์กรได้อย่างทั่วถึง และข้อมูลมีความถูกต้อง โดยให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องได้ มีการ เปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารขององค์กร องค์กรมีระบบการร้องเรียน/ร้องทุกข์ที่มีประสิทธิภาพสูง องค์กรบริหารงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ มีการ สรุปลงและเปิดเผยต่อสาธารณชน ภายหลังเข้ารับตำแหน่ง กำหนดวิสัยทัศน์การบริหารงานเป็นธรรม สร้างทีมงานบริหารเครือข่ายในภาคสังคม ภาคราชการเทคโนโลยีและสารสนเทศ มีคุณธรรม จริยธรรม ทำงานเพื่อประชาชนและประพฤตินเป็นแบบอย่างที่ดี ประชาชนสามารถรู้ทุกขั้นตอนการ ดำเนินกิจกรรมรวมถึงกระบวนการหรือกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้มีความจริงใจในการ ปฏิบัติหน้าที่ เห็นประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ของตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่โกหก หลอกลวงประชาชน ให้สัญญากับประชาชนไว้อย่างไร ต้องกระทำได้อย่างที่สัญญาไว้กับประชาชน มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่สำคัญที่ประชาชนควรรู้ เช่น ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และการจัดซื้อ-จัดจ้างเพื่อแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส

๔) **หลักการมีส่วนร่วม** พบว่า ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้ง ให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การ ได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ มีการจัดการ หรือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความ คิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น การมีส่วนร่วม ของประชาชน ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทในการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของ คณะกรรมการที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่ซึ่งขาดความรู้และประสบการณ์ เทคนิควิธีการถ่ายทอด เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ผู้นำควรพัฒนาการให้ทานมีพัฒนาเป็น ลักษณะเด่นผู้นำทางการเมืองเสียสละให้โอกาสสมาชิกร่วมอุดมการณ์ทางการเมือง โดยเปิดโอกาสให้ สมาชิกที่เป็นกลุ่มร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทางการเมืองโดยเฉพาะช่วงที่ผู้นำมีอำนาจทางการเมืองหรือได้รับโอกาสเป็นผู้บริหารในฐานะเป็น

นักการเมืองควรเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วมมีส่วนร่วมในการวางนโยบาย หรือ แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อลดและแก้ไขปัญหา

๕) **หลักความรับผิดชอบ** พบว่า ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ โดยไม่ละทิ้งงาน โดยการจัดประชุมเฉพาะภายในส่วนราชการของเทศบาลเดือนละหนึ่งครั้งเพื่อ ร่วมกันพิจารณาภาพรวมทั่วไป และปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การบริหารงานเป็นไปตาม กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด การบริหารนั้นจะมีการประชุมฝ่ายบริหารกับหัวหน้า ส่วนราชการเป็นประจำทุกเดือน มีการติดตามและประเมินผลหลังการจัดกิจกรรม ผู้บริหารมีการ ยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจและการกระทำการบริหารงานส่วนใหญ่จะใช้หลักความรวดเร็วใน การแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน โดยเฉพาะปัญหาความเดือดร้อนเร่งด่วนเทศบาลจะรีบเข้าไป ดำเนินการอย่างทันที ผู้บริหารมีการดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องจากผลการตรวจสอบอย่าง จริงจัง มีการกำหนดระยะเวลา เนื่องจากมีการกำหนดระบุเป็นตัวชี้วัด KPI ในผลการปฏิบัติงาน งานผู้ ให้บริการต้องเต็มใจให้บริการแก่ประชาชน โดยประเด็นการให้บริการแก่ประชาชนนี้เป็นจุดที่ผู้บริหาร ท้องถิ่นให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้ให้บริการจะเป็นผู้สื่อสารโดยตรงกับประชาชน หาก ให้บริการแบบไม่เต็มใจ มีการพูดจาไม่ดี หรือไม่ใส่ใจผู้รับบริการ ทำงานแบบไม่เต็มที่ประชาชน ผู้รับบริการอาจไม่พอใจจะแจ้งหรือร้องเรียนให้ ผู้บริหารได้รับทราบ ผู้บริหารท้องถิ่นส่วนใหญ่มองว่า ยังต้องมีการปรับปรุงให้ดีขึ้นมากกว่าเดิม โดยมีข้อจำกัดส่วนใหญ่คือยังประสบปัญหาการขาดแคลน งบประมาณและบุคลากร ซึ่งทำให้ในการให้บริการสาธารณะบางอย่างยังไม่มีความพร้อมและยังไม่ ครบคลุมทุกพื้นที่ของท้องถิ่น

๖) **หลักความคุ้มค่า** พบว่า ผู้บริหารควรมีมาตรการในการใช้ทรัพยากรภายในองค์กร อย่างคุ้มค่าโดยการใช้ซ้ำสิ่งของที่สามารณากลับมาใช้ซ้ำได้ การประหยัดไฟโดยการเปิด เครื่องปรับอากาศตอนเก้าโมง และปิดในช่วงพักกลางวันที่ไม่มีคนอยู่ในสำนักงาน และปิดก่อนเวลา เลิกงาน ผู้บริหารท้องถิ่นส่วนใหญ่มองว่าบุคลากรในเทศบาลมีการทุ่มเททำงานอย่างเต็มที่คุ้มค่ากับ ผลสัมฤทธิ์ของงานที่ การสนับสนุนให้พนักงานทำหน้าที่แทนกันได้ช่วยงานกันได้หากคนไม่พอ พนักงานหนึ่งคนต้องปฏิบัติงานให้ได้ในหลาย ๆ หน้าที่ ให้รู้งานอย่างละเอียด โดยวิธีการจูงใจให้ พนักงานมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารท้องถิ่นทุกท่านมองว่ามีความคุ้มค่าในการใช้ งบประมาณ เนื่องจากการใช้ งบประมาณในการดำเนินงานของเทศบาลนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของ ประชาชน เพราะเป็นการจัดสรรงบประมาณตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ ให้มีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า

๒. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๐$, S.D.= ๐.๗๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X}=๓.๙๕$, S.D.=๐.๗๖) รองลงมาคือ ด้านความโปร่งใส ($\bar{X}=๓.๙๔$, S.D.=๐.๘๐) ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X}=๓.๘๘$

S.D.=๐.๘๒) ด้านหลักความรับผิดชอบ(\bar{X} =๓.๘๘, S.D.=๐.๘๐) ด้านคุณธรรม (\bar{X} =๓.๘๗, S.D.=๐.๘๕) ด้านหลักการมีส่วนร่วม (\bar{X} =๓.๘๕, S.D.=๐.๘๖)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบผลการศึกษาดังนี้

๑) **ด้านหลักนิติธรรม** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =๓.๙๕, S.D.=๐.๗๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ละเมิดต่อกฎหมาย (\bar{X} =๓.๙๙, S.D.=๐.๘๖) รองลงมาคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการเผยแพร่ความรู้เรื่องกฎระเบียบของหน่วยงานแก่ผู้รับบริการและประชาชนทั่วไป (\bar{X} =๓.๙๖, S.D.=๐.๘๔) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกับข้อบัญญัติ (\bar{X} =๓.๙๒, S.D.=๐.๗๙) ตามลำดับ

๒) **ด้านคุณธรรม** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =๓.๘๗, S.D.=๐.๘๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อกำหนดจรรยาบรรณของหน่วยงานและพนักงาน (\bar{X} =๓.๙๑, S.D.=๐.๘๒) รองลงมาคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรณรงค์ให้มีการใช้หลักคุณธรรมอย่างกว้างขวาง (\bar{X} =๓.๙๐, S.D.=๐.๘๑) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เคยถูกร้องเรียน (\bar{X} =๓.๘๑, S.D.=๐.๙๙) ตามลำดับ

๓) **ด้านความโปร่งใส** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =๓.๙๔, S.D.=๐.๗๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใสในการประชาคมจัดทำแผนพัฒนา (\bar{X} =๔.๐๑, S.D.=๐.๘๖) รองลงมาคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำประกาศและคู่มือการขอรับบริการแก่ประชาชนโดยระบุขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการที่ชัดเจน (\bar{X} =๓.๙๖, S.D.=๐.๙๑) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมการประชุมสภาของท้องถิ่น (\bar{X} =๓.๘๕, S.D.=๐.๙๔) ตามลำดับ

๔) **ด้านหลักการมีส่วนร่วม** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =๓.๘๕, S.D.=๐.๘๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (\bar{X} =๓.๙๑, S.D.=๐.๘๗) รองลงมาคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง (\bar{X} =๓.๙๐, S.D.=๐.๙๔) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในตรวจในการบริหารงานของผู้บริหาร (\bar{X} =๓.๗๗, S.D.=๑.๐๑) ตามลำดับ

๕) **ด้านหลักการรับผิดชอบ** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =๓.๘๘, S.D.=๐.๘๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเมื่อเกิดภัยพิบัติ (\bar{X} =๓.๙๘, S.D.=๐.๘๗) รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีมีความรับผิดชอบสมกับการเป็นผู้นำท้องถิ่น (\bar{X} =๓.๙๔, S.D.=๐.๙๐) และต่ำที่สุดคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลเสียหายอันเกิดจากข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานของหน่วยงานน้อย (\bar{X} =๓.๗๖, S.D.=๐.๙๖) ตามลำดับ

๖) **ด้านหลักความคุ้มค่า** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๘๘$, $S.D.=๐.๘๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการวางแผนกำหนดจำนวนทรัพยากรที่ใช้ในการให้บริการทำงานของหน่วยงานได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=๓.๙๐$, $S.D.=๐.๘๕$) รองลงมาคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการวางแผนกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการทำงานที่ดีเพื่อลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=๓.๘๙$, $S.D.=๐.๘๗$) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนโยบายสร้างจิตสำนึกเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในการประหยัดการใช้ทรัพยากร ($\bar{X}=๓.๘๗$, $S.D.=๐.๘๗$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการสนทนากลุ่มเฉพาะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๑๑ รูปหรือคน โดยภาพรวมได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก สามารถสรุปได้ดังนี้

ผู้นำทางการเมืองที่ดีควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับองค์กรได้อย่างเหมาะสม สามารถกำหนดนโยบายที่ทันต่อเหตุการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันอย่างชัดเจนในการบริหาร ควรเพิ่มเติมหลักศีลธรรมในเรื่องของหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมือง คือ สัจจะและมีความซื่อตรง ธรรมะมีการข่มจิตใจ ควบคุมอารมณ์ ใจเย็นในการแก้ไขปัญหาหลักขั้นดี อดทน มุ่งมั่น ทำหน้าที่ หลักจาละ คือ มีการเสียสละ หลักธรรมที่จะเสนอแนะเพิ่มเติม คือ หิริโอตฺตปปะ คือ ความละอายและเกรงกลัวต่อบาป การยืนยันเจตนาารมณ์ของความเป็นผู้นำที่โปร่งใสตรงไปตรงมาและยึดยืนกับหลักการซึ่งสอดคล้องกับหลักการพุทธเจ้าเป็นหลักการพุทธศาสนา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นแบบอย่างแก่บุคลากรผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนในการประพฤติตนให้เหมาะสมกับบทบาทของตนให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร้องทุกข์นำปัญหาที่ได้รับทราบนำไปปฏิบัติ ดำเนินการแก้ไข การใช้อำนาจ อิทธิพลอย่างถูกต้องไม่ผิดกฎหมายควรจะเป็นอย่างไรอำนาจเก่าและอำนาจใหม่สามารถเข้ากันได้หรือไม่ ผู้นำท้องถิ่นที่เป็นผู้บริหาร ต้องมีความโปร่งใส ต้องใช้หลักหิริโอตฺตปปะในการนำหรือปฏิบัติหน้าที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของกฎหมายและนโยบายของหน่วยงานให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในปกครอง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรประพฤติตนให้เหมาะสมกับบทบาท บริหารงานอย่างมีคุณธรรมแก่ประชาชน และบุคลากรภายใต้ปกครองอย่างสม่ำเสมอโดยไม่เลือกปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร้องทุกข์ และนำปัญหาที่ได้รับทราบนำไปปฏิบัติดำเนินการแก้ไขให้มากที่สุด มีการรายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อร้องเรียนของประชาชนที่ได้รับทราบ พนักงานเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรประพฤติตัวอยู่ในระเบียบวินัยใช้ทรัพยากรในสำนักงานอย่างประหยัดเพื่อลดค่าใช้จ่ายจากเงินโครงการและงบประมาณที่ได้ในแต่ละปี

๕.๑.๓ สรุปผลการศึกษาจากข้อมูลเชิงคุณภาพภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๑. วิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

๑) **หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์** พบว่า การทำงานร่วมกันของคนในองค์กรจะต้องมีการพบปะประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การร่วมประชุมทำให้สังคมเกิดความเข้าใจกัน ทุกปัญหาก็สามารถแก้ไขได้ เพื่อหาข้อยุติร่วมกันจะได้มติที่ทุกคนพอใจ การประชุมกันเนืองนิตย์นั้นก็คือมีความสอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมของหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดี การประชุมร่วมมีวางแผนงานประจำอย่างต่อเนื่อง โดยพร้อมเพรียงกัน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ยึดระเบียบกฎหมายเป็นสำคัญและมุ่งสร้างผลงานในการประกวดประเมินต่าง ๆ เพื่อเป็นการยกระดับพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรให้เป็นที่ยอมรับ ผู้บริหารต้องหมั่นประชุมกับชุมชน โรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจในการทำงานและการอยู่ร่วมกันมีการพบประชาชนหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การออกกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ สำหรับการเข้าร่วมประชุม ขณะประชุม การลงชื่อของผู้เข้าร่วมประชุม การลงมติเห็นชอบร่วมกันซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมภายในองค์กร ทำให้เกิดความสามัคคีภายในองค์กร จัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการประชุม พร้อมทั้งฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้สามารถใช้เครื่องมือเครื่องใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเน้นกระบวนการทำงานเชิงรุก การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และประสานให้เกิดการมีส่วนร่วมในความร่วมมือช่วยกันขับเคลื่อนให้บรรลุผลอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุดการพัฒนาต่าง ๆ จะเกิดขึ้นกับประชาชนมากขึ้น ผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่ดี ต้องมีจิตอาสาร่วมกิจกรรมทางสังคมร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

๒) **พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม** พบว่า การพร้อมเพรียงกันทำกิจกรรมใดแล้วสามัคคีและมีความรับผิดชอบในการทำนั้น ๆ เป็นการรักษากฎระเบียบปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันของผู้หน้าที่จะแสดงให้ผู้ตามปฏิบัติตามและเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธา การพร้อมกันเพื่อร่วมกันทำหน้าที่ ทำให้ประชาชนเห็นพลังของตัวแทน ที่ทำหน้าที่แทนตนว่าเลือกคนไม่ผิด มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เมื่อมีการเลือกตั้งประชาชนก็จะเป็นผู้พิจารณานักการเมืองที่ทำหน้าที่ด้วยความมีระเบียบวินัย ควรเข้าประชุมและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน หากผู้ใดผู้หนึ่งเลิกประชุมไปก่อนอาจจะทำให้องค์ประชุมไม่ครบ เป็นปัญหาต่อเนื่องในกรณีที่ต้องมีการลงมติอีกด้วย การประชุมในบางพื้นที่ผู้ที่ไม่เคยขาดหรือลาการประชุมไม่ได้รับการยกย่อง ควรยกย่องผู้ที่ไม่เคยขาดหรือลาการประชุม การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการประชุม ตามคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า คำสอนของพระพุทธเจ้ายังคงทันสมัยและเป็นปัจจุบันเสมอ การพร้อมเพรียงกันประชุมนั้นจะมีความสอดคล้องกับหลักการบริหารขององค์การบริหาร คือหลักธรรมาภิบาล ในข้อหลักการมีส่วนร่วม และหลักนิติธรรม

๓) **ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ** พบว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ควรยึดถือข้อบัญญัติและระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขององค์กรตามกฎหมายระเบียบกระทรวงมหาดไทย พระราชบัญญัติที่กำหนดไว้ว่า ผู้บริหารที่ดีต้องเป็นผู้นำในการรักษากฎข้อบังคับให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชนทั่วไป เป็น

คุณสมบัติของผู้หน้าที่ดี ผู้บริหารต้องรักษากฎให้ประชาชนรู้เห็น มีการกระทำเป็นแบบอย่างที่ดีมีความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้เกิดความไว้วางใจของประชาชน ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในกฎข้อบังคับและใช้กฎหมายเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป ผู้บริหารที่ดีจะต้องปฏิบัติตามกฎที่กฎหมายกำหนดไว้ ไม่ละเมิดข้อห้ามต่าง ๆ หรือ งดเว้นการปฏิบัติเพื่อความพอใจของคนใดคนหนึ่ง การปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับของชุมชน และบ้านเมือง ผู้บริหารต้องปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างตามระเบียบข้อบังคับ ทั้งในเรื่องของความประพฤติ การปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองจะมีได้เมื่อผู้บริหารกับประชาชนจะต้องมีมติข้อตกลง ช่วยกันออกเป็นระเบียบหรือกฎเกณฑ์ และแนวทางการส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่โปร่งใสมีคุณธรรม ไม่ละเมิดเพิกเฉยหรือล้มเหลวต่อข้อปฏิบัติหรือกฎข้อบังคับต่าง ๆ ที่กำหนดไว้เป็นกฎเกณฑ์ที่ร่วมกัน เพื่อความสงบเรียบร้อยในสังคมนั้น ๆ ควรตั้งกรรมการในการร่วมกันจัดทำกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของชุมชน รับฟังความคิดเห็นจากทุกส่วนงาน ทุกส่วนราชการ ก่อนประกาศใช้ข้อบัญญัติต่าง ๆ การปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกัน ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชน สังคมประเทศชาติ เพื่อก่อให้เกิดความเรียบร้อย

๔) **เคารพนับถือผู้ใหญ่** พบว่า การบริหารขององค์กรที่ดีควรชี้แจงให้บุคลากรทุกคนทราบแนวทางและแบบแผนในการปฏิบัติงานภายในองค์กรโดยยึดถือหลักข้อปฏิบัติของทางองค์กรอย่างเคร่งครัดจึงจะทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาและมีความไว้วางใจผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นจะต้องทำให้ประชาชนในพื้นที่ไว้วางใจต่อผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นผลตอบแทนคือความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันของคนในพื้นที่การปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ปฏิบัติตามนโยบายขององค์กร และเพื่อให้บรรลุภารกิจที่ผู้บังคับบัญชาได้มอบหมายให้ด้วยความซื่อสัตย์ขยันหมั่นเพียร ประชาชนในพื้นที่เกิดความผาสุกเมื่อหน่วยงานจะเข้าดำเนินการหรือพัฒนาในด้านใดต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เข้าร่วมต้องมีนโยบายที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยต้องไม่เป็นนโยบายชายฝันปัจจุบันนโยบายมักจะเป็นไปเพื่อสนองคนบางกลุ่มและชายฝัน คนในพื้นที่ที่มีปัญหาจริงก็ได้รับการแก้ไขไม่ตรงจุดความเคารพ เชื่อฟัง และให้เกียรติผู้บังคับบัญชา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลร่วม นำหลักคุณธรรมมาประยุกต์ใช้กับหลักการบริหารธรรม ด้านการเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีความสอดคล้องและสามารถนำมาใช้ร่วมกันได้ทำให้พนักงานไม่ว่าจะเป็นข้าราชการลูกจ้างประจำ พนักงานงานจ้างขององค์กรมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเคารพเชื่อฟังและให้เกียรติผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี

๕) **ไม่ลุแก่อำนาจ** พบว่า ผู้บริหารต้องไม่ใช้อำนาจหน้าที่ของตนเองไปรังแก บังคับ เสรีภาพของประชาชนข้าราชการหรือชาวบ้าน ทนต่ออำนาจกิเลส และปฏิบัติงานโดยอาศัยหลักพรหมวิหาร ๔ ผู้บริหารที่ดีพึงระวังตนโดยการข่มจิตคิดวิเคราะห์ไม่พึงกระทำตามความต้องการของตนเอง ยับยั้งซึ่งใจก่อนการตัดสินใจใด ๆ การตัดสินใจอนุมัติโครงการหรือกิจกรรมงานใด ๆ ของท้องถิ่นต้องได้รับความยินยอมร่วมมือร่วมใจจากประชาชนในพื้นที่ ไม่ทำกิจการใดโดยพลการ กระทำโดยอยู่ภายใต้กฎหมาย อย่างมีคุณธรรมจริยธรรมให้เกียรติ ร่วมประชุมไม่แสดงอาการโกรธในที่ประชุม ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย จะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ไม่หลงในอำนาจ แต่หากปฏิบัติหน้าที่โดยลุแก่อำนาจย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจของประชาชน ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาต่าง ๆ จึงจะประสบความสำเร็จ ผู้บริหารต้องตั้งมั่นในหลักนิติธรรม มีความยุติธรรม และมีคุณธรรมเป็น

แนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน ไม่เลือกที่ในการปฏิบัติ ไม่ลุแก่อำนาจในการตัดสินใจใด ๆ ต้องให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การทำกิจการงานใด โดยไม่ข่มเหงน้ำใจ ทำด้วยความสมัครใจของผู้ที่จะร่วมงานด้วยโดยเฉพาะสตรีควรได้รับเกียรติเช่นเดียวกับบุรุษ ได้สิทธิและมีเสรีภาพเท่าเทียมกันทุกคน ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นจะต้องทำให้ประชาชนในพื้นที่ไว้วางใจต่อผู้นำ

๖) **ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน** พบว่า ให้การสักการะ เคารพนับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชนต้องร่วมกันดูแลสิ่งที่มีในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นโบราณสถาน ศาสนวัตถุ เช่น วัตวาทาราม หรือหน่วยงานราชการที่เป็นที่พึ่งของประชาชนในการเป็นที่ยึดเหนี่ยวและเป็นศูนย์รวมในการอยู่ร่วมกันในสังคม ส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของท้องถิ่นการยอมรับสิ่งที่มีในพื้นที่ ผสานความร่วมมือกับชาวบ้านในการอนุรักษ์ไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง เข้าร่วมกิจกรรม ประเพณี ของท้องถิ่น รักในสิ่งที่ชาวบ้านนับถือและเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน ปฏิบัติงานอย่างตั้งใจและสนใจปัญหาที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่และสามารถนำมาแก้ไขให้ประชาชนพอใจได้ การช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนการลงพื้นที่ที่ต้องทำควบคู่กันตลอดให้ความเคารพสถานที่ที่บุคคลอื่นเคารพนับถือ ไม่แสดงอาการดูถูกเหยียดหยามประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นที่นับถือปฏิบัติกันมายาวนานเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ดี

๗) **ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน** พบว่า ผู้บริหารที่ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ มีจิตอาสาต่อท้องถิ่นชุมชนสังคม จะเป็นผู้ที่สามารถสร้างความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืนได้และได้รับการคุ้มครองจากประชาชน เลือกก็สมัยก็ได้ทุกสมัย จะเป็นนักการเมืองที่นั่งในใจของประชาชน ก่อนได้รับเลือกเป็นคนแบบไหนเมื่อได้รับเลือกก็ยิ่งเข้าหาประชาชนเช่นเดิม ผู้บริหารร่วมกันตั้งใจสนับสนุนคนดี สนับสนุนให้นักการเมืองเป็นคนดีเข้ามาบริหารประเทศโดยสนับสนุนมวลชนที่มีจิตอาสาที่มีจิตใจเอื้ออาทร ให้ช่วยเหลือสังคมช่วยงานประเพณี วัฒนธรรมสม่ำเสมอ ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี เลือกผู้ที่มีความสามารถและมีความชอบธรรมในการปฏิบัติงานเข้ามาร่วมทำงานเป็นกำลังสำคัญเลือกคนดีมีความสามารถเข้ามาพัฒนาบ้านเมือง ผู้บริหารต้องมีประวัติดี มีคุณภาพ การทำงานมีหลักเกณฑ์ในอดีตที่ผ่านมา ประชาชนพิจารณาเลือกสรรหาคนดี นักการเมืองที่เป็นคนดี การปฏิบัติดี ประชาชนจึงจะให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

เมื่อพิจารณาการสนทนากลุ่มเฉพาะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๑๑ รูปหรือคน โดยภาพรวมได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

หลักอภิธานิยธรรม ๗ เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารควรยึดถือและนำไปปฏิบัติเพื่อสร้างระเบียบที่ดีของสังคมในการปฏิบัติงาน ทำให้องค์กรและบุคคลนั้นมีความสำเร็จและความมั่นคงของหมู่คณะ การที่ผู้นำรับรู้ปัญหา มีการสนทนากันเป็นประจำเมื่อใกล้วันที่จะประชุมต้องเข้าร่วมการประชุมหรือปราศรัยอย่างสร้างสรรค์ อย่ายำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการพูดจา การสื่อสาร การประสานงานที่ไม่เหมาะสม ปัจจัยทางจิตวิทยาทำให้เกิดความสนใจทางการเมืองเพราะอะไร พฤติกรรมทางการเมืองอะไรที่ได้จากการสัมภาษณ์ ต้องนำผลนั้นมาแสดงในองค์ความรู้ที่ผู้อ่านเกิดการอยากมีส่วนร่วมในการบริหารองค์กร หากผู้นำไม่ลุแก่อำนาจให้เกียรติประชาชน อุดมการณ์ทางการเมืองที่ได้รับการสั่งสมมาจากข่าวหรือคนใกล้ชิด ที่จะเป็นแรงผลักดันให้สมาชิกเกิดการตื่นตัวในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเมืองท้องถิ่นเป็นระบบอุปถัมภ์ ผู้นำไม่ลุแก่อำนาจให้

เกียรติร่วมประชุมไม่แสดงอาการบังคับสมาชิกส่วนน้อยยอมรับมติที่ประชุม ร่วมประชุมแสดงกำหนดมติแนวปฏิบัติที่เหมาะสมทางการเมืองร่วมประชุมไม่แสดงอำนาจข่มสมาชิกในที่ประชุม สักการะเคารพ นับถือ บูชาเจตีสถานของคนในชุมชนทั้งภายในและภายนอกและไม่ลบล้างพิธีกรรมอันชอบธรรม ซึ่งเคยให้เคยทำแก่เจตีสถานเหล่านั้น หมายถึง ให้การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชนนั้น ๆ โดยทั่วถึงทั้งหมดเพื่อให้เป็นเครื่องเตือนความทรงจำเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นศูนย์รวมใจของชุมชนรื้อให้ทำดี และไม่บั่นทอนผลประโยชน์ที่เคยอุปถัมภ์บำรุงเจตีย์หรือปูชนียสถานเหล่านั้นไม่ละเลยพิธีเคารพบูชาอันพึงทำต่ออนุสรณ์สถานเหล่านั้นตามประเพณีที่ดั่งงาม ถวายความอารักขา ความคุ้มครองให้ความคุ้มครองอันชอบธรรมแก่ประชาชนไม่ใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรมเพื่อทำลายฝ่ายตรงข้าม หลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชนเต็มใจต้อนรับและหวังให้ท่านอยู่ โดยผาสุก รวมถึงตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี เลือคนดีมีความสามารถมีคุณธรรม เข้ามาเป็นกำลังพัฒนาหมู่คณะของตน ไม่มีการขัดแย้งขัดขาน เลือขานเก่าอันเป็นต้น การทะนุบำรุง คุ้มครองบรรพชิต ซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปนั้นสามารถทำได้โดยการทำบุญด้วยปัจจัย ๔ แต่ท่านเป็นประจำ เป็นต้น

๒. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๓$, S.D.=๐.๗๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม ($\bar{X}=๓.๙๗$, S.D.=๐.๖๓) รองลงมาคือ ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ ($\bar{X}=๓.๙๖$, S.D.=๐.๗๖) ไม่ลุแก่อำนาจ ($\bar{X}=๓.๙๒$, S.D.=๐.๘๐) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ($\bar{X}=๓.๙๒$, S.D.=๐.๘๑) เคารพนับถือผู้ใหญ่ ($\bar{X}=๓.๙๒$, S.D.=๐.๘๐) ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน ($\bar{X}=๓.๙๑$, S.D.=๐.๗๘) ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ($\bar{X}=๓.๙๑$, S.D.=๐.๗๙) ซึ่งในอยู่ในระดับมากทุกด้าน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบผลการศึกษาดังนี้

๑) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๒$, S.D.=๐.๘๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องในที่ประชุมที่เป็นประโยชน์สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน ($\bar{X}=๓.๙๓$, S.D.=๐.๘๕) รองลงมาคือ ผู้บริหารประชุมชี้แจงเพื่อความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน ($\bar{X}=๓.๙๒$, S.D.=๐.๘๙) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการประชุมพบปะปรึกษาหารือกันในงานกิจการงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ($\bar{X}=๓.๙๑$, S.D.=๐.๘๗) ผู้บริหารประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X}=๓.๙๑$, S.D.=๐.๘๗) ตามลำดับ

๒) พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๗$, S.D.=๐.๖๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความอดทนอดกลั้นในความคิดเห็นที่แตกต่างกันในที่ประชุม ($\bar{X}=๔.๐๑$, S.D.=๐.๘๑) รองลงมาคือ พร้อมเพรียงกันเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงป้องกันไม่ให้เกิดการกินแหนงแคลงใจกัน ($\bar{X}=๔.๐๑$, S.D.=๐.๖๙) และต่ำที่สุดคือ เมื่อมีการ

ประชุม เข้าประชุม เลิกประชุม และทำกิจที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน ($\bar{X}=๓.๙๐$, S.D.=๐.๘๗) ตามลำดับ

๓) **ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๖$, S.D.=๐.๗๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารไม่เลิกล้มบัญญัติเดิมที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นตามอำเภอใจ ($\bar{X}=๓.๙๗$, S.D.=๐.๘๓) รองลงมาคือ ผู้บริหารไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ($\bar{X}=๓.๙๗$, S.D.=๐.๘๒) และต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารไม่ใช้อำนาจทางบริหารแทรกแซงเพื่อละเมิดข้อบัญญัติ ($\bar{X}=๓.๙๔$, S.D.=๐.๘๒) ตามลำดับ

๔) **เคารพนับถือผู้ใหญ่** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๒$, S.D.=๐.๗๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้ความเคารพนับถือผู้บังคับบัญชาที่เป็นตัวอย่างที่ดี ($\bar{X}=๓.๙๙$, S.D.=๐.๘๕) รองลงมาคือ ยกย่องบุคคลที่สมควรยกย่อง ($\bar{X}=๓.๙๓$, S.D.=๐.๘๗) และต่ำที่สุดคือ ไม่ยอมรับความไม่ชอบธรรมเพราะหวังผลประโยชน์ส่วนตัว ($\bar{X}=๓.๙๐$, S.D.=๐.๘๓) ตามลำดับ

๕) **ไม่ลุแก่อำนาจ** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๒$, S.D.=๐.๘๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมประชุมไม่แสดงอาการบังคับสมาชิกส่วนน้อยยอมรับมติที่ประชุม ($\bar{X}=๓.๙๖$, S.D.=๐.๘๖) รองลงมาคือ ร่วมประชุมด้วยความอดทนรับฟังข้อมูลทุกมิติ ($\bar{X}=๓.๙๔$, S.D.=๐.๘๔) และต่ำที่สุด คือ ร่วมประชุมไม่แสดงอำนาจข่มสมาชิกในที่ประชุม ($\bar{X}=๓.๗๘$, S.D.=๐.๐๖) ตามลำดับ

๖) **ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๑$, S.D.=๐.๗๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ให้การสักการะเคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชน ($\bar{X}=๓.๙๖$, S.D.=๐.๘๖) รองลงมาคือ เข้าร่วมกิจกรรมประเพณี ของท้องถิ่น ($\bar{X}=๓.๙๔$) และต่ำที่สุดคือ ไม่แสดงอาการดูถูกเหยียดหยามประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่นับถือปฏิบัติตามกันมายาวนาน ($\bar{X}=๓.๘๗$, S.D.=๐.๘๖) ตามลำดับ

๗) **ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๙๑$, S.D.=๐.๘๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบทุกข์ภัย ($\bar{X}=๓.๙๔$, S.D.=๐.๘๑) รองลงมา คือ ให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ผู้ด้อยโอกาส ($\bar{X}=๓.๙๒$, S.D.=๐.๙๑) ไม่ใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรมเพื่อทำลายฝ่ายตรงข้ามและต่ำที่สุดคือ สนับสนุนปกป้องคนดีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ($\bar{X}=๓.๙๐$, S.D.=๐.๙๒) ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

จากผลการศึกษาศาสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การศึกษาภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ๑) ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ ๒) ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น ๓) ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ ๔) ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย และ ๕) ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกในทุกมิติ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของการบริหารที่ส่งผลต่ออยู่ภายใต้การบริหารหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ธิติวุฒิ หมั่นมี** ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัย พบว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล และแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น คือการพัฒนาภาวะผู้นำโดยใช้ “SHADED Model” ที่มีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ S-Sociability มีสังคมที่ดี H-Human relation ผู้นำจะต้องตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองของลูกน้อง A-Ability มีความรู้ ความสามารถ การใช้สติปัญญา นั้น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ D-Director มีศิลปะในการปกครองคือมีจิตสำนึกเกิดขึ้นในตัวของผู้ว่า E-Executive เป็นนักบริหารมืออาชีพ และ D-Developer เป็นนักพัฒนามืออาชีพ^๑ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประยูร เจนตระกูลโรจน์** ได้วิจัยเรื่อง “การเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกอย่างยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธวิธี” ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งนำเสนอมุมมองทางพระพุทธศาสนาที่อธิบายถึงการเรียนรู้ในการสร้างจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมมีแนวคิดที่สอดคล้องกันระหว่างแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและพุทธวิธีการสอนเพื่อสร้างจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในมุมมองความสัมพันธ์และพึ่งพิงกันและกันของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การสร้างจิตสำนึกด้วยกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงการประยุกต์พุทธวิธีในการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการเปิดประสบการณ์ของผู้เรียน การสะท้อนเชิงวิพากษ์ การสนทนา โดยใช้เหตุผลต่อมุมมองด้านสิ่งแวดล้อมที่ให้ความสำคัญกับการอยู่กับสิ่งแวดล้อมด้วยความมี เมตตากรุณาต่อทุกสรรพชีวิต^๒ ซึ่งงานวิจัยที่ยังได้อธิบายถึงคุณลักษณะของผู้นำของ **สุวรรณ แก้วนะ** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนา

^๑ ธิติวุฒิ หมั่นมี, ภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วารสาร สังคมศาสตร์, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน, ๒๕๖๑): ๒๙๘.

^๒ ประยูร เจนตระกูลโรจน์, “การเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกอย่างยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธวิธี”, วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓): ๒๙๑.

คุณลักษณะผู้นำตามหลักสี่ปรัศธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านประกอบด้วย ๑) ความรับผิดชอบ ๒) ความเฉลียวฉลาด ๓) ความริเริ่มมุ่งมั่น อยู่ในระดับมากที่สุดและ ๔) ความเชื่อมั่นในตัวเอง ๕) ความพร้อม ๖) ความเข้าใจในงาน ๗) ความสามารถควบคุม อยู่ในระดับมาก ๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาคณะคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเทศบาล พบว่า ๑) การพัฒนาภาวะผู้นำ ประกอบด้วยทำความเข้าใจตนเอง สร้างวินัยในตนเอง ศึกษาที่มีการพัฒนาแสวงหาประสบการณ์ และให้คำปรึกษาโดยรวมได้ร้อยละ ๑๑.๒ ๒) บทบาทของผู้บริหารเทศบาลประกอบด้วย วางแผน จัดการองค์กร สั่งการ ประสานงาน ควบคุมงาน ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเทศบาล โดยรวมร้อยละ ๒๓^๓ ขณะเดียวกันงานวิจัยของ พระอนุสรณ์ วชิรวโส (เกาะน้ำใส) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักทศตปิณฑิยปาณิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามหลักทศตปิณฑิยปาณิกสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความคิดเห็นมากเป็นอันดับที่หนึ่ง พบว่า ด้านการกำหนดทิศทางตามหลักทศตปิณฑิยปาณิกสูตร อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ด้านการมอบอำนาจตามหลักทศตปิณฑิยปาณิกสูตร อยู่ในระดับมาก และด้านการจัดการระบบการทำงานตามหลักทศตปิณฑิยปาณิกสูตร อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีระดับปฏิบัติการต่ำสุด ด้านแบบอย่างการเป็นผู้นำตามหลักทศตปิณฑิยปาณิกสูตร อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ^๔ และยังมีนักวิจัยที่สามารถอธิบายภาวะของนักการเมืองท้องถิ่นโดยงานวิจัยของ ศิราณี ศกรินพานิชกุล ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามแนวพุทธ” ผลการศึกษาพบว่า พบว่า ความสำคัญของรูปแบบในการพัฒนาตนให้เกิดภาวะผู้นำขึ้น เมื่อนำกุศลกรรมบถ ๑๐ สงเคราะห์เข้าไปด้วย จะเห็นได้ว่า กุศลกรรมบถ ๑๐ จะอยู่ในกระบวนการของศีลและปัญญาเป็น ส่วนใหญ่ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ขั้นที่ ๑ ขึ้นแก่นิสัย หรือพฤติกรรม แนวทางการแก่นิสัย หรือพฤติกรรมของบุคคลในทางดี คือความเมตตา ขั้นที่ ๒ ขั้นการรู้จักขั้นตอนของงาน ความฉลาดจัดเจนในการจัดการและความตรงต่อเวลา หน้าที่ มีวินัย ความรับผิดชอบ แนวทางการแก้ไข คือไม่ให้ ลุอำนาจแก่ รากะ โทสะ และโมหะ การข่มใจตนเองได้ รวมถึงความอดทน ยอมรับฟังความคิดเห็นที่มีเหตุผลของบุคคลอื่น หรือความมีใจกว้าง ยอมรับฟังข้อโต้แย้ง และการวิพากษ์วิจารณ์จากบุคคลอื่นโดยไม่ขุ่นเคือง หรือแสดงอาการโกรธไม่พอใจ ขั้นที่ ๓ ทำใจให้ผ่องใส แนวทางแก้ปัญหาคือไม่มีอคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ตัดสินความด้วยความสุจริตใจ ปราศจากอคติ ๔ ขั้นที่ ๔ ขึ้นสร้างความตระหนัก แนวทางการแก้ไข คือสร้างความสามัคคีในองค์กร ขั้นที่ ๕ ขึ้น

^๓ สุวรรณ แก้วนะ, “การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำตามหลักสี่ปรัศธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดสมุทรปราการ”, วารสารสังคมปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓ (พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๖๔): ๑๐๑-๑๑๒.

^๔ พระอนุสรณ์ วชิรวโส (เกาะน้ำใส), “ภาวะผู้นำตามหลักทศตปิณฑิยปาณิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น”, วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๔, (ตุลาคม-ธันวาคม, ๒๕๖๓): ๒๓๘-๒๔๙.

สร้างค่านิยม หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า น่านิยมชมชอบ ยอมรับนับถือ ควรนำไปปฏิบัติ ค่านิยมที่ดีมีทางสร้างขึ้นด้วยการได้เห็นแบบอย่าง ได้ฟัง ได้เรียนรู้จากบุคคลที่ดี ประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงาน^๕

๕.๒.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

จากผลการศึกษาศึกษาสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ๖ ประเด็น ประกอบด้วย ๑) หลักนิติธรรม ๒) หลักคุณธรรม ๓) หลักความโปร่งใส ๔) หลักการมีส่วนร่วม ๕) หลักความรับผิดชอบ ๖) หลักความคุ้มค่า พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ๑ ด้าน แสดงให้เห็นว่าด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารควรมีแนวทางคือต้องสนับสนุนบุคลากรที่ทำงานดีมีผลงานดีและลงโทษบุคลากรที่ปฏิบัติไม่เป็นไปในทางชอบธรรม แต่งตั้งตัวแทนประชาชนให้เข้าไปรับทราบเสนอแนะร่วมอนุมัติการจัดซื้อจัดจ้างตามโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุก ชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับข้อบัญญัติระเบียบราชการเกี่ยวกับหน่วยงานให้ประชาชนได้ทราบอย่างชัดเจนเพื่อประชาชนจะได้รับรู้ขั้นตอนการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้ปฏิบัติมาแต่ละปีงบประมาณอย่างเปิดเผย เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร้องทุกข์นำปัญหาที่ได้รับทราบนำไปปฏิบัติดำเนินการแก้ไขให้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนวิถีประชาธิปไตยตามหลักธรรมาภิบาล : หลักความโปร่งใสของประชาชนในพื้นที่เขตคูสิต กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนาเชิงพื้นที่และกิจกรรมส่วนรวมของหน่วยงานรัฐที่จัดให้กับประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ระดับมากที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือความคิดเห็นว่า การช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือระบบอุปถัมภ์นั้นยังเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคมไทย อยู่ในระดับจริงเช่นเดียวกัน พร้อมกันนั้นประชาชนเชื่อมั่นในหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสที่สุดในเรื่องที่ว่าเมื่อมีกิจกรรมที่ขอความร่วมมือจากองค์กรภาคเอกชน หรือภาครัฐ วิชาการจากภายนอก ผู้นำและคณะกรรมการชุมชนได้มีการประกาศเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนได้รับรู้และเปิดโอกาสให้เข้าร่วมอย่างทั่วถึงกันในชุมชน^๖ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาพิพัฒพงศ์ จิตรมโฆ (วงษ์ชาติ) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารของนักการเมืองไทย” ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองสามารถสื่อสารให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาให้สำเร็จและโน้มน้าวให้ประชาชนเลือกมาเป็นตัวแทนของประชาชนได้โดยประชาชนได้พิจารณาจากการติดตามข่าวสารและนโยบายของพรรคการเมืองทางช่องทางการสื่อสารทุกช่องทางเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและนำมาวิเคราะห์แยกแยะ ๒) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการ

^๕ ศิราณี ศักรินพานิชกุล, “การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามแนวพุทธ, วารสารมหาจุฬานาคทรรศน์, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม ๒๕๖๕): ๓๑.

^๖ ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, “การพัฒนาชุมชนวิถีประชาธิปไตยตามหลักธรรมาภิบาล: หลักความโปร่งใสของประชาชนในพื้นที่เขตคูสิต กรุงเทพมหานคร”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒): ๒๗๘-๒๗๙.

สื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทาง ด้านผู้รับสารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๓) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธ โดยการใช้หลักสัปติธรรม คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคลเข้ามาบูรณาการการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง” ขณะเดียวกันงานวิจัยของ **พระนุชิต นาคเสโน** (โพธิชัย) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การสื่อสารทางการเมือง ผู้ส่งสารมีความพร้อมไม่ว่าจะเป็นในด้านของเครือข่ายหรือการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ด้านสาร คือ ด้านจุดแข็งสามารถที่จะตรวจสอบได้ว่าเนื้อหาที่สื่อออกมานั้นเป็นข้อเท็จจริงหรือจริง สามารถตรวจสอบได้ ๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งมีภาวะความเป็นผู้นำเพราะถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญของสังคมและเป็นผู้ที่มีคนนับหน้าถือตา ๓. รูปแบบการพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การทำความดี สนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสงบก่อให้เกิดความรักความเมตตาเป็นพันธมิตรอันดีต่อกัน หลักสาราณียธรรม เป็นธรรมที่สร้างความปลอดภัยและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทางกาย วาจา และใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกัน เพื่อจะช่วยเหลือเสริมสร้างความมั่นคงของการพัฒนาท้องถิ่น นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นในอนาคต เป็นหลักในการแก้ไขปัญหาการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น^๙

และยังมีนักวิจัยที่สามารถอธิบายจริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่นโดยงานวิจัยของ **ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์** ได้วิจัยเรื่อง “จริยธรรมของนักการเมืองในระบบการเมืองไทย” ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง การเมืองไทยในปัจจุบัน ส่งผลให้นักธุรกิจสามารถเข้าสู่การแสดงบทบาทนักการเมืองมากขึ้น การบริหารประเทศนั้นต้องยึดหลักผลประโยชน์สาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคล เพราะฉะนั้น หากนักการเมืองขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองแล้วก็มักจะก่อปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การมิได้รับความเป็นธรรมของกลุ่มธุรกิจที่ไม่ได้อยู่ฝ่ายเดียวกับรัฐบาล การกำหนดนโยบายต่าง ๆ อาจเอื้อต่อกลุ่มทุนรัฐบาลด้วย และทำให้การออกนโยบายต่าง ๆ ได้ประโยชน์กับคนเพียงบางกลุ่มระบบราชการไทยมีกำเนิดมาเมื่อใดเป็นเรื่องที่ยากจะกำหนด นับตั้งแต่มีการปกครองประเทศมาถึงปัจจุบัน ระบบราชการได้เป็นกลไกหนึ่งในการปกป้องอภิไทย์ รักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ^{๑๐} และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไพศาล เครือแสง** ได้วิจัยเรื่อง “จริยธรรมสำหรับนักปกครอง” ผลการวิจัยพบว่า จริยธรรม คือ ความถูกต้อง

^๙ พระมหาพิพัฒน์พงศ์ จิตธมโม (วงศ์ชาติ), “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารของนักการเมืองไทย”, **วารสารสิรินธรปริทรรศน์**, ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๕), หน้า ๑๔๙-๑๕๘.

^{๑๐} พระนุชิต นาคเสโน (โพธิชัย), “การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมือง ท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

^{๑๑} ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, “จริยธรรมของนักการเมืองในระบบการเมืองไทย”, **วารสารสมาคมนิสิตเก่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): ๖๗-๘๑.

ดีงาม สังคมทุกสังคมจะกำหนดกฎเกณฑ์กติกา บรรทัดฐาน มิได้มีการเขียนเป็นกฎข้อบังคับให้สมาชิกทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติตาม ซึ่งหากมีการละเมิดจะถูกลงโทษโดยสังคม ในขณะเดียวกันนักปกครองควรเป็นแบบอย่างในด้านมาตรฐานทางจริยธรรม จริยธรรมนักปกครอง ทั้งเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน และการทุจริตคอร์รัปชัน นักปกครองเป็นที่จับตาจากสาธารณะชนไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกโดยการใช้อำนาจ การพูดจา การกระทำทุกสิ่งทุกอย่างพฤติกรรมจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องควบคุมระงับ ดังนั้นการควบคุมพฤติกรรมของนักการเมืองให้ประสบผลสำเร็จจึงจำเป็นต้องสร้างสำนึกหรือมโนธรรมแห่งความรู้สึกผิดชอบชั่วดี โดยให้เกิดความรู้สึกกลอายหากจะทำในสิ่งไม่ถูกไม่ควร หรือเรียกได้ว่า “คุณธรรมและจริยธรรม” ทางความประพฤติ ที่สังคมมุ่งหวังให้คนในสังคมนั้นประพฤติมีความถูกต้องในความประพฤติ มีเสรีภาพภายในขอบเขตของมโนธรรม (Conscience) เป็นหน้าที่ที่สมาชิกในสังคมพึงประพฤติปฏิบัติต่อตนเองต่อผู้อื่น และต่อสังคมทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิด ความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม^{๑๐} และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย พิชัย ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า ๑) องค์ประกอบของการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมอยู่ระดับมาก ๒) การบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่น มีความเสียสละ ทั้งร่างกาย แรงใจ สร้างอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ เป็นผู้ที่มีวิจิไพเราะ น่าเชื่อถือ มีความเป็นกันเองกับประชาชน กระทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม มีจิตอาสา และมีความเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เลือกปฏิบัติ^{๑๑}

๕.๒.๓ ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้
หลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม หลักอภิปรายนิยธรรม คือกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญในกิจกรรมทางการเมืองคือการเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกันทางการเมืองการมีความพร้อมเพรียงกัน การยึดมั่นในหลักและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย การเคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่ การอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมและการดำรงรักษาความผาสุกและพอเพียงให้คงอยู่อย่างยั่งยืน หลักอภิปรายนิยธรรม เป็นหลักธรรมกับความสำเร็จเป็นผลมาจากการพูดจา การสื่อสาร การประสานงาน การแก้ไขปัญหาองค์กรที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้นั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือสมาชิกในองค์กรต้องทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขหรือครอบครัวจะอยู่กันอย่างมีความสุขได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกับ พระสมุห์อุทัย อุทัยเมธี ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการ

^{๑๐} ไพศาล เครือแสง, “จริยธรรมสำหรับนักปกครอง”, วารสารบัณฑิตศาสตร์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน, ๒๕๖๑): ๑๑๗.

^{๑๑} ธงชัย พิชัย, “การบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดแพร่”, วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๔): ๓๗-๔๔.

สามัคคีตามหลักอภิธานิยธรรม” พบว่า ในยุคของการแข่งขันภายใต้กระแสทุนนิยม และความเจริญทางด้านวัตถุกลับมีปัญหาความแตกแยกมากมาย เรียกร้องหาสังคมแห่งสามัคคี สังคมไทยในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาต่าง ๆ หลายด้านโดยเฉพาะปัญหาทางการเมืองที่ เป็นชนวนเหตุของความขัดแย้งแตกความสามัคคี อันนำมาสู่ความแตกแยกทางการเมือง ลูกกลมไปสู่การแบ่งกลุ่มแบ่งพรรคแบ่งพวก เกิดเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่จะนำมาซึ่งความขัดแย้ง คือทัศนคติที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลที่เป็นผู้นำผู้ปกครอง นักวิชาการ หรือนักทฤษฎี ในแง่มุมต่าง ๆ พระพุทธศาสนาเป็นความหวังที่จะนำพาวิถีอารยธรรมไปสู่ การพัฒนาสันติภาพ ตามหลักอภิธานิยธรรม ผลในทางปฏิบัติผู้โยหยาสามัคคี ต้องยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เป็นอัตวิสัยแล้วปรับเปลี่ยนไปตามภาวะวิสัยและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่^{๑๒} ขณะเดียวกันงานวิจัยของ **อนุวัฒน์ ศรีษะเกษ** ได้วิจัย เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรม ๗ เพื่อการทำงาน: กรณีศึกษาอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น” พบว่า หลักธรรมที่เกี่ยวกับการประยุกต์เพื่อการทำงานในพระพุทธศาสนา หลักธรรมที่ส่งเสริมการประยุกต์การทำงาน หลักอภิธานิยธรรม ๗ ๑. หมั่นประชุมเป็นเนืองนิตย์ ๒. พริ้วพร้อมเพรียงในการประชุม ๓. ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ๔. เคารพนับถือผู้มีอาวุโส ๕. ไม่ข่มเหงหรือล่วงเกินสตรี ๖. เคารพสักการะปูชนียสถาน ๗. ให้ความคุ้มครองพระสงฆ์ผู้ทรงศีล^{๑๓} ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาพิพัฒพงศ์ ฐิตธมโม (วงษ์ชาลี)** ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารของนักการเมืองไทยในภาคตะวันตก ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองสามารถสื่อสารให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาให้ได้สำเร็จ และโน้มแนวโน้มให้ประชาชนเลือกมาเป็นตัวแทนของประชาชนได้โดยประชาชนได้พิจารณาจากการติดตามข่าวสารและนโยบายของพรรคการเมืองทางช่องทางการสื่อสารทุกช่องทางเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและนำมาวิเคราะห์แยกแยะ ๒) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทาง ด้านผู้รับสารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๓) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธ โดยการนำหลักสัปปริยธรรม คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล เข้ามาบูรณาการการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง^{๑๔} และยังมีนักวิจัยที่สามารถอธิบายจริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่นโดยงานวิจัยของ **พระมหานรินทร์ สุรพลโย (एमพันธ์)** ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมจริยธรรมย่อมทำให้ตนประชาชนสังคมและประเทศชาติเกิดความเสียหาย บุคคลทั่วไป

^{๑๒} พระสมุห์อุทัย อุทัยเมธี, “กระบวนการสามัคคีตามหลักอภิธานิยธรรม”, **วารสาร มจร นครน่านปริทรรศน์**, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): ๑๒๑-๑๓๗.

^{๑๓} อนุวัฒน์ ศรีษะเกษ, “การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิยธรรม ๗ เพื่อการทำงาน : กรณีศึกษาอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น”, **วารสาร MBUIJC Journal**, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๐): ๗๑-๗๙.

^{๑๔} พระมหาพิพัฒพงศ์ ฐิตธมโม (วงษ์ชาลี), “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารของนักการเมืองไทยในภาคตะวันตก”, **วารสารสิรินธรปริทรรศน์**, ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๕): ๑๔๙-๑๕๘.

ขาดคุณธรรมจริยธรรม ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปในองค์กรและในสังคม หลักธรรมสำหรับผู้นำในการพัฒนาตน การพัฒนาคน การพัฒนางานเพื่อความมั่นคง มั่งคั่งยั่งยืนของตนประชาชน สังคมและประเทศชาติ การพัฒนาสังคมอย่างแท้จริงนั้นจะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาตนเองเสียก่อน โดยการพัฒนาที่จิตใจจะเห็นได้ว่าการพัฒนานี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อมนุษยโลกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการพัฒนาควรเริ่มต้นจากคนก่อนโดยบูรณาการกับหลักพุทธธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำเพราะบุคคลเหล่านี้อยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจ มีหน้าที่ และสามารถกำหนดทิศทางของการพัฒนาได้^{๑๕} ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไพวรรณ ปุริมาต** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า ๑. การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นประกอบด้วย ๑) การมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบของตน ๒) เคารพกฎหมายและกติกายในการอยู่ร่วมกันในสังคม ๓) รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริต ๔) มีจิตสาธารณะ ๕) มีความสนใจและเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง ๒. กระบวนการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นประกอบด้วย ๑) การมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ๒) การยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล ๓) การเคารพกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตย ๔) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง ๕) การมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ๖) การมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ ๗) การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ๘) การไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ ๓. นำเสนอรูปแบบพลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย ๑) กายกรรม (การทำดีกัน) ๒) วาจากรรม (การพูดดีต่อกัน) ๓) มโนกรรมอัน (การคิดดีต่อกัน) ๔) สาธารณโภคี (การจัดสรรผลประโยชน์ต่อส่วนรวม) ๕) สีสสามัญญตา (ไม่เบียดเบียนผู้อื่น) ๖) ทิฏฐิสามัญญตา (รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น)^{๑๖}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) รัฐบาล ควรมีนโยบายส่งเสริมให้มีการใช้หลักพุทธธรรมในการประยุกต์สำหรับการกำหนดองค์ประกอบในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ เพื่อให้หลักพุทธธรรมมีความสำคัญในทางปฏิบัติควบคู่กับหลักธรรมาภิบาล

^{๑๕} พระมหานรินทร์ สุรบุญโญ (เอมพันธ์), “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ”, วารสารชัยภูมิปริทรรศน์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๒): ๒๗-๓๗.

^{๑๖} ไพวรรณ ปุริมาต, “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น”, วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๔): ๑๒๐-๑๓๐.

๒) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาปรับประยุกต์การใช้หลักพุทธธรรม คู่กับธรรมาภิบาลในการกำหนดนโยบาย หรือการสร้างตัวชี้วัดสำหรับองค์กรเพื่อการพัฒนาองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาล

๓) หน่วยงานภาครัฐควรผลักดันนโยบายที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาและความ ต้องการของประชาชนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ควรเป็นนโยบายที่มีความเฉพาะเจาะจง และเหมาะสมกับลักษณะท้องถิ่น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ควรส่งเสริมให้ภาคส่วนที่มีบทบาทในการสร้างเกณฑ์ตัวชี้วัดการพัฒนาองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น มีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการประยุกต์ใช้หลักภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ ด้วยการจัดอบรม สร้างเครือข่าย ในทุกระดับ

๒) ควรมีการสร้างเครือข่าย จัดการอบรมพัฒนาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รู้จักใช้หลักพุทธธรรมควบคู่กับธรรมาภิบาล เพื่อการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง

๓) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม นักการเมืองท้องถิ่นควรปฏิบัติตนและ เป็นแบบอย่าง ต่อหน้าที่ชุมชน หน่วยงาน และสังคม ยึดกฎข้อบังคับของสังคม เป็นแบบอย่างแก่ ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาของท้องถิ่นร่วมกัน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) จากผลการวิจัยที่ทำให้ได้หลักธรรมเสริมสร้างการพัฒนาภาวะผู้นำทาง การเมืองเชิงพุทธ เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน จังหวัดพิษณุโลกนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจนำไปพัฒนาเป็นกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำทาง การเมืองเชิงพุทธ เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และใช้ วิธีวิจัยการทดลองรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

๒) ควรทำการวิจัยเชิงพัฒนาการสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ได้อย่าง ยั่งยืน ต่อไป

๓) ควรประยุกต์ใช้หลักธรรมต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการวิจัย เพื่อแสวงหาแนวทาง ในทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ เพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ ตาม หลักธรรมต่าง ๆ ต่อไป

๔) ควรมีการศึกษาค่านิยมทางการเมืองเพิ่มเติมในประเด็น ค่านิยมใน ผลประโยชน์ ความนิยมสถานะทางสังคม การกล่อมเกลາทางการเมือง ลักษณะนิสัยของนักการเมือง ความรู้ความสามารถพิเศษของนักการเมือง ประสบการณ์ทางการเมือง ความสัมพันธ์กับเครือข่ายใน การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อให้ ได้ผลการวิจัยที่มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเดปีฎกั ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

โกวิท พวงงาม, และอลงกรณ์ อรรคแสง. คู่มือมิติใหม่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาจากกา
เลือกตั้งโดยตรงของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๔๗.

จุมพล หนิมพานิช. การจูงใจและความเป็นผู้นำ. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๙.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. อ่างใน จุไรรัตน์ แสนใจรักษ์. ธรรมาภิบาลกับคอร์ปชั่นในสังคมไทย.
กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิวิถีธรรม, ๒๕๔๖.

ชัยอนันต์ สมุทรวานิช. ธรรมาภิบาลการมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้าน
สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : เดือนตุลาการพิมพ์, ๒๕๔๓.

ชวงค์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ชูศักดิ์ เทียงตรง. การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘.

ไชยวัฒน์ คำชู. การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนา
พานิช, ๒๕๔๕.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. ๑๐๐ ปีการปกครองท้องถิ่นไทย ๒๔๔๐-๒๕๔๐. กรุงเทพมหานคร : โครงการ
จัดพิมพ์คบไฟ, ๒๕๔๒.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์. พิมพ์ครั้งที่
ที่ ๙. นนทบุรี : บริษัทเอสอาร์พริ้นติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑.

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. นักการเมืองไทย : จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อนการคอร์ปชั่น สภาพปัญหา
สาเหตุ ผลกระทบ แนวทางแก้ไข. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สายธาร, ๒๕๕๙.

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. ปัญหาการเมืองไทยในปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๕.

นิภา เมธาวีชัย. วิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๓.

ปธาน สุวรรณมงคล. การเมืองท้องถิ่น: การเมืองของใครโดยใครเพื่อใคร. กรุงเทพมหานคร : จตุพร
ดีไซด์, ๒๕๕๔.

ประทาน คงฤทธิศึกษากร. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พีระพัฒนา, ๒๕๒๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ประเวศ วะสี. เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๒.
- ประหยัด หงส์ทองคำ. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.
- พระครูสิริจันทน์วิภู, (บุญจันทร์ เขมกาโม). ภาวะผู้นำเชิงพุทธ. กรุงเทพมหานคร : นิติการพิมพ์, ๒๕๔๙.
- พระธรรมกิตติวงศ์, (ทองดี สุรเตโช). พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดคำวัด. กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง, ๒๕๔๘.
- พระธรรมโกศาจารย์, (ประยูร ธมฺมจิตโต). คุณธรรมสำหรับนักบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๙.
- _____. พุทธวิธีบริหาร. พิมพ์พิเศษ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๙. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตโต). ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ, ๒๕๔๖.
- พระพุทธโฆษาจารย์, (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร. แนวคิด ยุทธศาสตร์ การบริหาร การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท) ในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๒.
- พิพัฒน์ นนทนาธรณ์. ภาวะผู้นำเชิงปฏิบัติการ : LIFE MODEL. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วิสด้า อินเทอร์เน็ต จำกัด, ๒๕๕๖.
- พิสนุ ผ่องศรี. วิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พร็อพเพอร์ตี้พรีนซ์, ๒๕๕๐.
- พุทธทาสภิกขุ ปัญญานันทภิกขุ. เพื่อชีวิตที่มั่นคงและมีค่า. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์ดีจำกัด. ๒๕๒๙.
- ภารดี อนันต์นาวิ. หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี : บริษัทสำนักพิมพ์ มนตรี จำกัด, ๒๕๕๒.
- มัลลิกา ต้นสอน. พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร : บริษัทด้านสุขภาพการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๔.
- ยงยุทธ เกษสาคร. ภาวะผู้นำและการจูงใจ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เอกสารและตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๔๑.
- ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐.
- ลิขิต ธีรเวคิน. การเมืองการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.
- วัชรာ ไชยสาร. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

วิญญู อังคนารักษ์. แนวความคิดในการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่น. เอกสารประกอบการบรรยาย, ๒๕๑๙.

ศรุดา ชัยสุวรรณ. รูปแบบการบริหารงานวิจัยในมหาวิทยาลัยเอกชน. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, ๒๕๕๒.

ศิริพงษ์ ศรีชัยรัมย์รัตน์. กฎแห่งความเป็นเลิศทางการบริหารคน. กรุงเทพมหานคร : ชูม, ๒๕๔๒.

สงศรี ชมภูวงศ์. การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. กรณีศึกษา Best practices : ภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, ๒๕๔๕.

สมคิด บางโม. แร่งงานสัมพันธ์และรวมกฎหมายแรงงาน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : เอส เค บั๊คส์, ๒๕๕๒.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๓.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. แผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร : กองกลาง สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๔.

สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๐.

สิน พันธุ์พินิจ. เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพัลลิกซ์ จำกัด, ๒๕๔๗.

อนุชา ฮุนสวัสดิกุล. คดีปกครองที่สำคัญเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. นนทบุรี : วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น, ๒๕๔๗.

อเนก เหล่าธรรมทัศน์. เหตุอยู่ที่ท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๓.

อุทัย หิรัญโต. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๓.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

ชุตินันท์ วงษ์อมรวิทย์. “การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา”. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

พระครูวินัยธรธัชชัย สุวฑฺฒ (สุขพานิช). “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี”. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระนุชิต นาคเสโน, (โพวิชย). “การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร, (อะซิม). “การนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช”. **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

พระอธิการปรีชา ดิคุชญาโณ, (มาทา). “ประสิทธิผลการบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมของเทศบาลตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

พูนศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล. “การปกครองท้องถิ่นและพื้นฐานการพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาสภาตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๒).

มนัส เพ็งหนู. “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนางานบริหารงานบุคคลเชิงพุทธในสถานศึกษา อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์”. **วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

เวธิกา แดงเรือง. “การบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมของเทศบาลตำบลหนองผึ้ง อำเภอสарภี จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

สาลีณี รักกตัญญู. “การส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองสตรีท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน”. **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

(๓) รายงานการวิจัย :

บุษบง ชัยเจริญ. และบุญมี ลี. “ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล”. **รายงานการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๔.

อมรา พงศาพิชญ์. และนิตยา ภัทรลือระพันธ์. “องค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย องค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย (องค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย)”. **รายงานผลการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๔) บทความ :

- จรัส สุวรรณมาลา. “วัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่นในประเทศไทย”. วารสารสถาบันพระปกเกล้า. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๐): ๘๓-๑๐๖.
- ธงชัย พิชัย. “การบูรณาการหลักสังคหวัดพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดแพร่”. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๔): ๓๗-๔๙.
- ธนสร ธรรมสอน. “ภาวะผู้นำทางการเมืองของนายกเทศมนตรีในการบริหารเทศบาลตำบล ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน”. วารสารวิชาการ. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มิถุนายน ๒๕๕๕): ๑๗๑-๑๘๒.
- จิตวุฒิ หมั่นมี. “ภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”. วารสารสังคมศาสตร์. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน, ๒๕๖๑): ๒๙๘.
- ประยูร เจนตระกูลโรจน์. “การเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกอย่างยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมตามหลักพุทธวิธี”. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๓): ๒๙๑.
- พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา”. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๔): ๑๓๑-๑๔๐.
- พระครูสังฆรักษ์ภูวนัน ธีรวฑฒโน, (เริ่มศรี). “ภาวะผู้นำตามหลักพุทธยปาปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น”. Journal of Modern Learning Development. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓ (เมษายน ๒๕๖๕): ๒๑๐-๒๒๑.
- พระมหาวันรินทร์ สุระปัญญา, (เอมพันธ์). “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ”. วารสารชัยภูมิปริทรรศน์. ปีที่ ๒ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๒): ๒๗-๓๗.
- พระมหาพิพัฒพงศ์ ฐิตธมโม, (วงษ์ชาติ). “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารของนักการเมืองไทยในภาคตะวันตก”. วารสารสิรินธรปริทรรศน์. ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๕): ๑๔๙-๑๕๘.
- พระมหาวัฒน์ชัย ชยวฑฒโน. “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธยปาปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดหนองคาย”. วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๕): ๑-๑๓.
- พระสมุห์อุทัย อุทัยเมธี. “กระบวนการสามัคคีตามหลักอภินิหารธรรม”. วารสาร มจร. นครน่านปริทรรศน์. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): ๑๒๑-๑๓๗.
- พระอนุสรณ์ วชิรว โส, (เก่าน้ำใส). “ภาวะผู้นำตามหลักพุทธยปาปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น”. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม, ๒๕๖๓): ๒๓๘-๒๔๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ไพบุลย์ สุขเจตณี. “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม, ๒๕๖๓): ๒๓๕-๒๔๗.
- ไพวรรณ ปุริมาต. “พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น”. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๔): ๑๒๐-๑๓๐.
- ไพศาล เครือแสง. “จริยธรรมสำหรับนักปกครอง”. วารสารบัณฑิตศาสตร์. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน, ๒๕๖๑): ๑๑๗.
- ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด. “การพัฒนาชุมชนวิถีประชาธิปไตยตามหลักธรรมาภิบาล: หลักความโปร่งใสของประชาชนในพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒): ๒๗๘-๒๗๙.
- ศิริานี ศักรินพานิชกุล. “การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามแนวพุทธ”. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม ๒๕๖๕): ๓๑.
- ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์. “จริยธรรมของนักการเมืองในระบบการเมืองไทย”. วารสารสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): ๖๗-๘๑.
- สรรพสิทธิ์ ชมภูษ, และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. “การทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: เงื่อนไขและการป้องกัน”. Journal of Roi Kaensarn Academi. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม, ๒๕๖๔): ๔๒๓-๔๔๐.
- สุวรรณ แก้วนะ. “การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารเทศบาล ในจังหวัดสมุทรปราการ”. วารสารสังคมปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓ (พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๖๔): ๑๐๑-๑๑๒.
- อนุวัฒน์ ศรีชะเกษ. “การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรม ๗ เพื่อการทำงาน: กรณีศึกษาอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น”. วารสาร MBUI SC Journal. ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๐) : ๗๑-๗๙.

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิษณุโลก. ประกาศแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.ect.go.th/phitsanulok/ewt_news.php?nid=๔๓ [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔].

บรรณานุกรม (ต่อ)

๒. ภาษาอังกฤษ

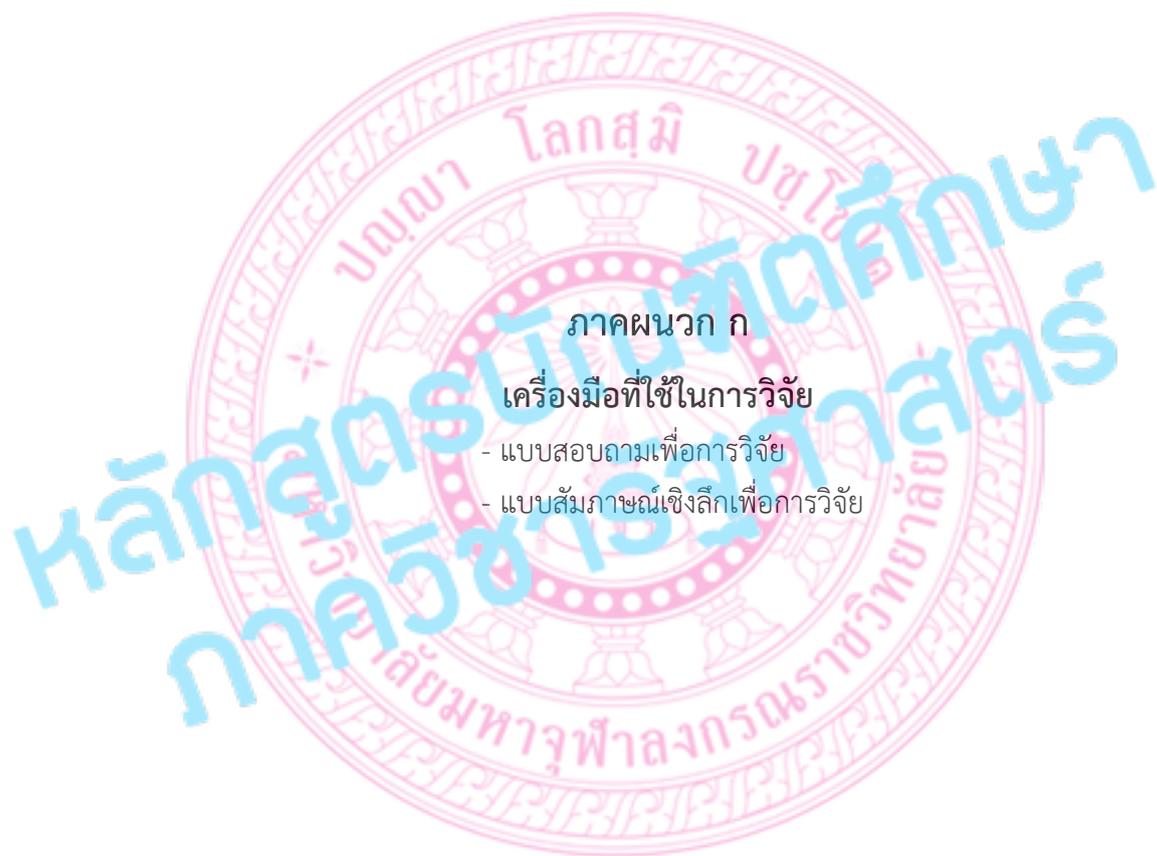
(I) Books :

- Creswell, J. W., Plano Clark, V. L., Gutmann, M. L., & Hanson, W. E., **Advanced Mixed Methods Research Designs**. Thousand Oaks. CA: Sage, 2003.
- Halpin. Andrew W. **Theory and Research in Administration**. (New York: Macmillan, 1966.
- Hersey.P. & Blanchard. K. **Management of organizational behaviorutilizing human resources (4th ed.)**. Keepland, New Jersey: Perntice-Hall. 1982.
- James MacGregor Burns. (Ed.). **Encyclopedia of Leadership**. Vol. 2. London: Sage Publications Ltd. 2004.
- Kurt Lewin. **The Dynamic of Group Action, Education Leadership**. (New York: Henry Holt B. Co. 1960.
- Likert, Rensis. **The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement**. Fishbeic, Matin, Ed. New York: Wiley & Son, 1970.
- Mc Farland. Dalton E. **Management: Foundation and Practices**. (5th ed), New York: McMillan. 1979.
- Plato. **The Republic**. tr. Paul Shorey. (New Jersey: Princeton University Press, 1973.
- Ralph M. Stogdill. **Handbook of Leadership: A Survey of Theory and Research**. New York: Free Press. 1974.
- Rederick Bell. David V. Edwards & R. Harrison Wagner. **Political Power: A Reder in Theory and Research**. New York: The free Press, 1969.
- Steven R. Covey. **The Habit: From Effectiveness to Greatness**. New York: Free Press, 2005.
- Yukl. G. **An Evaluation of Conceptual Weakness in Transformational and Charismatic Leadership**. The Leadership Quarterly, Upper Saddle River: Prentice Hall. 1999.

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
- แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี
ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษา เรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” จึงขอความอนุเคราะห์ท่านให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามทุกข้อ โปรดตอบแบบสอบถามตามความคิดเห็นที่แท้จริงของท่าน ข้อมูลคำตอบของท่านที่ได้ผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับและการตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม หรือหน่วยงานที่ท่านรับผิดชอบ โปรดตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง เพื่อความถูกต้องในการวิเคราะห์ข้อมูลและเป็นแนวทางในการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

๒. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๔ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ตอนที่ ๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ของแต่ละข้อที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

๑. เพศ

ชาย

หญิง

๒. อายุ

๑๘-๓๐ ปี

๓๑-๔๐ ปี

๔๑-๕๐ ปี

๕๑-๖๐ ปี

๖๑ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

๔. อาชีพ

นักศึกษา

ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างราชการ

ทำสวน/เกษตรกร

ค้าขาย

รับจ้างทั่วไป

อื่น ๆ

๕. รายได้ต่อเดือน

ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท

๑๐,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท

๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท

มากกว่า ๓๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

ตอนที่ ๒ : แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริง

ข้อ	การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑. ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ						
๑	ผู้บริหารมีความสัมพันธ์ที่ดีทั้งภายในและภายนอกองค์กร					
๒	ผู้บริหารเป็นที่ยอมรับของประชาชน					
๓	ผู้บริหารมีเมตตาธรรมให้ความเป็นธรรมกับประชาชน					
๔	ผู้บริหารมีเหตุผลและความถูกต้องในการปฏิบัติงาน					
๕	ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน					
๒. ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น						
๑	ผู้บริหารมีความรับผิดชอบในการให้บริการสาธารณะ					
๒	ผู้บริหารสามารถพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นเมืองน่าอยู่					
๓	ผู้บริหารสามารถพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน					
๔	ผู้บริหารสามารถพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น					
๕	ผู้บริหารให้การช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนเสมอเป็นอย่างดี					
๓. ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ						
๑	ผู้บริหารสามารถให้คำปรึกษามีเหตุผลและเป็นธรรม					
๒	ผู้บริหารสามารถจูงใจให้ประชาชนปฏิบัติตามในสิ่งที่ถูกต้อง					
๓	ผู้บริหารเป็นตัวแทนที่ดีของประชาชน					
๔	ผู้บริหารไม่เห็นแก่ตัวและพวกพ้อง					
๕	ผู้บริหารเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง					
๔. ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย						
๑	ผู้บริหารสามารถขับเคลื่อนนโยบายด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน					
๒	ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน					
๓	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของ อปท.					
๔	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเสนอข้อยุติท้องถิ่นได้					
๕	ผู้บริหารปฏิบัติตนด้วยความชอบธรรมทางการเมือง					
๕. ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์						
๑	ผู้บริหารมีความรู้ด้านกฎหมาย และกฎระเบียบต่าง ๆ					
๒	ผู้บริหารสามารถระงับโครงการที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่พึงประสงค์					
๓	ผู้บริหารมีความโปร่งใสในการอนุมัติโครงการต่าง ๆ					

ข้อ	การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๔	ผู้บริหารสามารถเพิกถอนการอนุญาตแก่ผู้ละเมิดอย่างถูกต้องตามกฎหมาย					
๕	ผู้บริหารสามารถเปลี่ยนแปลงโครงการให้เหมาะสมกับความต้องการของส่วนรวม					

ตอนที่ ๓ : แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ข้อ	หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมือง	ระดับการนำมาปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑. หลักนิติธรรม						
๑	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออกข้อบัญญัติเป็นที่ยอมรับของประชาชนส่วนใหญ่					
๒	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกับข้อบัญญัติ					
๓	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ละเมิดต่อกฎหมาย					
๔	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอแนะหรือทำประชาคมแสดงความคิดเห็น					
๕	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการเผยแพร่ความรู้เรื่องกฎระเบียบของหน่วยงานแก่ผู้รับบริการและประชาชนทั่วไป					
๒. หลักคุณธรรม						
๑	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีข้อกำหนดจรรยาบรรณของหน่วยงานและพนักงาน					
๒	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รณรงค์ให้มีการใช้หลักคุณธรรมอย่างกว้างขวาง					
๓	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่เคยถูกร้องเรียน					
๔	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม					
๕	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการควบคุมภายในที่ดีเพื่อป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบของผู้บริหารและพนักงาน					

ข้อ	หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมือง	ระดับการนำมาปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๓. หลักความโปร่งใส						
๑	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนประชาชน เกี่ยวกับความโปร่งใสที่ต้องการได้จากหน่วยงานและพนักงาน					
๒	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมการประชุมสภาของท้องถิ่น					
๓	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการเปิดเผย เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง					
๔	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความโปร่งใสในการประชาคมจัดทำแผนพัฒนา					
๕	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดทำประกาศและคู่มือการขอรับบริการแก่ประชาชน โดยระบุขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการที่ชัดเจน					
๔. หลักการมีส่วนร่วม						
๑	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปรับปรุงกฎระเบียบและกลไกเพื่อความสะดวกของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านต่าง ๆ					
๒	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและพัฒนาท้องถิ่นให้เข้มแข็ง					
๓	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในตรวจสอบ เป็นคณะกรรมการ ในการจัดซื้อ-จัดจ้างพัสดุและตรวจงานจ้าง					
๔	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น					
๕	ผู้บริหารสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในตรวจในการบริหารงานของผู้บริหาร					
๕. หลักความรับผิดชอบ						
๑	ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีมีความรับผิดชอบต่อสมกับการเป็นผู้นำท้องถิ่น					
๒	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการประเมินผลการดำเนินงานโดยการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการเป็นประจำ ทุกปี					
๓	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีผลเสียหายอันเกิดจากข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานของหน่วยงานน้อย					

ข้อ	หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมือง	ระดับการนำมาปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๔	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการริเริ่มนโยบายโครงการใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานการบริหารงานในการให้บริการประชาชน					
๕	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเมื่อเกิดภัยพิบัติ					
๖. หลักความคุ้มค่า						
๑	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีนโยบายสร้างจิตสำนึกเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในการประหยัดการใช้ทรัพยากร					
๒	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการลดขั้นตอนการให้บริการ/การทำงาน เพื่อความสะดวกในการบริหารงานและการให้บริการที่รวดเร็วแก่ประชาชน					
๓	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการบริหารงานเพื่อลดต้นทุนในการบำรุงดูแลรักษา					
๔	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการวางแผนกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการทำงานที่ดี เพื่อลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน					
๕	ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการวางแผน กำหนดจำนวนทรัพยากรที่ใช้ในการให้บริการ/ทำงานของหน่วยงานได้อย่างเหมาะสม					

ตอนที่ ๔ : แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ข้อ	ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ	ระดับการนำมาปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์						
๑	ผู้บริหารมีการประชุมพบปะปรึกษาหารือแก้ปัญหากันในกิจการงาน ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน					
๒	ผู้บริหารยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องในที่ประชุมที่เป็นประโยชน์สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน					
๓	ผู้บริหารร่วมกับประชาชนประชุมเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน					
๔	ผู้บริหารประชุมเพื่อระดมความคิดในการพัฒนาท้องถิ่น					
๕	ผู้บริหารประชุมชี้แจงเพื่อความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน					

ข้อ	ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ	ระดับการนำมาปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม						
๑	เมื่อมีการประชุม เข้าประชุม เลิกประชุม และทำกิจที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุม อย่างพร้อมเพรียงกัน					
๒	เข้าร่วมประชุม เพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน					
๓	พร้อมเพรียงกันเข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงป้องกันไม่ให้เกิดการกินแหนงแคลงใจกัน					
๔	รักษามารยาทและเวลาในการประชุม					
๕	มีความอดทนอดกลั้นในความคิดเห็นที่แตกต่างกันในที่ประชุม					
๓. ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ						
๑	ผู้บริหารไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง					
๒	ผู้บริหารไม่เลิกล้มบัญญัติเดิมที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นตามอำเภอใจ					
๓	ผู้บริหารปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เป็นข้อบัญญัติของท้องถิ่น					
๔	ผู้บริหารไม่ใช้อำนาจทางบริหารแทรกแซงเพื่อละเมิดข้อบัญญัติ					
๕	ผู้บริหารรักษากฎระเบียบ ข้อบัญญัติที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม					
๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่						
๑	ให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้มีประสบการณ์					
๒	ให้เกียรติและให้ความเคารพกับบุคคลอื่น					
๓	ให้ความเคารพนับถือผู้บังคับบัญชาที่เป็นตัวอย่างที่ดี					
๔	ยกย่องบุคคลที่สมควรยกย่อง					
๕	ไม่ยอมรับความไม่ชอบธรรมเพราะหวังผลประโยชน์ส่วนตัว					
๕. ไม่ลุแก่อำนาจ						
๑	ให้เกียรติ ร่วมประชุมไม่แสดงอาการโกรธในที่ประชุม					
๒	ร่วมประชุมไม่แสดงอำนาจข่มสมาชิกในที่ประชุม					
๓	ร่วมประชุมไม่แสดงอาการบังคับสมาชิกส่วนน้อยยอมรับมติที่ประชุม					
๔	ร่วมประชุมด้วยความอดทนรับฟังข้อมูลทุกมิติ					
๕	ร่วมประชุมแสดงกำหนดมติแนวปฏิบัติที่เหมาะสมทางการเมือง					
๖. ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน						
๑	ให้การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญของชุมชน					
๒	ส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามของท้องถิ่น					

ข้อ	ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ	ระดับการนำมาปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๓	เข้าร่วมกิจกรรม ประเพณี ของท้องถิ่น					
๔	ให้ความเคารพสถานที่ที่บุคคลอื่นเคารพนับถือ					
๕	ไม่แสดงอาการดูถูกเหยียดหยาม ประเพณี วัฒนธรรม ท้องถิ่น ที่นับถือปฏิบัติตามกันมายาวนาน					
๗. ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน						
๑	ให้ความคุ้มครองอันชอบธรรมแก่ประชาชน					
๒	สนับสนุนปกป้องคนดีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม					
๓	ให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส					
๔	ให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบทุกข์ภัย					
๕	ไม่ใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรมเพื่อทำลายฝ่ายตรงข้าม					

เจริญพรขอขอบคุณทุกท่านที่ร่วมมือตอบแบบสอบถาม
พระครูปลัดสุวัฒนพุทธคุณ (สุเทพ ติเยียม
นิตฺตปริยญาเอก) หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

คำชี้แจง

๑. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ๒) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางการเมืองที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ๓) เพื่อนำเสนอหลักธรรมภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

๒. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๔ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....
 ตำแหน่ง.....
 สถานที่สัมภาษณ์.....
 วัน เดือน ปี

หมายเหตุ ขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง และบันทึกภาพในการสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

คำถามในการสัมภาษณ์ ท่านคิดว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก เป็นอย่างไร

๑. ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ

.....

๒. ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น

.....

๓. ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ

.....

๔. ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย

.....

๕. ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์

.....

ตอนที่ ๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

คำถามในการสัมภาษณ์ ท่านเห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก อย่างไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารกิจการองค์กร

๑. หลักนิติธรรม

.....

.....

.....

๒. หลักคุณธรรม

.....

.....

.....

๓. หลักความโปร่งใส

.....

.....

.....

๔. หลักการมีส่วนร่วม

.....

.....

.....

๕. หลักความรับผิดชอบ

.....

.....

.....

๖. หลักความคุ้มค่า

.....

.....

.....

ตอนที่ ๔ ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก

คำถามในการสัมภาษณ์ ท่านคิดว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก ควรเป็นอย่างไร

๑. หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์

.....
.....
.....

๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม

.....
.....
.....

๓. ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ

.....
.....
.....

๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่

.....
.....
.....

๕. ไม่ลุแก่อำนาจ

.....
.....
.....

๖. ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน

.....
.....
.....

๗. ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

.....
.....
.....

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชาวิศวกรรมศาสตร์

ภาคผนวก ข
ผลการวิเคราะห์ค่า (IOC)

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหาร
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพิษณุโลก”

ข้อ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ผลการวิเคราะห์		
	ท่านที่ ๑	ท่านที่ ๒	ท่านที่ ๓	ท่านที่ ๔	ท่านที่ ๕	ΣR	ค่า IOC	แปลผล
๑. ด้านบทบาทผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒. ด้านการเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓. ด้านการเป็นนักบริหารมืออาชีพ								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔. ด้านแบบอย่างประชาธิปไตย								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๖	นำไปใช้ได้
๓	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๖	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

ข้อ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ผลการวิเคราะห์		
	ท่านที่ ๑	ท่านที่ ๒	ท่านที่ ๓	ท่านที่ ๔	ท่านที่ ๕	ΣR	ค่า IOC	แปลผล
๕. ด้านบทบาทอื่นตามสถานการณ์								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๖	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
<p>ตารางผนวกที่ ๒ แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางการเมืองเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก</p>								
๑. หลักนิติธรรม								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒. หลักคุณธรรม								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘๖	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓. หลักความโปร่งใส								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	๐	+๑	๔	๐.๘๖	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

ข้อ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ผลการวิเคราะห์		
	ท่านที่ ๑	ท่านที่ ๒	ท่านที่ ๓	ท่านที่ ๔	ท่านที่ ๕	ΣR	ค่า IOC	แปลผล
๔. หลักการมีส่วนร่วม								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕. หลักความรับผิดชอบ								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	๐	+๑	+๑	๔	๐.๘๖	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๖. หลักความคุ้มค่า								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
<p>ตารางผนวกที่ ๒ แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก</p>								
๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

ข้อ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ผลการวิเคราะห์		
	ท่านที่ ๑	ท่านที่ ๒	ท่านที่ ๓	ท่านที่ ๔	ท่านที่ ๕	ΣR	ค่า IOC	แปลผล
๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓. ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔. เคารพนับถือผู้ใหญ่								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕. ไม่ลุแก่อำนาจ								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘๖	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๖. ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

ชื่อ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ผลการวิเคราะห์		
	ท่านที่ ๑	ท่านที่ ๒	ท่านที่ ๓	ท่านที่ ๔	ท่านที่ ๕	ΣR	ค่า IOC	แปลผล
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๗. ดำรงรักษาความผาสุกให้คงอยู่อย่างยั่งยืน								
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

จากการนำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ พบว่า ผลการวิเคราะห์แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก” มีค่า (IOC) ระหว่าง ๐.๗๑-๑.๐๐ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้